

ISSN 2217-5199

БИЛТЕН

Виши суд у Крагујевцу
бр. 1/2023

БИЛТЕН - ВИШИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ

Бр. 1/2023

intermex
Software & Communications

INTERMEX, Izdavaštvo, softver i komunikacije
11000 BEOGRAD, Alekse Bačvanskog 6
Telefon/fax: (011) 369-22-90/91, 30-67-505
369-20-69, 26-52-365, 26-50-854
www.intermex.rs

ВИШИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ

БИЛТЕН

**Крагујевац
бр. 1/2023**

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ВИШЕГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

За Виши суд у Крагујевцу: Весна Миловановић, вршилац функције председника суда

Издавач: **Intermex**, Београд, Алексе Бачванског 6

За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор

Главни и одговорни уредник: судија Весна Миловановић

Заменик главног и одговорног уредника: за кривичну материју: судија Звездана Поповић
за грађанску материју: судија Оливера Павловић

Редакција: Јелена Ритопечки Перић, судија,
Анђела Петровић, судија,
Ивана Обрадовић, судија,
Соња Несторовић, судија,
Оливера Павловић, судија,
Звездана Поповић, судија,
Невена Марковић, судијски помоћник,
Ташана Димитријевић, судијски помоћник,
Душан Бошковић, судијски помоћник,
Тања Павловић, судијски помоћник,
Анета Лековић, судијски помоћник,
Бојан Милојевић, судијски помоћник,
Марија Радовановић, судијски помоћник,
Душан Штрбац, судијски помоћник,
Сашка Радосављевић, судијски помоћник,
Кристина Радовић, судијски помоћник,
Марија Величковић, судијски помоћник,

Дизајн корица: Иван Марковић, Техничар за ИТ подршку

Штампарија: "Cicero", Београд

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

БИЛТЕН судске праксе / Виши суд у Крагујевцу; главни и одговорни уредник Весна Миловановић. - Год. 1, бр. 1 (2020). - Београд (Алексе Бачванског) : Intermex, 2020 - (Београд: "Cicero"). -24 см

Тромесечно

ISSN 2217-5199 = Билтен судске праксе

(Виши суд у Крагујевцу)

COBISS. SR-ID 182452748

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публи-кације представља повреду ауторског права и кривично дело.

Коришћење делова текста из ове публикације дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

РЕФЕРАТИ

Анђела Петровић

Одређивање накнаде за експроприсану непокретност
од стране суда, за коју решењем о експропријацији
није утврђена врста експроприсаног земљишта..... 9

Ивана Обрадовић

Непосредна примена уставом зајемчених људских
и мањинских права у поступцима пред
редовним судовима 28

Соња Несторовић

Застарелост потраживања накнаде за рад управника
зграде, инвестициони фонд и за одржавање зграде 42

Бојан Милојевић

Поступак утврђивања чињеница о статусу новорођене деце
за коју се сумња да су нестала из породицишта
у Републици Србији 47

Оливера Павловић

Правне последице измењеног Закона о полицији
у погледу права на увећану зараду 67

Кристина Радовић

Право на наплату трошкова парничног поступка након
донете пресуде на основу признања у поступцима ради
накнаде штете по основу незаконите наплате накнаде
за вођење матичне евиденције 83

КРИВИЧНО ПРАВО..... 93

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО..... 93

Кривично дело недавање издржавања 93

Повреда закона и условна осуда..... 95

Вишеструки поврат..... 96

<i>ПРОЦЕСНО ПРАВО</i>	100
Притвор (чл. 211 ЗКП и чл. 524 ст. 1 ЗКП).....	100
Мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка	102
Замолница	103
Стварна надлежност	105
Месна надлежност	107
ГРАЂАНСКО ПРАВО	109
МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО	109
Право повериоца на једнострану конверзију девизног потраживања у динаре	109
Право тужиоца на накнаду на име претрпљених душевних болова због привременог умањења опште животне активности	111
Потраживање законске затезне камате на име дуга за утрошену електричну енергију.....	114
Одговорност због пропуштања обавештења	115
Вишеструка средства обезбеђења и солидарност јемаца.....	116
Стицање права својине на покретној ствари	121
Двострука продаја непокретности и потпуна пасивна легитимација	123
Фактичка експропријација	124
Узрок настанка штете	125
Узрок настанка штете	127
Непостојећи уговор.....	129
Потраживање дуга по основу уговора о кредиту.....	129
Неовлашћено коришћење (потрошња) електричне енергије и стицање без основа	132
Привидан уговор и допуштеност уговарања уговорне казне	133

Фактички корисник комуналних услуга и уређивање међусобних односа вршилаца комуналне делатности и корисника услуга.....	136
Утврђење права својине и пасивна легитимација.....	138
Фактичка експропријација	140
Право коришћења гробног места	141
Право коришћења гробног места	143
Деоба брачне тековине	144
Тужба за новчано обештећење и претпоставке за тужбу.....	146
Накнада трошкова одбране по службеној дужности	148
Радње усмерене на захтевање поштовања епидемиолошких мера код тужене и спровођење истих од стране непосредних руководиоца тужиоца немају карактер радњи злостављања у смислу одредби закона о спречавању злостављања на раду	152
Пасивна легитимација домаћег осигуравајућег друштва као кореспондента страног осигуравајућег друштва	155
Накнада нематеријалне штете детету у случају нарочито тешког инвалидитета његовог родитеља	158
Неосновано обogaћење оштећеног приликом обрачуна висине противправне имовинске користи	160
Обвезник плаћања пореза на пренос апсолутних права.....	162
Вршење родитељског права, правни стандард „најбољи интерес детета“ – примена Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце (Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори бр.7/91).....	163
Пасивна легитимација приватног предузетника и услови за преузимање права и обавеза насталих обављањем привредне делатности предузетника на привредно друштво настало трансформацијом.....	167
Поништај уговора о поклону	169
Престанак уговора о снабдевању електричном енергијом ...	172
Заснивање радног односа професионалног спортисте са спортском организацијом.....	173

Капара као средство обезбеђења уговорне обавезе, не може постојати без постојања главне обавезе	176
Лекарска грешка – обавештење пацијента о могућим компликацијама и правило о повећаној пажњи	178
Наплата цене за услугу грејања приликом самовласног искључења корисника са система даљинског грејања...	184
Оптерећеност суда или конкретног судије бројем предмета, посебно бројем такозваних „типских“ тужби, не сме утицати на делотворно и ажурно поступање суда у осталим поступцима, а поготово не у поступцима за које је сам законодавац предвидео хитност у поступању	186
Сметање државине код непокретности чија је државина стечена у поступку јавне продаје пред јавним извршитељем	187
Одговорност Електродистрибуције Србије за материјалну штету коју је претрпео тужилац, као последицу неодржавања нисконапонске мреже и неспровођења мера заштите од стране тужене, предвиђених Законом о енергетици	189
Сметање државине и успостављање пређашњег стања.....	192
ПРОЦЕСНО ПРАВО	194
Поступање суда у ситуацији када вештак достави налаз и мишљење који је нејасан, непотпун или противречан сам себи	194
Немогућност навођења адресе туженог у тужби и одбацивање тужбе	196
Накнада трошкова поступка умешачу	199
Налаз и мишљење вештака и оцена доказа	199
Наставак прекинутог парничног поступка против контролног члана друштва	201
Наставак прекинутог парничног поступка услед престанка спортског удружења.....	203
Тужба за утврђивање недозвољености извршења	205

Пресуђена ствар – res iudicata	209
Одржавање реда на главној расправи	210
Трошкови поступка.....	212
Одлучивање о предлогу за повраћај у пређашње стање – епидемија Вируса SARS-Cov-2 као разлог недоласка пуномоћника на рочиште.....	214
Одбацивање тужбе (чл. 294 Закона о парничном поступку)	215
Одбачај тужбе и разлози правичности приликом одлучивања о трошковима поступка	217
Разлози правичности и трошкови поступка	219
ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК	221
Деоба заједничке имовине	221
Физичка деоба и нужно супарничарство	223
Физичка деоба	224
Деоба непокретности.....	227
Уређење међе.....	228
Амортизација обезбеђеног потраживања	230
Трошкови ванпарничног поступка.....	232
Правни интерес станара за подношење предлога за уређења начина коришћења заједничког ходника	233
ИЗВРШНИ ПОСТУПАК	237
Право извршног повериоца и његовог пуномоћника да на основу извршне исправе прибаве све неопходне податке ради покретања извршног поступка.....	237
Застарелост камате код уговора о кредиту који је обезбеђен хипотеком.....	239
Обавеза трећег лица да докаже да на покретним стварима које су обухваћене пописом има неко право које спречава извршење	241
Право јавног извршитеља да обустави поступак спровођења извршења.....	243

Одлучивање о предлогу за извршење на основу стране извршне исправе.....	245
Прекид застаревања потраживања у поступку извршења.....	246
Одговорност члана након брисања привредног друштва из регистра услед принудне ликвидације	248
Подношење предлога за противизвршење када је решење о извршењу укинато или преиначено тако да је предлог за извршење одбачен или одбијен	250
Прелаз потраживања по основу уговора о уступању потраживања у смислу одредбе чл. 48 ст. 1 ЗИО.....	252
Обавеза извршног повериоца да о намери подношења предлога за извршење писменим путем, обавести министарство надлежно за финансије најкасније 30 дана пре подношења предлога за извршење.....	254

РЕФЕРАТИ ВИШЕГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

Анђела Петровић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

ОДРЕЂИВАЊЕ НАКНАДЕ ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ ОД СТРАНЕ СУДА, ЗА КОЈУ РЕШЕЊЕМ О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ НИЈЕ УТВРЂЕНА ВРСТА ЕКСПРОПРИСАНОГ ЗЕМЉИШТА

Предмет рада обухвата анализу ванпарничног поступка за одређивање накнаде за експроприсано земљиште када правноснажним решењем о експропријацији није утврђена врста експроприсаног земљишта, дату кроз навођење одредаба закона којима се регулише односно утврђује врста земљишта, као и важних чињеница које би ванпарнични суд требало утврдити да би ранијем сопственику одредио разумну накнаду за одузету имовину како се досуђивањем неадекватне накнаде ранијем сопственику експроприсане непокретности не би повредило његово право на имовину.

Увод

Однос државе према питању експропријације,¹ значајан је показатељ њеног односа према својини. Експропријација је, у мноштву дефиниција, принудно одузимање или ограничење права својине на непокретностима, које се чини у општем - јавном интересу, претходно утврђеним актом надлежног органа и уз правичну накнаду,² чиме се одступа од неприкосновености права приватне својине зарад јавног интереса.

Експропријација, лишење имовине и правична накнада

Правни основ за експропријацију у нашем праву налази се у одредбама Закона о експропријацији („Сл. гласник РС“, бр. 53/95, „Сл. лист СРЈ“, бр. 16/2001 - одлука СУС и „Сл. гласник РС“, бр. 20/2009, 55/2013 - одлука УС и 106/2016 - аутентично тумачење), којим је предвиђено³ да се непокретности⁴ могу експроприсати или се својина на њима може ограничити само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Овим је установљена важна карактеристика експропријације, и то да се обавља у сврху остваривања јавног интереса⁵ и да се врши уз правичну накнаду, што подразумева да ранијем сопственику непокретности припада новчана накнада која не може бити нижа од тржишне цене одузете непокретности.

Право својине је највиша правна и фактичка власт на ствари, која омогућава њеном титулару неограничено коришћење права, у складу са прописаним границама у позитивном законодавству, који

¹ -У нашој старијој терминологији, као пандан латинској речи *exproprietas* односно *exproprius* употребљавала се и реч „извлашћење” или „извластба”.

² Вид. А. Гамс, Основи стварног права, Београд, 1968, стр. 292; О. Станковић - М. Орлић, *Стварно право*, Београд, 1981, стр. 187.

³ Члан 1.

⁴ Предмет експропријације, према члану 3. Закона, може бити само земљишта, зграде и други грађевински објекти.

⁵ Јавни интерес за експропријацију непокретности утврђује се законом или одлуком Владе у складу са овим законом, док сам поступак за утврђивање јавног интереса садржи поједине специфичности. Вид. одлуку Уставног суда I Уз-17/2011 од 23.05.2013. године.

чланом 58. став 1. штити Устав Републике Србије⁶ („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021), а чија заштита је, сходно члану 18. став 2. Устава, непосредном применом, гарантована и чланом 1. Првог протокола уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода („Сл. лист СЦГ” - Међународни уговори, бр. 9/2003, 5/2005, 7/2005, „Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 12/2010, 10/2015),⁷ којим је прописано да свако физичко и правно лице има право да мирно ужива у својој имовини.

Својина, као апсолутно право, делује према свима, и по члану 3. став 2. Закона о основама својинскоправних односа („Сл. лист СФРЈ“, бр. 6/80 и 36/90, „Сл. лист СРЈ“, бр. 29/96 и „Сл. гласник РС“, бр. 115/2005 - др. закон) прописано је да је свако дужан да се уздржава од повреде права својине другог лица.⁸

Међутим, право својине може се ограничити, и то у јавном интересу, а експропријација управо представља вид тог ограничења, те члан 58. став 2. Устава управо и предвиђа да право својине може бити одузето или ограничено у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, док члан 1. Протокола 1 уз Конвенцију предвиђа да лице може бити лишено имовине у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Експропријација је управо поступак задирања од стране органа јавне власти у право својине зајемчено чланом 1. Првог протокола

⁶ Чланом 58. Устава прописано је право на мирно уживање имовине, као једно од основних људских права.

⁷ Основни циљ овог члана Конвенције је да заштити свако лице од незаконитог мешања државе у мирном уживању имовине. Оваква негативна обавеза укључује и забрану незаконите експропријације. Свако мешање јавне власти у право на мирно уживање имовине мора да буде законито, односно мора да има основ у домаћем праву и да следи легитимни циљ. Интереси појединца који су погођени мером којом се крши право на имовину треба да буду уравнотежени са интересима опште јавности. Вид. *Winterwerp v. the Netherlands*, представка бр. 6301/73, пресуда од 24. октобра 1979. године и пресуду Врховног касационог суда Рев 81/2021 од 25.05.2022. године.

⁸ Члан 8. прописује да се право својине може одузети или ограничити у складу са уставом и законом.

уз Европску конвенцију и чл. 58. Устава, с тим да Уставне одредбе и Конвенцијско право указују на обавезу исплате разумне накнаде за одузету имовину, по тржишним ценама у време пресуђења.

Дакле, дозвољено одузимање права својине постоји само када су кумулативно испуњена два услова: да је учињено у јавном интересу утврђеном на основу закона и да је учињено уз накнаду која не може да буде нижа од тржишне.⁹

„Правична накнада“ не спомиње се директно у члану 1. Првог протокола, којим је предвиђено право на мирно уживање имовине, иако је она, неспорно, уз појам општег интереса за експропријацијом, централно питање сваке експропријације и представља један од најважнијих елемената појма експропријације¹⁰. Улога накнаде састоји се у обештећењу ранијег сопственика непокретности. Равнотежа између јавног и приватног интереса мора се постићи, а висина накнаде треба да буде сразмерна вредности одузете имовине.¹¹ Држава, преко својих органа, врши процену у погледу одговарајуће висине накнаде, а на првом месту процењује вредност одузете непокретности и дугује ранијем сопственику одштету тржишне вредности.

⁹ Недавање никакве компензације може бити оправдана у само изузетним случајевима, као што је Суд истакао у *The Holy Monasteries v. Greece*, представка бр. 13092/87 и 13984/88, пресуда од 09. децембра 1994. године.

¹⁰ У пресуди *Lithgow and Others v. the United Kingdom* од 08. јула 1986. године (став 109), наглашено је: „Обавеза плаћања накнаде за експропријацију произлази из целине члана 1. Протокола бр. 1.“ Одсуство накнаде за експроприсану имовину у износу који није у складу са вредношћу непокретности редовно представља несразмерно мешање државе које се не може оправдати - Пресуда Европског суда за људска права *Bistrović protiv Hrvatske*, одлука број 25774/05. Ако се појединцу за одузету непокретност не плати никаква накнада онда је та повреда још драстичнија Одлука *Jan i drugi protiv Nemačke*, представка број 46720/99.

¹¹ „Пропорционалност неће постојати када вагање приватног и јавног интереса није спроведено на разуман начин“. Вид. *James and others v. The United Kingdom*, представка бр. 8793/79, пресуда од 21. фебруара 1986. Године. С тим што је наведено да држава ужива одређену слободу процене у погледу висине накнаде, с тим да изузетно у појединим случајевима, када држава следи економске реформе или тежи социјалној правди може ранијем сопственику дуговати мању одштету од тржишне вредности.

Дакле, основно мерило накнаде представља тржишна вредност непокретности.¹² Европски суд за људска права је донео бројне пресуде у примени члана 1. Протокола број 1 која штити приватну својину, из којих произлази да се може одузети ствар у приватној својини у општем интересу, али само са накнадом која би се равнала тржишној вредности.¹³

Утврђивање накнаде за експроприсану непокретност

Основ за одређивање накнаде за експроприсану непокретност је постојање правноснажног решења о експропријацији, које доноси орган управе за имовинскоправне послове општине на чијој се територији налази непокретност предложена за експропријацију, по претходно спроведеном поступку.¹⁴ Такво решење, поред осталих елемената, треба нарочито да садржи и *назначење непокретности која се експроприше*, уз навођење података из катастра непокретности или других јавних књига у којима се уписују права на непокретностима.¹⁵

Потребно је истаћи да се у поступку одређивања правичне накнаде не може преиспитивати законитост самог решења о експропријацији, већ ванпарнични суд поступа по службеној дужности по правоснажном решењу и тим решењем је везан.¹⁶ Ако је правоснажним решењем одређена парцела експроприсана као пољопривредно односно грађевинско земљиште, онда се и накнада одређује по критеријумима врсте тог земљишта, док накнадна промена његове намене нема утицаја на судски поступак одређивања накнаде¹⁷ - новчана накнада за експроприсану непокретност одређује се према статусу и

¹² Накнада за експроприсану непокретност може бити у одређеним случајевима већа од тржишне цене. (Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије од 05.10.1979. године).

¹³ Вид. *Sarica et Dilaver C. Turkyie*, представка бр.11765/05, пресуда од 27. маја 2010. године.

¹⁴ Како је то прописано чланом 29. став 1. Закона о експропријацији.

¹⁵ Члан 31. тач. 2 Закона о експропријацији.

¹⁶ Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије од 05.10.1979. године.

¹⁷ Вид. пресуду Врховног касационог суда Рев 3186/2017 од 27.04.2018. године и одлуку Спп 1/2022 од 28.02.2022. године.

врсти земљишта у време доношења правноснажног решења о експропријацији.¹⁸

Законом о експропријацији, чланом 42. став 1. прописано је да се накнада за експроприсано пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште одређује у новцу према тржишној цени таквог земљишта, ако законом није друкчије прописано, док је чланом 41. став 2. Закона прописано да се висина накнаде у новцу за експроприсане непокретности одређује по тржишној цени према околностима у моменту закључења споразума о висини накнаде, а ако споразум није постигнут према околностима у моменту доношења првостепене одлуке о накнади.¹⁹ Накнада за пољопривредно земљиште утврђује се према тржишној вредности пољопривредног земљишта, а за грађевинско земљиште, на основу грађевинске вредности експроприсаног земљишта, с тим да се та висина накнаде утврђује према околностима у време доношења одлуке о накнади.²⁰

Нужно је, дакле, у поступку одређивања накнаде за експроприсано земљиште, када решењем није одређена врста експроприсаног земљишта, утврдити о којој врсти земљишта је реч (нпр. да ли се ради о пољопривредном или грађевинском земљишту) јер се у тим случајевима накнада одређује на различите начине. Код одређивања тржишне цене релевантно је време спровођења поступка експропријације, односно да ли је земљиште имало намену пољопривредног или грађевинског земљишта.

¹⁸ Накнадна промена намене земљишта нема утицаја на судски поступак одређивања накнаде, сходно правном становишту Врховног касационог суда утврђеног на седници Грађанског одељења од 11.12.2018. године, отправљена одлука Рев 3186/17 од 27.04.2018. године. Уколико је преношење државине од власника на корисника експропријације, извршено пре доношења првостепене одлуке о накнади, власник експроприсане непокретности може тражити да се накнада одреди према околностима у време предаје непокретности.

¹⁹ „Том одредбом прописано је да се висина накнаде у новцу за експроприсане непокретности одређује према околностима у моменту закључења споразума о висини накнаде, а ако споразум није постигнут према околностима у моменту доношења првостепене одлуке о накнади“. Вид. пресуду Врховног касационог суда Рев 5981/2021 од 10.11.2021. године.

²⁰ Вид. пресуду Врховног касационог суда Рев 1948/2021 од 18.11.2021. године.

Уставни суд оцењује да је одређивање врсте експроприсаног земљишта од правног значаја за испуњење законске обавезе из члана 42. став 1. Закона о експропријацији, јер се накнада за експроприсано пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште одређује у новцу према тржишној цени таквог земљишта, али и уставне обавезе из члана 58. став 2. Устава, јер право својине може бити одузето само у јавном интересу, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Суштинска материјална претпоставка за остваривање накнаде која не може бити нижа од тржишне јесте третирање експроприсаног земљишта у складу са његовим стварним статусом од стране надлежних органа, јер од тога зависи и висина накнаде за експроприсано земљиште.²¹

Врсте земљишта и промена намене земљишта

а) Врсте земљишта

Поставља се питање како ће ванпарнични суд утврдити о којој врсти земљишта се у конкретном случају ради у тренутку одузимања предметног земљишта, када решењем о експропријацији оно није одређено?

За одговор на ово питање, требало би кренути од тога да се у катастру непокретности, као основном и јавном регистру о непокретностима и стварним правима на њима, као непокретности, поред објеката и посебних делова објеката, уписује и земљиште (и то, катастарске парцеле пољопривредног, шумског, грађевинског, водног и другог земљишта).²² Дакле, наш катастар непокретности познаје неколико врсте земљишта - пољопривредно, шумско, грађевинско и водно, с тим да је Правилником о катастарском премеру и катастру непокретности („Сл. гласник РС“, бр. 7/2016, 88/2016 и 7/2019 - др. правилник), прописано да се врста земљишта одређује у складу са

²¹ Одлука Уставног суда Уж-6616/2019 од 03. новембра 2022. године.

²² Члан 4. став 1. Закона о државном премеру и катастру („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 - одлука УС, 96/2015, 47/2017 - аутентично тумачење, 113/2017 - др. закон, 27/2018 - др. закон, 41/2018 - др. закон и 9/2020 - др. закон).

законом, а према каталогу шифара и назива за катастар непокретности,²³ с тим да ће се врсте земљишта уписане у катастар непокретности по ранијим прописима, ускладити по службеној дужности тако што ће се уписати као грађевинско, пољопривредно, шумско или водно земљиште и провести у бази података без доношења решења.²⁴

Грађевинско земљиште је одређено Законом о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020 и 52/2021), којим је прописано да је грађевинско земљиште оно земљиште које је одређено законом или планским документом за изградњу и коришћење објеката, као и земљиште на којем су изграђени објекти у складу са законом и да се исто користи према намени одређеној планским документом, на начин којим се обезбеђује његово рационално коришћење, у складу са законом.²⁵

Овај закон предвиђа и да када се планским документом промени намена пољопривредног и шумског у грађевинско земљиште, орган надлежан за доношење планског документа је дужан да у року од 15 дана од дана ступања на снагу тог документа, органу надлежном за послове државног премера и катастра достави плански документ који садржи попис катастарских парцела којима је промењена намена или опис границе планског документа са пописом катастарских парцела са одговарајућим графичким приказом,²⁶ с тим да ступањем на снагу планског документа којим је промењена намена земљишта у грађевинско земљиште, власници тог земљишта стичу права и обавезе прописане овим законом и подзаконским актима

²³ Члан 120. став 1.

²⁴ Члан 192. став 1.

²⁵ Члан 82. и 83. став 1.

²⁶ Члан 88 став 1.

донетим на основу закона, без обзира на чињеницу што орган надлежан за упис на непокретностима и правима на њима није спровео промену у јавној књизи о евиденцији непокретности и права.²⁷

Такође, овим Законом је прописано да пољопривредно земљиште којем је планским документом промењена намена у грађевинско, до привођења земљишта намени може се користити за пољопривредну производњу,²⁸ а да од дана ступања на снагу планског документа којим је извршена промена намене пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско земљиште, власник таквог земљишта остварује сва права власника на грађевинском земљишту, у складу са овим законом.²⁹

Пољопривредно земљиште дефинисано је Законом о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС“, бр. 62/2006, 65/2008 - др. закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018 - др. закон) који прописује да је пољопривредно земљиште оно земљиште које се користи за пољопривредну производњу (њиве, вртови, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, рибњаци, трстици и мочваре) и земљиште које се може привести намени за пољопривредну производњу, да се не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним тим законом, с тим да се пољопривредно земљиште које је у складу са посебним законом одређено као грађевинско земљиште, до привођења планираној намени, користи се за пољопривредну производњу.³⁰

Под шумским земљиштем се, сходно Закону о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 - др. закон) одређује земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остваривању

²⁷ Члан 83. став 2. Грађевинско земљиште коме је намена промењена може се користити и у друге сврхе, до привођења земљишта планираној намени (члан 83. став 3.).

²⁸ 88. став 3.

²⁹ 88. став 9.

³⁰ Члан 2. тач. 1, члан 3. и 15.

општекорисних функција шума, које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.³¹ Промена намене из шумског у грађевинско земљиште садржана у планском документу се сматра општим интересом у складу са чланом 10. Закона о шумама. Од дана ступања на снагу планског документа којим је извршена промена намене шумског земљишта у грађевинско земљиште, власник таквог земљишта остварује сва права власника на грађевинском земљишту, у складу са овим законом.

Појам водног земљишта одређен је у Закону о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др. закон) који водно земљиште третира као водно добро, на ком земљишту стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем, те да водно земљиште обухвата и напуштено корито и пешчани и шљунчани спруд који вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично).³²

б) Промена врсте земљишта

Поред наведених одредби потребно је имати у виду да одржавање катастра непокретности представља прикупљање, утврђивање и провођење насталих промена на непокретностима и стварним правима на њима, које су од утицаја на податке катастра непокретности настале после потврђивања катастра непокретности, кроз поступак измене постојећих података или уписа нових података о непокретностима и правима на њима у бази података.³³ Одржавање катастра, као посла државне управе у делокругу Републичког геодетског

³¹ Члан 5. став 5.

³² Члан 4 и члан 8 став 1.

³³ Члан 113. Закона о државном премеру и катастру и члан 61. став 1. Правилника о катастарском премеру и катастру непокретности.

завода јесте, дакле, провођење промена у катастру у погледу просторних и описних података о непокретностима и правима на њима,³⁴ а промене у поступку одржавања катастра непокретности јесу и промене на непокретностима и правима на њима настале променом врсте и начина коришћења земљишта.³⁵ Поступак прикупљања, утврђивања и провођења ових промена покреће се на основу захтева странке или по службеној дужности.³⁶

Промена врсте земљишта утврђује се на основу: 1) закона којим се уређује грађевинско, пољопривредно, шумско и водно земљиште; 2) планског документа којим се одређује грађевинско земљиште, односно акта који садржи попис катастарских парцела које се одређују за грађевинско земљиште; 3) планског документа којим је земљиште опредељено за пољопривредну производњу, односно за подизање шума. Уколико није могуће утврдити да ли је земљиште грађевинско, пољопривредно, шумско или водно, сврстава се у „остало земљиште”, до утврђивања.³⁷ За парцеле наведене у захтеву за које је намена земљишта уписана као “остало земљиште”, надлежна служба за катастар непокретности треба да утврди врсту земљишта у складу са донетим планским актима. У случају нејасноћа у овом поступку потребно је да се служба обрати надлежном општинском органу за добијање информације о врсти земљишта, односно о евентуално донетом планском акту којим је утврђена намена земљишта у складу са чланом 88. и 89. Закона о планирању и изградњи.

в) Плански документи којима се одређује врста земљишта

Плански документи у Републици Србији, као документи просторног и урбанистичког планирања, чија је израда и доношење од

³⁴ Члан 2. Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова („Сл. гласник РС“, бр. 41/2018, 95/2018, 31/2019 и 15/2020).

³⁵ Члан 114. став 1. Закона о државном премеру и катастру и 62. став 1. Правилника о катастарском премеру и катастру непокретности.

³⁶ Члан 61. став 2. Правилника о катастарском премеру и катастру непокретности.

³⁷ Члан 120. став 2. и 4. Правилника о катастарском премеру и катастру непокретности.

јавног интереса за Републику Србију, деле се на просторне и урбанистичке планове. Законом о планирању и изградњи из 2009. године су одређене четири врсте просторних планова: Просторни план Републике Србије, Регионални просторни план, Просторни план подручја посебне намене и Просторни план јединице локалне самоуправе.

Урбанистички планови су: Генерални урбанистички план (ГУП)³⁸, План генералне регулације (ПГР - који се обавезно доноси за насељено место које је седиште јединице локалне самоуправе и који је основни план регулације који се директно спроводи)³⁹ и План детаљне регулације (ПДР).⁴⁰

Када је реч о међусобној усклађености планских докумената, чланом 33. став 1. Закона о планирању и изградњи утврђено је да документи просторног и урбанистичког планирања морају бити усклађени, тако да документ ужег подручја мора бити у складу са документом ширег подручја. Одредбама Закона није прописана могућност да се планским документом ужег подручја мењају, нити дерогирају одредбе планског документа ширег подручја. Ово значи да се у случају колизије одређења намене предметног земљишта треба применити плански документ ширег подручја.

Намена земљишта је, према Закону о планирању и изградњи, начин коришћења земљишта одређен планским документом, те када се планским документом промени намена земљишта, орган надлежан за доношење планског документа је дужан да надлежном катастру

³⁸ Који садржи нарочито границе плана и обухват грађевинског подручја, генерална урбанистичка решења са наменама површина које су претежно планиране у грађевинском подручју, те генералне правце и коридоре за саобраћајну, енергетску, водопривредну, комуналну и другу инфраструктуру.

³⁹ Поред осталог, садржи нарочито границе плана и обухват грађевинског подручја; претежну намену земљишта по зонама и целинама; регулационе и грађевинске линије; попис парцела и опис локација за јавне површине, те правила уређења и правила грађења за целокупни обухват планског документа.

⁴⁰ Поред осталог садржи нарочито и границе плана и обухват грађевинског подручја; детаљну намену земљишта; регулационе линије улица и јавних површина и грађевинске линије са елементима за обележавање на геодетској подлози; попис парцела и опис локација за јавне површине, правила уређења и правила грађења по целинама и зонама;

непокретности достави плански документ који садржи попис катастарских парцела којима је промењена намена или опис границе планског документа са пописом катастарских парцела са одговарајућим графичким приказом, с тим да, ступањем на снагу планског документа којим је промењена намена земљишта у грађевинско земљиште, власници земљишта стичу права и обавезе прописане Законом о планирању и изградњи и подзаконским актима донетим на основу тог закона, без обзира на чињеницу што катастар непокретности није спровео такву промену својој евиденцији непокретности и права.⁴¹

С тим у вези, од дана ступања на снагу планског документа (Генералног урбанистичког плана, Плана генералне, Плана детаљне регулације) којим је промењена намена земљишта из пољопривредног односно шумског у грађевинско, власници тог земљишта стичу право на накнаду за експроприсану непокретност као да се ради о грађевинском земљишту, без обзира што таква промена није спроведена у катастру непокретности.

Свесни смо чињенице да се у катастру непокретности ове промене не уносе ажурно и благовремено, како због обимности таквог посла, имајући у виду да плански акти садрже обиман попис катастарских парцела којима је промењена намена односно да се опишне границе планског документа проширују у део нових граница катастарских парцела које су до тада биле ванграђевински реон, те да се фактичко стање земљишта на терену (по донетом планском акту) разликује од стања уписа.

Поступање Ванпарничног суда

Ако доношење правноснажног акта о експропријацији представља централну фазу, то је утврђивање и плаћање накнаде за експроприсану непокретност завршна фаза експропријационог поступка.

⁴¹ Члан 2, 83. став 2. и 88 став 1. Закона о планирању и изградњи.

Имајући у виду да није дошло до споразумног одређивања накнаде за експроприсане непокретности, а да решењем није одређена врста земљишта, ту висину накнаде, прописану одредбама Закона о експропријацији, има одрети у поступку суд, сходно правилима ванпарничног поступка,⁴² у ком ће заказати рочиште, дати кориснику експропријације и ранијем сопственику могућност да се изјасне о облику, обиму и висини накнаде и доказима о вредности непокретности, с тим што ће суд извести све доказе од значаја за одређивање врсте одузетог земљишта.⁴³ Одржавање усмене расправе мора подразумевати и активну улогу суда у усмеревању тока расправе на утврђивање и разјашњење битне чињенице - која је намена експроприсаног земљишта.

Неминовно је велика улога ванпарничног суда када решењем о експропријацији није одређено о којој се врсти земљишта ради, у циљу прикупљања обавештења од надлежних органа и прибављањем других информација, те планских аката, ради сазнања намене земљишта и усклађености планских докумената, све нарочито при чињеници да је вредност нпр. пољопривредног земљишта знатно нижа од вредности грађевинског земљишта.

Иако је прописано начело поузданости у податке уписане у катастар непокретности,⁴⁴ суд треба имати у виду да је ово начело засновано на претпоставци да евиденција непокретности истинито и потпуно одражава чињенично и правно стање, те да је ова претпоставка оборива. Што значи да последицу погрешног уписа врсте земљишта у катастру непокретности, при неактивности суда да истинитост уписа провери кроз стање планских аката односно стварне намене земљишта, не може да сноси ранији сопственик земљишта. С обзиром на могућу колизију између формалног стања у јавним књигама и стварног стања, код оцене врсте земљишта суд се, дакле, не може ослонити само на критеријум уписа у катастар непокретности

⁴² Одредбе чланова 132. - 140. Закона о ванпарничном поступку.

⁴³ Према члану 136. Закона о ванпарничном поступку.

⁴⁴ Члан 62. став 1. Закона о државном премеру и катастру.

и његовог безрезервног поуздања, већ се чињеница карактера земљишта у време одузимања има утврдити и активном улогом ванпарничног суда, као државног органа који овај поступак покреће и води по службеној дужности. У поступку одређивања накнаде, кад решењем није наведена врста земљишта, суд, као државни орган, има обавезу да заштити право на имовину ранијег сопственика, утврђивањем врсте експрописаног земљишта у тренутку доношења решења о експропријацији, од чијег утврђења зависи висина накнаде из члана 42. став 1. Закона о експропријацији, како би се задовољио стандард правичне накнаде и равнотеже односно како ранијем власнику не било повређено право на имовину гарантовано чланом 58. Устава РС и члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију.

Претпоставка за остваривање накнаде која не може бити нижа од тржишне јесте третирање експрописаног земљишта у складу са његовим статусом у време експропијације од стране надлежних органа, будући да од тога зависи висина накнаде за експрописано земљиште.⁴⁵

Врховни касациони суд у једној одлуци налази: „циљ и сврха вођења судског поступка ради одређивања накнаде за експрописану непокретност је обезбедити равнправност странака у поступку експропријације, а посебно је дужност суда да при обрачуна вредности експрописаних непокретности очува еквивалентност узајамних давања“.⁴⁶

Управо ће „еквивалентност узајамних давања“ ванпарнични суд очувати тако што ће утврдити све чињенице од важности о врсти

⁴⁵ Врховни касациони суд у пресуди Рев 1474/2019 од 16.07.2020. године наводи: „Постоји обавеза и органа који води поступак експропијације, али и јавних предузећа која су корисници експропијације, да се старају и да предузму све неопходне мере како би се омогућило власнику одузетог земљишта да оствари накнаду која не може бити нижа од тржишне. Претпоставка за остваривање накнаде која не може бити нижа од тржишне јесте третирање експрописаног земљишта у складу са његовим статусом у време експропијације од стране надлежних органа, као и корисника експропијације, будући да од тога зависи висина накнаде за експрописано земљиште.

⁴⁶ Решење Рев 2924/2018 од 03.06.2020. године.

земљишта које је одузето, и то у времену одузимања, односно да благовремено провери и утврди да ли се у односу на експроприсано земљиште догодила промена која није спроведена у катастру непокретности. То ће учинити на тај начин што ће од надлежне управе прибавити обавештења о постојању планских аката у односу на одузету земљишну парцелу, односно урбанистички план, да ли је доношењем планских аката промењена врста земљишта, утврдити постојање евентуалног планског акта на нивоу локалне самоуправе или од изузетног значаја којим је обухваћено одузето земљиште, те евентуално и врсту земљишта утврдити и помоћу вештака одговарајуће струке коју евентуално може одредити и помоћу осталих података из решења о експропријацији, као што је нпр. кроз утврђење могућих разлога за експропријацију. Нпр. увидом у планске акте може се утврдити да су одређене земљишне парцеле пољопривредног земљишта (иако нису приведене намени) предвиђене за изградњу јавних површина односно објеката у јавној својини, чиме се указује да им је промењена намена. У ситуацији када земљиште планским актом јединице локалне самоуправе буде одређено нпр. за улицу односно јавну површину, то власник земљишта по сили закона од тог момента има очекивања у погледу накнаде за грађевинско земљиште. Јединица локалне самоуправе има обавезу да такво земљиште које је би постало средство јавне својине изузме из поседа ранијег корисника и да му за то исплати одговарајућу накнаду по врсти одузетог земљишта. Планови генералне и детаљне регулације представљају планске документе, те иако доношењем истих тужилац није онемогућен да користи своје парцеле, самим тим што су предметне парцеле предвиђене за такву намену и као такве ушле у планске документе, то ће власник имати права и обавезе као да се ради о грађевинском земљишту, сходно члану 83. став 2. Закона о планирању и изградњи.

Дакле, да би суд донео решење којим ће одредити висину накнаде, нужно је да

предузме неопходне мере како би се утврдило о којој врсти одузетог земљишта је реч, и омогући власнику одузетог земљишта да оствари накнаду која не може бити нижа од тржишне, јер накнада

за експроприсане непокретности треба да одражава реалну вредност одузете имовине.⁴⁷

Када утврди ту чињеницу, у случају да не дође до поравнања, потребно је прибавити процену тржишне вредности непокретности од органа надлежног за утврђивање пореза на пренос апсолутних права на непокретностима, односно Пореске управе.⁴⁸ У поступку се, поред процене Пореске управе, могу изводити и други докази, односно одредити вештачење уколико то предлажу учесници у поступку, у складу са чланом 136. Закона о ванпарничном поступку,⁴⁹ који ће узети у обзир све релевантне критеријуме као што је локација, инфраструктурна повезаност, понуда и потражња земљишта, као и на основу упоредних цена на тој локацији.

Оно што је битно у вези утврђења тржишне вредности јесте да и код вештачења суд треба ценити све параметре који опредељују вредност земљишта односно проценити да ли су исти довољни да се на основу њих може са правилношћу утврдити тржишна цена. У решењу Врховног касационог суда, када постоји велика разлика у погледу процењене тржишне вредности а где вештак као параметар није узимао и вредност околних парцела јер су по култури њиве, наводи се: „...до усвајања планског акта и ова парцела је била по култури пољопривредно земљиште. Промена намене земљишта утиче на висину цене истог, али не може се прихватити да то буде енормно велика разлика, а без чињенично-правног утемељења... У свом налазу вештак истиче да ће на тој локацији убрзо доћи до промене цене земљишта на више. Међутим, суд мора узети у обзир не шта ће бити и каква ће понуда и потражња бити у околини везано за промет

⁴⁷ Решење Врховног касационог суда Рев 4052/2019 од 12.02.2020. године.

⁴⁸ Процена тржишне вредности непокретности коју врши Пореска управа представља најнижи износ накнаде и полазну основу за утврђивање накнаде за експроприсану непокретност, с тим што мора бити образложена, а не паушална. Вид. Рев 467/2014 од 28.1.2015. године, Рев 5981/2021 од 10.11.2022. године, Рев 2318/2021 од 21.10.2022. године, Рев 4371/2019 од 22.04.2021. године, Рев 3654/2019 од 10.02.2021. године и др.

⁴⁹ Процена пореског органа је само један од доказа који се користи ради утврђивања висине накнаде, али то не искључује коришћење других доказних средстава ако суд сматра да је то потребно и оправдано. Решење Врховног касационог суда Рев 5981/2021 од 10.11.2022. године.

земљишта због новонастале ситуације, већ се морају узети и ценити параметри из већ закључених уговора односно реализованих промета непокретности“.⁵⁰

Закључак

Право на имовину је једно од основних људских права заштићених уставно - правним нормама и нормама међународних конвенција, чији је Република Србија потписник. Експропријација је управо поступак задирања од стране органа јавне власти у право својине зајемчено Првим протоколом уз Европску конвенцију и Уставом. Државе морају имати у виду да било какво мешање у право на имовину може бити оправдано једино уколико је оно у јавном или општем интересу, те је за државу од пресудног значаја да докаже да је мешање у имовину било оправдано, који услов ће бити испуњен само исплатом разумне накнаде за одузету имовину по тржишним ценама.

Како је Законом о експропријацији прописано да се накнада за пољопривредно земљиште утврђује према тржишној вредности пољопривредног земљишта, а за грађевинско земљиште, на основу грађевинске вредности експроприсаног земљишта, то је суштинска материјална претпоставка за остваривање накнаде третирање експроприсаног земљишта у складу са његовим стварним статусом, јер од тога зависи и висина накнаде за експроприсано земљиште. У поступку одређивања накнаде, кад решењем није наведена врста земљишта, суд, као државни орган, има обавезу да заштити право на имовину ранијег сопственика, утврђивањем врсте експроприсаног земљишта у тренутку доношења решења о експропријацији, од чијег утврђења зависи висина накнаде из члана 42. став 1. Закона о експропријацији, како би се задовољио стандард правичне накнаде и равнотеже односно како ранијем власнику не било повређено право на имовину гарантовано чланом 58. Устава РС и члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију.

⁵⁰ Рев 2346/2021 од 21.10.2021. година.

Неминовно је велика улога ванпарничног суда када решењем о експропријацији није одређено о којој се врсти земљишта ради, који у циљу утврђења намене одузетог земљишта у време одузимања мора имати активну улогу у прикупљању обавештења од надлежних органа и прибављању других информација, планских докумената, ради сазнања намене земљишта и усклађености планских докумената, како право на имовину ранијег сопственика, као фундаментално право појединца, не би било повређено, те како би висина накнаде била сразмерна вредности одузете имовине.

Судија Ивана Обрадовић

НЕПОСРЕДНА ПРИМЕНА УСТАВОМ ЗАЈЕМЧЕНИХ ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА У ПОСТУПЦИМА ПРЕД РЕДОВНИМ СУДОВИМА

Уставом зајемчена људска и мањинска права представљају темељ слободног и демократског друштва. Она су саставни део националних правних система и представљају правну основу за заштиту и остваривање права свих грађана, без обзира на пол, расу, националну или етничку припадност, језик, верско опредељење, политичко мишљење, имовинско стање или било који други лични или друштвени статус. Уставна права штите основне слободе појединаца и група, а успостављање правне заштите ових права игра кључну улогу у очувању владавине права и заштити људских права.

Уставна заштита људских и мањинских права

Уставом Републике Србије који је донет 2006. године и који је по хијерархији највиши правни акт, гарантује се заштита људских и мањинских права и слобода. Ова права су зајемчена у самом врху правног система и у случају кршења ових права, појединац има право на правну заштиту. Међутим, остварење ових права није ограничено само на пуко постојање уставног текста, те је потребно а иста буду спроведена у пракси, како би се осигурало поштовање истих у свакодневном животу. Један од начина за постизање ове заштите је кроз примену људских и мањинских права у поступцима пред редовним судовима.

Устав Републике Србије садржи бројне одредбе које штите људска и мањинска права, а међу њима су и право на живот, слободу, једнакост, право на правично суђење, право на слободу изражавања,

право на власништво, право на мањинску заштиту, равноправност, правично суђење, слободу говора, окупљања и удруживања, слободу вероисповести, као и права мањинских заједница, као што су право на употребу матерњег језика и писма, очување културног идентитета и учешће у власти.

Судови у Србији дужни су да осигурају заштиту ових права у поступцима који се воде пред њима, а један од начина за постизање ове заштите је кроз непосредну примену уставних одредби које се односе на људска и мањинска права, а која омогућава да се права појединаца и група штите на темељу уставних одредби, без потребе за додатним законским прописима.

Право на правично суђење

Доношењем новог Устава РС, Закона о Уставном суду и пратећих подзаконских аката успостављен је унутрашњи механизам заштите основних људских права какво је и право на правично суђење, у складу са заштитом установљеном Европском Конвенцијом о људским правима која утврђује одговорност државе према лицима чија су права повређена, не упуштајући се у одговорност конкретних органа којима су поверена јавна овлашћења, јер је управо држава одговорна за организацију целокупног система заштите ових права. Право на правично суђење је једно од темељних људских права. Судови у Србији дужни су да осигурају правично суђење у сваком поступку који се пред њима води. Ово укључује право на непристрасно суђење, право на одбрану и право на адекватну правну помоћ.

Слобода изражавања

Слобода изражавања је још једно важно људско право које је заштићено Уставом Републике Србије. Ово право подразумева слободу мишљења и изражавања, као и право на приступ информацијама.

С обзиром на значај људских права, питање њихове примене у поступцима пред редовним судовима је од кључног значаја за заштиту права свих грађана. Једна од кључних тема у том контексту

је непосредна примена уставом зајемчених људских и мањинских права у поступцима пред редовним судовима.

У Србији, поступак пред редовним судовима уређен је Законом о парничном поступку, те овај закон прописује поступак и начин вођења судских поступака пред редовним судовима, укључујући правила о доказивању, поступању у споровима и поступку извршења судских одлука. Закон такође дефинише и права странака у поступку, као и обавезе и овлашћења судија и других запослених у судовима.

Када је реч о примени уставом зајемчених права у овим поступцима, важно је разумети да се људска права не примењују само као посебне законске одредбе које се наводе у судским поступцима. Уставом зајемчена људска права су део уставног поретка, што значи да се примењују на све аспекте живота у друштву, укључујући и судску праксу. У том смислу, уставом зајемчена права могу бити примењена у свим судским поступцима,

Упркос томе што Устав Републике Србије јасно гарантује основна људска права и слободе свим грађанима, примена ових права и даље представља изазов у пракси. Постоје бројни случајеви у којима су судови пропустили да примене одређена права или су применили законе који су у супротности са Уставом и међународним конвенцијама о људским правима. У том смислу, питање непосредне примене Уставом зајемчених људских и мањинских права у поступцима пред редовним судовима у Србији је од кључног значаја за заштиту грађанских права.

Једна од најважнијих одредби Устава Републике Србије је члан 16, који гарантује једнаку заштиту права и слобода свим грађанима, без обзира на њихово порекло, пол, националну припадност, друштвени положај, верско опредељење или другу особину. Ово је посебно важно у контексту мањинских права, јер су мањине често изложене дискриминацији и маргинализацији у друштву. Међутим, само гарантовање ових права у Уставу није довољно да би се обезбедила њихова заштита у пракси. Потребно је да судови непосредно примењују ове одредбе, а да то чине ефикасно и доследно.

Постоје одређене врсте права која су нарочито важна за заштиту људских и мањинских права, а чија непосредна примена представља посебан изазов у Србији. Једно од таквих права је право на слободу мишљења, изражавања и медија, које је гарантовано чланом 46 Устава. Међутим, у пракси се често дешава да су новинари, активисти и други грађани угрожени због својих ставова и мишљења, а да судови не предузимају адекватне мере заштите. Ово је посебно видљиво у случајевима када се ради о писању о корупцији, злоупотребама власти или другим деликатним темама.

Још једно важно право које представља изазов за судове у Србији је право на правично суђење, гарантовано чланом 32 Устава. Ово право подразумева да свако има право на правично суђење пред независним и непристрасним судом, као и на одбрану и заштиту својих права у поступку.

Уставна гаранција људских права представља основу заштите тих права у свим областима друштва, укључујући и судске поступке. Међутим, питање које се често поставља је како се та права могу остварити у пракси, посебно у поступцима пред редовним судовима.

Кроз анализу релевантних закона, судских одлука и праксе Европског суда за људска права, циљ овог есеја је да пружи увид у правну природу и значај непосредне примене уставних гаранција људских и мањинских права у судским поступцима у Србији.

Део овог есеја ће се фокусирати на концепт људских и мањинских права у Србији, као и на начине њихове заштите кроз Устав и друге законске прописе, док ћу се у преосталом делу фокусирати на питање непосредне примене уставних гаранција људских и мањинских права у поступцима пред редовним судовима, уз анализу релевантних законских одредби и судске праксе. Коначно, у закључку ће се сумирати главне тачке овог есеја и дати препоруке за унапређење заштите људских и мањинских права у судским поступцима у Србији.

У последњих неколико година, Србија је предузела важне кораке ка побољшању ситуације људских и мањинских права. На при-

мер, усвојен је Закон о забрани дискриминације, који забрањује дискриминацију на основу расе, пола, старости, националне припадности и других фактора. Такође су донети и други закони који се односе на заштиту мањина, као што је Закон о националним саветима.

Да би се унапредила ситуација људских права у Србији, потребно је да се предузму додатни кораци ка јачању институција које се баве заштитом људских права и њихове независности. Такође је потребно да се појача свест о важности поштовања људских права и да се охрабрује активно учешће грађана у заштити људских права и промоцији демократских вредности.

Када се примена Уставом зајемчених људских и мањинских права пред судовима разматра, кључно је разумети да се ова права не могу посматрати одвојено од других правних питања која се тичу грађана. У том смислу, примена Устава у поступцима пред судовима није само питање поштовања људских права, већ и питање правне сигурности, поштења и непристрасности поступка. Уставне одредбе о људским правима и слободама у Србији су директно примењиве и обавезујуће за све судове. У том смислу, судови су обавезни да примене ове одредбе у свим поступцима, без обзира на то да ли су директно повезани са људским правима или не. Ово значи да судови морају узети у обзир све релевантне уставне одредбе и усклађивати их са законима и другим прописима како би се осигурала права грађана.

Уколико се открије да су права грађана повређена или угрожена у поступку пред судом, грађани имају право да се обрате Уставном суду који може да испита уставност закона или других прописа који су у супротности са уставним одредбама. Ово је важно јер Уставни суд има овлашћења да оспори закон или други пропис уколико се утврди да је у супротности са Уставом, што може довести до промене правног оквира и побољшања заштите људских права.

Заштита људских права и слобода у поступцима пред судом је кључна за очување владавине права и демократских вредности у друштву. То није само питање правде за појединца у поступку, већ и питање поштовања темељних људских права и слобода. Као такво, ово

питање захтева пажњу и ангажовање свих релевантних актера, укључујући правосудне институције, цивилно друштво, медије и грађане.

Како би се ово постигло, неопходно је континуирано праћење и евакуација правосудних система, како би се утврдили њихови недостаци и предузеле одговарајуће мере за њихово превазилажење. Такође, важно је да се осигура приступ правди за све, укључујући и оне који су маргинализовани и дискриминисани у друштву, како би се осигурала пуна заштита њихових људских права и слобода.

У овом есеју обрадићу само неке од уставом зајемчених људских права, а у случајевима судских поступака у којим се непосредно примењује устав.

Једно од тих права је уставом зајемчено право на имовину. У појединим судским поступцима, с обзиром на недостатак закона који се могу применити на конкретан случај и који се не могу подвести под регулативу постојећих закона, судови непосредно примењују уставне одредбе и Европску конвенцију о заштити људских права. Као пример, обрадићу поступке ради накнаде штете за одузето земљиште, фактичку експропријацију, које физичка лица воде против Републике Србије и локалних управа, код утврђене чињенице да предметна непокретност није формално експроприсана, а радњама туженог је практично иста изузета из државине тужиоца и тако тужилац онемогућен да исту непокретност користи, на који начин је тужилац лишен права у вези своје имовине.

У случајевима када су непокретности на којима тужиоци имају право својине, иако исте нису експроприсане, радњама туженог су изузете и користе се у сврху јавног интереса, те су тужиоци као власници, фактички онемогућени да своје непокретности користе, односно лишени права својине на својој имовини, због чега радње туженог представљају одузимање његовог права својине, не могу се применити одредбе постојећег Закона о експропријацији. Наиме, када одузимање или ограничење права својине на непокретности није извршено у поступку и на начин који је прописан овим законом, тужиоци су лишени свог права својине и припада им новчана накнада у висини њене

тржишне вредности за одузето им право својине, како би судови исте накнаде досудили, непосредно примењују члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о људским правима и слободама која је након што је ратификована од стране наше државе (2003. године) и постала саставни део нашег правног поретка у смислу члана 194. ставови 4. и 5. Устава Републике Србије и непосредно се примењују.

Наиме, Чланом 1 Протокола број 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, прописано је да свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине, те да нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима Међународног права.

Поред тога, Европски суд за људска права је донео бројне пресуде у примени члана 1. Протокола број 1 ЕКЉП која штити приватну својину, из којих произлази да се може одузети ствар у приватној својини у општем интересу, али само са накнадом која би се равнала тржишној вредности, односно ако је та ствар одузета а постоји, има се вратити власнику ствари (*Sarica et Dilaver S. Turkuie*, представка бр. 11765/05, пресуда од 27. маја 2010, године).

У наведеним судских поступцима, како би се створила правична равнотежа између интереса тужиоца чије је право одузето и јавног интереса, а то се може све успоставити уколико се тужиоцу, коме није исплаћена никаква накнада у вези спорне парцеле досуди накнада која представља тржишну вредност непокретности, па сходно цитираном пропису и протоколу који је од стране Републике Србије ратификован и тиме постао саставни део унутрашњег законодавства и чл. 58 Устава Републике Србије, који гарантује право на имовину, тужилац има право на тражену накнаду као посебан вид заштите права на имовину.

У Републици Србији је током 2009. године спроведена реформа правосудног Система и општи избор судија, те је велики број неуреизабраних судија покренуо поступке пред судовима ради накнаде

нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због повреде угледа и части и због повреде права личности, након што су усвојени приговори и првобитне одлуке Високог савета судства биле измењене од стране другог састава Високог савета судства, а којима је било одлучено да судије не испуњавају критеријуме за избор.

Наиме, доношење одлуке о избору судија од стране Високог судства представљао је одлучивање о правима и обавезама судија, из којих разлога је представљао посебну врсту суда, о чему се изјаснио и Европски суд за људска права приликом тумачења члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те су се и на рад Високог савета судства морала примењивати правила правичног суђења. У поступцима по уставним жалбама, Уставни суд је утврдио да је приликом одлучивања о избору судија и тужилаца дошло до повреде њиховог права на правично суђење.

Управо ово право је гарантовано чланом 32, Устава Републике Србије и чланом 6. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Устав Србије је право на правично суђење сврстао у људска и мањинска права и слободе уз њихову непосредну примену по члану 18. став 1. Људска и мањинска права се тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење. Право на правично суђење представља право личности, које је прописано Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама. Права личности и људска права су синоними, док част и углед спадају у појам права личности у која поред части и угледа спадају и друга права прописана Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама, као што су: право на живот, физички и психички интегритет, здравље, пијетет, достојанство, приватни живот, право на изношење мишљења, заштиту лика и личности и др. У овим поступцима, редовни судови су управо утврдили повреде права личности, зајемчену уставом, као и повреду права на правично суђење.

На основу одредбе члана 16, став 2. Устава Републике Србије, опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори су саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода од 04.11.1950. године, ратификована је од стране надлежних органа СЦГ 26.12.2003. године, а ступила је на снагу 03.03.2004. године. Од ратификације Конвенције, она је постала саставни део правног поретка Републике Србије и домаћи судови је примењују заснивајући своје одлуке на том потврђеном међународном уговору у предметима из јурисдикције која је прописана том Конвенцијом.

Такође, пред судовима у Србији последњих неколико година у току су поступци по тужбама грађана за накнаду нематеријалне штете због душевних болова и патње за нарушени лични и породични живот, а због случајева “несталих беба”.

Устав Републике Србије у члану 42 гарантује право на породични живот, које обухвата право на оснивање породице, право на брак, као и право на заштиту породице, мајчинства, очинства и деце. С тим у вези, када дође до случаја несталих беба, ова права су тешко нарушена, што изазива патњу и бол породица које су изгубиле своје бебе. Како би се право на породични живот заштитило, родитељи и породице несталих беба покрећу судске поступке за накнаду штете.

Судски поступци за накнаду штете у случајевима несталих беба су изузетно важни у контексту заштите породичног живота. Ови поступци су обично усмерени на добијање одштете за патњу и бол које су претрпели родитељи, као и за материјалну штету коју су претрпели током година које су провели у потрази за својим бебама..

Судске одлуке у овим поступцима не само да признају патњу и бол породица, што има за циљ заштиту породице и деце, као и спречавање понављања оваквих трагичних догађаја у будућности, а досуђена накнада може пружити породицама осећај правде и признања за њихову патњу и губитак са губитком и болом.

Уставно право на породични живот и судски поступци за накнаду штете у случајевима несталих беба су уско повезани. На основу одредбе члана 16 Устав Републике Србије, опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори су саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. У истим поступцима судови непосредно промењују одредбе члана 66 Устава Републике Србије и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, налазећи да се у конкретним случајевима ради о праву на поштовање приватног и породичног живота, тако што свако има право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке.

Право на рехабилитацију и накнаду штете

Одредбом члана 35. Устава Републике Србије прописано је да ко је без основа или незаконито лишен слободе, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, накнаду штете од Републике Србије и друга права утврђена законом. Свако има право на накнаду материјалне или нематеријалне штете коју му незаконитим или неправилним радом проузрокује државни орган, ималац јавног овлашћења, орган аутономне покрајине или орган јединице локалне самоуправе. Закон одређује услове под којима оштећени има право да захтева накнаду штете непосредно од лица које је штету проузроковало.

С тим у вези, пред судовима је било доста поступака по тужбама физичких лица ради исплате накнаде ратним војним резервистима, а обзиром на донет Закључак Владе Републике Србије бр. 401-161/2008-1 од 17. 1. 2008. године, којим су дозвољена средства ради исплате новчане помоћи ратним војним резервистима са пребивалиштем на територији седам неразвијених општина Куршумлија, Блаце, Бојник, Лебане, Житорађа, Дољевац и Прокупље. У истим поступцима судови су утврђивали да је повређено начело једнаких права и обавеза чиме је извршена дискриминација на основу места пребивалишта ратних војних резервиста са пребивалиштем на територији свих осталих општина које нису наведене у Закључку Владе Републике Србије бр. 401-161/2008-1 од 17. 1. 2008. године, тужиоцима као учесницима рата 1999. године, обзиром

да постоји разлика у поступању органа јавне власти исплатом ратних дневница војним резервистима у седам наведених неразвијених општина Топличког округа, у односу на остале војне резерviste, обзиром да су сви били на истом задатку; да је таква разлика у поступању дискриминаторска јер за исту не постоји објективно и разумно оправдање, као и да исплата која је извршена према Закључку Владе РС од 17. 1. 2008. године представља исплату ратних дневница, а не исплату социјалне помоћи. Судови су у доношењу својих одлука, непосредно примењивали чл. 21. Устава РС, као и чл. 14. Европске конвенције о људским правима. Наиме, Устав Републике Србије забрањује ретроактивност, прописано чланом 197, па се на решења конкретних случајева у материјалном смислу, није могао применити Закон о забрани дискриминације зато што је Закључак донет, а Споразум закључен у току 2008. године, а Закон о забрани дискриминације донет је 2009. године ("Сл. гласник РС", бр.22/09) и у прелазним завршним одредбама не садржи правило о делимичној ретроактивној примени. Из наведених разлога, судови су могли да у конкретним правним стварима расправљају непосредно на основу чл. 21. Устава и чл. 14. Европске конвенције о људским правима. Ни Европски суд за људска права у предмету "Вучковић против Србије", као релевантно право за примену, није навео Закон о забрани дискриминације. Оцењујући испуњеност услова за примену чл. 21. Устава РС и чл. 14. Европске конвенције о људским правима, првостепени судови су закључили да постоји разлика у поступању органа јавне власти исплатом ратних дневница војним резервистима у седам неразвијених општина Топличког округа у односу на остале војне резерviste, па и у односу на тужиоце, те да је таква разлика у поступању је дискриминаторска, јер не постоји објективно и разумно оправдање за различито третирање резервиста само на основу пребивалишта.

Кључно је нагласити да судови имају посебну одговорност у заштити људских права и слобода у поступцима пред судом. То значи да судови морају да обезбеде поштено и непристрасно суђење и да осигурају да се примењују сва правила која се односе на заштиту права оптужених и оштећених страна у поступку. Такође, судови имају

дужност да поштују правило законитости и да се придржавају свих релевантних закона и прописа који се односе на поступак пред судом.

Такође у судским поступцима који се воде поводом породичних спорова, непосредно се примењује Устав као и Европске конвенције. Уставом су зајемчена права детета, као и права и дужности родитеља.

Права детета обухваћена су чланом 64, којим се и предвиђа да деца уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости, да свако дете има право на лично име, упис у матичну књигу рођених, право да сазна своје порекло и право да очува свој идентитет. Деца су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребљавања. Деца рођена изван брака имају једнака права као деца рођена у браку. Права детета и њихова заштита уређују се законом.

Права и дужности родитеља

Члан 65 Устава прописује да Родитељи имају право и дужност да издржавају, васпитавају и образују своју децу, и у томе су равноправни. Сва или поједина права могу једном или обома родитељима бити одузета или ограничена само одлуком суда, ако је то у најбољем интересу детета, у складу са законом.

Најбољи интерес детета је један од комплементарних принципа који произилази из Конвенције о правима детета и представља правни стандард који је увек у првом плану када се одлучује о заштити права и интересу детета и који се процењује за сваки конкретан случај и који судови примењују у породичним споровима.

Једна од кључних мера коју судови могу предузети је да се придржавају принципа непристрасности и да избегавају дискриминацију. Судови такође могу да пруже додатну заштиту мањинским заједницама И појединцима, као што су додатни преводи током поступка или могућност да се заступају пред судом путем преводилаца. Ове мере могу помоћи у стварању равнотеже у поступку и осигурати да се сва права и слободе поштују у потпуности. Важно је

нагласити да је заштита људских права у поступцима пред судовима у неким случајевима могућа и кроз механизме ванредних правних лекова, као што су жалбе Уставном суду. Ове жалбе могу бити поднесене у случају да суд није уважио релевантне уставне одредбе или законе који се односе на заштиту људских права.

С обзиром на сложеност питања која се тичу заштите људских права и слобода у поступцима пред судом, важно је да судије буду обучене и упознате са релевантним законима и прописима који се односе на ову област. Такође је важно да се судови редовно придржавају најбољих пракси у области људских права и слобода, укључујући приступ судству и непристрасност судова.

У том смислу, важно је да се правосудни систем унапређује и модернизује како би се осигурала ефикаснија заштита људских права и слобода. То може укључивати успостављање нових судских инстанци које су специјализоване за ову област, као и побољшање обуке судија и других правних професионалаца у области људских права и слобода.

Такође је важно да се јача сарадња између правосудних институција, организација цивилног друштва и других релевантних актера у области људских права и слобода. Ова сарадња може помоћи у идентификацији проблема у правосудном систему и предлагању решења која ће побољшати заштиту људских права и слобода.

У крајњем случају, заштита људских права и слобода у поступцима пред судом није само питање поштовања закона и прописа. То је питање моралне обавезе свих судија и правних професионалаца да се придржавају највиших стандарда правичности и поштовања људских права и слобода. Сваки поступак пред судом треба да буде вођен у складу са принципом поштовања људских права, правичности и једнакости свих учесника у поступку.

У том смислу, судије треба да буду обучене и упознате са међународним стандардима за заштиту људских права и слобода, као и са националним законима и прописима који се односе на ову област. Такође је важно да се осигура независност судова и судија,

како би се осигурала њихова способност да доносе одлуке на основу права и чињеница, а не на основу политичких или других утицаја.

Уз то, важно је да се осигура транспарентност и одговорност у раду судова. Ово може укључивати јавну расправу о важним судским одлукама, као и одлуке које се тичу људских права и слобода. Такође, судови би требали да буду отворени за приговоре и критике и да буду спремни да предузму мере за унапређење својих пракси и поступака.

Као што је напред наведено Устав је највиши правни акт Републике Србије, као и да сви закони и други општи акти донети у Републици Србији морају бити сагласни са Уставом, да потврђени међународни уговори не смеју бити у супротности са Уставом, а да закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права“. Уставом је прописано да судови суде на основу Устава, закона и других општих аката, када је то предвиђено законом, општеприхваћених правила међународног права и потврђених међународних уговора. Уставом се утврђује право на судску заштиту свима којима је неко људско или мањинско право повређено или ускраћено, као и право на уклањање последица које су повредом настале.

Када је реч о дејству људских и мањинских права, иста су зајемчена Уставом и непосредно се примењују. Непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима, а када се говори о начину инкорпорисања међународних уговора и њиховог дејства у унутрашњем правном поретку, у Републици Србији примењен је комбиновани монистичко-дуалистички систем односа између унутрашњег и међународног права. Најважније је само постојање уставне норме, која налаже да се одредбе о људским и мањинским правима тумаче сагласно пракси међународних институција.

Соња Несторовић

судија Вишег суда у Крагујевцу

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА НАКНАДЕ ЗА РАД УПРАВНИКА ЗГРАДЕ, ИНВЕСТИЦИОНИ ФОНД И ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЗГРАДЕ

Појам управљања зградом и одржавање зграде

Послови управљања зградом и одржавања зграде дефинисани су Законом о становању и одржавању зграда („Службени гласник РС”, број 104/16 и 9/20). Управљање зградом, у смислу овог закона, јесу сви организациони послови и активности које континуирано обавља изабрано или постављено лице (управник или професионални управник), односно орган управљања, у сврху руковођења зградом, а што подразумева одговорно предузимање мера ради организовања одржавања зграде, одлучивања о коришћењу финансијских средстава и обезбеђивања коришћења зграде, односно њених делова у складу са њеном наменом, као и друга питања од значаја за управљање зградом. Одржавање зграде јесу све активности којима се обезбеђује очување функција и својстава зграде у складу са њеном наменом, а нарочито у циљу редовног коришћења и функционисања зграде. Активности на одржавању зграде врше се кроз хитне интервенције, текуће одржавање и инвестиционо одржавање. Унапређење својстава зграде или дела зграде јесу активности којима се побољшавају енергетска или друга својства зграде доградњом или уградњом нових делова и склопова, односно уређаја и инсталација. Текуће одржавање је извођење радова који се предузимају ради спречавања оштећења која настају употребом зграде или ради отклањања тих оштећења. Ови радови састоје се од прегледа, поправки, предузимања превентивних и заштитних мера, односно свих радова којима се

обезбеђује одржавање зграда на задовољавајућем нивоу употребљивости. Инвестиционо одржавање јесте извођење грађевинско занатских, односно других радова у зависности од врсте објекта у циљу побољшања услова коришћења зграде у току експлоатације.

Обавезе станара зграде

Станари зграде имају обавезу плаћања месечне накнаде на име трошкова управљања и одржавања зграде. Трошкови управљања и одржавања зграде дефинисани су одредбама члана 14. став 1 тачка 4 Закона о становању и одржавању зграда, којим је прописано да је власник посебног дела, односно власник самосталног дела зграде, дужан да, између осталог учествује у трошковима одржавања и употребе заједничких делова зграде и катастарске парцеле на којој се налази зграда, у мери и на начин одређен овим законом, а у складу са тачком 18. наведеног члана Закона о становању и одржавању зграда Скупштина стамбене заједнице доноси одлуку о висини накнаде за инвестиционо одржавање заједничких делова зграде и земљишта које служи за редовну употребу зграде. Одредбом члана 41. наведеног закона је прописано да су чланови скупштине стамбене заједнице сви власници посебних делова, а одредбом члана 42. став 1 тачка 5 истог закона је прописано да Скупштина стамбене заједнице, између осталог, одређује висину месечног износа који плаћају власници посебних делова за потребе извршења послова из надлежности стамбене заједнице, и то на име трошкова одржавања, трошкова за рад органа стамбене заједнице и других трошкова. Одредбом члана 44. став 1 Закона о становању и одржавању зграда прописано је да скупштина стамбене заједнице доноси одлуке обичном већином гласова присутних чланова који имају право гласа по одређеном питању, осим ако овим законом није другачије прописано. одредбом члана 64. став 1 Закона о становању и одржавању зграда је прописано да одлуком стамбене заједнице о прихватању трошкова одржавања заједничких делова зграде и управљања зградом, која се доноси у складу са чланом 44. став 1, односно чланом 44. став 3. овог закона, прописује се износ који је сваки власник посебног дела дужан да плаћа на име

свог учешћа у трошковима текућег одржавања и трошковима управљања зградом, а који не може бити нижи од износа прописаног актом о текућем одржавању зграда који доноси јединица локалне самоуправе, ставом 2 наведеног члана закона је прописано да се одлука стамбене заједнице из става 1. овог члана уноси у записник седнице скупштине, а посебно се сачињава извод из записника који садржи текст одлуке који потписује управник и на њему оверава свој потпис у складу са законом којим се уређује овера потписа. Одредбом члана 65 став 1 наведеног закона је прописано да власник посебног дела зграде износ утврђен у складу са чланом 64. овог закона уплаћује на текући рачун стамбене заједнице најкасније до последњег дана у месецу за текући месец, осим уколико уговором закљученим са лицем које управља и/или одржава зграду није одређено да се наплата трошкова управљања и/или одржавања зграде врши уплатом на текући рачун тог лица или преко система обједињене наплате комуналних и других услуга, у случају да је јединица локалне самоуправе успоставила такав систем.

Застарелост потраживања накнаде за рад управника, инвестициони фонд и одржавање зграде

Законом о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Сл. лист СРЈ“, бр. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99 и 45/99) прописано је да дужник долази у доцњу кад не испуни обавезу у року одређеном за испуњење, а ако рок за испуњење није одређен, дужник долази у доцњу кад га поверилац позове да испуни обавезу, усмено или писмено, вансудском опоменом или започињањем неког поступка чија је сврха да се постигне испуњење обавезе (члан 324. ст. 1. и 2.); да потраживања застаревају за десет година, ако законом није одређен неки други рок застарелости (члан 371.); да застаревају за годину дана потраживања накнаде за испоручену електричну и топлотну енергију, плин, воду, димничарске услуге и за одржавање чистоће, када је испорука односно услуга извршена за потребе домаћинства (чл. 378. ст. 1. тач. 1)).

Установа застарелости потраживања почива на два основна идејама, идеји невршења права (незаинтересованости за своје право), и идеји ослобађајућег дејства, које се састоји у томе што се дужник ослобађа терета који је у основи сувишан, а о чему сведочи управо пасиван однос повериоца према свом праву.

Одредбом чл. 3. ст. 1. тач. 23) Закона о становању и одржавању зграда прописано је да одржавање зграде јесу све активности којима се обезбеђује очување функција и својстава зграде у складу са њеном наменом, а нарочито у циљу редовног коришћења и функционисања зграде. Надаље, у тач. 26) ст. 1. чл. 3. истог закона, прописано је да је инвестиционо одржавање извођење грађевинско – занатских, односно других радова у зависности од врсте објекта у циљу побољшања услова коришћења зграде у току експлоатације.

У циљу давања одговора на питање који рок застарелости се примењује на потраживања о којима се овде говори, мора се најпре поћи од питања природе потраживања тужиоца с обзиром да од тога зависи и примена рока застарелости.

Најпре, треба рећи да постоји и суштинска и термилошка разлика између појма „одржавање чистоће“ из чл. 378. ст. 1. тач. 1. ЗОО и појма „одржавање зграде“ из чл. 3. ст. 1. тач. 23) Закона о становању и одржавању зграда, с обзиром на то да се послови одржавања зграде не односе на појединачно домаћинство и не укључују у себи само послове одржавања чистоће већ се односе на одржавање стамбене зграде као целине и обухватају све активности којима се обезбеђује очување функција и својстава зграде у складу са њеном наменом, а нарочито у циљу редовног коришћења и функционисања зграде, како је то Законом о становању и одржавању зграда јасно прописано. Исто тако, постоји значајна разлика између појма „одржавање чистоће“ из чл. 378. ст. 1. тач. 1. ЗОО и појма „инвестиционо одржавање“ из Закона о становању и одржавању зграда с обзиром на то да инвестиционо одржавање обухвата извођење грађевинско – занатских, односно других радова у зависности од врсте објекта у циљу побољшања услова коришћења зграде у току експлоатације. Напослетку, послови одржавања зграде, затим накнада за инвестиционо

одржавање стамбене зграде и накнада за управника зграде не представљају комуналне делатности у смислу Закона о комуналним делатностима („Сл. гласник РС“, бр. 88/2011, 104/2016 и 95/2018), те се ни из тог разлога у конкретном случају на утужена потраживања, а имајући у виду њихову природу, не може применити рок застарелости из одредбе чл. 378. ст. 1. тач. 1) ЗОО, односно не може се применити једногодишњи рок застарелости. Дакле, када су у питању наведена потраживања, имајући у виду њихову правну природу, нема места примени рока застарелости из одредбе чл. 378. ст. 1. тач. 1) ЗОО, а како законом није прописан посебан рок застарелости за наведена потраживања, има се применити општи рок застарелости из чл. 371. ЗОО, уз истовремено уважавање правног става да код дилеме да ли ће се у неком случају применити општи или посебан рок застарелости треба имати у виду да се изузеци морају уско тумачити, па ако се примена посебног рока с разлогом доводи у питање, морао би се применити општи рок застарелости. Овакав став Уставни суд је изразио у својим одлукама Уж-608/2008 од 21. јануара 2010. године и Уж-4073/2012 од 26. фебруара 2015. године (видети на интернет страници Уставног суда: www.ustavni.sud.rs).

Напред изнето тумачење се заснива на сада важећим одредбама Закона о комуналним делатностима, који у комуналне делатности не убраја накнаду за рад управника зграде, инвестициони фонд и накнаду за одржавање зграде. Уколико се у будућности буде приступило измени наведеног прописа те уколико се у комуналне делатности сврстају и накнада за рад управника зграде, накнада за инвестициони фонд и накнада за одржавање зграде, у том смислу може бити простора за тумачење да се на наведена потраживања примењује једногодишњи рок застарелости. До тада, за тумачење да се и на наведена потраживања примењује једногодишњи рок застарелости, нема довољно правне аргументације.

Бојан Милојевић,

судијски сарадник у Вишем суду у Крагујевцу

**ПОСТУПАК УТВРЂИВАЊА ЧИЊЕНИЦА О СТАТУСУ
НОВОРОЂЕНЕ ДЕЦЕ ЗА КОЈУ СЕ СУМЊА
ДА СУ НЕСТАЛА ИЗ ПОРОДИЛИШТА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

***Апстракт.** Предмет рада представља анализа посебног ванпарничног поступка регулисаног Законом о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилице у Републици Србији донетог у циљу решавања тешког и комплексног проблема „несталих беба“, сама начела и нормативни оквир поступања суда, специфичности правила поступка, као и карактеристике и уочени проблеми у примени, при чему аутор, кроз свеукупну анализу, указује и на пропусте нашег законодавца у погледу понуђених решења.*

Увод

Проблем „несталих беба“, који већ дуги низ година није решен и који представља тежак терет и жиг за наше друштво, добио је свој епилог доношењем Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилице у Републици Србији¹ (тзв. Закон о несталим бебама) чијим усвајањем

¹ Скупштина Републике Србије усвојила је Закон о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилице у Републици Србији ("Сл. гласник РС", бр. 18/2020.) - (даље: Закон) 29.02.2020. године, који је ступио на снагу 11. марта 2020. године.

је Република Србија испунила обавезу према Европском суду за људска права који је 2013. године, једногласно, донео водећу пресуду у вези са питањем „несталих беба“ у случају - *Зорица Јовановић против Србије*.² Наведеном пресудом утврђено је кршење одредбе члана 8. Конвенције (право на поштовање породичног живота)³, услед постојања многобројних недоследности у предметном случају и пасивног држања државе Србије, нарочито имајући у виду да подносилац притужбе годинама није имала никакву веродостојну информацију о томе шта се десило њеном сину, те је наложено држави Србији⁴ да, с обзиром на значајан број потенцијалних подносилаца представке, у року од годину дана од дана правноснажности пресуде⁵, предузме све одговарајуће мере, по могућности помоћу *lex specialis-a*, како би се осигурало успостављање механизма чији је циљ пружање индивидуалног обештећења свим родитељима у ситуацији као што је или довољно слична подносиоци представке.

Ова пресуда има широке импликације и односи се на све случајеве „нестале новорођенчади“ у Србији.⁶ Стотине родитеља који су у истој или сличној ситуацији као што је Зорица Јовановић, тј. чије су бебе „нестале“ после наводне смрти у болничким одељењима, углавном седамдесетих, осамдесетих и деведесетих година прошлог

² Пресуда у случају „нестале бебе“ *Зорица Јовановић против Србије* једна је од најважнијих пресуда Суда у Стразбуру против Србије. Предмет је формиран на основу представке (број 21794/08) против Републике Србије коју је Европском суду за људска права, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (даље: Конвенције), поднела Зорица Јовановић дана 22. априла 2008. године из разлога што јој домаће власти континуирано нису пружале информације о стварној судбини њеног сина, који је наводно преминуо 31. октобра 1983. године у тадашњем Медицинском центру у Ћуприји, нити су јој пружили било какву другу накнаду као вид сатисфакције. Вид. пресуду *Зорица Јовановић против Србије*, представка бр. 21794/08 од 26. марта 2013, Сл. гласник РС, бр. 33/13.

³ Обојано уживање родитеља и детета у заједничком друштву представља основни елемент „породичног живота“ у смислу члана 8. Конвенције (Вид. пресуду *Монор против Румуније и Мађарске*, бр. 71099/01, став 70., 05.04.2005. године)

⁴ Сходно одредбама члана 42, 44. став 2. и 46. Конвенције.

⁵ Ова пресуда је постала правоснажна 09. септембра 2013. године, те је дати рок од годину дана, на који се односи члан 46. Конвенције, истекао још 09. септембра 2014. године.

⁶ Вид. Анали Правног факултета у Београду, година LXV, 1/2017, Др Марија Драшкић, Случајеви „несталих беба“: Уставни суд vs. Европски суд за људска права? стр. 205.

века, након откривања афере и обраћања 2005. године Скупштини Републике Србије у циљу откривања истине, напослетку је дочекало доношење Закона којим би се могао решити проблем родитеља нестале деце, успостави механизам за утврђивање истине и обештете родитељи који верују да су њихове бебе нестале након порођаја.

Доношење посебног закона (*lex specialis*)

Поступајући у складу са мерама које су Републици Србији наложене пресудом Европског суда Министарство правде, Министарство унутрашњих послова и Министарство здравља, предузели су низ активности на изналажењу начина за спровођење поступка на утврђивању чињеница у вези са судбином деце за коју се сумња да су нестала у породици у Републици Србији и заузела су став да се спровођење тог поступка уреди путем доношења посебног закона.⁷ С тим у вези, иако са превеликим закашњењем и надзором Комитета министара Савета Европе над извршавањем обавезе из пресуде, по предлогу Владе,⁸ Скупштина Републике Србије усвојила⁹ је посебан, високоспецијализован закон за ову област специфичне друштвене посебности, како би се њиме уредио целокупан поступак кроз који ће се утврђивати статус новорођене деце за коју се сумња да су нестала.¹⁰ И Заштитник грађана је, ради поштовања права чланова породица тзв. „несталих беба“ и достојанства друштва које не би требало

⁷ Законодавац је сматрао да би се успостављање механизма кроз који ће се утврђивати статус новорођене деце за коју се сумња да су нестала најефикасније омогућити доношењем *lex specialis*-а, којим би се на прецизан и детаљан начин уредила правила поступка, што је и препорука Европског суда за људска права.

⁸ Влада се правдала да није било лако припремити и усвојити закон о спровођењу пресуде Зорица Јовановић с обзиром на различита очекивања родитеља и објективне изазове у обезбеђивању адекватног правног оквира усмереног ка свеобухватном решавању питања несталих беба, а у складу са упутствима Европског суда.

⁹ Предлог закона је усвојен са само 136 гласова од 250 народних посланика.

¹⁰ Према мишљењу родитеља, основна замерка на усвојени текст је чињеница да није у потпуности дефинисан начин на који ће одговорне особе сносити одговорност за то што се догодило. Вид. *Пети алтернативни извештај о имплементацији активности из Акционог плана за поглавље 23 у делу који се односи на права детета*, Ужички центар за права детета, Ужице, 2020. стр. 37.

да дозволи да на овако потресно људско питање изостане ауторитативан коначни одговор, предложио да Народна скупштина донесе *посебан закон* којим би било омогућено утврђивање коначне истине у овим случајевима.¹¹ Иначе, Европски суд, иако је упутио препоруку нашој влади у виду доношења посебног закона, начелно је спреман да призна државама широко поље дискреционе процене приликом одлучивања о томе које активности треба предузети како би се омогућило поштовање Конвенције, узимајући у обзир потребе и могућности одређене заједнице.¹²

Након усвајања Закона, Европски суд за људска права је констатовао да донети закон предвиђа и судске и вансудске поступке у вези са ситуацијом са којом се суочавају подносиоци представке и други и да има за циљ откривање истине о несталим бебама, те да предвиђа систем у којем ће домаћи судови имати овлашћење да истражују и прибављају доказе како би се утврдиле све релевантне чињенице у предмету. Управо због тога, Европски суд је одлучио да избрише две претходно спојене представке са списка предмета, што је први случај од доношења пресуде Зорица Јовановић против Србије.¹³

Предмет и циљ закона

Овај Закон је високоспецијализован за једно правно питање, па се њиме уређује целокупан поступак кроз који ће се утврђивати статус. Дакле, предмет Закона, пре свега, јесте уређење поступка у коме се утврђују чињенице о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породициштва или здравствених установа у Републици Србији, али и поступак у коме се досуђује правична новчана накнада нематеријалне штете. Ово је *процесни закон* а поступак који

¹¹ Вид. Извештај Заштитника грађана о случајевима тзв. „несталих беба“ са препорукама, <http://www.ombudsman.rs/index.php/izvestaji/posebni-izvestaji/992-2010-08-03-12-03-30>, 28. јун 2016.

¹² Вид. пресуду *Abdulaziz, Cabales and Balkandali против Уједињеног Краљевства*, представка бр. 9474/81, (...) од 28.05.1985.

¹³ Вид. пресуду *Љубинка МИК против Србије* и *Светлана ЈОВАНОВИЋ против Србије*, представке бр. 9291/14 и 63798/14 од 23. марта 2021. године.

уређује је једини ванпарнични поступак у коме је суд овлашћен да учеснику у поступку досуди и новчану накнаду на име нематеријалне штете. Примарни циљ Закона јесте да се утврде чињенице погодне да се утврди истина о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилишта у Републици Србији и то на основу доказа који се изведу и података који се прикупе у судском поступку од државних и других органа, родитеља и других лица, док је секундарни циљ Закона извршење обавезе наше државе која јој је наложена пресудом у предмету *Јовановић против Србије*. Дакле, основни циљ је сазнати судбину нестале деце и, где год је то могуће, успоставити контакт између родитеља и деце.

Начела поступка

Начело диспозиције. Поступак се, сходно начелу диспозиције, покреће предлогом предлагача.¹⁴ Без предлога овлашћеног предлагача поступак не може отпочети. Налазимо да се ово начело испољава једино поводом подношења предлога и формалног отпочињања поступка, али да је, у случају основане сумње о статусу лица чији се предлогом утврђује и без воље предлагача за наставком поступка, целисходно поступак наставити, имајући у виду истражно начело те начело материјалне истине.

Истражно начело. Иако се поступак, сходно начелу диспозиције, покреће подношењем предлога, суд ипак поступак спроводи сходно истражном начелу тако да је дужан да утврди и чињенице које нису изнете у предлогу и да одреди извођење доказа који нису предложени током поступка¹⁵. Ово начело, пре свега, подразумева обавезу суда да самостално утврђује чињенице које су релевантне за поступак, иако оне нису изнете у предлогу, нити су их изнела лица која учествују у поступку, као и да одреди извођење доказа које нико није предложио.

¹⁴ Вид. члан 7. Закона.

¹⁵ Пред судијама је постављен задатак да, након што предлагач и остала лица која учествују у поступку истакну доказне предлоге, сходно инквизицијском начелу, преузму активну улогу у проналажењу чињеница и доказа на којима ће се темељити њихова одлука поводом утврђивања статуса.

Истражно начело ће функционисати ако суд ефикасно и брзо располаже свих ресурсима који му стоје на располагању, односно деловати без притисака навода и тврдњи изнетих у поступку. Суд у себи преузима не само правосудне него и *полицијске функције*, те спроводи истрагу и на крају доноси одлуку. Све како би се обезбедило потпуно остварење начела материјалне истине односно да утврђено чињенично стање у поступку представља потпуни одраз реалитета, јер је дужност суда да непристрасно разјасни све сумње о статусу новорођенчета, непристрасно оцени изведене доказе, да са повећаном пажњом испитују сумње и утврђују чињенице које иду у корист утврђивања статуса и да одлуку заснује на чињеницама у чију извесност потпуно уверен. Стоји чињеница да је предлагач дужан да уз предлог приложи или у предлогу предложи доказе којима поткрепљује чињенице које је изнео у предлогу¹⁶ али суд тиме није везан. Ни пасивизам учесника не сме бити сметња да суд предузима активности ради утврђења свих релевантних чињеница битних за одлучивање по предлогу, а од правне вештине судија да изнесу све важне чињенице и употребе одговарајућа доказна средства зависи и успех овог поступка. Истражне радње у поступку, на захтев суда, спроводе посебно обучени полицијски службеници¹⁷ криминалистичке полиције. Суд може да захтева писмене доказе и податке од државних и свих других органа и физичких и правних лица, који су дужни да их проследе суду у року од 30 дана од дана пријема захтева суда.¹⁸ Ако у току поступка суд дође до сазнања о постојању основа сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности дужан је да одмах поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужиоцу.

Начело хитности. Суд је дужан да води поступак без одлагања, што значи да, при одређивању рокова и заказивању рочишта, води рачуна о томе да је поступак хитан. Суд заказује рочиште на

¹⁶ Члан 16. став 3. Закона.

¹⁷ Који су прошли специјализовану обуку у складу са програмом Правосудне академије.

¹⁸ Суд кажњава новчаном казном од 30.000 до 450.000 динара физичко лице или одговорно лице у правном лицу, односно новчаном казном од 90.000 до 3.000.000 динара правно лице, ако писмени доказ или податак не буде прослеђен суду у прописаном року.

захтев предлагача, а ако захтев предлагача изостане, рочиште заказује када процени да је то потребно ради утврђивања битних чињеница или извођења доказа или када сматра да је одржавање рочишта потребно из других оправданих разлога.

Начело поверљивости. По правилу, предвиђено је да јавност буде искључена у овом поступку.¹⁹ Међутим, остављена је могућност да, на захтев предлагача, суд ипак одлучи да поступак у целини или делимично буде отворен за јавност.²⁰ Суд, предлагач и сви који учествују у поступку дужни су да чувају тајност података за које су сазнали у току поступка који није био отворен за јавност. Такође, ради заштите података који се спознају у поступку, предвиђено је да се поступак спроводи уз пуну примену прописа који уређују заштиту података о личности, односно тајност података.²¹

Начело саслушања предлагача и свих који учествују у поступку. Овим начелом предвиђена је дужност суда да свима који учествују у поступку а нарочито предлагачу, пружи могућност да се изјасне о свим тврдњама и другим процесним радњама и предлозима у поступку, без обзира што се ради о једностраначком поступку.

Надлежни орган за поступање

Надлежни орган пред којим се утврђује статус новорођене деце за коју се сумња да су нестала у породициштим у Републици Србији јесте суд (виши и апелациони).

¹⁹ Што је и у складу са одредбом члана 9. Закона о ванпарничном поступку (даље: ЗВП) којим је прописано да је у поступку у коме се одлучује о статусним стварима јавност искључена.

²⁰ Када је поступак отворен за јавност рочишту могу, сходно одредби члана 30. став 2. ЗВП у вези члана 321. ЗПП, да присуствују само лица старија од 16 година.

²¹ У поступку се примењују прописи који уређују заштиту података о личности и тајност података, ако овим законом није другачије одређено. Вид. Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС“, бр. 87/2018).

Стварна надлежност. Као стварно надлежни првостепени суд²² пред којим ће се спроводити поступак одређена су четири виша суда, за подручје четири апелациона суда, и то: Виши суд у Београду за подручје Апелационог суда у Београду, Виши суд у Крагујевцу за подручје Апелационог суда у Крагујевцу, Виши суд у Нишу за подручје Апелационог суда у Нишу и Виши суд у Новом Саду за подручје Апелационог суда у Новом Саду.²³ Ради ефикасности судског поступка, предвиђено је да су за овај поступак надлежни виши судови који имају исто седиште као и апелациони судови. Жалбена надлежност припада апелационим судовима.

Месна надлежност. Месна надлежност вишег суда одређена је према месту у којем се налази или се налазило породилиште²⁴ или према пребивалишту или боравишту предлагача. Није прописана искључива месна надлежност, већ изборна (елективна) те предлагач одређује пред којим ће, од надлежних судова, водити поступак, која одредба је предвиђена управо ради заштите интереса предлагача - да поред суда у којем се налази или се налазило породилиште предлог може поднети и суду на чијем подручју има пребивалиште или бора-виште. Иако је законом наглашено да је предмет Закона утврђење чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилишта или здравствених установа у Републици Србији, закон не препознаје здравствену установу из које је новорођенче „нестало“, већ искључиво породилиште односно здравствену устано-ву у којој је дете рођено.²⁵

²² Образложењем предлога закона предлагач налази да је решење да се поступак води пред судом најцелисходније, будући да би образовање новог државног органа захтевало додатна средства и време и тиме пролонгирало остварења захтева родитеља.

²³ Сходно одредби члан 23. став 4. Закона о уређењу судова којим је прописано да се законом може предвидети да у одређеним врстама правних ствари поступа само одређени виши суд.

²⁴ Или здравствена установа у којој је рођено дете за које се сумња да је нестало.

²⁵ Целисходније би било да је законодавац избор месно надлежног суда проширио и на здравствене установе одакле су деца, након што су пребачена из породилишта или здравствених установа због наводних здравствених компликација, нестала односно одакле им се губи сваки траг.

Функционална надлежност. Поступак, у првом степену (у вишем суду), спроводи и одлуке доноси судија појединац²⁶ док у другом степену (у апелационом суду) по жалби поступа и одлуке доноси веће које је састављено од троје судија. Све судије које поступају у овим поступцима, како у првом тако и у другом степену, дужни су да похађају посебну обуку за примену овог закона, чији програм обуке доноси и коју спроводи Правосудна академија.²⁷ Поред овога, судије које поступају у овим предметима морају имати и специјализацију из области породичног права.²⁸ Истражне радње у поступку, на захтев суда, спроводе полицијски службеници криминалистичке полиције који такође морају бити посебно обучени.²⁹

Поступак

Сам поступак представља посебан ванпарнични поступак на који се примењују одредбе Закона о утврђивања чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији, као посебног закона и опште одредбе Закона о ванпарничном поступку и одредбе Закона о парничном поступку, а које нису дерогиране овим посебни прописом.³⁰

Једностраначки поступак. Суд одлучује о предлогу у једностраначком поступку, по правилима закона којим се уређује ванпарнични поступак. Како је поступак једностраначки, то се поступак

²⁶ Одступило се од начела зборног суђења предвиђено чланом 142. став 6. Устава РС који дозвољава одступање од зборног суђења уколико закон предвиди да у одређеним стварима суди судија појединац.

²⁷ Правосудна академија је одржала неколико обука судијама као и *online* радионице имајући у виду ситуацију у свету са *corona* вирусом.

²⁸ Из радног материјала за припрему радионице Правосудне академије, који су приредиле Љубица Милутиновић и Снежана Андрејевић, судије ВКС у пензији. Вид. Radni-materijal-za-pripremu-radionice-Zakon-o-utvrdjivanju-cinjenica-o-statusu-novorodjene-dece.pdf

²⁹ У оквиру министарства унутрашње послове одређују се полицијски службеници који су посебно обучени за несталу новорођенчад из породицишта у Републици Србији и који ће обављати неопходне истражне радње по захтеву суда, након обуке од стране Правосудне академије.

³⁰ Члан 13. Закона, у вези члана 30. став 2. ЗВП чиме се упућује не сходну примену одредби Закона о парничном поступку.

може покренути искључиво по захтеву предлагача. У овом поступку једино је предлагач учесник. Иако и државни и други органи, организације и установе (министарства, здравствене установе, центри за социјални рад и др.) учествују у поступку, они ипак немају својство учесника у поступку у смислу закона којим се уређује ванпарнични поступак.³¹

Да би се олакшао приступ суду, Законом је предвиђено да је предлагач ослобођен од плаћања судске таксе, уз могућност пружања бесплатне правне помоћи предлагачу постављањем пуномоћника из реда адвоката. Пуномоћник се поставља на захтев предлагача али закон у овом случају не регулише на кога пада терет намирена трошкови за пружену правну помоћ, да ли на терет суда или на терет средства из буџета Републике Србије.

Покретање поступка. Судски поступак се покреће тако што предлагач подноси надлежном суду предлог за утврђивање чињеница о статусу новорођеног детета за које се сумња да је нестало из породилице у Републици Србији - то је формални назив предлога. Предлог могу да поднесу, односно активну легитимацију у овом поступку имају 1) родитељ/и новорођеног детета, 2) брат, сестра, деда или баба несталиг новорођеног детета (уколико ниједан родитељ није жив), 3) лице које сумња у своје порекло, као и 4) Заштитник грађана у име ових лица (нема активну легитимацију да предлог поднесе у своје име већ само по овлашћењу наведених лица),³² с тим што је за подношење предлога од стране родитеља неопходно испуњење

³¹ Они пре свега представљају изворе доказних средства и нису учесници у поступку у смислу у коме им то својство придаје члан 3. ЗВП, којим је прописано да је учесник у ванпарничном поступку лице које је поступак покренуло, лице о чијим се правима или правним интересима одлучује у поступку, као и органи који учествују у поступку на основу законског овлашћења да поступак покреће, без обзира да ли је поступак покренуо или је касније ступио у поступак.

³² Републички секретаријат за јавне политике је у свом мишљењу упућеном Министарству правде РС навео да би круг овлашћених лица која могу да иницирају овај поступак требало проширити на још неке крвне сроднике (пре свега у побочној линији сродства), као и на одређена удружења грађана из ове области (нпр. Удружење родитеља несталих беба Србије и др.) или да се оваквим удружењима макар омогући учешће у поступку, како би се што је могуће у већој мери сазнао званичан број нестале деце у породилицама.

процесне претпоставке за вођење поступка, а то је једино ако су се до дана ступања Закона на снагу³³ обрађали државним органима или породилишту у вези са статусом свог новорођеног детета за које се сумња да је нестало из породилишта у Републици Србији, док тај услов није предвиђен за сроднике (брат, сестра, деда или баба несталог новорођеног детета) нити лице које сумња у своје порекло за односно у вези са својим породичним статусом.

Родитељи могу да поднесу заједнички предлог суду,³⁴ са 1) захтевом да се утврди статус несталог новорођеног детета и 2) захтевом за правичну новчану накнаду нематеријалне штете због повреде права на породични живот сваком од родитеља.

Садржина предлога. Предлог мора да садржи захтев да се утврди статус несталог новорођеног детета, а може (али не мора) да садржи и захтев за правичну новчану накнаду нематеријалне штете због повреде права на породични живот. Предлог садржи: име и презиме, пребивалиште или боравиште предлагача, породичну везу са несталим новорођеним дететом, податке о времену рођења детета, назив и адресу породилишта у коме је дете рођено, начину на који је саопштена смрт детета (потврда о смрти, пријава рођења и сл.) и другим наводима значајним за поступак. Предлагач је дужан да уз предлог приложи или у предлогу предложи доказе којима поткрепљује чињенице које је изнео у предлогу. Предлог за покретање ванпарничног поступка може се повући до доношења првостепене одлуке али с обзиром на специфичност ситуације, важност питања и истражно начело, суд мора у сваком конкретном случају, на основу утврђеног чињеничног стања, оценити има ли места повлачењу предлога или

³³ Према расположивим подацима, број родитеља који су се од 01.01.1970. године до 09.09.2013. године, обрађали државним органима у вези са положајем детета за које сумњају да је нестало из породилишта, креће се од 350 до 650, у зависности од органа коме су се обрађали.

³⁴ Сваки родитељ има своје посебно право да поднесе предлог. Они нису нужни нити јединствени супарничари, те се могу и различито понашати у поступку. Што значи да оба родитеља, код истог суда, могу да поднесу предлоге о којима се не мора, али може, јединствено одлучивати.

поступак треба наставити у циљу утврђивања релевантних чињеница о судбини несталог новорођенчета.

Рок за подношење предлога. Законом је предвиђен преклузивни рок за подношење предлога предвиђањем да се предлог може поднети суду у року од шест месеци од дана ступања Закона на снагу,³⁵ те је, с тим у вези, првобитни рок за подношење предлога установљен до 11.09.2020. године. Међутим, на захтев Заштитника грађана, тај рок је продужен за онолико колико је трајало ванредно стање уведено због епидемије вируса Covid 19, у складу са Уредбом о роковима у судским поступцима за време ванредног стања, те је додатни рок за предају предлога коначно истекао 03.11.2020. године.³⁶

Доказни поступак. Када је у питању доказни поступак, суд је овлашћен да у овом поступку изведе сва доказна средства који су предвиђена Законом о парничном поступку.³⁷ Посебно наглашавајући да само јавне исправе којима се доказује смрт нису довољан доказ да је нестало дете умрло. Ово значи да нпр. извод из матичне књиге умрлих сам по себи, не може бити једино подобан како би се утврдила смрт новорођенчади. Закон посебно прописује као доказно средство ДНК анализу. У циљу утврђивања чињеница о статусу несталог новорођеног детета суд може одредити спровођење форензичко-генетичке анализе биолошких узорака хуманог порекла (ДНК анализа) те одредити узимање биолошких узорака од предлагача и свих других лица која се могу довести у везу са несталим новорођеним

³⁵ Републички секретаријат за јавне политике је у свом мишљењу упућеном Министарству правде РС навео да у оквиру наведеног законског решења не би требало „везивати” само за законску могућност да се предлог може поднети (искључиво) у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, како се примена овог закона не би ограничила само на протекли период, већ и на убудуће случајеве (*pro futuro*). Примена овог закона требало би да реши не само проблем статуса нестале деце из породилице у протеклим деценијама, већ и да утиче на то да се овакви случајеви „нестанака” деце спрече у будућности.

³⁶ До истека рока, пред четири виша суда у нашој држави (Београд, Крагујевац, Ниш и Нови Сад) поднето је преко 860 предлога. Највише их је поднето Вишем суду у Београду - чак 333 предлога.

³⁷ Увиђај, исправе, сведоци, вештаци и саслушање учесника, сходно општим одредбама о доказивању из ЗПП.

дететом, као и са лешева³⁸. Није искључено да суд може, на своју иницијативу, позвати одређена лица³⁹ да ураде анализу али узимање биолошких узорака за потребе ДНК анализе од других лица може се спровести искључиво уз њихову писмену сагласност. Предлагач може одбити узимање биолошких узорака за потребе ДНК анализе али само из разлога ако би због тога наступила штета по његово здравље. У случају да предлагач неоправдано одбије узимање биолошких узорака односно не докаже да би наступила штета по његово здравље, сматраће се да је повукао предлог. Суд може писменим путем, од органа који води национални ДНК регистар, захтевати претраживање тог регистра ради упоређивања ДНК профила добијеног ДНК анализом са подацима који се већ налазе у регистру.

Предвиђена је посебност положаја сведока и вештака која се огледа у њиховој немогућности да ускрате сведочење у поступку пред судом, односно вештачење, а сведок нема право ни да ускрати одговор на поједино питање.⁴⁰ Појачаном одговорношћу сведока и вештака доприноси се пунијој примени начела материјалне истине у поступку.

Одлучивање суда

Првостепени суд о основаности предлога одлучује решењем.⁴¹ Решењем којим усваја предлог суд *1) одређује статус неста-лог новорођеног детета, тако што а) утврђује чињенице о његовој*

³⁸ У случају сумње, суд налаже ексхумацију, ископавање леша, у циљу накнадног прегледа услед изостанка доказа о извршеној обдукцији, као и ради узимања биолошких узорака.

³⁹ Суд мора бити пажљив тада, имајући у виду осетљивост и деликатност ситуације и породични статус тих лица.

⁴⁰ Због ускраћивања сведочења или одговора на поједина питања, суд је дужан да новчано казни сведока (док у парничном поступку он то може учинити, али не мора). Ако сведок ускрати сведочење или одговор на поједино питање, суд га одмах кажњава новчаном казном од 30.000 до 450.000 динара, а ако и после тога ускрати сведочење или одговор на поједино питање суд га поново новчано кажњава. Двоструко новчано кажњавање је крајња санкција ускраћивања одговора односно сведочења.

⁴¹ Члан 23. став 1. Закона.

смрти и месту где се тело детета налази⁴² или, ако њих не може да утврди (не може да се утврди да је дете мртво) б) *утврђује чињенице које објашњавају шта се са несталим дететом догодило* и место где се оно налази.⁴³ Ако није могуће утврдити статус новорођеног детета, односно чињеницу о његовој смрти или чињенице чињенице које објашњавају шта се са несталим дететом догодило онда суд доноси решење којим 2) *констатује да се не може утврди статус несталог новорођеног детета*.⁴⁴ При том, суд је дужан да утврди који орган, организација или установа је одговорна за нестанак новорођеног детета, при чему остаје нејасно какву тежину има ово одређивање одговорности јер сам закон не прецизира какве су правне последице утврђене одговорности.⁴⁵ Правноснажно решење којим је суд констатовао да не може да се утврди статус несталог новорођеног детета никако не спречава предлагача да поново покрене поступак ако је сазнао нове чињенице или нашао или стекао могућност да употреби нове доказе на основу којих је могло да буде донето решење којим би се утврдило шта се са новорођенчетом десило, да су те чињенице или докази били употребљени у ранијем поступку. Сва решења морају бити подробно образложена.⁴⁶

Жалба. Против решења вишег суда предлагач може, у року од 15 дана од дана достављања решења, поднети жалбу надлежном апелационом суду који, у већу од троје судија, решењем одлучује о жалби. Жалбом може да се побија и само висина досуђене правичне новчане

⁴² Тако што се у изреци решења уносе чињенице о смрти детета, када је рођено, када је и где преминуло и, по могућству, где се налази гроб детета.

⁴³ У том случају суд ће у изреци решења унети релевантне чињенице битне о одређивању под којим условима, када је новорођенче нестало и где се оно налази.

⁴⁴ Ово је најчешће решење по предлозима. Ту се уноси констатација да се не може утврдити статус детета и то из разлог што суд, након оцене свих доказа током поступка, није могао да дође до уверења да је новорођенче заиста преминуло.

⁴⁵ Суд је, у сваком случају, дужан да утврди и ко је одговоран без обзира да ли се радило о решењу којим се одређује статус несталог детета или којим се констатује да се тај статус не може утврдити.

⁴⁶ Иако није прописано овим законом ово произилази из одредбе члана 18. став 2. ЗВП којим је прописано да решење против кога је дозвољена посебна жалба и решење другостепеног суда, мора бити образложено.

накнаде (ако је предлагач задовољан чињеничним утврђењем суда, али није задовољан висином досуђене правичне накнаде). Против решења донетог о жалби ревизија није дозвољена. Ова одредба правдана је тиме да је то због природе поступка и правила поступка која се примењују односно да се ради о утврђивању статуса на основу чињеничног стања, што није разлог за изјављивање ревизије.⁴⁷

Правне последице решења настају кад оно постане правноснажно, протеком законског рока за изјављивање жалбе или даном одрицања од жалбе. Међутим, имајући у виду да се ради о посебном статусном ванпарничном поступку то би суд могао да одлучи да правне последице решења настају пре правноснажности.⁴⁸ Иако то није предвиђено законом, правноснажно решење у овој правној ствари би се требало, без одлагања, доставити матичару надлежном за вођење матичне књиге рођених за лице о чијем се статусу одлучивало.⁴⁹ У случају да је лице уписано у матичну књигу умрлих а да је суд одлуком констатовао да се не може утврдити статус лица, то би, без одлагања требало извршити брисање уписа чињенице смрти с обзиром на постојање правноснажног решења суда којим је утврђено шта се са несталим дететом догодило или решењем којим је констатовано да се не може утврдити статус детета.⁵⁰ Исто тако, било би потребно у матичну књигу умрлих уписати чињеницу смрти лица код доношења решења којима се утврђују чињенице о његовој смрти. Наравно, претходно уписати и чињеницу рођења, имајући у виду да је током многих поступака утврђено да, и поред чињенице да је дете рођено,

⁴⁷ Секретаријат за јавне политике позвао је предлагача да преиспита ову одредбу и објасни из којих разлога се одлучио за изузетак од правила, то јест да искључи ревизију као ванредни правни лек у овим поступцима, посебно имајући у виду члан 27. Закона о ванпарничном поступку који предвиђа да је у статусним ванпарничним поступцима ревизија по правилу дозвољена.

⁴⁸ Ако је то потребно ради заштите малолетника или других лица под посебном друштвеном заштитом. Вид. одредбу члана 25. став 1. и 2. Закона о ванпарничном поступку.

⁴⁹ Опет сходно одредби одређене за статусе лице, члана 25. став 3. којим је прописано да правноснажно решење којим се мења лични или породични статус учесника без одлагања се доставља матичару надлежном за вођење матичне књиге рођених за то лице.

⁵⁰ Сходно одредбама и прописаним условима Закона о матичним књигама.

чињеница рођења детета никада није уписана у матичне књиге рођењих или је уписано уз констатацију да је дете рођено од непознатих родитеља.

Дејство правноснажног решења у другим поступцима. У кривичном или другом поступку, орган који води поступак везан је правноснажним решењем донетим у поступку прописаном овим законом, којим су утврђене чињенице о смрти детета.

Правична новчана накнада

Решењем којим усваја предлог суд може, само ако је захтевана у предлогу, односно током поступка, досудити предлагачу правичну новчану накнаду нематеријалне штете због повреде права на породични живот, која се исплаћује се из буџета Републике Србије. Правична новчана накнада досуђује се и ако је суд донео решење којим констатује да не може да се утврди статус несталог новорођеног детета.⁵¹ Реч је о накнади нематеријалне штете која се одређује предлагачу због повреде права личности, која подразумевају и право на поштовање породичног живота (повреде права на породични живот) и то због немоћи државе да предлагачу пружи благовремено истину о томе шта се са његовим дететом догодило, те што трпи душевне болове због неизвесности и недостатака доказа о чињеници шта се десило са телом његовог детета. Обострано уживање родитеља и детета у заједничком животу представља основни елемент породичног живота, у смислу одредбе члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Висину правичне новчане накнаде нематеријалне штете суд одређује по слободној оцени, ценећи све околности случаја.⁵² Душевни болови због повреде права на породичан живот представљају

⁵¹ Досуђује се у два случаја: ако је суд усвојио предлог (и утврдио чињенице о смрти несталог детета или утврдио чињенице које објашњавају шта се са несталим дететом догодило), али и ако суд није усвојио предлог, али је донео решење којим констатује да није могуће утврдити статус несталог детета.

⁵² У складу са одредбом члана 200. ЗОО и има за циљ материјалну сатисфакцију због Уставом заштићених права и добара, каква су слобода и права личности.

јединствен вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност предлагача проистекле из неправилног рада државних органа. Приликом одмеравања накнаде полази се од циља коме служи накнада као облик отклањања штетних последица, којом се оштећеном омогућава задовољење, да би се успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће, али да се не погодује лукративним тежњама. Међутим, Законом је утврђена горња граница износа правичне накнаде - 10.000 евра у динарској противвредности по званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан доношења решења суда, па се правична новчана накнада не може да досудити у вишем износу.⁵³ Износ од 10.000 евра на име нематеријалне штете прописан овим Законом није збирни износ за оба родитеља, већ сваки од њих има право на сопствени захтев овог вида штете. Исто важи и за друга активно легитимисана лица ако испуњавају законске услове за подношење предлога.

Комисија

Законом је предвиђено формирање посебне Комисије за прикупљање чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породиштва у Републици Србији,⁵⁴ ради остваривања кључног задатка - прикупљање и обрада свих чињеница и информација у поседу правосудних органа пред којима су вођени или се још увек воде преткривични и кривични поступци по кривичним пријавама родитеља или других особа, органа унутрашњих послова, свих медицинских установа које су у свом раду или на било који други

⁵³ Полазећи од висине новчане накнаде коју је Европски суд досудио Зорици Јовановић, као и могућностима буџетских средстава Републике Србије.

⁵⁴ Вид. Одлуку о образовању Комисије за прикупљање чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породиштва у Републици Србији „Сл. гласник РС”, бр. 98/2020, 100/2020, 9/2021, 109/2021 и 20/2022). Наша држава је и у овом делу поступила по пресуди *Зорице Јовановић против Србије*, у којој је Европски суд навео као неопходно да механизам пружања индивидуалног обештећења треба да надгледа независно тело, са одговарајућим овлашћењима, које би могло да пружи веродостојне одговоре у вези са судбином сваког детета.

начин дошле или су могле да дођу у контакт са трудницама, новорођеном децом или децом која су мртворођена, или децом која су убрзо након порођаја преминула у медицинским установама, матичних служби јединица локалне самоуправе, јавнокомуналних предузећа сахрањивања, центара за социјални рад, као и свих других државних, покрајинских органа, као и органа јединица локалне самоуправе, и свих јавних предузећа и установа које би у свом поседу могле да имају чињенице, податке и сазнања који се односе на одузимање и трговину новорођеном децом.⁵⁵ Наведени субјекти су у обавези да Комисији омогуће приступ свим подацима којима располажу и разговор са запосленима.⁵⁶ Поступак пред Комисијом не утиче на сам судски поступак, а листа субјеката од којих Комисија може да тражи податке је иста она од којих и судови треба да траже податке. Листа субјеката није лимитирана. Комисија има 15 чланова, од којих шест именује Влада из реда представника министарстава надлежних за послове: правосуђа, унутрашњих послова, здравља, бриге о породици, државне управе, као и Безбедносно-информативне агенције, а преосталих девет чланова из реда представника регистрованих удружења родитеља која се баве питањима нестале новорођене деце, на усаглашени предлог тих удружења. Комисија има председника који се бира из реда чланова који су представници регистрованих удружења родитеља која се баве питањима нестале новорођене деце, а одлуке доноси већином гласова од укупног броја чланова Комисије.

Закључак

Пресуда у предмету Зорица Јовановић је био трачак наде за све родитеље који сумњају да су им деца нестала у српским породи-

⁵⁵ Ова комисија са широким овлашћењима у истрази, прикупљању података и извештавању, има задатак да прикупи и обради све податке који су до сада били изнети у поступцима, као и све податке који су у поседу установа из којих су бебе нестале. Вид. члан 29. Закона.

⁵⁶ Међутим, Комисија може обрађивати податке о личности само по добијеној сагласности Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, који је дужан да по захтеву Комисије одлучи у року од пет дана од дана пријема захтева.

лиштима и болницама - нада да ће државни органи коначно бити принуђени да учине све што је у њиховој моћи да пружи веродостојне информације родитељима о статусу њихове новорођене деце за које су сумња да су нестала. Иако су наше власти неодговорно изгубиле превише времена, доношењем Закона о утврђивања чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији извојевана је важна победа у остварењу и јачању заштите људских права на националном нивоу, не дакле само за појединца, већ и за целокупно наше друштво, јер је отпочет процес који обећава да ће омогућити или барем помоћи да се свестраним активностима у оквиру механизма успостављеног Законом свеобухватно реши једно осетљиво друштвено питање. Сазнати о судбини стотина новорођених беба које су нестале између 70-их и 90-их година, без сумње, није лак задатак, али сви државни и други органи, организације и установе (министарства, здравствене установе, центри за социјални рад и др.) који учествују у поступку имају одговорност да предузму све могуће мере да се утврди шта се десило сваком од ове деце и тиме осигурају да наде родитеља не буду разочаране.

Уређењем поступка Законом, започети процес не сме да се заврши, већ је неопходно употпуни га додатним нормативним инструментима и неопходним ресурсима у циљу остварења делотворност права родитеља на истину и правду и гаранције поштовања права на породични живот. Потребно је специјализовати део тужилаштва или створити тужилаштво посебне надлежности које би се бавило питањем судбине новорођене деце нестале из српских породицишта и болница, при том, променити став да је гоњење за извршена кривична дела апсолутно застарело пошто су ови злочини *злочини против човечности*. Затим, специјализовати припаднике полиције који истражне радње не би предузимали само на захтев суда и потребе поступка, већ који ће континуирано вршити истражне радње и тако помоћи родитељима „несталих беба“ у остварењу њихових права на породични живот и изван поступка, као и Комисији којој би суд требало достављати све предлоге и одлуке суда по предлозима.

Такође, потребно је установити могућност приступа ДНК бази података свим лицима која сумњају у своје порекло, односно свим родитељима несталих новорођенчади, како би на бази поређења биолошких узорака и система *поклапања* били у могућности да, и изван судског поступка, могу покушати да утврде свој статус односно статус несталих новорођенчади. Стварни ефекти мера и активности морају бити видљиви и суштински делотворни, тако да се добром организацијом правосуђа и осталих органа, појединачно и заједно, предузму одговарајуће како би се испунила сврха самог Закона - да се утврде чињенице погодне да се из њих утврди истина о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилице у Републици Србији.

Оливера Павловић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

**ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ИЗМЕЊЕНОГ
ЗАКОНА О ПОЛИЦИЈИ У ПОГЛЕДУ ПРАВА
НА УВЕЋАНУ ЗАРАДУ**

Устав Републике Србије, одредбом члана 60. став 4. сваком запосленом гарантује правичну накнаду за рад, под којом се првенствено подразумева зарада, односно плата за обављени рад и за време проведено на раду. Увећана зарада, као саставни део зараде, такође ужива уставноправну заштиту, а припада запосленом у ситуацији када рад обавља изван режима редовног радног времена, односно када рад обавља ноћу, у сменама, прековремено, у нерадне дане. Ово право запослени остварује на идентичан начин, као и зараду.

Плата полицијских службеника, као запослених који обављају послове од општег друштвеног интереса, чији је рад скопчан са значајним и бројним ризицима приликом обављања редовних радних задатака и који, с обзиром на све своје специфичности мора бити организован тако да се обавља 24 часа дневно, регулисан је *lex specialis* прописом – Законом о полицији који је ступио на снагу 05.02.2016. године, са изменама и допунама које су ступиле на снагу 26.03.2018. године и 21.11.2018. године.

Одредбама чланова 184. -186. Закона о полицији утврђене су платне групе, платни разреди и коефицијенти плата полицијских службеника, док је питање увећане плате регулисано одредбом члана 187. наведеног Закона. Основним текстом Закона, који је ступио на снагу 05.02.2016. године, било је прописано:

“Полицијски службеник остварује право на увећану плату у висини утврђене овим законом, и то за:

1) рад ноћу - за сваки сат рада у висини 28,6% вредности радног сата основне плате, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне плате;

2) рад на дан празника који није радни дан - за сваки сат рада у висини 121% вредности радног сата основне плате;

3) прековремени рад - за сваки сат рада који по налогу надлежног руководиоца ради дуже од пуног радног времена у висини 28,6% вредности радног сата основне плате;

4) приправност - за сваки сат приправности у висини 10% вредности радног сата основне плате;

5) рад у смени, рад у турнусу или другу нередовност у раду која није вреднована у основној плати - за сваки сат рада у висини 28,6% вредности радног сата основне плате, ако ради на пословима на којима се рад у смени или рад у турнусу обавља повремено;

6) замену руководиоца:

(1) до 10 радних дана - 10% основне плате,

(2) дуже од 11 дана - 15 % основне плате.

Ако су се истовремено стекли услови по више основа за додатак на основну плату, проценат увећања не може бити нижи од збира процената по сваком од основа за увећање.”

Након измена и допуна Закона о полицији, које су ступиле на снагу 26.03.2018. године и 21.11.2018. године, наведени члан гласи:

“Полицијски службеник остварује право на увећану плату у висини утврђене овим законом, и то за:

1) рад ноћу - за сваки сат рада у висини 28,6% вредности радног сата основне плате, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне плате;

2) рад на дан празника који није радни дан - за сваки сат рада у висини 121% вредности радног сата основне плате;

3) прековремени рад - за сваки сат рада који по налогу надлежног руководиоца ради дуже од пуног радног времена у висини 28,6% вредности радног сата основне плате;

4) приправност - за сваки сат приправности, у складу са посебним распоредом рада или по налогу, у висини 10% вредности радног сата основне плате;

5) рад у смени, рад у турнусу или другу нередовност у раду која није вреднована у основној плати - за сваки сат рада у висини 28,6% вредности радног сата основне плате, ако ради на пословима на којима се рад у смени или рад у турнусу обавља повремено;

6) замену руководиоца:

(1) до 10 радних дана - 10% основне плате,

(2) дуже од 10 дана - 15 % основне плате.

7) минули рад – по основу временаведеног на раду за сваку пуну годину остварену у радном односу, у висини 0,5% основне плате.

Ако су се истовремено стекли услови по више основа за додатак на основну плату, проценат увећања не може бити нижи од збира процената по сваком од основа за увећање.”

Посебан Колективни уговор за полицијске службенике (“Службени гласник РС”, број 62/2019, 62/2020, 81/2021, 97/2022), својом одредбом члана 27. увећање плате полицијских службеника регулише на идентичан начин.

Дакле, измене и допуне закона из 2018. године, огледају се у томе што је за остваривање права на увећану плату за приправност, потребно да постоји посебан распоред рада или налог, а као посебан основ увећања плате унето је увећање по основу минулог рада, на који начин су једним чланом закона, дефинисани сви основи по којима полицијски службеници остварују право на увећану плату.

Закон о полицији -"Службени гласник РС", бр. 101/2005, 92/2011, 63/2009, који је био у примени до ступања на снагу Закона о полицији из 2016. године, својом одредбом члана 147а је прописивао:

“Запослени има право на додатак на плату:

1) за рад на дан празника који је нерадни дан - 121% од основне плате;

2) за рад ноћу (од 22 часа до шест часова наредног дана) - 28,6% од основне плате;

3) за рад у смени - 28,6% од основне плате, ако ради на пословима на којима се сменски рад уводи повремено;

4) за прековремени рад - 28,6% од основне плате;

5) за додатно оптерећење на раду:

(1) до 10 радних дана месечно - 3% од основне плате, односно - 4% од основне плате ако замењује руководиоца унутрашње јединице;

(2) од 10 до 20 радних дана месечно - 6% од основне плате, односно - 7 % од основне плате ако замењује руководиоца унутрашње јединице;

(3) за 20 и више радних дана месечно - 10% од основне плате, односно -12% од основне плате ако замењује руководиоца унутрашње јединице;

(4) за дежурство ван радног времена (приправност) - 10% од основне плате.

Ако су се истовремено стекли услови по више основа утврђених у ставу 1. тач. 1) - 4) овог члана, проценат увећане зараде не може бити нижи од збира процената по сваком од основа увећања.”

Одредба члана 146. ставови 1. и 2. наведеног закона је прописивала: “Запослени имају право на плату која се састоји од основне плате, додатака на плату и пореза и доприноса из плате. Основна плата састоји се од основице коју утврђује Влада и основног и додатног коефицијента у односу на звање, радна места, односно послове на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, посебне услове рада, опасност, одговорност и сложеност послова,” док је одредба члана 147. став 1. прописивала: “Због посебних услова рада, опасности за живот и здравље, одговорности, тежине и природе

послова, рада на дана празника који је нерадни дан, ноћног рада, рада у сменама, прековременог рада, дежурстава, приправности и других видова нередовности у раду, запосленима у Министарству могу се утврдити коефицијенти за обрачун плате који су за 30 до 50 одсто већи од коефицијената за друге државне службенике, а у висини масе средстава потребних за исплату достаних коефицијената из члана 146. став 1. овог закона“ Након измена Закона о полицији које су ступиле на снагу 08.12.2011. године наведени члан је прописивао: “Додатни коефицијент утврђен у складу са чланом 146. став 2. овог закона, применом на основицу увећава плату за 30 до 50 одсто у односу на плате других државних службеника.”

У односу на садашња законска решења произлази да постоје значајне разлике у начину регулисања права полицијских службеника на увећану плату, и то:

- није постојао институт увећане плате, већ додатка на плату
- право на додатке на плату се није односило само на полицијске службенике, већ на све запослене у Министарству унутрашњих послова
- није прописано да се додаток на плату за рад ноћу и рад у сменама, може вредновати при утврђивању основне плате
- право на додаток за приправност није условљено постојањем посебног распореда рада или налога
- право на додаток за прековремени рад није условљено постојањем налога непосредног руководиоца
- додатни коефицијент полицијског службеника, по основу нередовности у раду, се могао увећати за 30 до 50 одсто у односу на друге државне службенике

Важећи законски пропис, детаљније регулише питање увећање плате полицијских службеника, тиме што прописује како основе и услове под којима се то право остварује, као и тиме што дефинише појам тих основа и тачно одређује шта се под њима подразумева. Дакле, по важећој законској регулативи следи да:

1. Увећана плата по основу рада ноћу припада полицијском службенику уколико такав рад није вреднован при утврђивању основне плате.

Одредба члана 154. став 6. Закона о полицији прописује да рад ноћу, у смислу овог закона, подразумева редован радни циклус где полицијски службеник у току календарског месеца, у оквиру редовног месечног фонда радних сати, свој посао обавља у времену од 22 часа до 6 часова наредног дана.

2. Увећана плата по основу рада у сменама, турнусу или другој нередовности припада полицијском службенику уколико такав рад није вреднован при утврђивању основне плате, уз додатни услов да се такав рад обавља повремено, односно да не постоји континуирани рад запосленог у сменама.

Одредба члана 154. ставови 4, 5. и 7. Закона о полицији прописује:

“Рад у смени, односно обављање посла наизменично у периодима преподневног (прва смена), послеподневног (друга смена) и ноћног дела дана (трећа смена), у смислу овог закона, подразумева редован радни циклус где запослени у току календарског месеца, у оквиру редовног месечног фонда радних сати, свој посао обавља наизменично у једном од наведених осмочасовних циклуса дана (у првој, другој или трећој осмочасовној смени), а на радном месту за које је одређено да се радна активност врши пуних 24 часа.

Рад у турнусу, у смислу овог закона, подразумева редован радни циклус где полицијски службеник у току календарског месеца, у оквиру редовног месечног фонда радних сати, свој посао обавља наизменично у периодима дужим или краћим од осам часова, а на радном месту за које је одређено да се радна активност врши пуних 24 часа (12-24 - 12-48 или сл.).

Учестала нередовност, односно обављање посла у учесталим нередовностима, у смислу овог закона, подразумева редован радни циклус где полицијски службеник у току календарског месеца, у оквиру редовног месечног фонда радних сати, свој посао обавља

наизменично у периодима где није могуће унапред утврдити време радног ангажовања, а на радном месту за које је одређено да се радна активност врши пуних 24 часа.”

За ова два основа увећања плате карактеристично је да полицијски службеник то право остварује, само уколико тај рад није вреднован приликом утврђивања основне плате. С тим у вези, одредба члана 185а Закона о полицији, која регулише коефицијент плате полицијског службеника прописује:

“Коефицијент плате јесте нумерички фактор утицаја радне активности одређеног радног места на плату полицијског службеника на том радном месту.

Коефицијент плате се састоји из збира основног и додатног коефицијента.

Основни коефицијент представља коефицијент платног разреда у оквиру платне групе, односно један нумерички еквивалент платне групе и платног разреда који изражава специфичност и захтевност обављања посла, у оквиру одговарајуће платне групе.

Додатни коефицијент чине коефицијент категоризације и корективни коефицијент.

Коефицијент категоризације чине коефицијент категоризације организационе јединице Министарства и коефицијент категоризације радног места.

Коефицијент категоризације организационе јединице Министарства из акта из члана 9. став 2. овог закона, представља нумерички еквивалент положаја организационе јединице, са аспекта значаја њихових надлежности унутар Министарства, у циљу безбедносне заштите, заштите и спасавања и обављања других унутрашњих послова.

Коефицијент категоризације радног места је нумеричка вредност која представља захтеве радног места који нису вредновани кроз основни коефицијент.

Коефицијент категоризације радног места има следеће под-коефицијенте:

1. чина/звања;

2. организације радног времена – који се утврђује у односу на радна места која у свом опису, у организацији радног времена имају приказан:

- рад у смени,
- рад у турнусу,
- рад у смени и турнусу или
- нередовност у раду,

а који може бити исказан као нумерички еквивалент за тај рад;

3. бенефиције – који се утврђује у оквиру и у односу на номенклатуру категорије радних места односно послова у Министарству, на којима се стаж осигурања у ефективном трајању рачуна са увећаним трајањем.

Корективни коефицијент је нумерички еквивалент специфичности посла, односно радног места који се остварује по основу сталних услова за обављање послова или других сталних околности, као и по основу привремених услова рада или других привремених околности које се јављају на пословима одговарајућег радног места, а које нису узете у обзир при вредновању послова тог радног места, за време обављања тих послова.”

Наведеном законском одредбом је, дакле прописано да коефицијент организације радног места, поред осталог садржи и подкоефицијент организације радног времена и исти се утврђује за радна места на којима се рад обавља у сменама, турнусу или другу нередовност, а како је одредбом члана 184. став 4. Закона о полицији прописано да се основна плата одређује множењем основице за обрачун и исплату плата са коефицијентом плате, то произлази да је самим законом нормирана обавеза да се такав рад вреднује приликом утврђивања основне плате, и то кроз подкоефицијент организације радног времена.

Поред наведеног, Уредбом о платама полицијских службеника ("Службени гласник РС", број 91/18...83/22) уврђени су и дефинисани критеријуми за вредновање послова полицијских службеника, па је чланом 10. тачка 2. утврђен подкоефицијент организације радног времена, и то 0,145 за рад у смени, рад у турнусу, рад у смени и турнусу и 0,038 за нередовност у раду, чиме је такав рад исказан нумерички у основној плати полицијских службеника.

Додатни услов за остваривање права на увећану плату по основу рада у сменама или турнусу јесте да се такав рад обавља повремено, што значи да полицијски службеник који рад обавља на радном месту на коме је таква нередовност стални услов рада и који је вреднован при утврђивању основне плате, не може остварити и увећану плату у висини прописаној одредбом члана 187. Закона о полицији, већ само запослени који рад не обавља редовно у режиму сменског рада, односно који такав рада обавља само повремено. Међутим, постоји могућност да се и такав, повремени рад вреднује путем корективног коефицијента, прописаног чланом 154. став 9. Закона о полицији, који регулише нумерички еквивалент специфичности посла по основу привремених услова рада или других привремених околности, које нису узете у обзир при вредновању послова тог радног места, за време обављања тих послова.

3. Увећана плата за прековремени рад припада полицијском службенику - за сваки сат рада који по налогу надлежног руководиоца ради дуже од пуног радног времена у висини 28,6% вредности радног сата основне плате.

Одредбом члана 155. ставови 1, 2. и 3. Закона о полицији је прописано да:

"Прековремени рад, у смислу овог закона, подразумева рад дужи од пуног радног времена у случају више силе, изненадног повећања обима посла и у другим случајевима када је неопходно да се у одређеном року заврши посао који није планиран.

Полицијски службеник, по правилу, не може да ради дуже од 12 часова дневно, укључујући и прековремени рад, при чему сам прековремени рад не може да траје дуже од осам сати недељно.

Ако полицијски службеник проведе на раду непрекидних 12 часова дневно, прековремени рад може трајати најдуже до окончања започетог посла, а максимално до додатних четири сата прековременог рада.

У случају сагласности руководиоца и полицијског службеника и у обостраном договору око распореда радног времена, прековремени часови могу се тромесечно обрачунати као слободни часови у односу 1:2, који се могу искористити најкасније у року од шест месеци од протекла тромесечја у коме су утврђени.”

Како у погледу прековременог рада не постоји могућност да исти буде вреднован приликом утврђивања основне плате, то значи да полицијски службеник који је остварио сате прековременог има право на увећану плату, и то за сваки сат рада дужег од пуног радног времена у висини 28,6% вредности радног сата основне плате. Изузетно, уколико се полицијски службеник са тим сагласи прековремени сати се могу обрачунати као слободни часови, које он може искористити у року од шест месеци, али уколико их не искористи у том року, тада исти морају бити плаћени, као увећана плата у висини утврђеној одредбом члана 187. Закона.

Да би полицијски службеник остварио право на увећану плату за прековремени рад, неопходно је да за такав рад постоји налог надлежног руководиоца. Међутим, Закон не регулише питање форме таквог налога, односно да ли он мора бити писани, или је довољно да постоји усмени налог руководиоца. Писани налог, свакако доказује постојање прековременог рада, али с обзиром на специфичности посла полицијских службеника и неопходност да се послови правовремено обаве, реална је ситуација да се обављање неког посла не може прекинути зато што је истекло радно време и с тим у вези да ли постоји могућност да се у сваком конкретном случају изда писани налог руководиоца. Тај проблем би евентуално могао бити решен,

накнадним састављањем писаног налога, на начин како је то прописано код увећане плате по основу приправности. Када то није случај, полицијски службеник би имао право на увећану плату по основу прековременог рада независно од тога да ли је дат писани или усмени налог, јер би у супротном било повређено његово уставом гарантовано право на правичну накнаду за рад, али би у случају спора, терет доказивања те чињенице био на запосленом.

4. Увећана плата за приправност припада полицијском службенику - за сваки сат приправности, у складу са посебним распоредом рада или по налогу, у висини 10% вредности радног сата основне плате.

Одредбом члана 156. Закона о полицији је прописано:

“Полицијски службеник у обавези је приправности када околности посла и задатака то захтевају.

Приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се, ван радног времена, у складу са посебним распоредом рада или налогом за приправност, налази у стању потребног степена спремности које омогућава да се на позив овлашћеног руководиоца одазове позиву на рад у одређеном временском периоду и на одређеном месту.

Начин одређивања приправности, садржину и изглед налога за приправност прописује министар.”

Приправност, као основ увећања плате полицијском службенику, представља посебан облик рада ван радног времена, када запослени фактички није на свом радном месту, али себе мора учинити доступним да се, по позиву руководиоца јави на рад у одређеном временском периоду и на одређеном месту. Ради обављања ове врсте рада полицијских службеника сачињава се посебан распоред или налог, чији су садржина и изглед прописани Правилником о приправности за рад (“Службени гласник РС”, број 16/17). Наведени Правилник, чланом 2. прописује: „да посебни распоред приправности за рад садржи: називе радних места за које се одређује приправност за рад, полицијске службенике који су одређени за приправност на конкретним радним местима и време трајања приправности на тим радним

местима (дневна, недељна, месечна или годишња приправност, с тим што приправност радним данима може да траје најдуже 16 сати, а суботом, недељом и празницима 24 сата и што приправности за рад, у току месеца, ван радног времена, не може трајати више од 15 дана, односно 16 дана, ако текући месец има 31 дан, осим уз писмену сагласност полицијског службеника када приправност може бити одређена и у дужем трајању). Изузетно од става 2. овог члана, када је потребно обавити посао или задатак за који се није могла очекивати и планирати потреба ангажовања једног или више полицијских службеника на одређеном радном месту, непосредни руководиоц налогом, може полицијском службенику одредити приправност у трајању до почетка његове прве редовне радне смене, или до престанка разлога због којих је одређена приправност за рад. Налог за приправност за рад, ако то налажу разлози хитног поступања ради обезбеђивања обављања послова радног места, може се издати и усмено о чему се у најкраћем року, а најкасније у року од 24 сата издаје и писани налог, а садржи: назив организационе јединице, број и датум, правни основ, име, презиме и радно место полицијског службеника, трајање приправности (дан и час почетка и краја приправности), укупан број сати остварених у приправности, потпис полицијског службеника, разлог одређивања приправности за рад, потпис непосредног руководиоца и оверу руководиоца организационе јединице.”

Дакле, полицијски службеник има право на увећану плату за сате приправности остварене у складу са распоредом приправности, односно налогом за приправност, који се, изузетно може дати и усмено уколико постоје потребе хитног поступања, али се и у таквом случају, најкасније у року од 24 часа мора издати писани налог. С тога, у одсуству посебног распореда или писаног налога полицијски службеник не може остварити увећану плату по овом основу, о чему говори и актуелна судска пракса, изражена и у одлуци Врховног касационог суда Рев2-1751/2021 од 06.10.2021. године, у којој се каже: “у одсуству доказа да је тужилац по посебном распореду или писаном налогу претпостављеног, у утуженом периоду био ванредно ангажован односно да се налазио у стању приправности, правилно је

суд одбио тужбени захтев за исплату додатка на плату по том основу”. С тим у вези се може појавити као спорна ситуација у којој је пропустом послодавца изостао посебан распоред или писани налог, а запослени је фактички био у стању приправности, у ком случају би запослени ту чињеницу морао да доказује другим доказним средствима. У погледу овог основа увећања плате треба истаћи да када полицијски службеник који је у приправности добије од надлежног руководиоца позив да се јави на рад, тада за те сате – активног рада има право на увећану плату по основу прековременог рада.

5. Увећана плата припада полицијском службенику за замену руководиоца, и то до 10 радних дана - 10% основне плате, а дуже од 10 дана - 15 % основне плате.

Одредбама чланова 157. и 158. став 1. Закона о полицији је прописано:

“Радна места полицијских службеника деле се на руководећа и извршилачка радна места.

Руководећа радна места полицијских службеника класификују се у четири категорије у зависности од сложености послова, образовања, чина/звања, степена одговорности и овлашћења за доношење одлука, као и самосталности у раду, и то на руководећа радна места:

- 1) стратешког нивоа;
- 2) високог нивоа;
- 3) средњег нивоа;
- 4) оперативног нивоа.”

С обзиром на то да одредба члана 187. Закона о полицији, код прописивања овог основа увећања плате користи термин „руководилац“, произлази да полицијски службеник који замењује руководиоца, независно од тога о ком се руководећем радном месту ради, има право на увећану плату за тај рад. Међутим, одредба члана 158. став 1. Закона регулише питање категоризације руководећих радних места и послове које та радна места подразумевају, али не врши кон-

кретизацију тих радних места, већ је то питање регулисано Правилником о систематизацији радних места. С тога ће полицијски службеник остварити право на увећану плату по том основу само уколико замењује полицијског службеника који обавља послове радног места које је наведеним Правилником одређено као руководеће.

6. Полицијски службеник има право на увећану плату за рад на дан празника који није радни дан.

Увећана плата по наведеном основу, као и када се ради о прековременом раду и приправности, не може бити вреднована при утврђивању основне плате, с тим што код овог основа, за разлику од прековременог рада, сати рада у нерадне дане не могу бити обрачунати као слободни сати, што значи да се сваки сат таквог рада мора платити запосленом у висини од 121% од вредности радног сата основне плате. Законом о државним празницима у Републици Србији прописани су државни и верски празници који се празнују у Републици Србији и одређено који се празници празнују радно и који су нерадни дани, те у складу са тим полицијски службеник има право на увећану плату за рад у дане који су наведеним законом проглашени за нерадне.

7. Полицијски службеник има право на увећану плату за минули рад за сваку пуну годину остварену у радном односу у висини од 0,5% од основне плате.

Карактеристично код наведеног основа увећања плате је, да за разлику од прописа о државним службеницима и општих прописа о раду који се, сагласно члану 250. Закона о полицији супсидијарно примењују и на полицијске службенике, уколико није другачије прописано, полицијски службеник увећану плату остварује за сваку годину остварену у радном односу, док општи прописи ово право ограничавају само на године проведене у радном односу код послодавца или са њим повезаног лица.

На овом месту треба истаћи и да је послодавац дужан да за сваког полицијског службеника донесе појединачно решење којим ће утврдити послове радног места на које се запослени распоређује, као

и плату и коефицијент тог радног места. С тим у вези и Уредба о платама полицијских службеника, чланом 12. прописује да се запосленом се најкасније до краја месеца за претходни месец доставља обрачун плате на посебном обрачунском листу који садржи:

- 1) податке о запосленом: име и презиме, ЈМБГ, број рачуна и шифру банке;
- 2) период, односно месец за који се врши исплата;
- 3) висину основице плате, назив и висину коефицијента и других елемената који опредељују висину укупних примања за обрачунски период;
- 4) износ укупне бруто и нето исплате и податке о оствареним сатима рада и друге податке од којих зависи износ исплате плате или других новчаних примања у складу са шифрарником примања, пореза и доприноса и обустава које су саставни део обрачунског листа;
- 5) еквивалент обрачунске методе исказан нумерички.

Дакле, послодавац је дужан да кроз решење о коефицијенту плате исказе све елементе које његов коефицијент садржи и да кроз обрачун плате који се запосленом доставља за сваки месечни обрачунски период исказе све елементе по основу којих је опредељена висина плате која му се исплаћује.

Закључак

У периоду примене Закона о полицији из 2005. године пред судовима у Републици Србији је вођен изузетно велики број спорова по тужбама полицијских службеника против Републике Србије, ради исплате увећане плате, и то у највећем броју случајева по основу ноћног, сменског и прековременог рада. Наиме, наведени закон је прописивао да основи увећања плате, могу бити изражени у додатном коефицијенту, и то његовим увећањем за 30-50% у односу на друге државне службенике, због чега се у сваком конкретном случају постављало питање да ли је плата полицајца који има статус овлашћеног службеног лица увећана за наведени проценат, а које је било

потребно утврдити, и то поређењем са платом полицијског службеника истог степена школске спреме који има статус овлашћеног службеног лица, а који нема изразиту нередовност у раду, те уколико тог увећања нема запосленом је морала бити исплаћена увећана плата у висини прописаној одредбом члана 147а Закона о полицији.

Садашња законска решења у великој мери отклањају недоумице које су постојале, јер на свеобухватнији начин регулишу питање услова и начина остваривања права полицијских службеника на увећану плату, и то прописивањем да се та увећања остварују у оквиру основне плате, кроз подкоефицијент организације радног времена, као и прописивањем обавезе доношења посебног распореда рада и писаних налога за обављање послова ван режима редовног радног времена, чиме се смањује и потреба за вођењем судских спорова поводом овог права полицијских службеника.

Прописи:

Закон о полицији - Службени гласник РС, број 101/2005, 63 /2009, 92/2011

Закон о полицији - Службени гласник РС, број 6/2016, 24/2018, 87/2018

Уредба о платама полицијских службеника – Службени гласник РС, број 91/2018, 29/2019, 69/2019, 102/2020, 113/2020, 5/2021, 23/2021, 60/2021, 83/2021, 125/2021, 27/2022, 83/2022

Посебан колективни уговор за полицијске службенике – Службени гласник РС, број 62/2019, 62/2020, 81/2021, 97/2022

Правилник о приправности за рад - Службени гласник РС, број 16/17

Кристина Радовић,

судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПРАВО НА НАПЛАТУ ТРОШКОВА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА НАКОН ДОНЕТЕ ПРЕСУДЕ НА ОСНОВУ ПРИЗНАЊА У ПОСТУПЦИМА РАДИ НАКНАДЕ ШТЕТЕ ПО ОСНОВУ НЕЗАКОНИТЕ НАПЛАТЕ НАКНАДЕ ЗА ВОЂЕЊЕ МАТИЧНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Увод

Физичка лица, власници стамбеног простора, који се налазе на територији града Крагујевца, сходно Одлуци у обједињеној наплати комуналних и других услуга ("Сл. лист града Крагујевца", бр. 3/2003, 8/2005, 35/2008 и 40/2009) обвезници су плаћања трошкова обједињене наплате, која по члану 3. ове одлуке, обухвата наплату услуга закупнине за коришћење стамбеног и пословног простора, накнаде за одржавање заједничких делова стамбених зграда, (лифтови, фасаде, кровови, одржавање хигијене у зградама и др.), накнаде за испоручену топлотну енергију, накнаде за изношење кућног смећа, накнаде за димничарске услуге, накнаде за коришћење гаража, накнаде за коришћење грађевинског земљишта, накнада за заштиту и унапређење животне средине и других услуга. Како је чланом 4. Одлуке о обједињеној наплати комуналних и других услуга ("Сл. лист града Крагујевца", бр. 3/2003, 8/2005, 35/2008 и 40/2009) предвиђено да наплату напред наведених услуга обавља предузеће које је Град основао, то је 4000 физичких лица поднело пред Основним судом у Крагујевцу, тужбе против Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац" из Крагујевца и Града Крагујевца, зато што је Јавно стамбено предузеће "Крагујевац" из Крагујевца, обављајући послове обједињене наплате, без законског основа вршило наплату накнаде за

вођење матичне евиденције у износу од 49,00 динара месечно. Дана 01.09.2020. године, Јавно стамбено предузеће “Крагујевац” из Крагујевца је свим грађанима упутило јавни позив за закључење вансудског поравнања и доставило обавештење да приступе закључењу споразума. Према Правном схватању утврђеном на седници Грађанског одељења Врховног Касационог суда од 17.02.2021. године, упућеним јавним позивом корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга предупредена је потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима. Стога су учињеним признањем тужбеног захтева, у одговору на тужбу, тужени стекли право за остварење трошкова парничног поступка, у складу одредбом члана 156. Закона о парничном поступку. Основни суд у Крагујевцу је након затраженог правног схватања Врховног Касационог суда у ситуацији где су тужени признали тужбени захтев, доносио пресуде на основу признања, али одлучујући о трошковима поступка, пракса овог суда није била уједначена.

Полазећи од наведеног у овом раду бавићемо се анализом судске праксе Вишег суда у Крагујевцу, при одлучивању о трошковима парничног поступка, код пресуде на основу признања, које су донете у овим предметима, који је, као стварно и месно надлежни суд, одлучивао о жалбама странака, где ће бити презентоване различите процесне ситуације, узимајући у обзир све специфичности сваког конкретног случаја.

Наиме, одредбом члана 472. ЗПП прописано је да у поступку о споровима мале вредности се не доставља тужба туженом на одговор, да се уз позив за главну расправу туженом доставља тужба и да се у овим парницама на заказује и не одржава припремно рочиште, док је чланом 473, истог закона, прописано да странке у овом поступку треба да све чињенице и доказе изнесу до закључења првог рочишта за главну расправу. Имајући у виду да је подношење преко 4000 тужби физичких лица, против Јавног стамбеног предузећа “Крагујевац” из Крагујевца и Града Крагујевца, у време своје актуелности заокупирало пажњу широког јавног мњења, у круговима лица која су

имала правни интерес али и оних који су се стручно бавили њиме, често се могло начути питање, да ли тражећи судску заштиту лица која су поднела тужбу заправо то раде злоупотребљавајући права која су им законом дата. Међутим, било је нужно објективно сагледати све специфичности конкретне процесне ситуације, како би се дошло до правилне примене закона, чија је примена на сваку конкретну ситуацију зависна од чињеница које су повод за тужбу, времена признања тужбеног захтева и тога да ли је признање учињено пре или после упуштања туженог у расправљање. Све напред наведено, представљало је смернице којима се руководио Виши суд у Крагујевцу, како би правилно применио материјално право на сваку понаособ специфичну ситуацију, имајући у виду Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног Касационог суда од 17.02.2021. године.

Чланом 150. став 1. и 2. ЗПП прописано је да су парнични трошкови издаци учињени у току или поводом поступка и да обухватају и награду за рад адвоката и других лица којима закон признаје право на награду. Чланом 154. став 1. прописано је да ће суд приликом одлучивања који ће трошкови да се накнаде странци да узме само оне трошкове који су били потребни ради вођења парнице. О томе који су трошкови били потребни, као и о износу трошкова, одлучиће суд ценећи све околности, док је чланом 156, истог закона, прописано је да ће тужилац да накнади туженом парничне трошкове ако тужени није дао повод за тужбу и ако је признао тужбени захтев у одговору на тужбу, односно на припремном рочишту, а ако се не одржава припремно рочиште онда на главној расправу пре него што се упустио у расправљање о главној ствари.

Имајући у виду цитиране одредбе о трошковима поступка, садржане у процесном закону, у наставку ће бити изложене одабране сентенце из судске праксе Вишег суда у Крагујевцу.

Када је тужилац тужбу подео након 01.09.2020. године, а јавним позивом, од 01.09.2020. године, који је упућен корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга, предупредена је потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима, из чега произлази да тужени нису дали повод за тужбу. Даље, како су тужени, поднеском признали тужбени захтев, пре упуштања у расправљање, то су испуњена, оба кумулативно постављена услова прописана одредбом члана 156. ЗПП. Имајући у виду да су тужени, које заступа Градски правобранилац Града Крагујевца у смислу члана 162. ЗПП, тражили накнаду трошкова поводом покренутог парничног поступка, правилно је поступио првостепени суд када је обавезао тужиоца да, сагласно члану 156. ЗПП туженима накнади трошкове тог поступка.

Из образложења:

Из образложења оспореног решења произлази да је првостепени суд одлуку о трошковима поступка базирао на примени члана 156. ЗПП, узимајући у обзир чињеницу да је тужени свим корисницима комуналних услуга дана 01.09.2020. године упутио јавни позив да закључе споразум о повраћају неосновано наплаћене накнаде преко средстава јавног информисања и доставио обавештење да се приступи закључењу споразума, у циљу исплате целокупне накнаде штете и припадајуће камате за утужени период. С обзиром на то да је тужба поднета суду дана 17.02.2021. године, тужиоцу је у тренутку подношења тужбе било познато да постоји могућност да се спор реши вансудским путем, чиме је тужиоцу и свим грађанима Града Крагујевца омогућено да остваре своје потраживање без додатних трошкова, због чега је првостепени суд нашао да тужени нису дали повода за тужбу. Имајући у виду да су тужени поднеском признали тужбени захтев пре одржавања првог рочишта за главну расправу у спору мале вредности, првостепени суд је закључио да су испуњени услови за примену члана 156. ЗПП.

Наиме, одредбом члана 156. ЗПП је прописано да ће тужилац да накнади туженом парничне трошкове, ако тужени није дао повод за

тужбу и ако је признао тужбени захтев у одговору на тужбу, односно на припремном рочишту, а ако се не одржава припремно рочиште, онда на главној расправи пре него што се упустио у расправљање о главној ствари. Из наведене законске одредбе јасно произлази да њена примена подразумева два кумулативно испуњена услова, и то да тужени није дао повод за тужбу и да је признао тужбени захтев, пре упуштања у расправљање о главној ствари. У конкретном случају, тужилац је тужбу поднео дана 17.02.2021. године, а јавним позивом, од 01.09.2020. године, који је упућен корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга, предупреджена је потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима, из чега произлази да тужени нису дали повод за тужбу. Даље, како су тужени, поднеском признали тужбени захтев, пре упуштања у расправљање, то су испуњена, оба кумулативно постављена услова прописана одредбом члана 156. ЗПП.

По оцени другостепеног суда упућеним јавним позивом корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга, предупреджује се потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима. С тога су учињеним признањем тужбеног захтева у одговору на тужбу тужени стекли право за остварење трошкова парничног поступка, у складу са одредбом члана 156. ЗПП (Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног Касационог суда од 17.02.2021. године).

Имајући у виду да су тужени, које заступа Градски правобранилац Града Крагујевца у смислу члана 162. ЗПП, тражили накнаду трошкова поводом покренутог парничног поступка, правилно је поступио првостепени суд када је обавезао тужиоца да, сагласно члану 156. ЗПП туженима накнади трошкове тог поступка.

*(Пресуда на основу признања Основног суда у Крагујевцу
29П-1877/21 о 29.04.2021. године и Решење Вишег суда у Крагујевцу
Гж-1348/22 од 02.09.2022. године)*

Када је тужилац тужбу подео након 01.09.2020. године, а јавним позивом, од 01.09.2020. године, који је упућен корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга предупређена је потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима, из чега произлази да тужени нису дали повод за тужбу. Даље, како су тужени, поднеском признали тужбени захтев, пре упуштања у расправљање, то су испуњена, оба кумулативно постављена услова прописана одредбом члана 156. ЗПП. Међутим, имајући у виду да тужени накнаду трошкова нису тражили, то је другостепени суд применом одредбе члана 162. и 163. став 1. ЗПП одлучио да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разложима из оспореног решења, произлази да је тужилац поднео тужбу суду против тужених ради накнаде штете по основу незаконито наплаћене накнаде за вођење матичне евиденције. У току поступка заступник тужених је поднеском признао тужбени захтев истичући да је првотужени свим корисницима комуналних услуга дана 01.09.2020. године упутио јавни позив да закључе споразум о повраћају неосновано наплаћене накнаде преко средстава јавног информисања и доставио обавештење да се приступи закључењу споразума, у циљу исплате целокупне накнаде штете и припадајуће камате за утужени период. Првостепени суд је након тога донео пресуду на основу признања којом је одлучио и о трошковима поступка тако што је исте досудио тужиоцу, применом чланова 153. и 154. ЗПП, узимајући у обзир вредност спора па је тужиоцу признао право на трошкове парничног поступка за састав тужбе од стране пуномоћника адвоката у износу од 6.000,00 динара.

Међутим, приликом доношења одлуке о трошковима парничног поступка, првостепени суд је погрешно применио материјално право.

Наиме, одредбом члана 156. ЗПП је прописано да ће тужилац да накнади туженом парничне трошкове ако тужени није дао повод за

тужбу и ако је признао тужбени захтев у одговору на тужбу, односно на припремном рочишту, а ако се не одржава припремно рочиште онда на главној расправи пре него што се упустио у расправљање о главној ствари. Из наведене законске одредбе јасно произлази да њена примена подразумева два кумулативно испуњена услова, и то да тужени није дао повод за тужбу и да је признао тужбени захтев пре упуштања у расправљање о главној ствари. У конкретном случају, тужилац је тужбу поднео дана 07.09.2020. године, а јавним позивом, од 01.09.2020. године, који је упућен корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга предупреджена је потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима, из чега произлази да тужени нису дали повод за тужбу. Даље, како су тужени, поднеском признали тужбени захтев, пре упуштања у расправљање, то су испуњена, оба кумулативно постављена услова прописана одредбом члана 156. ЗПП.

По оцени другостепеног суда упућеним јавним позивом корисницима комуналних услуга за закључење споразума о враћању неосновано наплаћене накнаде по основу тих услуга предупреджује се потреба за вођењем судског спора о тим потраживањима. С тога су учињеним признањем тужбеног захтева у одговору на тужбу тужени стекли право за остварење трошкова парничног поступка у складу са одредбом члана 156. Закона о парничном поступку (Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 17.02.2021. године).

Међутим, имајући у виду да тужени накнаду трошкова нису тражили, то је другостепени суд применом одредбе члана 162. и 163. став 1. ЗПП одлучио да свака странка сноси своје трошкове поступка.

(Пресуда на основу признања Основног суда у Крагујевцу 5П-6567/20 од 12.11.2020. године и Решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-769/21 од 09.08.2022. године)

Код чињенице да је тужба поднета након 01.09.2020. године, односно након што су тужени својим корисницима, па и тужиоцу упутили јавни позив за споразумно решење спора, то произлази да исти нису дали повода за спор, али су тужени, поднеском од 02.03.2021. године, у погледу дела тужбеног захтева истакли процесне и материјалноправне приговоре, док су део тужбеног захтева оставили суду на оцену, на који начин су се, по оцени Вишег суда упустили у расправљање, због чега се доцније признање тужбеног захтева не може сматрати признањем у смислу члана 156. ЗПП, које би туженима дало право да траже накнаду трошкова поступка.

Из образложења:

Према разлозима оспореног решења и стању у спису предмета, тужилац је поднео тужбу против тужених ради накнаде штете због незаконите наплате накнаде за вођење матичне евиденције, о ком захтеву је првостепени суд одлучио применом одредбе члана 348. став 1. ЗПП, јер су тужени признали тужбени захтев, при чему се не ради о захтеву којим странке не могу располагати у смислу члана 3. став 3. ЗПП. Одлучујући о трошковима поступка првостепени суд је донео одлуку да тужилац накнади трошкове поступка туженима, уз образложење су у конкретном случају испуњени услови предвиђени одредбом чланова 154, 156 и 162 ЗПП.

Међутим, приликом доношења наведене одлуке, првостепени суд је погрешно применио материјално право.

Наиме, одредбом члана 156. ЗПП је прописано да ће тужилац да накнади туженом парничне трошкове, ако тужени није дао повод за тужбу и ако је признао тужбени захтев у одговору на тужбу, односно на припремном рочишту, а ако се не одржава припремно рочиште, онда на главној расправи пре него што се упустио у расправљање о главној ствари. Из наведене законске одредбе јасно произлази да њена примена подразумева два кумулативно испуњена услова, и то да тужени није дао повод за тужбу и да је признао тужбени захтев, пре упуштања у расправљање о главној ствари.

У конкретном случају, код чињенице да је тужба поднета након 01.09.2020. године, односно након што су тужени својим корисницима, па и тужиоцу упутили јавни позив за споразумно решење спора, то произлази да исти нису дали повода за спор, али су тужени, поднеском од 02.03.2021. године, у погледу дела тужбеног захтева истакли процесне и материјалноправне приговоре, док су део тужбеног захтева оставили суду на оцену, на који начин су се, по оцени Вишег суда упустили у расправљање, због чега се доцније признање тужбеног захтева не може сматрати признањем у смислу члана 156. ЗПП, које би туженима дало право да траже накнаду трошкова поступка.

По оцени другостепеног суда, за примену одредбе члан 156. ЗПП неопходно је да тужени, првом радњом коју предузме у поступку призна тужбени захтев, и то изјавом која мора бити јасна, изричита и недвосмислена.

Дакле, како нису била испуњена оба кумулативно постављена услова за примену одредбе члана 156. ЗПП, то је Виши суд применом одредбе чланова 150, 153, 154 и 163. ЗПП одлучио о трошковима парничног поступка тако што је обавезао тужене да тужиоцу солидарно надокнаде исте, и то у висини трошкова састава тужбе у износу од 9.000,00 динара и на име састава једног образложеног поднеска у износу од 6.000,00 динара.

(Пресуда на основу признања Основног суда у Крагујевцу 31П-10607/20 од 07.05.2021. године и Решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-296/22 од 21.10.2022. године)

Резиме

Тужиоцу не припадају трошкови парничног поступка у ситуацији када је тужбу ради накнаде за вођење матичне евиенције поднео након 01.09.2020. године, односно јавног позива грађанима за вансудско решавање спора од стране првотуженог, у ситуацији када су тужени првом радњом у поступку, јасном, изричитом и недвосмисленим вољом, признали тужбени захтев и тражили трошкове поступка, након чега је првостепени суд донео пресуду на основу

признања, сходно члану 156. и 163. ЗПП. Уколико су тужени у погледу дела тужбеног захтева истакли процесне и материјалноправне приговоре, док су део тужбеног захтева оставили суду на оцену, а тужба је такође поднета након 01.09.2020. године, односно јавног позива грађанима за вансудско решавање спора од стране првотуженог, сматра се да су се тужени упустили у расправљање, због чега се доцније признање тужбеног захтева од стране туженог, не може сматрати признањем у смислу члана 156. ЗПП, из чега произлази да тужилац има права на накнаду трошкова парничног поступка, јер примена одредбе члана 156. ЗПП подразумева испуњење кумулативних услова да би се могла применити.

КРИВИЧНО ПРАВО

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ДЕЛО НЕДАВАЊЕ ИЗДРЖАВАЊА

(чл. 195 КЗ)

Окривљени не може бити оглашен кривим за кривично дело недавање издржавања из чл. 195 Кривичног законика уколико одлука поводом које је утврђена обавеза издржавања није извршена.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 9К-426/21 од 28.11.2022. године, окривљена С. Р. П. из Крагујевца, оглашена је кривом да је извршила кривично дело недавање издржавања из чл. 195 ст. 1 Кривичног законика, за које дело јој је суд изрекао условну осуду, тако што јој је утврдио казну затвора у трајању од четири месеца и истовремено одредио да се тако утврђена казна затвора према окривљеној неће извршити уколико за време од једне године од дана правноснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Одредбом чл. 195 ст. 1 Кривичног законика прописано је да ће се новчаном казном или казном затвора до две године, казнити онај ко не даје издржавње за лице које је по закону дужан да издржава, а та дужност је утврђена извршном судском одлуком или извршним поравнањем пред судом или другим надлежним органом, у износу и на начин како је то одлуком односно поравнањем утврђено. Из наведене законске формулације јасно произлази да је за постојање предметног кривичног дела у конкретном случају нужно да је обавеза издржавања утврђена, између осталог, извршном судском одлуком.

Наиме, окривљена је изреком побијане пресуде оглашена кривом да је у временском периоду од 01.03.2019. године до 20.05.2021. године у Бару, Република Црна Гора, није давала издржавање за лице које је по закону дужна да издржава, своју кћерку, малолетну оштећену А. А. П., рођену 04.06.2003. године у износу и на начин утврђен правноснажном и извршном пресудом Основног суда у Бару П-611/18 од 28.02.2019. године и то у износу од 500 евра, почев од дана 28.02.2019. године па убудуће на жиро рачун С. П. из Бара и то за сваки претходни месец најкасније до петог у наредном месецу...“.

Из списка предмета произлази да је првостепени суд у доказном поступку прочитао пресуду Основног суда у Бару П-611/18 од 28.02.2019. године уз навођење да је та пресуда правноснажна и извршна, а који доказ је првостепени суд прихватио и на ком доказу је између осталог и засновао осуђујућу пресуду. Међутим, овакав став првостепеног суда се не може прихватити као правилан, што се основано указује и у изјављеним жалбама. Ово из разлога што из списка предмета произлази да је наведена пресуда само правноснажна, а да притом није утврђено да ли је та пресуда по којој је окривљена била дужна да издржава своје дете, постала извршна што је нужно за постојање објективних елемената предметног кривичног дела за које је оптужена, а потом и оглашена кривом и осуђена првостепеном пресудом. Дакле, да би постојало предметно кривично дело обавеза давања издржавања мора да буде утврђена извршном

судском одлуком, а која чињеница, како је то напред наведено није утврђена.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 9К-426/21 од 28.11.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж1-120/23 од 12.07.2023. године)

Сентенцу приредила Невена Марковић
Судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

ПОВРЕДА ЗАКОНА И УСЛОВНА ОСУДА (чл 439 ЗКП и чл. 66 ст. 3 КЗ)

Суд је повредио кривични закон када је окривљеној изрекао условну осуду у ситуацији када за то нису били испуњени услови из чл. 66 ст. 3 Кривичног законика.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 12К-454/22 од 06.12.2022. године, окривљена М.М., оглашена је кривом због кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1 Кривичног законика, за које дело јој је изречена условна осуда и то тако што јој је утврђена казна затвора у трајању од 5 (пет) месеци и истовремено одређено да се иста према окривљеној неће извршити ако за време од 1 (једне) године од дана правноснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Наиме, првостепеном пресудом окривљена М. М. оглашена је кривом због извршења кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1 Кривичног законика за које дело јој је изречена условна осуда тако што јој је утврђена казна затвора у трајању од 5 месеци и истовремено одређено да се казна према окривљеној неће извршити ако за време од једне године од дана правноснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Надаље из списка предмета, односно извода из казнене евиденције за окривљену произилази да је окривљена М. М. раније осуђивана пресудом Основног суда у Лазаревцу К-357/21 од 22.11.2021. године због кривичног дела из чл. 246а ст. 1 КЗ на казну затвора у трајању од 30 дана условно на једну годину.

Одредбом чл. 66 ст. 3 Кривичног законика прописано је да се условна осуда не може изрећи уколико није протекло више од пет година од правноснажности осуде којом је учиниоцу изречена казна затвора или условна осуда за умишљајно кривично дело.

Имајући у виду наведено, по оцени овог суда, првостепени суд је учинио повреду кривичног закона из чл. 439 тач. 3 ЗКП у вези са чл. 66 ст. 3 КЗ, обзиром да је окривљеној за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст.1 Кривичног законика изрекао условну осуду и поред тога што није протекло више од пет година од дана правноснажности претходне пресуде, којом је окривљеној изречена условна осуда за умишљајно кривично дело, а како се то основано указује у жалби јавног тужиоца.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 12К-454/22 од 06.12.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж1-53/23 од 23.02.2023. године)

Сентенцу приредила: Звездана Поповић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

ВИШЕСТРУКИ ПОВРАТ

(чл. 55а КЗ)

Суд је у обавези да по службеној дужности води рачуна о примени одредбе чл. 55а Кривичног законика која регулише вишеструки поврат када се стекну услови за њену примену и да прибави извештај о раније издржаним казнама окривљеног.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Аранђеловцу 14К-33/22 од 23.11.2022. године, окривљени Д.М. из Врчина, оглашен је кривим

због кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ и кривичног дела лака телесна повреда из чл. 122 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ, за које дела су окривљеном најпре утврђене појединачне казне затвора и то: за кривично дело из чл. 194 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ казна затвора у трајању од 8 (осам) месеци а за кривично дело из чл. 122 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ казна затвора у трајању од 3 (три) месеца, а потом осуђен на јединствену казну кућног затвора у трајању од 10 (десет) месеци, која ће се извршити тако што ће осуђени издржавати у просторијама у којима станује без електронског надзора, у коју се има урачунати време проведено у притвору од 21.01.2022. до 18.02.2022. године, све по правноснажности пресуде. Окривљени не сме напуштати просторије у којима станује осим у случајевима прописаним законом који уређује извршење кривичних санкција. Уколико осуђени једном у трајању преко 6 часова или два пута у трајању до 6 часова самовољно напусти просторије у којима станује, суд ће одредити да остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора.

Наиме, првостепеном пресудом окривљени М. Д. оглашен је кривим због извршења кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ и кривичног дела лака телесна повреда из чл. 122 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ, за која дела му је првостепени суд утврдио појединачне казне затвора у трајању од 8 и 3 месеца, а након тога истог осудио на јединствену казну затвора у трајању од 10 месеци, која ће се извршити у просторијама у којима окривљени станује, без примене електронског надзора.

Надаље из списка предмета, односно извода из казнене евиденције за окривљеног произилази да је исти осуђиван пресудом Окружног суда у Шапцу К-119/96 од 10.07.1997. године због кривичног дела из чл. 166 ст. 3 КЗ РС на казну затвора у трајању од једне године, пресудом Општинског суда у Ваљеву К-359/96 од 24.12.1999. године због кривичног дела из чл. 166 ст. 1 КЗ РС на казну затвора у трајању од 5 месеци, пресудом Општинског суда у Коцељеви К-2/04 од 28.05.2004. године због кривичног дела из чл. 233 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ РС на казну затвора у трајању од 6 месеци условно на 2 године, пресудом Општинског суда у Коцељеви К-1/05 од 06.07.2025. године

због кривичног дела из чл. 62 ст. 1 КЗ РС на новчану казну у износу од 5.000,00 динара, пресудом Општинског суда у Коцељеви К-88/04 од 16.11.2005. године због кривичног дела из чл. 174 ст. 1 КЗ РС на казну затвора у трајању од 1 године, пресудом Општинског суда у Убу К-105/06 од 18.05.2010. године због кривичног дела из чл. 208 ст. 1 КЗ на казну затвора у трајању од 6 месеци условно на 2 године, пресудом Основног суда у Аранђеловцу К-106/17 од 06.01.2018. године због кривичног дела из чл. 334 ст. 4 у вези ст. 3 КЗ на казну затвора у трајању од 6 месеци условно на 2 године, пресудом Основног суда у Котору К-87/18/18 од 13.06.2018. године због кривичног дела из чл. 403 ст. 2 ст. 1 КЗ Црне Горе на казну затвора у трајању од 6 месеци.

Одредбом чл. 55а Кривичног законика прописано је да за кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора, суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне под следећим условима: тачка 1) ако је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање 1 годину; тачка 2) ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло 5 година.

Имајући у виду наведено, по оцени овог суда првостепени суд је учинио повреду кривичног закона из чл. 439 тач. 3 ЗКП у вези са чл. 55а КЗ, с обзиром да приликом одлучивања о кривичној санкцији није применио одредбу чл. 55а КЗ, нити је образложио зашто исту није применио, а што се основано указује у жалби јавног тужиоца. Осим тога, имајући у виду да је пресудом Основног суда у Котору К-87/18/18 од 13.06.2018. године, окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 6 месеци, првостепени суд у конкретном случају није имао у виду и колико је времена протекло од отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне затвора до извршења конкретних кривичних дела, као и да је према изводу из казнене евиденције окривљени два пута раније осуђиван за кривична дела са умишљајем на затвор од најмање једну годину. У прилог наведеном, такође су основани жалбени наводи јавног тужиоца да ни јединствена казна затвора

није одмерена у складу са чл. 60 ст. 2 тач. 2 КЗ, обзиром да појединачне казне затвора нису одмерене у складу са законом.

(Пресуда Основног суда у Аранђеловцу 14К-33/22 од 23.11.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж1-88/23 од 14.03.2023. године)

Сентенцу приредила: Звездана Поповић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

КРИВИЧНО ПРАВО

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ПРИТВОР

(чл. 211 ЗКП и чл. 524 ст. 1 ЗКП)

Суд не може по службеној дужности продужити притвор окривљеном по основу по ком му притвор није одређен и продужаван током поступка, а без предлога овлашћеног тужиоца.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крагујевцу Кв-645/23 од 04.08.2023. године, ставом првим изреке, према окривљеној М. А. из Крагујевца продужен је притвор, који је одређен решењем Основног суда у Крагујевцу Кв-401/22 од 06.06.2022. године, због противправног дела које је у закону предвиђено као кривичног дела угрожавање сигурности из чл. 138 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика из законских разлога прописаних одредбом чл. 211 ст. 1 тач. 1 и 3 Законика о кривичном поступку и одређено је да се окривљена има и даље држати у притвору, с тим што се има сместити у одговарајућу здравствену установу затвореног типа – Специјалну болницу за психијатријске болести „Горња Топоница“, која одговара њеном здравственом стању.

Виши суд у Крагујевцу одржао је седницу већа, на којој је размотрио списе предмета, заједно са побијаним решењем, које је

сходно одредби чл. 467 ст. 1 Законика о кривичном поступку испитао у оквиру основа, дела и правца побијања истакнутим у жалбама, па је по оцени жалбених навода и предлога нашао:

Жалбе су делимично основане.

..., основано се жалбама бранилаца окривљене указује да првостепени суд није могао да окривљеној, без предлога јавног тужиоца продужи притвор и по законском основу предвиђеном одредбом чл. 211 ст. 1 тач. 3 Законика о кривичном поступку. Наиме, по оцени овог суда, према одредбама Законика о кривичном поступку притвор се може одредити или пак продужити по другом законском основу у случају када се накнадно измене околности које чине основаном продужење притвора по другом законском основу, при чему за ту ситуацију је неопходно да постоји јасан и образложен предлог јавног тужиоца, који предлог је изостао, а без ког предлога је првостепени суд, дакле, самоиницијативно, не поступајући по упуту другостепеног суда, окривљеној поново додао нови основ за продужење притвора, што је, по оцени овог суда, недопустиво и супротно одредби чл. 524 ст. 1 Законика о кривичном поступку, која одредба регулише постојање предлога овлашћеног лица за притвор, поред основа из чл. 211 Законика о кривичном поступку и могућност одлучивања о притвору због постојања оправдане опасности да би услед душевних сметњи могао да изврши кривично дело. У описаној ситуацији ванпретресно веће није могло мимо предлога тужиоца да додаје нови основ за продужење притвора изузев што је једино могло по службеној дужности или да укине притвор или пак да притвор замени блажом мером ако су за то испуњени законом прописани услови.

(Решење Основног суда у Крагујевцу Кв-645/23 од 04.08.2023. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж2-277/23 од 23.08.2023. године)

Сентенцу приредила: Невена Марковић
Судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

**МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА ОКРИВЉЕНОГ
И ЗА НЕСМЕТАНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА
(чл. 188 ЗКП)**

Суд не може по службеној дужности након што је окривљеног ослободио од оптужбе да одреди било коју меру за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

Из образложења:

Неправноснажном пресудом Основног суда у Аранђеловцу 1К-8/23 од 30.06.2023. године, окривљени И. Н. је на основу одредбе чл. 423 тач. 2 Законика о кривичном поступку (ЗКП) ослобођен је од оптужбе да је извршио кривично дело насиље у породици из чл. 194 ст. 1 Кривичног законика (КЗ).

Решењем Основног суда у Аранђеловцу 1К-8/23 од 30.06.2023. године, у ставу првом изреке укинут је притвор према окривљеном И. Н. из Крагујевца, одређен решењем судије за претходни поступак Основног суда у Аранђеловцу Кпп-74/22 од 22.12.2022. године и одлучено је да се исти има одмах пустити на слободу.

Ставом другим изреке побијаног решења одређена је мера забране напуштања места боравишта, односно територије Града Крагујевца, као и мера забране приласка и комуницирања Ј. С. на удаљености мањој од 100 метара од оштећене и одређено је да предметне мере имају трајати до правноснажности пресуде у том кривичном предмету.

...за овај суд је потпуно неприхватљиво поступање првостепеног суда када је према окривљеном у ставу другом одредио предметне мере, јер је по оцени овог суда првостепени суд својом одлуком дерогирао важеће одредбе ЗКП.

Наиме, закључак суда за одређивање мере по основу одредбе чл. 197, чл. 199 и 200 ЗКП, како је то само паушално наведено на страни другој образложења, је законски неутемељено, посебно у ситуацији када је окривљени у предметном поступку неправноснажно ослобођен од оптужбе да је извршио предметно кривично дело

према оштећеној, где се такође примењује одредба чл. 425а ЗКП. Доношењем ослобађајуће пресуде, која је у конкретном случају неправноснажна, престају све мере за обезбеђење присуства окривљеног и несметаног вођења кривичног поступка.

Како је одлука првостепеног суда у ставу другом изреке противна одредбама ЗКП, то је Виши суд у Крагујевцу, као другостепени, по службеној дужности, а поводом жалбе јавног тужиоца, побигано решење преиначио, отклањајући на тај начин пропусти првостепеног суда, а који пропусти су, за овај суд, увелико начињени.

(Решење Основног суда у Аранђеловцу IK-8/23 од 30.06.2023. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж2-241/23 од 28.08.2023. године)

Сентенцу приредила: Невена Марковић
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

ЗАМОЛНИЦА

**(Члан 5 Закона о међународној правној помоћи
у кривичним стварима)**

Не може се говорити о битној повреди одредаба Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, уколико поједине речи нису у потпуности преведене на српски језик, имајући у виду да наведени пропуст није имао за последицу неразумљивост поднете замолнице и исти као такав не представља такву повреду поступка због кога би замолница требала бити враћена ради исправке, с обзиром да незнатна исправка појединих речи не би довело до другачије одлуке суда у овој кривичноправној ствари.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Кв-256/22 од 25.11.2022. године, утврђено је да су испуњене претпоставке за изручење правосудним органима Краљевине Норвешке лица – С. А. (А. S.), ради извршења јединствене казне затвора у трајању од 8 (осам) година,

због кривичног дела из члана 232 став 2, прва кривична опција у вези члана 231 став 1 у вези члана 79с, у вези члана 15 Кривичног закона Норвешке по правноснажној пресуди Вишег суда у А. у предмету број 20-122864AST-ALAG од 03.02.2021. године. Поменуто решење потврђено је решењем Апелационог суда у Крагујевцу КЖ-Кре-21/22 од 29.12.2022. године.

... Након достављања комплетне документације од стране државе молиље, Виши суд у Крагујевцу одржао је седницу већа на којој је размотрио целокупне списе предмета сходно одредби члана 23 став 3 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, па је нашао да су испуњене све претпоставке за изручење лица Сенад Авдић, предвиђене одредбама чл. 7 ст. 1 тач. 1, 2 и 3 и чл. 16 ст. 1 тач. 1 до 6 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, као и услови прописани Европском конвенцијом о екстрадицији са додатним протоколима (Конвенција).

Из списка предмета произлази да је молба за изручење Краљевине Норвешке, као државе молиље, достављена надлежним органима Републике Србије, замољене државе, да је уз исту поднета комплетна документација прописана одредбом чл. 12 Конвенције и чл. 5 Другог додатног Протокола, односно да је достављен аутентичан препис правноснажне пресуде Вишег суда у А. у предмету број 20-122864AST-ALAG од 03.02.2021. године, која садржи опис кривичног дела због којих се тражи издавање, са временом и местом извршења дела, правном квалификацијом и текстом законских одредаба које се на њих односе и преписом законских одредаба које се примењују на дела са прецизним описом лица које се тражи.

На основу приложене молбе и доказа, утврђено је да се лице С. А. тражи због извршења казне затвора у трајању од 8 (осам) година, на коју је осуђен правноснажном пресудом Вишег суда у А. у предмету број 20-122864AST-ALAG од 03.02.2021. године, због кривичног дела из члана 232 став 2, прва кривична опција у вези члана 231 став 1 у вези члана 79с, у вези члана 15 Кривичног закона Норвешке.

... Такође, суд је приликом утврђивања истовестности лица на основу података у списима предмета, односно документације достављене од стране државе молиће, утврдио да лице чије се изручење тражи није држављанин Републике Србије, да имајући у виду чињенични опис кривичног дела из пресуде Вишег суда у А. у предмету број 20-122864AST-ALAG од 03.02.2021. године, кривично дело поводом којег се захтева изручење није извршено на територији Републике Србије, против ње или њеног држављанина, као и да се против истог не води поступак у Републици Србији за кривично дело поводом којег се захтева изручење. Даље, истовестност лица несумњиво утврђена из достављене документације и приликом саслушања и поступка пред судијом за претходни поступак овог суда, као и да из достављених доказа несумњиво произлази да постоји правноснажна судска одлука да је С. А. извршио кривично дело због којих се тражи његово изручење органима Краљевине Норвешке.

(Решење Вишег суда у Крагујевцу Кв-256/22 од 25.11.2022. године и Решење Апелационог суда у Крагујевцу КЖ-кре-21/22 од 29.12.2022. године)

Сентенцу приредила: Ташана Димитријевић
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ

(члан 34 став 1 Законка о кривичном поступку)

У ситуацији када је решење о трошковима донето од стране првостепеног суда, у већу, то је о жалби на решење о трошковима која је дозвољена, надлежно да одлучује друго веће из члана 21 став 4 Законика о кривичном поступку, али истог суда.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крагујевцу Куо-79/20 од 26.09.2023. године, ставом један изреке, осуђеном С. Ј. из К. ванправно веће првостепеног суда досудило је трошкове поступка

настале поводом молбе за пуштање на условни отпуст у износу од 27.000,00 динара, а ставом два изреке решења наложено је рачуноводству да из буџетских средстава тог суда исплати наведени износ браниоцу осуђеног, адвокату Н. М. из Крагујевца, у року од 60 дана од дана правноснажности решења.

Сходно наведеном, веће Вишег суда у Крагујевцу, донело је решење Кж2-339/23 од 17.10.2023. године, којим је, ставом један изреке, одлучено да се Виши суд у Крагујевцу оглашава стварно ненадлежним да поступа у кривичном предмету осуђеног С. Ј. из К. за одлучивање о жалби браниоца осуђеног изјављеној против решења Основног суда у Крагујевцу Куо-79/20 од 26.09.2023. године, а ставом два изреке констатовано је да предмет треба бити упућен на одлучивање Основном суду у Крагујевцу, као стварно и месно надлежном.

Одредбом члана 262 став 1 тачка 2 Законика о кривичном поступку, прописано је да у свакој пресуди или решењу које одговора пресуди одлучиће се ко ће сносити трошкове поступка и колико они износе, док је ставом 3. истог члана прописано да када је о трошковима поступка одлучено посебним решењем о жалби против тог решења одлучује веће (члана 21. став 4).

Имајући у виду наведене законске одредбе, односно чињеницу да је решење о трошковима донето од стране првостепеног суда (у већу), то је о жалби на решење о трошковима надлежно да одлучује веће из члана 21 став 4 Законика о кривичном поступку и друго веће истог суда.

Из изнетих разлога, а имајући у виду да је сходно члана 34 став 1 Законика о кривичном поступку, суд дужан да пази на своју стварну надлежност и да се, чим примети да није надлежан, огласи ненадлежним.

(Решење Основног суда у Крагујевцу Куо-79/20 од 26.09.2023. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж2-339/23 од 17.10.2023. године)

Сентенцу приредио: Душан Штрбац
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ (чл. 23 ЗКП)

Подносилац приватне кривичне тужбе може исту поднети или суду на чијем је подручју кривично дело извршено или покушано, или суду на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште, те се ни један ни други суд не би могли огласити месно ненадлежним позивањем на уверење да има више основа за вођење поступка пред оним другим судом.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крагујевцу 9К-680/22 од 15.11.2022. године, првостепени суд се огласио месно ненадлежним за поступање у кривичном предмету против окривљеног П.Ј. из Великог Шења, због кривичног дела увреда из чл. 170 ст. 1 КЗ и кривичног дела лака телесна повреда из чл. 122 ст. 1 КЗ, по приватној тужби тужиоца А.М. из Великог Шења од 10.11.2022. године, и одредио да се списи предмета по правноснажности доставе Основном суду у Смедереву, Судској јединици у Ковину, као месно надлежном суду за даље поступање.

Основани су жалбени наводи пуномоћника приватног тужиоца којим указује да првостепени суд, приликом утврђивања месне надлежности суда у овом спору, није имао у виду одредбе чл. 23 ст. 2 ЗКП којим је прописана тзв. конкурентна надлежност.

Полазећи од наведеног, а како је одредбом чл. 23 ст. 2 ЗКП прописано да се приватна тужба може поднети и суду на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште, то по правном закључку Вишег суда, из формулације цитиране одредбе произлази да је законик оставио могућност приватном тужиоцу да такву тужбу поднесе, било суду на чијем подручју је кривично дело извршено или покушано, било суду на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште, те се ни један ни други суд не би могли огласити

ненадлежним позивањем на уверење да има више основа за вођење поступка пред оним другим.

(Решење Основног суда у Крагујевцу 9К-680/22 од 15.11.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кж2-11/23 од 18.01.2023. године.

Сентенцу приредио: Душан Штрбац
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ГРАЂАНСКО ПРАВО

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ПРАВО ПОВЕРИОЦА НА ЈЕДНОСТРАНУ КОНВЕРЗИЈУ ДЕВИЗНОГ ПОТРАЖИВАЊА У ДИНАРЕ

(чл. 395 и чл. 15 ЗОО и чл. 34. Закона о девизном пословању)

Поверилац нема право да једнострано изврши конверзију девизног потраживања у динаре, јер би тако постављен тужбени захтев водио нарушавању основног начела једнаке вредности узајамних давања из члана 15. ЗОО. Валута главног потраживања опредељује врсту и висину затезне камате коју дужник плаћа у извршењу новчане обавезе.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, дана 13.05.2014. године тужилац је позајмио туженој новац у износу од 2.000 евра, о чему је сачињена признаница, на основу које се тужена обавезала, да ће тужиоцу вратити износ позајмљеног новца дана 13.07.2014. године. Неспорно је да тужена није вратила тужиоцу позајмљени новац. Првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца, са образложењем да се тужилац и тужена налазе у облигационо-правном односу, који се правно квалификује као уговор о зајму, те да је тужена дужна да тужиоцу врати износ од 232.000,00 динара, као

дуг у иностраној валути, који је конвертован у динарски износ према средњем курсу НБС који је важио у тренутку када је тужена пала у доцњу за испуњење обавезе, налазећи да су се стекли услови за примену члана 395. ЗОО и члана 34. Закона о девизном пословању, за једнострану конверзију од стране тужиоца, девизног потраживања у динаре.

Овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити као правилан.

Наиме, одредбом члана 34. став 1. Закона о девизном пословању прописано је да се плаћање, наплаћивање и пренос између резидената и нерезидената у Републици Србији врши у динарима, а изузеци од тог правила су прописани ставовима 2. до 6. истог члана. По одредби члана 34. став 7. истог Закона, уговарање у девизама је дозвољено, али се наплата односно исплата по тим уговорима врши у динарима. Народна банка Србија по члану 34. став 8. прописује у којим случајевима и под којим условима се плаћање, наплаћивање, уплата и исплате могу вршити у ефективном страном новцу. Чланом 395. ЗОО прописано је да када обавеза гласи на плаћање у иностраној валути њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу по курсу на дан испуњења обавезе. Сходно наведеном, уговарање у девизама је дозвољено, али не и плаћање изван законом предвиђених случајева. Лица која се налазе у облигационоправном односу могу се споразумети о конверзији девизног потраживања у динаре. Када такав споразум постоји, он ужива судску заштиту у смислу члана 10, 12 и 262. став 1 ЗОО, али ако таквог споразума нема поверилац девизног потраживања може захтевати исплату у динарима по важећем курсу на дан испуњења обавезе. Поверилац нема право да једнострано изврши конверзију девизног потраживања у динаре, већ то може чинити по члану 395. ЗОО. Валута главног потраживања опредељује врсту и висину затезне камате коју дужник плаћа у извршењу новчане обавезе. Повериоцу новчаног потраживања уговореног у иностраној валути припада динарска противвредност његовог потраживања по важећем курсу на дан испуњења обавезе са каматом према валути главног потраживања. Сходно наведеном, код чињенице да је тужена

од тужиоца позајмила износ од 2.000 евра, а да је пуномоћник тужене већ на првом рочишту за главну расправу учинио неспорном чињеницу да је новац позајмљен, али истичући да је исти било неопходно одредити у еврим, при чему једнострано конвертовање новчане обавезе повлачи и споредне обавезе - камату, што се жалбом тужене основано и указује, нису јасни разлози првостепеног суда да су стекли услови за примену члана 34. Закона о девизном пословању у вези члана 395. ЗОО, те је поступањем на наведени начин првостепени суд учинио битну повреду одредбе поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП. По оцени другостепеног суда, тако постављен тужбени захтев не може уживати судску заштиту јер води нарушавању основног начела једнаке вредности узајамних давања из члана 15. ЗОО, имајући у виду да би обрачуната камата на овако постављен тужбени захтев била знатно већа, како се то жалбом тужене основано указује. Ако је главни дуг изражен у иностраној валути, онда се и споредна потраживања, као што је камата у случају доцње, исплаћује у иностраној валути, обрачуната у динарској противвредности.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 9П-11771/20 од 25.02.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-1274/22 од 18.11.2022. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПРАВО ТУЖИОЦА НА НАКНАДУ НА ИМЕ ПРЕТРПЉЕНИХ ДУШЕВНИХ БОЛОВА ЗБОГ ПРИВРЕМЕНОГ УМАЊЕЊА ОПШТЕ ЖИВОТНЕ АКТИВНОСТИ

Тужилац има право на накнаду штете на име претрпљених душевних болова због привременог умањења опште животне активности јер је налазом и мишљењем вештака неурохирурга утврђено је да је тужилац имао привремено умањење опште животне активности у времену до 2 године у проценту од 10%, која се огледа у немогућности обављања активности као што су

физички напор, дизање и ношење терета, дуже стајање и ходање, рад у принудном положају и рад у неповољним микроклиматским условима.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда и стању у списима предмета произлази да се дана 15.09.2015. године око 18,20 сати у Крагујевцу, догодила саобраћајна незгода у којој су учествовала два путничка возила, којом приликом је путник у једном од возила, овде тужилац, задобио повреду. Налазом и мишљењем вештака неурохирурга утврђено је да је у предметној саобраћајној незгоди путник, овде тужилац, задобио телесну повреду Discus hernia L5/S1, која је могла бити нанешена дејством тупе механичне силе и која се квалификује као лака телесна повреда, због које је тужилац трпео болове јаког интензитета континуирано у трајању од пола сата, болове умереног интензитета у трајању од недељу дана и болове лаког интензитета континуирано у трајању од месец дана и надаље у наредне 2 године повремено при физичком напору, као што је дизање и ношење терета, дуже стајање и ходање, рад у принудном положају и рад у неповољним микроклиматским условима, док је општа животна активност тужиоца привремено умањена у времену до 2 године у проценту од 10%, што се огледа у немогућности обављања наведених активности. Налазом и мишљењем вештака психијатра, утврђено је да је тужилац трпео примарни страх јаког интензитета од момента настанка саобраћајне незгоде, до све до доласка у КЦ Крагујевац, секундарни страх у форми стрепње, неизвесности и забринутости за своје здравље, а везано за задобијену повреду, све до краја децембра 2015. године, и то секундарни страх јаког интензитета у трајању од 7 дана, за време боравка у болници, секундарни страх средњег интензитета од 22.09.2015. године до 09.12.2015. године, као и секундарни страх слабог интензитета до краја децембра 2015. године. Даном 27.10.2015. године, тужени је тужиоцу исплатио у вансудском поравнању штету у укупном износу од 120.000,00 динара и то износ од 65.000,00 динара на име претрпљених физичких болова и износ од 55.000,00 динара на име претрпљеног страха.

Полазећи од наведеног, правилно је првостепени суд пошао од околности да је тужени тужиоцу у вансудском поравнању исплатио на име нематеријалне штете износ од 120.000,00 динара, па је имајући у виду све околности конкретног случаја нашао да је тужбени захтев тужиоца основан, па је сходно члану 200. ЗОО одлучио као у изреци ожалбене пресуде.

Оцењени су као неосновани жалбени наводи туженог којима се указује да је првостепени суд неправилно досудио тужиоцу накнаду на име претрпљених душевних болова због привременог умањења опште животне активности. Наиме, налазом и мишљењем вештака неурохирурга утврђено је да је тужилац имао привремено умањење опште животне активности у времену до 2 године у проценту од 10%, која се огледа у немогућности обављања активности као што су физички напор, дизање и ношење терета, дуже стајање и ходање, рад у принудном положају и рад у неповољним микроклиматским условима. Имајући у виду да је привремено умањење животне активности код тужиоца трајало 2 године, који период који оправдава досуђење накнаде, односно душевни болови које је тужилац трпео због привременог умањења животне активности су били таквог интензитета и дужине трајања да оправдавају досуђења новчане накнаде за овај вид нематеријалне штете, те како се вештак психијатријске струке детаљно изјаснио да је код тужиоца, услед претрпљеног страха и насталих повреда у саобраћајног незгоди, дошло до умањења животне активности, привременог карактера, то тужилац има право накнаде за овај вид штете, како је правилно закључио и првостепени суд.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 29П-2535/20 од 29.01.2021. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж-1753/23 од 10.03.2023. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПОТРАЖИВАЊЕ ЗАКОНСКЕ ЗАТЕЗНЕ КАМАТЕ НА ИМЕ
ДУГА ЗА УТРОШЕНУ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

(Члан 279. став 3. и члан 372. Закона о облигационим односима)

Накнада за утрошену електричну енергију не спада у повремена потраживања, односно накнаде чији се износ унапред зна јер се обрачунавају месечно или у другим временским интервалима, те на оваква доспела потраживања повериоцу припада затезна камата од падања дужника у доцњу у смислу члана 277. став 1. ЗОО а не од дана када је суду поднет захтев за њихову исплату.

Из образложења:

Неосновани су жалбени наводи туженог којима се наводи да тужиоцу не припада законска затезна камата од доспелости сваког појединачног месечног потраживања, па до дана подношења предлога за извршење, са позивањем да је чланом 279. став 3. ЗОО прописано да на повремено доспела новчана давања тече затезна камата од дана када је суду поднесен захтев за њихову уплату.

Наиме, неспорно је становиште туженог да на повремена новчана давања чија је висина унапред позната (станарине, закупнине и друга) поверилац има право на законску затезну камату од дана када је суду поднео захтев за њихову исплату.

Међутим, другостепени суд налази да основ потраживања тужиоца не представља повремено потраживање из члана 372. ЗОО. Наиме, у повремена новчана давања спадају давања чија је висина унапред позната (станарине, закупнине и друга) на која затезна камата тече од дана када је суду поднет захтев за њихову исплату, а не и накнаде чији се износ унапред не зна, а на које затезна камата тече од падања дужника у доцњу. Висина накнада за утрошену електричну енергију није унапред позната, већ се обрачунава периодично и зависи од количине утрошене електричне енергије и осталих параметара приликом обрачуна потрошње електричне енергије, због чега се та потраживања не могу сврстати у повремена потраживања.

Имајући у виду наведено, те како накнада за утрошену електричну енергију не спада у повремена потраживања, како то наводи тужени, односно накнаде чији се износ унапред не зна јер се обрачунавају месечно или у другим временским интервалима, то на оваква доспела потраживања повериоцу припада затезна камата од падања дужника у доцњу у смислу члана 277. став 1. ЗОО а не од дана када је суду поднет захтев за њихову исплату.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж-4047/21 од 14.06.2021. године којим је потврђена пресуда Основног суда у Крагујевцу 2П-4866/19 од 20.10.2020. године).

Сентенцу приредила Сашка Радосављевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ОДГОВОРНОСТ ЗБОГ ПРОПУШТАЊА ОБАВЕШТЕЊА

Отуђење стана није довољан услов да претходни власник стана буде ослобођен од плаћања накнаде на име пружених комуналних услуга за период у коме је стан користио нови власник, уколико претходно није обавестио пружаоце комуналних услуга о промени власништва на предметном стану.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, утврђено је да је тужени био у уговорном односу са тужиоцем поводом пружања комуналних услуга за његово домаћинство, да тужени није испуњавао своје обавезу према тужиоцу, те је у периоду од децембра 2017. године до новембра 2018. године, настао дуг. Утврђено је и да је тужени предметни стан продао 1997. године, али да ни тужени, ни купац, нису пријавили тужиоцу промену власништва.

Код оваквог чињеничног стања, правилно је, и по правном закључку вишег суда, поступио првостепени суд, када је, обавезао туженог, да тужиоцу, исплати потраживани дуг.

Жалбено указивање туженог да он није власник предметног стана више од 20 година, да је исти стан продат још 1997. године, те да због тога нема места задуживању туженог износом који потражује тужилац предметном тужбом, оцењено је као неосновано.

Чланом 268 ЗОО, који регулише институт одговорности због пропуштања обавештења, прописано је да уговорна страна која је дужна да обавести другу страну о чињеницама које су од утицаја на њихов међусобни однос, одговара за штету коју претрпи друга страна због тога што није била на време обавештена. Како тужени није поступио у складу са наведеном законском одредбом и наведену промену власништва над предметним станом није пријавио тужиоцу, јасно произилази да је без утицаја на правилност оспорене одлуке чињеница да је стан отуђен.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П-1953/22 од 25.05.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-3315/23 од 06.04.2013. године)

Сентенцу приредила: Марија Величковић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ВИШЕСТРУКА СРЕДСТВА ОБЕЗБЕЂЕЊА И СОЛИДАРНОСТ ЈЕМАЦА

(члан 1005. и 1018. Закона о облигационим односима)

Кад су од стране више лица уговорена различита средства обезбеђења наплате кредита они, као јемци, одговарају солидарно иако се свако од њих обавезао према повериоцу одвојено.

Кад један од јемаца исплати доспело потраживање, он има право захтевати од осталих јемаца да му сваки надокнади део који пада на њега, без обзира на то што се свако од њих обавезао према повериоцу одвојено.

Из образложења:

На основу изведених доказа утврђено је да је тужиља Љ. Р., у намери да помогне туженој, иако јој се ова није лично обратила већ

је то чинила преко сина тужиље, заложном изјавом од 25.04.2007. године конституисала хипотеку на својој породичној кући у Тополи, као средство обезбеђења које ће послужити за обезбеђење кредита привредног друштва „А. К.“ ДОО Топола, чији је тужена оснивач и једини члан. Уговором о пословном револинг оквирном кредиту плус бр. ... од 25.04.2007. године, закљученим између „Е.“ ЕФГ Ш. АД Београд и „А. К.“ ДОО Топола, у својству дужника, кога је заступала тужена као директор, банка је ставила на располагање дужнику кредит са валутном клаузулом у износу од 130.410,00 CHF у динарској противвредности, уз обавезу дужника да отплате врши сходно одредбама уговора о кредиту. Одредбама уговора предвиђени су инструменти обезбеђења, те је у тачки 4.2 уговорено да ће за обавезе по том уговору служити и две бланко сопствене менице издате и потписане од стране оснивача „А. К.“ ДОО Топола - тужене М. А., а ради наплате потраживања банке, која је потписом уговора и предајом менице преузела личну и безусловну обавезу да својом имовином одговара за обавезе дужника из тог уговора о кредиту. Тачком 4.3. конституисано је заложно право (првог реда) на непокретностима тужиље Љ. Р., као хипотекарног дужника, и то на породичној стамбеној згради број 1, број етажe По 1+ Пр1+Сп1, постојеће на кп.бр ... уписане у лн.бр. ... К.О. Топола Варош, ул. ... бр. ..., уписом zaloженог права извршне вансудске хипотеке првог реда, код надлежног органа, чиме је обезбеђено потраживање банке.

Дужник из поменутог уговора о кредиту - „А. К.“ ДОО Топола, због све лошијег пословања, престао је да уредно отплаћује рате кредита. Текући рачуни „А. К.“ ДОО Топола су у непрекидној блокади од 22.05.2015. године и тренутна блокада рачуна износи 18.101.187,67 динара, без обрачуна камате. Као последицу неуредног испуњења преузетих обавеза извршног дужника, банка је активирала средства обезбеђења предвиђена одредбама уговора о кредиту, те је као извршни поверилац стекла право да обезбеђено потраживање намири из вредности хипотековане непокретности тужиље, као

хипотекарног дужника, иако тужена у својој имовини поседује непокретности уписане у лн бр... К.О. Топола (Варош) и. лн.бр... К.О. Топола (Варош).

Даље је утврђено да је решењем о извршењу Основног суда у Аранђеловцу, Судска јединица у Тополи И-45/16 од 05.05.2016. године, покренут поступак принудног извршења, те је одређено извршење извршног повериоца „Е.” АД Београд, према тужиљи, као извршном дужнику на основу заложне изјаве оверене пред Општинским судом у Тополи Ов.бр.11.../7 од 25.04.2007. године, ради намирења главног дуга извршног повериоца по основу Уговора о кредиту на име главнице у износу од 130.410,00 CHF, са каматом на износ главнице кредита по стопи од 12% на годишњем нивоу и то продајом наведене непокретности у власништву тужиље, као извршног дужника.

Закључком јавног извршитеља Стане Жунић од 16.11.2016. године одређено је извршење ради намирења новчаног потраживања извршног повериоца и то забележбом јавне продаје, утврђењем утврђењем вредности и продајом предметних непокретности. Закључком јавног извршитеља од 08.09.2017. године одређена је прва продаја непокретности извршног дужника, при чему је утврђена вредност непокретности у износу од 54.540 еура што представља динарску противвредност 6.685.591,30 динара, по средњем курсу НБС на дан процене. Закључком од 28.09.2017. године утврђена је најповољнија понуда за непокретност која је предмет јавног надметања од стране понуђача „I.I.“ A.D. Beograd, у износу од 4.011.354,78 динара, чиме је јавна продаја закључена, а закључком јавног извршитеља ИИ-162/16 од 22.12.2017. године купцу су предате непокретности које је купио на јавној продаји у својину и државину, након чега је извршен упис права својине купца на предметним непокретностима у евиденцији катастра непокретности.

Наиме, чланом 997. Закона о облигационим односима прописано је да се уговором о јемству јемац обавезује према повериоцу да ће испунити пуноважну и доспелу обавезу дужника, ако то овај не учини. Дакле, уколико дужник не измирује своје обавезе благовремено, у року предвиђеном у уговору или престане да измирује своје

обавезе, банка, у складу са уговором, може да активира неко од средстава обезбеђења, зависно од тога чиме је јемац гарантовао обавезе из уговора о кредиту. Тада јемац постаје дужник и у обавези је да испуни све уговорне обавезе које је главни дужник преузео закључивањем уговора о кредиту. У случају да постоје више јемаца, они банци одговарају солидарно, без обзира на то да ли су гарантовали заједно или се сваки од њих обавезао према банци одвојено, изузев када је уговором њихова одговорност уређена на други начи. Банка, као поверилац може да захтева испуњење преузете обавезе од једног или више јемаца у исто време. У случају да је измирење банчиног потраживања обезбеђено са више средстава обезбеђења, банка приликом реализације, односно активирања средстава обезбеђења, може вршити избор у смислу редоследа активирања средстава обезбеђења, односно може да активира и више средстава обезбеђења истовремено, с обзиром да није утврђен редослед њиховог активирања.

У конкретном случају, уговором о пословном револвинг оквирном кредиту од 25.04.2007. године предвиђено је више средстава обезбеђења потраживања банке. За обавезе по закљученом уговору о кредиту служиле су две бланко сопствене менице, издате и потписане од стране оснивача „А. К.“ ДОО Тополе тужене М. А., ради наплате потраживања банке, која је потписом уговора и предајом менице преузела личну и безусловну обавезу да својом имовином одговара за обавезе дужника из уговора о кредиту, чиме се појављује као јемац за испуњење обавезе привредног друштва чији је основач и заступник. Давањем заложне изјаве тужиле и уписом заложног права извршне вансудске хипотеке првог реда код надлежног органа на непокретностима тужиле Љ. Р., као хипотекарног дужника, произилази да су у конкретном случају уговорена вишеструка средства обезбеђења наплате кредита, те суд налази да су, у конкретном случају, тужена и тужилца у солидарном односу у обавези извршном повериоцу за испуњење обавезе „А.К“ ДОО Тополе из предметног уговора о кредиту.

Управо је чланом 1005. ЗОО прописано да више јемаца неког дуга одговарају солидарно без обзира на то да ли су јемчили заједно

или се сваки од њих обавезао према повериоцу одвојено, изузев када је уговором њихова одговорност уређена другачије, док је чланом 1018. 300 прописано да када има више јемаца па један од њих исплати доспело потраживање он има право захтевати од осталих јемаца да му сваки надокнади део који пада на њега.

Иако цитираним одредбама закона није уређена ситуација у којој су дате различите врсте обезбеђења потраживања, лично обезбеђење од стране тужене у виду јемства и стварно обезбеђење од стране тужиље у виду хипотеке, овај суд налази да је, узевши у обзир циљ који се постиже наведеним одредбама, те да је тужена пређутно, давањем средстава обезбеђења за привредног друштво чији је тужена једини члан, ступила у одређени однос са туженом који изискује одређен степен повећане пажње и понашање у складу са начелом савесности и поштења, који однос захтева више обзира према интересима тужиље, закључио да се може претпоставити да су исте засновале солидарни однос у обавези испуњења потраживања, те да се у конкретном случају може применити одредба члана 1018. ЗОО и на конкретну ситуацију у насталом односу тужиље и тужене.

Суд налази да између тужиље и тужене заснован однос солидарности у обезбеђивању потраживања наведеног привредног друштва, и поред различите природе датих обезбеђења, имајући у виду и да је тужена предајом менице преузела личну и безусловну обавезу да својом имовином одговара за обавезе дужника из уговора о кредиту - предузећу чији је искључиви члан, чиме се појављује као јемац за испуњење те обавезе, коју обавезу није испунила.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу ЗП-117/21 од 01.02.2022. године и пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1574/22 од 12.07.2022. године).

Сентенцу приредио Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ НА ПОКРЕТНОЈ СТВАРИ

За закључење уговора о купопродаји покретних ствари довољна је предаја ствари, односно право својине стиче се предајом те ствари и за пуноважност закључења уговора о продаји покретних ствари није обавезна писмена форма, већ је довољна и усмена сагласност о битним елементима уговора.

Право својине на покретној ствари стиче се на основу правног посла и предајом те ствари у државину стицаоца, односно предајом исправе на основу које стицалац може располагати том ствари

Из образложења:

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео пресуду којом је усвојен тужбени захтев тужиоца С. Г. из Н.П. па је утврђена недозвољеност извршења на покретној ствари аутомобилу марке VW Golf IV16EDITION, рег.ознаке KG...., 16 V снаге мотора 77 KW, запремине 1598, произведен 2000 године, број мотора AUS061835, број шасије WVWZZZ1JZ1W-258387, боја 5D тамно плава, као недозвољено. Наложено је јавном извршитељу да обустави извршни поступак и укине решење о извршењу И... од 23.10.2018. године и све до сада спроведене радње, те спорни аутомобил ослободи забране отуђења. Ставом 2. изреке, обавезана је првотужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 52.300,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом извршења. Наведена пресуда потврђена је пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж-1011/23 од 05.09.2023. године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је правилно и по правном закључку Вишег суда, поступио, када је применом одредби члана 454 Закона о облигационим односима, као и члана 34 Закона о основама својинско правних односа, имајући у виду да је јасно утврдио битну чињеницу у поступку, а то је да је да је друготужени путничко возило предао у државину тужиоца С. Г., да је купопродајна цена у износу од 7.000 евра, исплаћена, а о чему је сачињена признаница, те да је у конкретном случају, по оцени суда

недопустиво извршење на покретној ствари, путничком возилу, које се формално води као власништво друготуженог Ђ. И., и да исто не представља његово власништво.

Наиме, одредбом члана 34. Закона о основама својинскоправних односа прописано је да се право својине на покретној ствари стиче на основу правног посла и предајом те ствари у државину стицаоца, односно предајом исправе на основу које стицалац може располагати том ствари.

Полазећи од одредбе члана 34. Закона о основама својинскоправних односа, те члана 454. став 1. Закона о облигационим односима којом је прописано да се уговором о продаји обавезује продавац да пренесе на купца право својине на ствари и да му у ту сврху ствар преда, произлази да је за закључење уговора о купопродаји покретних ствари довољна предаја ствари, односно да се право својине стиче предајом те ствари и да за пуноважност закључења уговора о продаји покретних ствари није обавезна писмена форма, већ је довољна и усмена сагласност о битним елементима уговора. Имајући у виду да је између тужиоца и друготуженог заправо закључен усмени уговор о купопродаји предметног моторног возила, то је првостепени суд у смислу чл. 7 и 8 ЗПП, извео све предложене и потребне доказе на основу којих је извео правилан закључак у вези свих битних чињеница у поступку, те утврдио да је тужилац од друготуженог купио спорно возило, које му је предато у државину и дато овлашћење од стране друготуженог за располагање истим, то су сви жалбени наводи првотужене који се свode на истицање да у конкретном случају тужилац није власник предметног возила, јер у моменту стављања забране отуђења возила од стране јавног извршитеља исто није било регистровано на тужиоца већ на друготуженог, оцењени као неосновани.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 9П-13757/21 од 11.07.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж-1011/23 од 05.09.2023. године.)

Сентенцу приредила: Сашка Радосављевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ДВОСТРУКА ПРОДАЈА НЕПОКРЕТНОСТИ И ПОТПУНА
ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА**

(члан 210. Закона о парничном поступку).

У парници по тужби ради утврђења права својине, поводом двоструке продаје непокретности, на страни туженог се мора појавити и други купац стана, јер се тек тада може одлучити ко од купаца има јачи правни основ за стицање права својине на истој непокретности.

Из образложења:

Одлучујући о тужбеном захтеву тужиле С. Г. којим је тражила да се утврди да је управо она, по основу Уговора о купопродаји стана овереног пред Основним судом у Крагујевцу под пословним бројем Ов.бр.../2010, власник предметног стана у ул. Г... бр.. на кп.бр... К.О. Крагујевац 1, ближе означен као трособан стан површине 82м² у приземљу објекта „1“ односно „А“ ка дворишној страни, означен као стан бр. 1, овај суд налази да овај тужбени захтев није основан због недостатка потпуне пасивне легитимације. Наиме, с обзиром на утврђену чињеницу да су у погледу стана на који се односи тужбени захтев тужиле закључена два купопродајна уговора, ради утврђења јачег правног основа на истом стану, тужбом морају бити обухваћени сви купци као јединствени супарничари, с обзиром да се због природе правног односа спор може решити само на једнак начин према свим учесницима (члан 210. ЗПП). Из тих разлога, у овој парници по тужби тужиле, као једног од купаца исте непокретности, ради утврђења права својине на спорном стану, на страни тужених се морао појавити и други купац стана – Д. С., овде тужилац по тужби за главно мешање. Тек тада се може одлучити, применом правила о двострукој продаји непокретности, ко од купаца има јачи правни основ за стицање права својине на истој непокретности, односно предметном стану у овој парници. Из тих разлога је одбијен тужбени захтев за утврђење права својине, с обзиром на непотпуну пасивну легитимацију.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу ПП-60/21 од 07.08.2023. године).

Сентенцу приредио Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ФАКТИЧКА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА

У ситуација када је парцела тужиоца у означеног уделу изузета из власништва тужиоца и фактички експроприсана, то се околност да тужилац није предложио вештачење вештака гео-детске струке, не може сматрати битном чињеницом за одлуку о тужбеном захтеву, с обзиром да предмет спора није предаја непокретности већ накнада сходно уделу тужиоца.

Из образложења:

РГЗ СКН Крагујевац је, дана 17.03.2020. године, донела решење којим је дозвољено превођење промена у бази података непокретности, којим је извршен упис права јавне својине у корист града Крагујевца досадашњег власника државне својине са делом поседа 232/1033, власника јавне својине града Крагујевца са делом поседа 801/1033, као и носиоца права коришћења између осталих и овде тужиоца са делом поседа 12/1033 и то на основу одлуке о категоризацији општинских путева и улица на територији града Крагујевца донета од стране скупштине града Крагујевца дана 01.11.2019. године, а које решење је достављено и овде тужиоцу. Тржишна вредност предметне непокретности износи 4.698,00 динара, што је међу странкама неспорно.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио тужбени захтев као неоснован уз образложења да тужилац није доказао чињенице које се тичу идентификације спорне парцеле, тачније мера и граница тужиочевог дела који је ушао у састав спорне парцеле.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда, за сада се, не може прихватити као правилан.

Наиме, нису јасни разлози из којих првостепени суд одбија тужбени захтев тужиоца, с обзиром да из писаног доказа, решења Републичког геодетског завода који је тужилац доставио уз тужбу, а суд прихватио у целости, произлази да је предметна тужиочева парцела прешла у својину града, а међу странкама није спорно да иста на терену представља улицу, на који начин је тужена означено

земљиште фактички привела намени, а тужиоца лишила свог права. Ово посебно имајући у виду да суд не даје јасне разлога због чега сматра да утврђивање мере и границе предметне парцеле представља битну чињеницу за одлучивање о тужбеном захтеву, када тужбеним захтевом није тражена предаја непокретности, већ накнада сходно уделу тужиоца од 12/1033, који удео је утврђен и решењем Републичког геодетског завода.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 31П-10343/21 од 15.03.2022. године, решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-10873/22 од 11.09.2023. године)

Приредила: Анета Лековић Илић,
судијски сарадник Вишег суда у Крагујевцу

УЗРОК НАСТАНКА ШТЕТЕ

Приликом утврђивања узрока настанка штете, у оквиру једног штетног догађаја у којем постоје више чинилаца који су подобни да изазову штету, за узрок штете треба узети ону чињеницу која по редовном току ствари проузрокује штету.

Из образложења:

Тужилац је ангажован на пословима читача мерних уређаја за потребе предузећа ЈП „Електропривреда Србије“ Београд, и у том својству, пришао је дворишту туженог како би извршио читавање струјомера. Том приликом дошло је до расправе између странака, која је само наставак раније насталог конфликта између њих поводом читања мерног уређаја туженог, те да је тужени тада, док је тужилац сликао кућу туженог, упутио тужиоцу претњу, а затим узео из дворишта металну шипку, дужине 50-60 центиметара, након чега је изашао из дворишта и испред капије са шипком подигнутом изнад главе кренуо ка тужиоцу и замахнуо више пута у пределу главе тужиоца, који се повукао уназад и на тај начин избегао ударац. Тужилац је, као последицу наведеног понашања туженог, претрпео страх, а због

увреда које му је упутио тужени, осећао се понижено, услед чега је трпео душевне болове због повреде права личности који су у трајању од једног дана били јаког интензитета, након тога, у трајању од 10 дана средњег интензитета, присутни при присећању на критични догађај. Поводом критичног догађаја против туженог је вођен кривични поступак, у коме је тужени пресудом Основног суда у Крагујевцу, оглашен кривим за кривично дело угрожавање сигурности из члана 138 став 1 КЗ, због чега му је изречена условна осуда.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, првостепени суд је оспореном пресудом закључио да постоји узрочно последична веза између понашања туженог и штете коју је тужилац претрпео, те да је код тужиоца постојала намера да се штета нанесе тужиоцу, услед чега је, у смислу одредби чл. 154 ст. 1, чл. 155 и чл. 158 ЗОО, оценио да постоји основ одговорности туженог за нематеријалну штету коју је тужилац критичном приликом претрпео, а да допринос тужиоца, као оштећеног, настанку штете износи 20% и огледа се у дрском понашању тужиоца према туженом.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда не може се прихватити као правилан.

Наиме, према одредби чл. 192 ст. 1 ЗОО, оштећени који је допринео да штета настане или буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду.

Полазећи од наведене законске одредбе, првостепени суд је пропустио да да јасне разлоге да ли је вербални конфликт тужиоца са туженим и његово, како то првостепени суд наводи, “дрско понашање”, које је непосредно претходило штетном догађају у адекватној узрочности са настанком штетног догађаја. Ово из разлога што, када се у оквиру штетног догађаја, различите чињенице доводе у везу са узроком штетне последице, тада се за узрок штете узима она чињеница која по редовном току ствари проузрокује штету. С тога, првостепени суд је пропустио да да јасне разлоге да ли ударац који је тужени задао тужиоцу, адекватан и сразмеран одговор на вербални

конфликт и с тим у вези од каквог је то значаја за постојање или непостојање доприноса тужиоца настанку штете.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 9П-6062/19 од 27.10.2021. године, решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-2993/22 од 10.03.2023. године)

Приредила: Анета Лековић Илић,
судијски сарадник Вишег суда у Крагујевцу

УЗРОК НАСТАНКА ШТЕТЕ

Приликом утврђивања узрока настанка штете, у оквиру једног штетног догађаја у којем постоје више чинилаца који су подобни да изазову штету, за узрок штете треба узети ону чињеницу која по редовном току ствари проузрокује штету.

Из образложења:

Тужилац је ангажован на пословима читача мерних уређаја за потребе предузећа ЈП „Електропривреда Србије“ Београд, и у том својству, пришао је дворишту туженог како би извршио читавање струјомера. Том приликом дошло је до расправе између странака, која је само наставак раније насталог конфликта између њих поводом читања мерног уређаја туженог, те да је тужени тада, док је тужилац сликао кућу туженог, упутио тужиоцу претњу, а затим узео из дворишта металну шипку, дужине 50-60 центиметара, након чега је изашао из дворишта и испред капије са шипком подигнутом изнад главе кренуо ка тужиоцу и замахнуо више пута у пределу главе тужиоца, који се повукао уназад и на тај начин избегао ударац. Тужилац је, као последицу наведеног понашања туженог, претрпео страх, а због увреда које му је упутио тужени, осећао се понижено, услед чега је трпео душевне болове због повреде права личности који су у трајању од једног дана били јаког интензитета, након тога, у трајању од 10 дана средњег интензитета, присутни при присећању на критични догађај. Поводом критичног догађаја против туженог је вођен кри-

вични поступак, у коме је тужени пресудом Основног суда у Крагујевцу, оглашен кривим за кривично дело угрожавање сигурности из члана 138 став 1 КЗ, због чега му је изречена условна осуда.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, првостепени суд је оспореном пресудом закључио да постоји узрочно последична веза између понашања туженог и штете коју је тужилац претрпео, те да је код тужиоца постојала намера да се штета нанесе тужиоцу, услед чега је, у смислу одредби чл. 154 ст. 1, чл. 155 и чл. 158 ЗОО, оценио да постоји основ одговорности туженог за нематеријалну штету коју је тужилац критичном приликом претрпео, а да допринос тужиоца, као оштећеног, настанку штете износи 20% и огледа се у дрском понашању тужиоца према туженом.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда не може се прихватити као правилан.

Наиме, према одредби чл. 192 ст. 1 ЗОО, оштећени који је допринео да штета настане или буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду.

Полазећи од наведене законске одредбе, првостепени суд је пропустио да да јасне разлоге да ли је вербални конфликт тужиоца са туженим и његово, како то првостепени суд наводи, “дрско понашање”, које је непосредно претходило штетном догађају у адекватној узрочности са настанком штетног догађаја. Ово из разлога што, када се у оквиру штетног догађаја, различите чињенице доводе у везу са узроком штетне последице, тада се за узрок штете узима она чињеница која по редовном току ствари проузрокује штету. С тога, првостепени суд је пропустио да да јасне разлоге да ли ударац који је тужени задао тужиоцу, адекватан и сразмеран одговор на вербални конфликт и с тим у вези од каквог је то значаја за постојање или непостојање доприноса тужиоца настанку штете.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 9П-6062/19 од 27.10.2021. године, решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-2993/22 од 10.03.2023. године)

Приредила: Анета Лековић Илић,
судијски сарадник Вишег суда у Крагујевцу

НЕПОСТОЈЕЋИ УГОВОР

(члан 104. Закона о облигационим односима)

Непостојећи уговор се по својим последицама и правном дејству изједначава са апсолутно ништавим уговором, који нема законску важност и постоји само привидно.

Као правни посао, уговор почива на вољи лица која се њиме обавезују, која подразумева свест о значају радње коју предузимају и хтење те радње. У конкретном случају, једна уговорна страна, продавац - тужилац Република Србија, Министарство одбране – В... „Београд”, није учествовао у закључењу предметног уговора, нити је имао свест и вољу да предметни стан прода туженом С. А. Због тога се ради о непостојећем уговору коме недостаје елемент без кога уговор не може да постоји, а то је сагласност воља.

Ради се о томе да не постоји сагласност воље уговорних страна за закључење уговора о купопродаји, а кад се воље нису среле, уговор није ни настао. То је случај непостојећих уговора које познаје правна теорија, али је разликовање ништавих и непостојећих уговора у пракси безначајно, имајући у виду да су и непостојећи и ништави уговори на исти начин обухваћени категоријом ништавих уговора који немају законску важност и постоје само привидно. Са истим последицама, као и ништав уговор, сходно члану 104. став 2. Закона о облигационим односима, непостојећи уговор не производи правно дејство.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу ИП-297/19 од 04.05.2022. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

ПОТРАЖИВАЊЕ ДУГА ПО ОСНОВУ УГОВОРА О КРЕДИТУ

Приликом доношења одлуке постоји ли дуг на основу уговора о кредиту, суд је дужан да на основу расположивих доказа и

понашања парничних странака, утврди да ли је и када уговор о кредиту раскинут, независно од чињенице када је банка кредит прогласила доспелим, од чега зависи и оцена истакнутог приговора застарелости.

Из образложења:

Приликом одлучивања о основаности тужбеног захтева, суд је најпре пошао од истакнутог приговора застарелости. Из стања у списима предмета произилази да је кредит проглашен доспелим дана 28.11.2018. године, који датум је као дан доспећа унет у меницу, а која је дата за обезбеђење кредита који је закључен дана 22.11.2007. године. Из плана отплате наведеног кредита произилази да прва рата по кредиту у износу од 608,43 CHF, доспева дана 27.12.2007. године, а последња рата и то 192. дана 22.11.2023. године. Даље је у току поступка утврђено да тужени није платио ниједну рату наведеног кредита, да га Сбербанка, као правни следбеник Волксбанке, а ни сама Волксбанка, која је одобрила кредит, није опомињала да изврши отплату неисплаћених рата, при чему тек дана 29.12.2017. године преноси потраживање из овог уговора на овде тужиоца. Тужени се о уступању потраживања и дугу по наведеном кредиту обавештава дописом од 25.01.2018. године, које обавештење тужени прима 01.02.2018. године.

Ради правилног одлучивања о истакнутом приговору застарелости, суд налази да је најважније утврдити чињеницу када се предметни уговор о кредиту има сматрати раскинутим. Наиме, без обзира на чињеницу што је кредит закључен на период отплате од 192 месеца, при чему прва рата доспева дана 27.12.2007. године, а последња рата и то 192. дана 22.11.2023. године, суд налази да је банка сходно чл.8 закљученог Уговора била у обавези да најмање једанпут на сваких шест месеци врши ревизију промета које је Корисник остварио у протеклом периоду. Ова обавеза сада произилази и из чл.31 ст.1 Закона о заштити корисника финансијских услуга („Сл. Гласник РС“ бр.36/2011 и 139/2014), који је почео да се примењује у току периода отплате кредита, а која прописује да је банка дужна да шетомесечно без накнаде кориснику доставља обавештење о стању његовог дуга по уговору о кредиту. Наведено указује да је банка најкасније по

доспелости шесте рате за отплату кредита, према чл.8 Уговора о кредиту, што је 27.05.2008. године, могла утврдити да корисник није отплатио ниједну од првих шест доспелих рата и тада кредит прогласити доспелим у целини. Овакво поступање банке било би у складу са начелом савесности и поштења прописаног у чл.12 ЗОО, а све из разлога да се туженом као слабијој уговорној страни у смислу чл.100 ЗОО не би неосновано приписивала уговорена камата, а потом и камата у доцњи на износ неотплаћених ануитета. Иако је чл.15 Уговора, прописано право банке на једнострану раскид уговора, ово право не може ићи на уштрб стране која је потписала уговор по приступу, због чега је по оцени суда, а из напред наведених разлога, уговор о кредиту раскинут дана 27.05.2008. године, а не дана 28.11.2018. године, када је банка кредит прогласила доспелим, јер је банка била дужна да води рачуна о свом потраживању и наплати истог.

Како се општи рок застарелости од 10 година прописан одредбом члана 371. ЗОО, примењује ако законом није одређен неки други рок застарелости, те да је обавеза туженог конституисана уговором о кредиту, за коју врсту уговора према цитираној одредби закона предметно потраживање застарева у општем застарном року од 10 година, а узимајући у обзир чињеницу да је уговор о кредиту закључен дана 22.11.2007. године и да је сходно примени чл.12 ЗОО и 100 ЗОО, доспео за наплату дана 27.05.2008. године, као дана доспелости шесте неисплаћене рате кредита, а да је тужилац као доспелост потраживања обезбеђеног меницом уписао датум 28.11.2018. године, следи да је општи рок застарелости од десет година истекао, те да је престало право тужиоца да захтева испуњење у смислу члана 360. став 1. Закона о облигационим односима. Због наведеног, а сходно чл.460 ст.4 ЗОО, одлучено је као у ставу 1. изреке ове пресуде.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу П-59/20 од 07.05.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2026/21 од 18.08.2021. године).

Сентенцу приредила: Јелена Ритопечки Перић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

**НЕОВЛАШЋЕНО КОРИШЋЕЊЕ (ПОТРОШЊА)
ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ И СТИЦАЊЕ БЕЗ ОСНОВА**

(Члан 201. Закона о енергетици и 210. став 1. Закона
о облигационим односима)

**На потраживање накнаде за неовлашћено коришћење
електричне енергије има се применити институт стицања без
основа сходно одредби члана 210. став 1. ЗОО.**

Из образложења:

Неосновано се у жалби туженог истиче да је првостепени суд погрешно утврдио основ обавезивања туженог, јер је у конкретном случају за тужиоца настала штета због самовољног прикључења на електричну мрежу, те да је погрешно примењено материјално право када је обавезао туженог да законску затезну камату на износ главног дуга плати почев од 24.10.2017. године, као дана стеченог без основа, јер на досуђени износ накнаде за материјалну штету тужиоцу припада законска затезна камата од дана пресуђења.

Ово из разлога што се на потраживање накнаде за неовлашћено коришћење електричне енергије има применити институт стицања без основа, сходно одредби члана 210. став 1. ЗОО. Наведеном одредбом прописано је да кад је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, а кад то није могуће - да накнади вредност постигнутих користи. Ставом 2. прописано је да обавеза враћања, односно накнаде вредности настаје и кад се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао. Полазећи од наведеног, нижестепени суд је правилно закључио да је основан тужбени захтев за враћање стеченог без правног основа.

С тим у вези, правилно је првостепени суд обавезао туженог да на износ главног потраживања тужиоцу исплати камату почев од 24.10.2017. године, као дана стеченог без основа, сходно одредби члана 214. ЗОО којом је прописано да када се враћа оно што је стечено без основа, морају се вратити плодови и платити затезна камата

ако је стицалац несавестан од дана стицања, а иначе од дана подношења захтева.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж-3242/19 од 14.10.2021. године којом је потврђена пресуда Основног суда у Аранђеловцу ПП-19/19 од 08.04.2019. године)

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

ПРИВИДАН УГОВОР И ДОПУШТЕНОСТ УГОВАРАЊА УГОВОРНЕ КАЗНЕ

Приликом доношења одлуке о томе да ли се ради о привидном уговору, суд је дужан да на основу изведених доказа утврди шта је била стварна воља уговорних страна, те да у складу са наведеним примени меродавно материјално право.

Из образложења:

Иако су тужилац и тужени закључили Уговор о подзакупу пословних просторија дана 11.12.2010. године, са десет анекса истог, утврђено је да је стварна воља уговорних страна заправо била закључење уговора о продаји полиса осигурања тужиоца од стране туженог, за одређену провизију од сваке продате полисе. У вези са наведеним, тужени је сваког месеца тужиоцу испостављао фактуре у којима је исказивао остварену нето премију осигурања за сваки месец појединачно и обрачунавао висину закупнине према формули обрачуна из основног уговора, које фактуре је оверавао својим потписом и печатом.

Имајући у виду одредбу чл. 567 ст.1 и чл. 586 ст.1 ЗОО које дефинишу закуп и подзакуп, суд налази, а с обзиром на утврђено чињенично стање, да се у конкретном случају не може прихватити да су странке имале намеру да закључе Уговор о подзакупу пословног простора. Наведено из разлога што су овим уговором, као и закључењем каснијих анекса истог, предвиделе одредбе које превазилазе

основ закључивања уговора о закупу (предаје одређене ствари закупцу на употребу од стране закуподавца и плаћање закупнине од стране закупца), а које се огледају у гаранцији за економску исплативост закупљеног простора, уговарању стипулиране уговорне казне и накнади штете у случају да се у месечном обрачуну применом предметне формуле исказе износ испод нуле. Ово указује да су парничне странке закључиле уговор о пословној сарадњи дана 11.12.2010. године, са десет анекса истог, где је тужени уложио простор и радну снагу ради продаје полиса осигурања тужиоца, а у сврху заједничког остваривања добити. Сразмера улагања и убирања добити уговорена је сходно чл. 7 ст. 4 Уговора, а на основу елемената утврђених у месечном обрачуну премије осигурања. Уговором је тачно прописано која права има тужилац, а која права има тужени у случају раскида уговора. По основу Анекса 1 и 2, тужилац је авансно уплатио туженом износ од укупно 17.200,00 евра, заправо у циљу поспешивања продаје полиса, а наводно као авансну закупнину, што је на дан подношења предлога за извршење износило за период од 01.03.2011. године до 31.08.2013. године укупно 2.613.522,05 динара, од чега је тужени вратио износ од 784.970,86 динара, тако да је остао дуг туженог од 1.202.667,37 динара. Такође произилази да су странке уговор раскинуле дана 31.12.2013. године, с обзиром да након тог дана нису остваривале пословну сарадњу.

Следом наведеног, суд је закључио да је између тужиоца и туженог закључен Уговор о ортакулуку у смислу параграфа 723. Српског грађанског законика, који се примењује у смислу члана 4. Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације, с обзиром на то да ова врста уговора није регулисана позитивноправним прописима. Сходно параграфу 742, сваки од ортака сноси ризик заједничког посла до висине свог улога, наведеног законика, којим је предвиђено да уколико из ортаклука уместо добити буде штете, онда по мери улога, штета пада на све ортаке. Онај пак, који није уложио ништа, него је радио, губи труд свој и радњу. Ово правило међутим не искључује право уговорних страна да на другачији начин реше питање накнаде

штете. Суд, дакле налази да је уговор о подзакупу пословног простора закључен између уговорних страна заправо привидан уговор у смислу чл. 66 ст.1 ЗОО, који прикрива уговор о пословној сарадњи ради продаје полиса осигурања, као вида Уговора о ортаклуку, који важи, зато што су испуњени услови за његову правну ваљаност. Како је неспорно утврђено да су странке раскинуле уговор дана 31.12.2013. године, сходно чл. 132 ст.2 ЗОО, страна која је извршила уговор потпуно или делимично, има право да јој се врати оно што је дала. Како је током поступка неспорно утврђено да је тужилац на име поспешивања продаје полиса дао туженом износ од 17.200,00 евра, а да је од овог износа тужени кроз остварену продају вратио износ од 784.970,86 динара, односно 7.278,67 евра, произилази, а како је то утврђено преко налаза вештака економско-финансијске струке да је остао дуг туженог према тужиоцу на основу невраћеног аванса у износу од 9.921,32 динара или 1.202.667,37 динара, које је сходно цитираном члану тужени у обавези да врати туженом.

С обзиром да је суд нашао, из већ наведених разлога, да је међу странкама закључен уговор о пословно-техничкој сарадњи као посебан вид уговора о ортаклуку, суд налази да странке нису могле да уговоре уговорну казну у смислу чл. 270 ст.1 ЗОО по којем поверилац и дужник могу уговорити да ће дужник платити повериоцу одређени новчани износ или прибави неку другу материјалну корист ако не испуни своју обавезу или ако задоцни са њеним испуњењем. Наведено из разлога што је природа уговора о пословно-техничкој сарадњи неспојива са уговарањем уговорне казне, јер су странке уговорни однос засновале са циљем стицања заједничке добити, па тако и заједнички сnose ризик профитабилности и економске исплативости посла у смислу параграфа 742. Српског грађанског законика. У том смислу туженом је наметнута обавеза за коју не може бити искључиво одговоран, јер продаја полиса осигурања не зависи само од профитабилности закупљеног простора, већ од више фактора, као што су потражња за производима осигурања, маркетинг, трошкови и слично, због чега суд налази да је оваква обавеза туженог, а имајући у виду природу уговора међу странкама недопуштена јер је противна

принудном пропису из чл. 270 ст. 3 ЗОО, а то значи да је уговорена за новчану обавезу и противна је добрим обичајима, јер је уговор о продаји полиса осигурања, на начин како је уговорен међу странкама, један вид уговора о ортаклуку, чија природа не допушта уговарање уговорне казне.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу П-65/18 од 23.02.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1195/21 од 13.07.2021. године).

Сентенцу приредила: Јелена Ритопечки Перић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

**ФАКТИЧКИ КОРИСНИК КОМУНАЛНИХ УСЛУГА
И УРЕЂИВАЊЕ МЕЂУСОБНИХ ОДНОСА ВРШИЛАЦА
КОМУНАЛНЕ ДЕЛАТНОСТИ И КОРИСНИКА УСЛУГА**

(Члан 13. став 6. Закона о комуналним делатностима)

Уколико одлуком скупштине јединице локалне самоуправе о обављању комуналне делатности није предвиђено закључење појединачних уговора између вршиоца и корисника комуналних услуга, сматра се да је уговорни однос о пружању комуналне услуге настао започињањем коришћења комуналне услуге, односно почетком пружања комуналне услуге.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд закључио, с обзиром да између умешача на страни тужиоца и туженог није закључен уговор о снабдевању топлотном енергијом, да се у погледу пружене услуге грејања, има применити одредба члана 29. став 2. Одлуке о условима и начину производње, дистрибуције и снабдевања топлотном енергијом („Сл. лист града Крагујевца” бр. 5/2017, 28/2018) којом је прописано да уколико није закључен уговор о снабдевању топлотном енергијом између енергетског субјекта и корисника, као крајњег купца, сматра се да је уговорни однос настао започињањем коришћења

комуналне услуге, односно даном почетка пружања комуналне услуге, као и када се користи супротно одредбама ове одлуке. С тим у вези нису основани жалбени наводи туженог да тужилац у току поступка није приложио доказ да је са корисником обједињене наплате закључио споразум којим би доказао своју активну легитимацију, а самим тим и пасивну легитимацију туженог, нити доказ о чињеници да је између њега и “Енергетике” и ЈКП “Шумадија”, склопљен споразум у смислу члана 5. Градске Одлуке о обједињеној наплати комуналних и других услуга.

Другостепени суд је имао у виду жалбене наводе туженог да је одредбом члана 360. став 1. Закона о енергетици (“Сл. гласник РС”, бр. 145 од 29. децембра 2014, 95 од 8. децембра 2018 - др. закон, 40 од 22. априла 2021.), прописано је да је снабдевач топлотном енергијом и крајњи купац дужни да закључе писани уговор о снабдевању топлотном енергијом. Ставом 2. истог члана Закона прописано је да садржај уговора из става 1. овог члана прописује јединица локалне самоуправе, те и одредбу члана 429. Закона о енергетици, важећег у утуженом периоду, а који члан је брисан изменама објављеним у „Сл. Гласник РС” 40/2021 од 22. априла, којим је било прописано да је снабдевач топлотном енергијом и крајњи купац дужни да закључе писани уговор о снабдевању топлотном енергијом из члана 360. став 1. овог закона у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Међутим, одредбом члана Закона о комуналним делатностима („Сл. Гласник РС“, бр. 88/11, 1054/16 и 95/2018) прописано је да уколико одлуком скупштине јединице локалне самоуправе о обављању комуналне делатности није предвиђено закључење појединачних уговора између вршиоца и корисника комуналних услуга, сматра се да је уговорни однос о пружању комуналне услуге настао започињањем коришћења комуналне услуге, односно почетком пружања комуналне услуге у складу са прописима којима се ближе уређује обављање те комуналне делатности. Такође, Одлуком о условима и начину производње, дистрибуције и снабдевања топлотном енергијом („Сл. лист Града Крагујевца“, бр. 5/2017 и 28/2018), у члану 29. ставу 2. прописано је да уколико није закључен уговор о снабдевању

топлотном енергијом између енергетског субјекта и корисника, као крајњег купца сматра се да је уговорни однос настао започињањем коришћења комуналне услуге, односно даном почетка пружања комуналне услуге, као и када се користи супротно одредбама ове одлуке. С тим у вези, да се закључити да је Закон о енергетици посебан закон, његове одредбе се примењују на топлотну енергију, а у погледу односа који нису уређени тим Законом супсидијарно се примењују релевантни закони, као што су нпр. Закон о облигационим односима, Закон о комуналним делатностима те и одлуке јединица локалних самоуправа.

Имајући у виду цитиране одредбе као и утврђено чињенично стање, правилно првостепени суд налази да је тужени био корисник топлотне енергије, иако није закључен писмени уговор о снабдевању топлотном енергијом између снабдевача и туженог, те да је тужени као корисник комуналних услуга који није редовно измиривао своје обавезе сходно члану 17. и 262. став 1. ЗОО обавезан да тужиоцу исплати досуђени износ.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж-1019/20 од 02.12.2021. године којим је потврђена пресуда Основног суда у Крагујевцу 23П-980/19 од 11.12.2019. године)

Сентенцу приредио Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

УТВРЂЕЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ И ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА

Када тужиоци постављеним тужбеним захтевом траже утврђење права својине на становима за које није извршен упис података о имаоцима права на тим становима, већ само о имаоцима права на објекту у коме се станови налазе, тужиоци су свој захтев за утврђење права својине на становима морали да усмере према лицима која су уписана као имаоци права на објекту.

Из образложења:

Основано тужиоци наводе у жалби да није имало места примени одредби члана 211. ЗПП, јер Република Србија, која је уписана као ималац права државне својине на објекту у коме се налазе станови на које се односи тужбени захтев тужилаца и Стамбена задруга „П...“, која је уписана као ималац права коришћења, пошто за станове број 26 и 32 као посебне делове зграде нема уписаних података о имаоцима права на тим деловима, нису нужни супарничари са овде туженима у смислу члана 211. ЗПП. Међутим, пошто тужиоци постављеним тужбеним захтевом траже утврђење права својине на становима за које није извршен упис података о имаоцима права на тим становима, већ само о имаоцима права на објекту у коме се станови налазе, тужиоци су тужбени захтев за утврђење права својине на становима морали да усмере према лицима која су уписана као имаоци права на објекту. Пошто тужени нису уписани у катастру непокретности ни као имаоци права на становима на које се тужбени захтев односи, ни као имаоци права на објекту у коме се станови налазе, правилна је одлука првостепеног суда којом је одбијен тужбени захтев тужилаца за утврђење права својине и омогућавање уписа права својине тужилаца у катастру непокретности и свим јавним књигама у односу на тужене, без обзира што тужиоци имају закључене уговоре о купопродаји предметних станова са туженим Ј. Ј., а он са правним претходником туженог ЈП „Путеви Крагујевац“ из Крагујевца.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу П-110/20 од 05.02.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3147/21 од 14.12.2021. године)

Сентенцу приредила: Јелена Ритопечки Перић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

ФАКТИЧКА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА

Чињеница да тужилац на својој парцели не може да гради, већ иста може да се користи само у складу са одређеном природом и наменом, планираној за површине и објекте јавне намене, зеленило, природни екосистем, односно ливаде и ниско растиње, указује да је уживање права приватне својине тужиоцу ограничено, јер је промењена намена катастарске парцеле, која припада тужиоцу, а да иста претходно није изузета у складу са законом нити је тужени за тужиоцу исплатио накнаду

Из образложења:

Полазећи од цитираних законских одредби и у поступку утврђених чињеница и то пре свега да је предметна кп.бр.9183/1 обухваћена Планом генералне регулације „Централни градски парк Шумарице“ и налази се унутар граница Спомен-парка „Крагујевачки октобар“ у Шумарицама, који је утврђен за културно добро - знаменито место - одлуком СО Крагујевац од 27.12.1979. године и категорисан је као културно добро од изузетног значаја одлуком Скупштине СР Србије, те да се ради о простору који се налази на површини планираној за површине и објекте јавне намене, зеленило, природни екосистем, односно ливаде и ниско растиње и на њој није предвиђена изградња, суд налази да је тужиоцу право својине на наведеној парцели фактички онемогућено. Наиме, чињеница да тужилац на својој парцели не може да гради, већ иста може да се користи само у складу са одређеном природом и наменом, планираној за површине и објекте јавне намене, зеленило, природни екосистем, односно ливаде и ниско растиње, указује да је уживање права приватне својине тужиоцу ограничено, јер је промењена намена катастарске парцеле, која припада тужиоцу, а да иста претходно није изузета у складу са законом нити је тужени за тужиоцу исплатио накнаду. Услед наведеног, узевши у обзир и да је чланом 10. став 5. Закона о јавној својини прописано да свако има право да добра у општој употреби користи на начин који је ради остварења те намене прописан законом, односно одлуком органа или правног лица коме су та добра дата на управљање, а да Спомен парком Шумарице, управља тужени, што је међу

странкама неспорно, суд налази да је исти у обавези да тужиоцу исплати накнаду, управо из разлога што тужилац своју парцелу не може да користи и са њом располаже на други начин осим на онај предвиђен Планом генералне регулације.

Стога су и неосновани жалбени наводи туженог да је првостепени суд погрешно применио материјално право, јер тужени тужиоцу ништа није „фактички изузео“ нити причинио штету те не постоји противправна ни штетна радња туженог доношењем генералног урбанистичког плана, јер по оцени Апелационог суда, предметна парцела је не само регулисана планским документом, Планом генералне регулације „Централни градски парк Шумарице“, већ се налази унутар граница Спомен - парка „Крагујевачки октобар“ у Шумарицама, који је утврђен за културно добро знаменито место - одлуком СО Крагујевац од 27.12.1979. године („Међуопштински службени гласник“, бр. 18/79) и категорисан је као културно добро од изузетног значаја одлуком Скупштине РС Србије („Службени гласник СРС“, бр. 14/79) и уписан у регистар знаменитих места, те стога је јединица локалне самоуправе имала обавезу да то земљиште које је постало предмет јавне својине изузме из поседа ранијег власника и да му за то исплати одговарајућу накнаду, односно да спроведе поступак по Закону о експропријацији, што је тужени пропустио да уради.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу П-61/21 од 15.10.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3244/21 од 10.02.2022. године).

Сентенцу приредила: Јелена Ритопечки Перић,
судија Вишег суда у Крагујевцу

ПРАВО КОРИШЋЕЊА ГРОБНОГ МЕСТА

(члан 17. став 2. Закона о сахрањивању и гробљима)

Одлука о тужиљином праву својине спорног гробног места не зависи од учешћа у избору и финансирању израде и

постављања гробнице јер исти не може бити предмет права својине и грађанскоправног промета, већ се на предметној гробници може стећи само право коришћења гроба, и то по посебним административним прописима.

Из образложења:

Имајући у виду наведено правилно је првостепени суд, по оцени другостепеног суда, нашао да у конкретном случају нису испуњени услови за доношење допунског решења по предлогу учесника оставинског поступка.

Одредбом члана 17. став 1. Закона о сахрањивању и гробљима прописано је да организација удруженог рада која врши послове погребне делатности и уређивања и одржавања гробља или месна заједница којој је поверено вршење тих послова, даје на коришћење гробно место (парцелу) под условима и на начин утврђен одлуком скупштине општине. Сходно ставу другом наведене одредбе, гробно место (парцела) које је дато на коришћење не може се стављати у правни промет.

Неспорно произлази да право коришћења гробног места, као имовинско право чији је пренос регулисан и ограничен административним прописима, припада лицу које је оглашено за наследника умрлог носиоца права коришћења гробног места, односно да се може пренети на законског наследника носиоца права коришћења гробног места. Међутим, учесник у поступку није доказао да је његов правни претходник право коришћења и стекао по посебним, административним прописима имајући у виду извештај - потврду ЈКП „Шумадија” да пок. Х. Х. бив. из Крагујевца, није уписан као корисник гробног места, које је предмет предлога за доношење допунског решења, нити на гробљима којима управља ово погребно предузеће.

Неосновано се жалбом учесника наводи да није тражила да је суд огласи корисником наведене гробнице већ да је огласи власником гробнице у чије власништво су ЈКП „Градска гробља“ Крагујевац. Одлука о тужилином праву својине спорног гробног места не зависи од учешћа у избору и финансирању израде и постављања гробнице јер исти не може бити предмет права својине и грађанскоправног промета,

већ на предметној гробници се може стећи само право коришћења гроба, и то по посебним, административним прописима.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж-170/22 од 10.01.2022. године којим је потврђено решење Вишег суда у Крагујевцу 10-2769/19 од 20.07.2021. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПРАВО КОРИШЋЕЊА ГРОБНОГ МЕСТА

(члан 17. став 2. Закона о сахрањивању и гробљима)

Одлука о тужилином праву својине спорног гробног места не зависи од учешћа у избору и финансирању израде и постављања гробнице јер исти не може бити предмет права својине и грађанскоправног промета, већ се на предметној гробници може стећи само право коришћења гроба, и то по посебним административним прописима.

Из образложења:

Имајући у виду наведено правилно је првостепени суд, по оцени другостепеног суда, нашао да у конкретном случају нису испуњени услови за доношење допунског решења по предлогу учесника оставинског поступка.

Одредбом члана 17. став 1. Закона о сахрањивању и гробљима прописано је да организација удруженог рада која врши послове погребне делатности и уређивања и одржавања гробља или месна заједница којој је поверено вршење тих послова, даје на коришћење гробно место (парцелу) под условима и на начин утврђен одлуком скупштине општине. Сходно ставу другом наведене одредбе, гробно место (парцела) које је дато на коришћење не може се стављати у правни промет.

Неспорно произлази да право коришћења гробног места, као имовинско право чији је пренос регулисан и ограничен административним прописима, припада лицу које је оглашено за наследника умрлог носиоца права коришћења гробног места, односно да се може пренети на законског наследника носиоца права коришћења гробног места. Међутим, учесник у поступку није доказао да је његов правни претходник право коришћења и стекао по посебним, административним прописима имајући у виду извештај - потврду ЈКП „Шумадија” да пок. Х. Х. бив. из Крагујевца, није уписан као корисник гробног места, које је предмет предлога за доношење допунског решења, нити на гробљима којима управља ово погребно предузеће.

Неосновано се жалбом учесника наводи да није тражила да је суд огласи корисником наведене гробнице већ да је огласи власником гробнице у чије власништво су ЈКП „Градска гробља“ Крагујевац. Одлука о тужилином праву својине спорног гробног места не зависи од учешћа у избору и финансирању израде и постављања гробнице јер исти не може бити предмет права својине и грађанско-правног промета, већ на предметној гробници се може стећи само право коришћења гроба, и то по посебним, административним прописима.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж-170/22 од 10.01.2022. године којим је потврђено решење Вишег суда у Крагујевцу 10-2769/19 од 20.07.2021. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ДЕОБА БРАЧНЕ ТЕКОВИНЕ

Чињеница да је донета правноснажна пресуда о разводу брака, којом није одлучено о деоби имовине супружника, није од утицаја на право тужиоца да своја имовинска права у погледу стицања имовине стечене у браку, остварује у парничном поступку.

Из образложења:

Првостепени суд је правилно и по правном закључку Вишег суда поступио, када је, усвојио тужбени захтев тужиље, те је утврђено да су странке заједничким радом током трајања заједнице живота у браку стекле заједничку имовину, над возилом, ближе описаним у изреци првостепене пресуде под 1. Правилан је закључак првостепеног суда, да тужиља по основу стицања у брачној заједници има право својине на $\frac{1}{2}$ идеалног дела аутомобила, рег ознаке B.G, марке VW PASSAT, број шасије 3245, година производње 2011. године, у смислу одредаба чл. 180 Породичног закона.

Наиме, под појмом заједничке имовине, имајући у виду одредбу чл. 171 Породичног закона прописано је да имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку представља њихову заједничку имовину, док чл. 179 ПЗ прописује да супружници могу закључити споразум о деоби заједничке имовине (споразумна деоба) а у случају да изостане споразум између супружника, деобу ће извршити суд, сходно чл. 180 ЗПП (судска деоба). Одредбом чл. 180 ст. 2 ПЗ прописано је да су удели супружника у заједничкој имовини једнаки. Већи удео једног супружника у стицању заједничке имовине зависи од његових остварених прихода, вођења послова у домаћинству, старања о деци, старања о имовини, те других околности од значаја за одржавање или увећање вредности заједничке имовине, како је то прописано ставом 3. одредбе чл. 180 ПЗ.

Тужени је током поступка доставио уговоре о кредиту из чије садржине неспорно произлази да је исте отплаћивао и након престанка брачне заједнице и развода, али на околност утврђивања висине отплаћених средстава, након престанка брачне заједнице живота, није предложио извођење доказа вештачењем од стране вештака економско – финансијске струке, те како суд нема потребна знања из наведене области, иста чињеница није ни могла бити утврђена у поступку.

Ово из разлога, што је чл. 168 ст. 2 ПЗ прописано да имовина коју је супружник стекао у току трајања брака деобом заједничке

имовине односно наслеђем, поклоном или другим правним послом којим се прибављају искључиво права, представља његову посебну имовину, коју чињеницу тужени није доказао, а био је дужан у смислу одредбе чл. 228 у вези чл. 231 ЗПП, сходно правилу о терету доказивања. Стога, жалбени наводи туженог да предметно возило не може бити заједничка имовина бивших супружника и да представља његову посебну имовину, као и да у току трајања брака бивши супружници нису стекли никакву заједничку имовину, оцењени су као неосновани.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 16П-261/22 од 21.12.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж-2921/23 од 03.04.2023. године.)

Сентенцу приредила Сашка Радосављевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ТУЖБА ЗА НОВЧАНО ОБЕШТЕЋЕЊЕ И ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ТУЖБУ

Странка чији је приговор за правично задовољење усвојен, има право да поднесе тужбу против Републике Србије за новчано обештећење, у року од једне године од дана када истекне рок у коме је судија или јавни тужилац био дужан да предузме све наложене радње.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, тужилац је поднео Основном суду у Крагујевцу тужбу којом је тражио да се обавезе тужени да тужиоцу на име новчаног обештећења за неимовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Крагујевцу Ст-10/2020 исплати износ од 2.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења, па до

коначне исплате. Произлази да је правоснажним решењем Привредног суда у Крагујевцу Р4 Ст 1578/19 од 28.03.2019. године, усвојен приговор тужиоца ради убрзања поступка и утврђено да је тужиоцу повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Крагујевцу Ст.10/2020. Предметни стечајни поступак вођен је неефикасно и недовољно активно од стране Привредног суда у Крагујевцу, обзиром да стечајни поступак није још увек окончан, те је пропуст за дуго трајање поступка на страни суда.

Одлучујући о тужбеном захтеву, првостепени суд је имајући у виду да је решење Привредног суда у Крагујевцу Р4 Ст 1578/2019 од 28.03.2019. године, на коме тужилац заснива свој захтев за новчано обештећење, постало правоснажно 07.09.2019. године, а да је тужба поднета 12.10.2020. године, закључио да је тужба поднета протеком рока од једне године из чл. 26 ст. 1 Закона о заштити права на суђење у разумном року, чиме се гаси право тужиоца да поднесе тужбу против Републике Србије за новчано обештећење, из којих разлога је тужбени захтев тужиоца одбио.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда, за сада се не може прихватити као правилан.

Наиме, одредбом чл. 22 ст. 1 Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да право на правично задовољење има странка чији је приговор усвојен, а која није поднела жалбу, затим странка чија је жалба одбијена уз потврђивање првостепеног решења о усвајања приговора и странка чија је жалба усвојена. Чл. 22 ст. 2 наведеног закона је прописано да странка чији је приговор усвојен, а која није поднела жалбу и странка чија је жалба одбијена уз потврђивање првостепеног решења о усвајању приговора стиче право на правично задовољење када истекне рок у коме је судија или јавни тужилац био дужан да предузме наложене процесне радње, а странка чија је жалба усвојена – када прими решење о усвајању жалбе. Чл. 26 ст. 1 истог закона прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за новчано обештећење у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење.

Из наведених законских одредби јасно произлази да рок у коме странка може поднети тужбу против Републике Србије почиње да тече од дана када је странка стекла право на правично задовољење, односно када истекне рок у коме судија или јавни тужилац био дужан да предузме наложене процесне радње, а не од дана када је решење постало правоснажно како погрешно закључује првостепени суд.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 31Прр-4307/20 од 17.05.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гжрр-917/21 од 03.11.2021. године.)

Сентенцу приредила: Марија Радовановић,
судјиски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**НАКНАДА ТРОШКОВА ОДБРАНЕ
ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ
(Тарифни број 2 став 4 Тарифе о наградама
и накнадама трошкова за рад адвоката)**

У случају када полиција, тужилац или суд предузимају више процесних радњи сукцесивно, адвокату припада прописани износ награде за сваку појединачну процесну радњу којој је присуствовао или приступио.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, тужилац је дана 09.07.2020. године, постављен од стране МУП РС, ПУ Крагујевац за браниоца по службеној дужности осумњиченом М.Ј. из Крагујевца, осумњиченом за кривично дело насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу из члана 344а ст. 1 КЗ РС. Решењем ПУ Крагујевац од 09.07.2020. године, одређено је задржавање до 48 сати осумњиченом. Тужилац је, као бранилац по службеној дужности примио решење о задржавању, те присуствовао саслушању осумњиченог у просторијама ПУ у Крагујевцу дана 09.07.2020. године. За наведене радње на име одбране по службеној дужности,

тужилац је дана 16.07.2020. године доставио туженој трошковник, одредивши трошкове на укупан износ од 30.375,00 динара (претходно умањено за 50%). Тужена је, до дана подношења тужбе, исплатила тужиоцу део потраживаних трошкова у износу од 18.375,00 динара.

Полазећи од наведеног, правилно је и по правном закључку Вишег суда, поступио првостепени суд када је донео оспорену пресуду налазећи да је тужбени захтев тужиоца основан, те да тужилац, као ангажовани бранилац по службеној дужности има право на накнаду потраживаних трошкова, и то на име пријема решења о задржавању осумњиченог у потраживаном износу од 12.000,00 динара, сходно Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Правилнику о висини награде за рад адвоката за одбране по службеној дужности, признајући тужиоцу и право на законску затезну камату почев од дана 16.12.2020. године, па до коначне исплате, сходно чл. 277 ЗОО.

Жалбени наводи тужене, којима указује да тужиоцу, као браниоцу по службеној дужности у поступку пред органима унутрашњих послова не припада право на накнаду за радњу пријема решења о задржавању осумњиченог, с обзиром да ниједна законска одредба нити Тарифа о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката не прописује право адвоката на исплату накнаде за ову радњу, оцењени су као неосновани.

Наиме, према чл. 2 ст. 1 Закона о адвокатури (Службени гласник РС“ 31/2011, 24/2012) адвокатура је независна и самостална служба пружања правне помоћи физичким и правним лицима која се остварује самосталним и независним обављањем правне помоћи физичким и правним лицима, које пружање правне помоћи поред радњи наведених у чл. 3 ст. 1 до 5 тог Закона, подразумева, према ст. 6 тог члана, и обављање других послова правне помоћи у име и за рачун домаћег или страног физичког или правног лица, на основу којих се остварују права или штите слободе и други интереси, док према чл. 18 ст. 2 истог Закона адвокат не може да одбије пружање

правне помоћи ако га као заступника или браниоца у складу са законом постави суд, други државни орган или адвокатска комора, осим ако постоје разлози предвиђени законом због којих је дужан да одбије заступање. Затим, према чл. 1 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката (Службени гласник РС“ број 121/2012) награда и накнада трошкова за рад адвокату припадају за радње обављене по пуномоћју, решењу надлежног органа, усменом или писменом налогу странке, а странка или надлежни орган су дужни да адвокату плате и награду и накнаду. Одредбом чл. 8 наведене Тарифе прописано је да адвокату припада накнада за стварне трошкове који су били потребни за обављање поверених му послова, док је Тарифним бројем 1 предвиђено да адвокату припада награда у зависности од висине запрећене казне за кривично дело.

Даље, одредбом чл. 72 ст. 1 тач. 2 Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011...55/2014) прописано је да је бранилац дужан да пружи окривљеном помоћ у одбрани стручно, савесно и благовремено, а одредбом чл. 294 ЗКП-а у ставу 5 прописано је да осумњичени мора имати браниоца чим орган поступка из става 2 овог члана донесе решење о задржавању, док је одредбом чл. 294 ст. 3 истог Закона предвиђено да против решења о задржавању осумњичени и његов бранилац имају право жалбе у року од шест часова од достављања решења, а одредбом чл. 261 ст. 4 ЗКП да се нужни издаци постављеног браниоца у поступку за кривична дела за која се гони по службеној дужности, исплаћују из средстава органа поступка унапред, а наплаћују се касније од лица која су дужна да их накнаде по одредбама тог Законика, док према ст. 6 истог члана трошкове предистражног поступка, који се односе на награду и нужне издатке браниоца, кога је одредила полиција, исплаћује тај орган. Правилником о висини награде за рад адвоката („Службени гласник РС“ број 23/14) прописано је да адвокат који је постављен за браниоца по службеној дужности у кривичном поступку има право на новчану награду у износу од 50% од награде предвиђене Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

Сагледавањем наведених законских норми, а имајући у виду да је у решењу о задржавању осумњиченог М.Ј. назначено да је бранилац обезбеђен по службеној дужности и да је бранилац потписао наведено решење, против којег решења је дозвољена жалба, произлази да је радњи задржавања осумњиченог присуствовао бранилац по службеној дужности, те тужиоцу припада право за наведену предузету процесну радњу у преткривичном поступку пред органима Министарства унутрашњих послова, јер то право тужилац преваходно црпи из права да против одлуке о задржавању изјави правни лек и дужности да осумњиченом пружи одбрану стручно, савесно и благовремено.

Жалбени наводи тужене да је тужилац радњу пријема решења о задржавању предузео истовремено са службеном радњом одбране у преткривичном поступку, с обзиром да је саслушање осумњиченог обављено истог дана у истом термину, те да следствено тужиоцу не припада тражена накнада, као и да би му иста, евентуално, припадала да је по посебном позиву ради пријема решења приступио у МУП и том приликом предузео само ту радњу, оцењени су као неосновани.

Ово из разлога јер је Тарифним бројем 2 ст. 4 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, прописано да у случају када полиција, тужилац или суд предузимају више процесних радњи сукцесивно, адвокату припада прописани износ награде за сваку појединачну процесну радњу којој је присуствовао или приступио.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 10П-8687/20 од 16.12.2020. године, и пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж-6654/21 од 06.12.2021. године.)

Сентенцу приредила: Марија Радовановић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**РАДЊЕ УСМЕРЕНЕ НА ЗАХТЕВАЊЕ ПОШТОВАЊА
ЕПИДЕМИОЛОШКИХ МЕРА КОД ТУЖЕНЕ
И СПРОВОЂЕЊЕ ИСТИХ ОД СТРАНЕ НЕПОСРЕДНИХ
РУКОВОДИЛАЦА ТУЖИОЦА НЕМАЈУ КАРАКТЕР РАДЊИ
ЗЛОСТАВЉАЊА У СМISЛУ ОДРЕДБИ ЗАКОНА
О СПРЕЧАВАЊУ ЗЛОСТАВЉАЊА НА РАДУ**

(Члан 6. Закона о спречавању злостављања на раду)

Радње руководиоца тужиоца усмерене на захтевање поштовања епидемиолошких мера истакнутих на огласној табли у просторијама тужене, а које су се огледале у ограничењу броја људи који могу да проводе време истовремено у једној просторији и спровођењу наведене мере, по оцени суда немају карактер радњи злостављања у смислу одредби Закона о спречавању злостављања на раду, будући да наведене радње представљају активности које су оправдано предузете ради остваривања безбедности и здравља на раду код тужене.

Из образложења:

Злостављање на раду је начин понашања на местима рада којим једно или више лица која чине други запослени, а који могу бити надређени или подређени, систематски психички злоставља или застрашује друго лице у релативно дужем периоду, готово свакодневно или периодично више месеци, са намером оспоравања професионалног угледа и моралног интегритета запосленог, професионалног и људског достојанства у дужем периоду, а са циљем стварања неподношљивих услова рада, при чему се лице над којим се врши злостављање налази у готово беспомоћном положају, а све са циљем да се запослени наведе да сам откаже радни однос. У конкретном случају радње које тужилац наводи као радње којима се над њим врши злостављање не испуњавају ни обележја радњи којима би се мобинг могао извршити над запосленим. Ово из разлога што су активности запосленог код тужене искључиво биле усмерене ка поштовању одлука и епидемиолошких мера донетих ради спречавања ширења Корона вируса у радној средини тужене као привредног друштва, а све у циљу заштите здравља запослених код туженог,

укључујући и тужиоца као радника тужене. Томе у прилог иде неспорна чињеница да сем спорног догађаја, није постојао други конфликт, нити било какав спорни однос између тужиоца и руководиоца НН, а имајући у виду да руководилац НН није пре појаве Корона вируса предузимао сличне радње према тужиоцу, које околности недвосмислено указују да у поступањима именованог није било намере, нити континуираног предузимања оних радњи које су инкриминисане напред цитираним одредбама Закона о спречавању злостављања на раду, већ искључиво радњи усмерених ка спровођењу епидемиолошких мера за које радње постоје разумно оправдани разлози. Наиме, у конкретном случају суд је утврдио да је руководилац, само једном рекао тужиоцу да не може седети у просторијама електрорадионице и да се тужилац мора придржавати епидемиолошких мера прописаних ради спречавања ширења корона вируса, а које мере су биле истакнуте на огласној табли у просторијама тужене, док у току поступка није указано ни на једну битну чињеницу којом би се указало да постоји мобилизирајуће понашање руководиоца НН према тужиоцу. Понашања руководиоца НН, које тужилац квалификује као злостављање на раду, по оцени суда представљају субјективну перцепцију и преувеличан лични доживљај тих понашања код тужиоца, у прилог чему посебно говоре и чињенице да је тужилац наведени захтев за поштовањем епидемиолошких мера схватио као „избацивање на улицу“, те да је самоиницијативно након предметног догађаја отишао до свог аутомобила на паркингу изнад Градске Топлане и ту проводио слободно време које је имао након обављања послова који се тичу одржавања возног парка тужене, при чему тужилац нити једним наводом није указао да је заиста изопштен из радне средине и да му је онемогућено да извршава радне задатке одржавања возног парка, већ да му је само ограничен приступ једној просторији електрорадионице којој формацијски тужилац не припада, и то само привремено, будући да му је недуго затим, од стране непосредног руководиоца СС, обезбеђено место где ће да седи када нема обавеза везаних за послове за које је ангажован уговором о раду.

Такође, недостављање довољног броја личних медицинских маски тужиоцу у почетним фазама епидемије, те евентуално, потоње неродовно достављање истих од стране непосредног руководиоца тужиоца, се, пре свега, може приписати објективним разлозима изазваним новонасталом глобалном пандемијом Ковид 19, несташицом маски на тржишту, те неприпремљеношћу привредног друштва тужене на новонастале услове изазване Ковидом, које у коначници, у већој или мањој мери, погађају једнако све запослене, због чега се наведене радње нипошто не могу схватити као радње злостављања тужиоца прописане одредбом члана 6 Закона, којима је тужилац наводно злостављан и стављен у неповољнији положај од осталих запослених. Ово и из разлога што је из исказа сведока и самог тужиоца утврђено да су тужиоцу, у почетним данима избијања епидемије, дате две памучне маске које су предвиђене за виšekратну употребу која се остварује свакодневним прањем, а које су обезбеђене радницима који немају директан контакт са странкама као што су радници који излазе на терен, шалтерски радници и други, те утврђене чињенице да је тужена по обезбеђивању довољног броја медицинских маски делила редовно маске запосленима, укључујући и странкама на улазу у зграду тужене и које су могли да узимају и запослени код тужене по редовном току ствари, што све директно указује на објективно одсуство радње злостављања, намере за злостављањем тужиоца и стављањем у неповољнији положај тужиоца од осталих запослених, те искључиво на субјективни осећај тужиоца да је на наведени начин запостављен, изопштен и злостављан.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу ПП-32/20 од 07.02.2023. године потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу ГжП-2445/23)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА ДОМАЋЕГ
ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА КАО КОРЕСПОНДЕНТА
СТРАНОГ ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА**

Домаће осигуравајуће друштво, као кореспондент страног осигуравајућег друштва, сходно члану 4 тачка 4.4 Интерне регулативе - Критски споразум и чл. 1 Уговора о сарадњи приликом решавања штете из наслова аутоодговорности и нуђења помоћи, није пасивно легитимисано у поступку пред домаћим судом по тужби за накнаду материјалне штете настале у саобраћајној незгоди која се догодила у страниој држави, за које су одговорни осигураници страног осигуравајућег друштва које је кореспондент домаћег.

Из образложења:

Према стању у списима предмета, у Републици Црној Гори, дошло је до саобраћајне незгоде у којој је учествовало возило тужиоца српских регистарских ознака, којим је управљао возач држављанин Србије и возило црногорских регистарских ознака, којим је управљао возач држављанин Црне Горе. О саобраћајној незгоди сачињена је службена белешка Управе Полиције и потписан је извештај о саобраћајној незгоди, тзв. Европски извештај. Возило возача црногорске националности, на дан штетног догађаја, било је осигурано полисом обавезног осигурања од аутоодговорности „Ловћен осигурања“ ад из Подгорице. Међу странкама није спорно да је саобраћајну незгоду скривило лице црногорске националности, које је управљало возилом које је било осигурано полисом обавезног осигурања „Ловћен осигурање“ Подгорица. Тужилац је поднео тужбу ради накнаде материјалне штете против домаћег осигуравајућег друштва, кореспондента страног осигуравајућег друштва.

Код оваквог чињеничног стања, правилно је и по правном закључку Вишег суда, поступио првостепени суд када је одбио тужбени захтев тужиоца, утврђујући да је истакнути приговор недостатка пасивне легитимације на страни туженог основан, јер тужени, као кореспондент „Ловћен осигурања“ из Подгорице, сходно члану 4

тачка 4.4 Интерне регулативе - Критски споразум и чл. 1 Уговора о сарадњи приликом решавања штете из наслова аутоодговорности и нуђења помоћи, није дужан да поступа по одштетним захтевима из саобраћајних незгода насталих на територији Републике Црне Горе, за које су одговорни осигураници „Ловћен осигурања“ из Подгорице.

Наиме, предметни двострани кореспондентни уговор стране уговорнице су закључиле на основу Интерне регулативе - „Критски споразум“, који представља међународни споразум склопљен између националних Удружења осигураваача земаља чланица Система зелене карте, а који регулише односе између Удружења потписника, и који предвиђа могућност именовања кореспондента страног осигураваача од аутоодговорности за решавање штета у држави у којој се догодила саобраћајна незгода, а коју проузрокују његови осигураници. Чланом 4 тачка 4.4 наведеног Споразума, у складу са којим је закључен предметни уговор, прописано је да кореспондент обрађује, у складу са законским и подзаконским одредбама које су на снази у земљи настанка незгоде и које регулишу одговорност, обештећење оштећених лица и обавезно осигурање моторних возила, у име бироа (Национално Удружење осигураваача) који је одобрио његово именовање и у име осигураваача који је поднео захтев за његовим именовањем, све одштетне захтеве који произилазе из незгода које су настале у тој земљи и у којима су учествовала возила осигурана код осигураваача који је захтевао његово именовање. Следом наведеног произлази да тужени АДО „Триглав оосигурање“, као кореспондент „Ловћен осигурања“ Подгорица, чију номинацију за кореспондента је прихватио и одобрио надлежан Биро зелене карте Србије, није дужан да поступа по одштетним захтевима из саобраћајних незгода насталих на територији Републике Црне Горе, за које су одговорни осигураници „Ловћен осигурања“ из Подгорице, већ да се уговором преузете обавезе овде туженог односе на обраду и исплату одштетних захтева из незгода насталих на територији Републике Србије за које су одговорни осигураници „Ловћен осигурања“ ад Подгорица, а како то правилно закључује и првостепени суд.

С тим у вези, основна сврха система зелене карте, односно система регистарске ознаке као подсистема унутар система зелене карте, у оквиру кога се налази Република Србија, јесте да се оштећенима у саобраћајним незгодама обезбеди заштита у случају када на територији своје земље претрпе штету услед употребе возила које је осигурано и регистровано у некој другој земљи, односно да се лицу које је претрпело штету у таквом случају омогући суштински сличан положај без обзира на то да ли у сопственој земљи претрпи штету услед употребе домаћег возила или возила регистрованог у иностранству. Наведени систем, заснован на правилима која је имао у виду првостепени суд, не регулише проблем оштећеног лица да тражи накнаду штете у својој држави у судском поступку, а која је претрпљена у другој држави, нити се на основу тих правила у конкретној правној ствари може засновати пасивна легитимација туженог. Ово тим пре што ни важећи ЗООС, који у својим одредбама од члана 46 до члана 60 инкорпорира одредбе комунитарног права ЕУ (тзв. „Четврте и Пете директиве“) које регулишу наведену проблематику и установљавају инструменте у систему заштите оштећених који су претрпели штету у саобраћајној незгоди у иностранству, да по повратку у земљу свог пребивалишта остваре право на накнаду штете, а које се одредбе сходно чл. 117 ЗООС имају примењивати тек од дана приступања Републике Србије Европској унији, тако нешто не предвиђа.

Наиме, иако је чланом 46 ЗООС као први инструмент у систему заштите оштећеника предвиђен овлашћени представник за одлучивање о одштетном захтеву по основу осигурања од аутоодговорности, који у име и за рачун одговорног иностраног друштва за осигурање врши ликвидацију штета насталих због саобраћајних незгода у иностранству, исти о одштетном захтеву решава само у вансудском поступку. Напослетку, уколико овлашћени представник не одговори на вансудски одштетни захтев у прописаном року, тужилац има право на подношење тужбе и то непосредно против лица које је проузроковало саобраћајну незгоду или одговорног друштва за осигурање, односно Бироа за накнаду штете, што произилази из садржине одредбе чл. 55 ЗООС, а не и против овлашћеног представника, јер

исти није пасивно легитимисан у парничном поступку будући да се његова улога исцрпљује у вансудском поступку ликвидације штете.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-6947/21 од 09.11.2021. године)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ ДЕТЕТУ У СЛУЧАЈУ НАРОЧИТО ТЕШКОГ ИНВАЛИДИТЕТА ЊЕГОВОГ РОДИТЕЉА

Накнада нематеријалне штете детету за претрпљене душевне болове у случају наступања тешког инвалидитета на страни његовог оца представља такву накнаду која се не досуђује по принципу еквиваленције, односно да би се успоставило раније стање, нити је оно могуће, већ досуђени новчани износ представља сатисфакцију, задовољење којим ће се ублажити потиснута туга и патња прибављањем неког чулног или материјалног задовољства у циљу постизања психичке равнотеже код малолетне тужиље.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео пресуду којом је усвојен тужбени захтев малолетне тужиље С. В. из К. чији је законски заступник мајка А. В. па је обавезан тужени Производно трговинско предузеће „Б.-П.“ доо Б. да тужиљи, на име правичне новчане накнаде за претрпљене душевне болове услед нарочито тешког инвалидитета њеног оца, исплати износ од 320.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана 25.03.2022. године, као дана пресуђења. Наведена пресуда потврђена је пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж-10558/22 од 05.07.2023. године.

Наиме, правилно је и по правном закључку Вишег суда, поступио првостепени суд, када је утврдио да је тужени одговоран за штету, коју је претрпео оштећени З. В. те самим тим одговоран и за

штету коју је у виду претрпљених душевних болова због тешког инвалидитета свога оца, а који се огледа у ампутацији десне шаке, претрпела малолетна тужила.

У складу са напред наведеним, а применом одреби члана 201 став 3 ЗОО на несумњив начин произилази да у случају нарочито тешког инвалидитета неког лица, суд може досудити његовом брачном другу, деци и родитељима правичну новчану накнаду за њихове душевне болове, те како се тужила свакодневно саживљава са патњама свог оца, јер је исти трајно неспособан за обављање великог броја основних животних функција, имајући у виду да је утврђени степен инвалидности код оштећеног 55%, услед губитка десна шаке, тужила је трпела душевне болове јаког интензитета у трајању до 2,5 месеца (време боравка оца у болници и два месеца код куће, када је девојчица свакодневно плакала, имала страхове да ће се оцу нешто догодити, имала стално ноћно умокравање и проблеме са спавањем), да након тога, а све до данас, тужила трпи душевне болове средњег интензитета у свим ситуацијама када је са оцем и када види да има тешкоће у обављању активности и послова које је раније радио (тешко јој је када оца види у тим ситуацијама и брине да ли ће му се стање погоршати).

Такође, правилно је и по правном закључку Вишег суда, поступио првостепени суд када је овај вид нематеријалне штете одмерио укупном износу од 320.000,00 динара применом члана 200 ЗОО, имајући у виду да због физичког и психичког стања свога оца тужила свакодневно трпи психичке болове, повећана је њена психичка напетост, поремећена јој је психичка равнотежа услед чињенице да је члану њене најуже породице, њеном оцу, нарушен целокупан телесни изглед јер му недостаје део тела, а услед свеукупно преживљеног засигурно је дошло и до нарушавања породичне атмосфере и среће.

Како се новчана накнада нематеријалне штете не досуђује по принципу еквиваленције, да би се успоставило раније стање, нити је оно могуће, већ досуђени новчани износ представља сатисфакцију, задовољење којим ће се ублажити потиснута туга и патња прибављањем неког чулног или материјалног задовољства у циљу постизања психичке равнотеже код малолетне тужиле, то у свему оправдава

досуђену новчану накнаду, јер је првостепени суд водио рачуна о значају повређеног добра, и циљу коме служи та накнада, односно да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, због чега су по оцени Вишег суда оцењени као неосновани жалбени наводи туженог којима оспорава висину накнаде досуђену на име претрпљених душевних болова услед нарочито тешког инвалидитета тужиљиног оца.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-120/21 од 25.03.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-10558/22 од 05.07.2023. године.)

Сентенцу приредила: Ташана Димитријевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

НЕОСНОВАНО ОБОГАЋЕЊЕ ОШТЕЋЕНОГ ПРИЛИКОМ ОБРАЧУНА ВИСИНЕ ПРОТИВПРАВНЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ

Противправна имовинска корист стечена кривичним делом представља битан елемент групе кривичних дела против имовине, али је на оштећеном терет доказивања њене висине, односно да ли је износ досуђен у кривичном поступку мањи од оне користи која је од стране окривљеног прибављена због учињеног противправног дела које је у закону предвиђено као кривично дело.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео пресуду којом је усвојен тужбени захтев тужиље па је обавезан тужени да тужиљи, на име више уплаћеног износа по рачуну за неовлашћену потрошњу електричне енергије исплати на име више уплаћеног дуга износ од 99.120,14 динара. Напред наведена пресуда потврђена је пресудом Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-6322/23 од 12.09.2023. године.

Наиме, неспорно је да су се у радњама тужиље стекли, према пресуди кривичног суда и првостепеног и другостепеног, елементи

бића кривичног дела крађа из члана 203 став 1 Кривичног законика, које дело је извршено умишљајно, имајући у виду да је напред поменути пресудама на несумњив начин утврђено да је окривљена, овде тужилца ангажовала треће лице да на бројилу пробуши горњи поклопац бројила и кроз исти провуче предмет који је подесан да створи огреботине на диску бројила, па је тиме омогућено кочење диска и на тај начин неовлашћено користила немерену електричну енергију у свом домаћинству на штету правног лица. Међутим, треба посебно истаћи да је током кривичног поступка утврђена и правноснажно потврђена противправна имовинска корист у износу од 53.749,27 динара. Да је ово битан елемент кривичног дела уочава се и из околности да је оптужним предлогом Основног јавног тужилаштва у Крагујевцу окривљеној, овде тужилци стављено на терет кривично дело крађа из члана 203 став 1 КЗ, имајући у виду да је висина користи коју је тужилца противправно прибавила утврђена налазом и мишљењем вештака електротехничке струке.

Сходно напред наведеном, тужени је током овог поступка, применом правила о терету доказивања био у обавези да суду пружи доказе да је у конкретној ситуацији противправна имовинска корист коју је тужилца прибавила кривичним делом, управо онај који је презентован на рачуну број 58-11-12962835, те како то није учинио, већ је и током овог поступка доказано да је у питању мањи износ од онога који је тужени обрачунао тужилци по основу неовлашћене потрошње, то је сходно члану 210 став 1 ЗОО у члану 214 ЗОО дужан да врати оно што је стекао без основа.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П-2906/19 од 09.09.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-6322/23 од 12.09.2023. године)

Сентенцу приредила: Ташана Димитријевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ОБВЕЗНИК ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА НА ПРЕНОС АПСОЛУТНИХ ПРАВА

Обвезник плаћања пореза на пренос апсолутних права је продавац, односно преносилац права, сходно Закону о порезу на имовину, али уговорне стране могу, применом начела аутономије воље, уговорити да је наведену обавезу дужан да сноси купац.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео пресуду којом је усвојен тужбени тужиље против туженог, па је обавезан тужени да тужиљи исплати законску затезну камату на износ од 142.800,00 динара, почев од 13.05.2020. године, као дана подношења тужбе, па до 28.12.2020. године, као и да исплати законску затезну камату на износ од 84.000,00 динара, почев од 13.05.2020. године, као дана подношења тужбе, па до 05.03.2021. године. Наведена пресуда потврђена је пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж-6953/23 од 05.09.2023. године.

Наиме, неспорно је да код преноса права својине на непокретности, по основу уговора о купопродаји, законски обвезник пореза на пренос апсолутних права је продавац сходно члану 25 Закона о порезу на имовину, а однос између купца и продавца као уговорних страна поводом тога ко ће у крајњој линији сносити ову обавезу није регулисан Законом о порезу на имовину, те представља вољу самих уговорних страна.

Сходно напред наведеном, а увидом у члан 6 Уговора о купопродаји непокретности од 04.02.2020. године, овереног од стране јавног бележника Д. Р. под ОПУ бројем 179-2020, из кога произлази да су уговорне стране, овде парничне странке, сагласне да трошкове такси за потврђивање овог уговора о купопродаји, пореза на пренос апсолутних права и укњижбе сноси купац, овде тужени, то јасно указује да је плаћање пореза на пренос апсолутних права регулисано напред поменутиим уговором, те је на крају тужени, као купац дужан да плати све порезе по основу овако закљученог уговора.

Такође, како је тужени по основу закљученог уговора у свему био упознат са преузетим обавезама, то је правилан закључак првостепеног суда да тужили на утврђени и исплаћени износ пореза на пренос апсолутних права припада законска затезна камата и то од дана утужења, па до дана повраћаја уплаћених средстава, сходно члану 278 став 1 ЗОО, којим је децидно прописано да поверилац има право на затезну камату без обзира на то да ли претрпео какву штету због дужникове доцње.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П-2260/20 од 06.10.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-6953/23 од 05.09.2023. године.)

Сентенцу приредила: Ташана Димитријевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА, ПРАВНИ СТАНДАРД
„НАЈБОЉИ ИНТЕРЕС ДЕТЕТА“ – ПРИМЕНА КОНВЕНЦИЈЕ
О ГРАЂАНСКОПРАВНИМ АСПЕКТИМА МЕЂУНАРОДНЕ
ОТМИЦЕ ДЕЦЕ**

(Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори бр.7/91)

Без обзира на одредбе члана чл. 1 ст. 1 Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце којом је прописано да је циљ конвенције да се обезбеди што хитнији повратак деце незаконито одведене или задржане у некој држави уговорници; чл. 11. ст. 1 Конвенције којим је прописано да ће судски или управни орган државе уговорнице хитно спровести поступак за повратак детета; чл. 12 ст. 1 исте, да ако је дете незаконито одведено или задржано у смислу чл. 3, судски или управни орган државе којој се упућује захтев није дужан да наложи повратак детета ако лице, институција или друго тело које се супротставља његовом повратку докаже да постоји озбиљна опасност да би повратак изложио дете физичкој опасности или психичкој трауми или га на други начин

довео у неповољан положај, док је ст. 2 члана 13 Конвенције, прописано да судски или управни орган може, такође, да одбије да наложи повратак детета, ако утврди да се дете супротставља повратку и да је напунило оне године и стекло степен зрелости при коме је потребно узети у обзир његово мишљење.

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разложима из оспореног решења, произилази да је Основном суду у Крагујевцу достављен Захтев централног извршног органа Краљевине Белгије, преко Министарства правде – сектор за међународну правну помоћ, за враћање малолетног детета М.В, по основу Хашке конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце из 1980. године, по обраћању Ј.В, јер је малолетна М.в, без њене сагласности задржана од стране противника предлагача С.В у Републици Србији. Првостепени суд је решењем ПОМ-УГХ1-1096/21 од 07.12.2021. године, одбио захтев за враћање малолетног детета. У даљем поступку извршен је увид у списе П2-6338/21 Основног суда у Крагујевцу и мишљење Центра за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу, те саслушани учесници поступка као и малолетна М.В. Мишљење центра за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу од 01.10.2021. године је да отац С.В. у свом домаћинству мал.М.В. може да обезбеди на адекватан начин услове за даљи оптималан психолошки развој и да има капацитета да одговори на сложеније развојне потребе детета. Жеља малолетне М.В. да остане у домаћинству оца, је процењена као аутентична, при чему је ниво психосоцијалне зрелости у складу са узрасном доби. Процена тима је да би свака одлука која би мал, М.В. против њене воље вратила у Белгију могла негативно да се одрази на даљи психолошки развој детета. Пред Касационим судом у Turnhoutu, мајка Ј.В. је покренула поступак, и привременом пресудом од 20.09.2021. године, донетом у првом степену, у одсуству оца С.В, самостално родитељско право над малолетним дететом страна у поступку, М.В., рођеном 01.01.2008. године, је додељено мајци Ј.В, док је оцу С.В додељено право на лични контакт у неутралном центру за сусрете и уз надзор. Пресудом у жалбеном поступку од 20.12.2021. године, жалба С.В. е је проглашена неоснованом и потврђена је побијана пресуда.

Полазећи од наведеног, првостепени суд је сагласно чл. 1, у вези чл.11 ст.1, чл. 12 ст.1 и чл. 19 Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце (Сл.лист СФРЈ међународни уговори бр.7/91). усвојио захтев Ј.В од 02.09.2021. године за враћање малолетне М.В. , рођене 01.01.2008. године и наложио С.В. из Крагујевца, да у року од 15 дана по правноснажности решења врати и преда предлагачу Ј.В мал. М.В. рођену 01.01.2008. године, која се налази код противника предлагача .

Међутим, овакав став првостепеног суда није прихваћен као правилан од стране овог суда.

Наиме, иако је првостепени суд правилно применио одредбе чл. 1 ст.1 Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце којом је прописано да је циљ конвенције да се обезбеди што хитнији повратак деце незаконито одведене или задржане у некој држави уговорници; чл. 11. ст. 1 Конвенције којим је прописано да ће судски или управни орган државе уговорнице хитно спровести поступак за повратак детета; чл. 12 ст. 1 исте, да ако је дете незаконито одведено или задржано у смислу чл. 3, а на дан почетка поступка пред судским или управним органи државе уговорнице у којој се дете налази протекло мање од годину дана од дана незаконитог одвођења или задржавања, надлежни орган ће наложити хитан повратак детета док је чл. 19 Конвенције прописано да одлука на основу ове конвенције у вези са повратком детета неће се сматрати мериторном о било ком питању у вези са правом на старање, изостали су разлози за примену истих, јер само позивање на наведене одредбе Конвенције не даје довољне и јасне разлоге, сагледавањем којих би тек другостепени суд могао да испита ожалбено решење.

Првостепени суд је пропустио да примени одредбу чл. 13. ст 1 тач. Б), Конвенције, којом је прописано да без обзира на одредбе претходног члана (чл.12), судски или управни орган државе којој се упућује захтев није дужан да наложи повратак детета ако лице, институција или друго тело које се супротставља његовом повратку докаже да постоји озбиљна опасност да би повратак изложио дете физичкој опасности или психичкој трауми или га на други начин

довео у неповољан положај, док је ст. 2 истог члана прописано да судски или управни орган може, такође, да одбије да наложи повратак детета, ако утврди да се дете супротставља повратку и да је напунило оне године и стекло степен зрелости при коме је потребно узети у обзир његово мишљење.

При наведеном те будући да је чланом 20 Конвенције прописано да се повратак детета на основу одредбе чл. 12 може одбити, ако би то представљало кршење основних принципа заштите људских права и и основних слобода државе којој је захтев упућен, као и да се основном циљу Хашке конвенције, успостављању ранијег фактичког стања које је постојало пре противправног одвођења или задржавања детета и његово враћање у место његовог „уобичајеног боравка“ супротставља заштита „најбољег интереса детета“, која се цени у сваком појединачном случају, а која оцена је конкретно изостала, иако је мишљење малолетног детета, које се противи повратку у „место ранијег боравка“ од стране тима Центра за социјални рад оцењено аутентичним, то је ожалбено решење морало бити укинато, како би у поновном поступку, првостепени суд поново сагледао мишљење центра за социјални рад чији је налаз као доказ прихватио и презентовао одлуком.

Приликом доношења оспореног решења првостепени суд је морао ценити и узети у обзир све критеријуме које прописује Хашка конвенција, те супротстављајући им најбољи интерес детета, прокламован Конвенцијом о правима детета, сагледавањем старосне доби малолетног детета, чије мишљење је процењено као аутентично, али и сагледавши могуће последице за враћање детета, противно његове воље у државу уобичајеног боравка, у најбољем интересу детета донети правилну одлуку.

(Решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-1741/22 од 10.05.2022. године)

Сентенцу приредио: Душан Штрбац,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА ПРИВАТНОГ
ПРЕДУЗЕТНИКА И УСЛОВИ ЗА ПРЕУЗИМАЊЕ ПРАВА
И ОБАВЕЗА НАСТАЛИХ ОБАВЉАЊЕМ ПРИВРЕДНЕ
ДЕЛАТНОСТИ ПРЕДУЗЕТНИКА НА ПРИВРЕДНО
ДРУШТВО НАСТАЛО ТРАНСФОРМАЦИЈОМ**

Субјективитет предузетника одређен је чланом 83 Закона о привредним друштвима, којим је прописано да је предузетник пословно способно физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са законом о регистрацији, док је одредбом члана 92 Закона о привредним друштвима (Наставак обављања делатности у форми привредног друштва), прописано да предузетник може донети одлуку о наставку обављања делатности у форми привредног друштва, при чему се сходно примењују одредбе овог закона о оснивању дате форме друштва, као и да се на основу наведене одлуке врши истовремено брисање предузетника из регистра привредних субјеката и регистрација оснивања привредног друштва које преузима сва права и обавезе предузетника настале из пословања до тренутка оснивања тог привредног друштва

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разложима из оспорене пресуде, произлази да је због неплаћања комуналних услуга тужени, као извршни дужник, утужен подношењем предлога за извршење од стране тужиоца, као извршног повериоца, по основу веродостојне исправе, ради наплате новчаног потраживања, који је усвојен решењем о извршењу јавног извршитеља. Поступајући по приговору туженог, као извршног дужника, Основни суд је решењем, ставио ван снаге решење о извршењу, и одредио да се поступак настави као поводом приговора против платног налога пред Основним судом у Аранђеловцу. Тужилац у својству продавца и тужени у својству купца су закључили уговор о продаји природног гаса тарифним купцима, којим се тужилац обавезао да ће туженом испоручивати природни гас, док се тужени обавезао да ће плаћати уговорену цену за испоручени гас. Тужени је наведени уговор закључио као привредни субјект-предузетник, а коју делатност је

обављао све до 23.04.2014. године, када је брисан из регистра АПР. Међу странкама је неспорна висина дуга, као и чињеница да је гас испоручиван за ресторан туженог.

Код оваквог чињеничног стања, правилно је, и по правном закључку Вишег суда, поступио првостепени суд, када је применом чл. 17 и чл. 262 ст.1 ЗОО, обавезао туженог да тужиоцу, на име дуга за пружене комуналне услуге, исплати потраживани износ, са законском затезном каматом на сваки појединачни месечни износ почев од доспелости, па до коначне исплате, на начин ближе описан изреком под 1.

Жалбени наводи туженог који се свode на указивање да тужени није пасивно легитимисан у овој правној ствари, те да је првостепени суд требао да примени одредбе члана 92 и члана 567 Закона о привредним друштвима (наставак обављања делатности у форми огранка на основу одлуке), а не одредбу члана 85 Закона о привредним друштвима, с обзиром да утужене обавезе нису настале у вези са обављањем делатности предузетника, већ огранка привредног друштва, а за чије обавезе одговара привредно друштво, сходно члану 567 Закона о привредним друштвима, оцењени су као неосновани.

Наиме, одредбом члана 32 Уговора о испоруци природног гаса тарифним купцима, закљученим између парничних странака, прописано је да уколико у правном статусу једне од уговорних страна дође до неке промене која ограничава или спречава ту уговорну страну у испуњавању обавеза утврђених Уговором или ограничава или уклања могућности преузимања одговорности, та је уговорна страна дужна да без одлагања писмено обавести другу уговорну страну и да на њен захтев уговори правног следбеника, док је чланом 31 Уговора, одређено да ће уговорна страна која буде иницирала пренос права и обавеза обавестити другу уговорну страну о томе благовремено, уз истовремено достављање података и докумената који се односе на пренос права и обавеза и који доказују да ће преузималац права и обавеза бити способан да у потпуности извршава обавезе које преузима на основу уговора. Даље, одредбом члана 92 Закона о привредним друштвима (Наставак обављања делатности у форми привредног друштва), прописано је да предузетник може донети одлуку о наставку обављања делатности

у форми привредног друштва, при чему се сходно примењују одредбе овог закона о оснивању дате форме друштва, као и да се на основу наведене одлуке врши истовремено брисање предузетника из регистра привредних субјеката и регистрација оснивања привредног друштва које преузима сва права и обавезе предузетника настале из пословања до тренутка оснивања тог привредног друштва.

Следом наведеног, како тужени у току поступка није доказао да је поступио сходно цитираним одредбама Уговора о испоруци природног гаса нити да је у конкретном случају уопште дошло до промене правне форме предузетника у правну форму привредног друштва на начин како је то предвиђено одредбом члана 92 Закона о привредним друштвима, у ком би случају права и обавезе преузете обављањем привредне делатности предузетника прешле на привредно друштво настало трансформацијом, будући да је, сходно изводу из Регистра АПР, предузетник Ресторан и трговина, брисан из регистра тек дана 23.04.2014. године, односно после оснивања наведеног привредног друштва, произлази да је управо тужени, сходно предметном Уговору и члану 85 Закона о привредним друштвима, одговоран за настале имовинске обавезе за које је утужен у конкретној правној ствари, а не привредно друштво.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-3025/20 од 17.02.2022. године)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПОНИШТАЈ УГОВОРА О ПОКЛОНУ

Осиромашење на страни поклонодавца и груба неблагодарност поклонопримца као разлог за поништај уговора о поклону представљају разлоге услед којих се може тражити поништај уговора о поклону, само уколико поклонодавац докаже да је дошло до таквог умањења његове имовине које би довело до

евентуалног осиромашења, односно егзистенцијалног угрожавања или да у понашању поклонопримца има таквих радњи које би се могле подвести под правни стандард грубе неблагодарности, а које би се евентуално могле огледати у исказаном непоштовању и незаинтересованости за поклонодавца или да је поменути радњама дошло до нарушавања телесног и психичког интегритета поклонодавца.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео пресуду којом је одбијен, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се према туженом опозове Уговор о поклону путничког возила, закључен дана 27.07.2006. године и да се обавезе тужени да наведено возило преда тужиоцу у државину и својину, у року од 8 дана од пријема отправка ове пресуде под претњом извршења. Напред наведена пресуда потврђена је пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж-7829/23 од 05.09.2023. године.

Наиме, приликом подношења тужбе првостепеном суду тужилац је доставио закључак јавног извршитеља у поступку спровођења извршења одређеног решењем Основног суда у Крагујевцу, из кога на несумњив начин произилази да су као извршни дужници означени и тужилац и тужени, док се у својству извршног повериоца појављује правно лице Н. Т. доо Београд, Стари Град, а не банка како је то тужилац навео у реферату тужбе. Такође, из напред поменутог закључка се не могу утврдити наводи тужиоца да се исти у овом поступку извршења појављује као супсидијарни дужник или јемац – платац, већ увидом у поменути закључак на несумњив начин произилази да тужилац има статус солидарног дужника. Неспорно је да је предметним закључком и то ставом 2 изреке одређено средство и предмет извршења и то пленидбом 2/3 месечне пензије који извршни дужник, овде тужилац остварује код Републичког фонда ПИО и исплатом заплених средстава на рачун јавног извршитеља, али из образложења овог закључка се несумњиво може утврдити да је пленидбом зараде извршног дужника, овде туженог М. намирен део

повериочевих потраживања у износу од 368.755,53 динара, којим износом су намирени трошкови извршења.

Сходно напред наведеном, по оцени овог суда тужилац на коме је био терет доказивања сходно члану 231 ЗПП ниједним изведеним доказом није поткрепио своје наводе да је искључивим радњама туженог дошло до таквог умањења његове имовине које би довеле до евентуалног осиромашења, односно егзистенцијалног угрожавања поклонодавца, нити је доказао да у понашању туженог има таквих радњи које би се могле подвести под правни стандард грубе неблагодарности, а које би се евентуално могле огледати у исказаном непоштовању и незаинтересованости за свога оца или да је радњама туженог дошло до нарушавања тужиоцевог телесног и психичког интегритета.

Такође, тужилац, на коме је био терет доказивања сходно члану 231 ЗПП, није доставио доказе о томе да ли је стамбено збринут, да ли има још неких непокретности које су у његовом власништву, нити је конкретном приликом доставио уговор са банком на који се позива током целокупног поступка, а по основу ког уговора би првостепени суд могао извести другачији закључак у погледу положаја тужиоца и његове одговорности за настале дугове.

Такође, тужени је током овог поступка, применом правила о терету доказивања био у обавези да суду пружи доказе да је у конкретној ситуацији дошло до одсуства средстава за живот, односно осиромашења, као разлог опозива уговора о поклону, услед таквог понашања на страни туженог, као поклонопримца, које би у смислу параграфа 567 Српског грађанског законика, а којим је регулисан институт уговора о поклону, било квалификовано као велика или груба неблагодарност, или је пак до наступања оваквих животних околности дошло као последица лоших пословних процена парничних странака.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П-26269/21 од 07.06.2022. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-7829/23 од 05.09.2023. године.)

Сентенцу приредила: Ташана Димитријевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПРЕСТАНАК УГОВОРА О СНАБДЕВАЊУ
ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ**

**Последица искључења електричне енергије у објекту купца је
престанак уговора о снабдевању, па тиме и свих права и обавеза
уговорних страна.**

Из образложења:

Према стању у списима предмета, тужилац је покренуо поступак подношењем предлога за извршење на основу веродостојне исправе, против извршног дужника, овде туженог, ради дуга због неплаћених рачуна за утрошену електричну енергију. Предлог за извршење усвојен је решењем о извршењу, против кога је извршни дужник, овде тужени, изјавио приговор, који је усвојен решењем Основног суда у Крагујевцу, те је предметно решење о извршењу стављено ван снаге у делу у коме је одређено извршење и одлучено да ће се поступак наставити као поводом приговора против платног налога пред овим судом. Туженом је већ пет година обустављена испорука електричне енергије.

Полазећи од наведеног, првостепени суд налази да су странке у дужничко-поверилачком односу, те да је основан тужбени захтев тужиоца, сходно чл. 17 ст. 1 и чл. 262 ст. 1 ЗОО, јер тужилац није доказао да је измирио дуговање које се односи на фиксне трошкове снабдевача-накнада за мерно место, те да је поднео захтев за одјаву бројила код тужиоца, због чега је, у смислу чл. 460 ст. 4 ЗПП, одржао на снази закључак о извршењу и обавезао туженог да тужиоцу исплати утужени износ, са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног потраживања, сходно чл. 277 ЗОО.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда, за сада, се не може прихватити као правилан. Наиме, нису јасни разлози првостепеног суда за закључак да чињеница да је туженом већ пет година искључена електрична енергија (коју чињеницу је тужилац учинио неспорним), не утиче на доношење другачије одлуке у овој правној ствари. Ово из разлога што је одредбом члана 204 ст. 3 Закона о енергетици, прописано да у случају искључења објекта крајњег купца или

произвођача са система престаје уговор о снабдевању, док је одредбом 204 ст. 1 тач. 4 прописано да је Оператор преносног, односно дистрибутивног система дужан да искључи објекат крајњег купца са система у случају ако је обустава испоруке електричне енергије из чл. 201 ст. 1 овог закона трајала дуже од годину дана, осим у случају обуставе испоруке на захтев крајњег купца, када се објекат искључује са система ако је обустава испоруке трајала дуже од две године. Из наведене законске одредбе произлази да је последица искључења објекта купца, престанак уговора о снабдевању, па тиме и свих права и обавеза уговорних страна, те је у том смислу првостепени суд пропустио да да разлоге да ли је чињеница да је од обуставе електричне енергије прошло више од годину дана, тужилац поступио у складу са својом обавезом и од каквог је значаја та чињеница на основаност његовог захтева.

(Решења Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-2758/20 од 05.10.2021. године)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА ПРОФЕСИОНАЛНОГ СПОРТИСТЕ СА СПОРТСКОМ ОРГАНИЗАЦИЈОМ

(члан 9. Закона о спорту „Сл. гласник РС” бр. 24/11, 99/11
- др. закон, у вези са чланом 196. Закона о раду и чланом 371. ЗОО)

Уговор о регулисању међусобних права и обавеза по ком је ангажован професионални спортиста и којим је спортска организација обавезана да спортисти, поред уговорених износа, плати и све припадајуће пореске обавезе које проистичу из тих уплата, не могу се сматрати уговорима о раду с обзиром да се не ради о потраживању из радног односа, нити се може говорити о неисплаћеним зарадама тужиоцу, па нема места ни примени рока застарелости из члана 196. Закона о раду.

Професионални спортисти не заснивају ex lege (по сили закона) радни однос код спортских организација.

Из образложења:

На основу изведених доказа утврђено је да је тужилац са правним претходником туженог - Одбојкашким клубом „В.В.” из Крагујевца, за играчку сезону 2007/2008, закључио Уговор о регулисању међусобних права и обавеза, којим је ангажован као играч, за потребе играња у сениорској мушкој екипи која се такмичи у Првој савезној одбојкашкој лиги Србије, по ком основу је остао неизмирен дуг према тужиоцу у укупном износу од 3.120 евра, да је након овог уговора тужилац закључио са правним претходником туженог анекс уговора о ангажовању за следеће три такмичарске сезоне: 2008/2009, 2009/2010 и 2010/2011, по ком основу је за сезону 2008/2009 остао неизмирен дуг туженог према тужиоцу од 10.000 евра, за сезону 2009/2010 дуг од 9.250 евра и за 2010/2011 дуг од 8.100 евра, као и да се чланом 8. овог анекса тужени обавезао да тужиоцу најкасније до 31.01.2010. године обезбеди у власништву стан површине 48-50 м², а да уколико то не учини тужиоцу исплати 55.000 евра најкасније до 30.10.2010. године. Утврђено је да тужени до уговореног рока није тужиоцу обезбедио стан нити истом исплатио уговорени износ накнаде од 55.000 евра. Након тога тужилац је са туженим закључио нови анекс уговора, за такмичарске сезоне 2011/2012 и 2012/2013, по ком основу је остао неизмирен дуг туженог према тужиоцу од 1.000 евра, а потом и анекс уговора за такмичарску сезону 2013/2014 по ком је остао неизмирен дуг туженог према тужиоцу од 9.000 евра и за 2014/2015 са дугом туженог од 9.580 евра.

На основу овако утврђеног чињеничног стања суд је утврдио да је тужбени захтев тужиоца основан.

Одлучујући о истакнутом приговору застарелости суд је утврдио да је исти неоснован, из разлога што се спорни уговори и анекси уговора, по оцени суда, не могу сматрати уговорима о раду, како је то тужени истицао, имајући у виду да је у конкретном случају однос између парничних странака регулисан закључењем уговора о

регулисању међусобних права и обавеза по ком основу се тужени обавезао да тужиоцу поред уговорених износа плати и све припадајуће пореске обавезе које проистичу из тих уплата, а за коју врсту уговора, у погледу неиспуњења уговорених обавеза, није прописан посебан рок застарелости, тако да се има применити општи рок застарелости, прописан одредбом члана 371. ЗОО.

Погрешно тужени закључује да се уговорена новчана накнада коју тужилац потражује у овом поступку по приложеним уговорима има сматрати зарадом спортисте, те да је новчано потраживање тужиоца застарело и у смислу одредби члана 196. Закона о раду, из разлога што према Закону о спорту, важећем у периоду утужења, примања професионалних спортиста немају карактер зараде, тако да нема места ни примени рока застарелости који је предвиђен одредбама Закона о раду.

Наиме, професионални спортисти не заснивају *ex lege* (по сили закона) радни однос код спортских организација. Одредбом члана 9. Закона о спорту („Сл. гласник РС” бр. 24/11, 99/11- др. закон), важећег у утуженом периоду, прописано је да професионални спортиста заснива са спортском организацијом радни однос у складу са законом, као и да може засновати са спортском организацијом и радни однос на одређено време, без огласа, у складу са законом и спортским правилима. Дакле, смисао ове одредбе се тиче могућности и начина заснивања радног односа, али не и чињенице да професионални спортисти *ex lege* заснивају радни однос код спортских организација, како то пуномоћник туженог погрешно закључује. Такође и члан 12. Закона о спорту („Сл. гласник РС” бр. 24/11 и 99/11 - др. Закон) не упућује на другачије тумачење, с обзиром на то да је истим прописано да спортиста заснива радни однос са спортском организацијом закључењем уговора о раду, на одређено време, најдуже до 5 година.

У конкретном случају тужилац је као професионални спортиста ангажован по основу уговора о регулисању међусобних права и обавеза који се, по оцени овог суда, не могу сматрати уговорима о раду, односно у конкретном случају се не ради о потраживању из

радног односа, тако да се у том смислу не може ни говорити о неисплаћеним зарадама тужиоцу, па нема места ни применити рока застарелости из члана 196. Закона о раду, на који се позива тужени.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу 2П-21/18 од 26.04.2021. године која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2218/21 од 21.09.2021. године).

Сентенцу приредио Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

**КАПАРА КАО СРЕДСТВО ОБЕЗБЕЂЕЊА УГОВОРНЕ
ОБАВЕЗЕ, НЕ МОЖЕ ПОСТОЈАТИ БЕЗ ПОСТОЈАЊА
ГЛАВНЕ ОБАВЕЗЕ**

(Члан 79 Закона о облигационим односима)

У ситуацији када до закључења уговора о непокретности, као правног посла због кога је дата капара, не дође, извршена исплата се може ценити као исплата дела цена, с обзиром да је капара акцесорни посао и не може постојати без постојања главног уговора.

Из образложења:

Тужила је туженом, дала 2.000,00 еура ради куповине куће у Рачи, чији је власник овде тужени и да су о томе сачинили Уговор о купопродаји, који је оверен од стране Општинске управ Рача, и по том Уговору обавезана је тужила да исплати остатак договорене купопродајне цене у две рате и то још 10.000 евра половином октобра 2016. године и износ од 11.000 евра до јуна 2017. године. Даље, утврђено је, да касније није исплаћен остатак купопродајне цене, а што је првостепени суд закључио из исказа тужиоца и туженог, као и што је неспорно да није сачињен нови уговор о купопродаји, на коју околност је саслушан и Јавни бележник у Тополи.

Правилно је и по правном закључку Вишег суда, првостепени суд у ставу 1 изреке пресуде Основног суда у Аранђеловцу, Судска

јединица у Тополи, а одлучујући о основаности тужбеног захтева, обавезао туженог да преда тужиљи износ од 2.000 евра, а у смислу чл. 210. ЗОО, јер уговор који је закључен између тужиље и туженог, нема законом прописану форму јер исти није оверен од стране суда нити од стране Јавног бележника, тако да исти не производи правно дејство, а сходно чл. 4 Закона о промету непокретности, те како наведени износ не представља капару, већ део купопродајне цене, јер до закључења уговара није дошло, то је тужени у обавези да, сходно чл. 210. ЗОО, примљени новац врати јер исти је примио без основа с обзиром да закључења пуноважног уговора није дошло.

Наиме, према становишту овог суда, спорни износ који тужилац потражује, без обзира што је тужбом означен као капара, по својој правној природи то није, јер капара представља стварно средство обезбеђења извршења уговора који је закључен, а како се у конкретном случају не ради о закљученом уговору, и како предметна непокретност није прометована, то се у предметном поступку не може говорити о капари. Тачније, како Уговор о купопродаји оверен од стране Општинске управе Рача, не испуњава форме уговора о промету непокретности, имајући у виду да је чл. 4 Закона о промету непокретности, изричито прописано да се уговор о промету непокретности мора закључити у облику јавнобележничке потврђене исправе, као и да уговор који није закључен на наведени начин не производи правно дејство, код оваквог стања ствари када уговор који је закључен не производи правно дејство, износ од 2.000 евра, који је тужилац у конкретном случају предао, представља авансно плаћање дела купопродајне цене.

Дакле, у конкретном случају не ради се о институту капара, као средству обезбеђења уговорне обавезе, у смислу одредбе чл. 79 ЗОО, којим је прописано да се уговор по правилу сматра закљученим када је капара дата, јер капара је акцесоран правни посао и не може постојати без постојања главног уговора, односно главне обавезе. Другим речима, престанак главног уговора, престаје и кауза о капари, те како до закључења предметног уговора о непокретности није

дошло, извршена исплата искључиво може се тумачити као исплате дела цене, а како то правилно и закључује првостепени суд.

Следом изнетог, наводи жалбе којима се указује да је суд погрешно применио материјално право, оцењени су као неосновани из разлога што је чл. 210 ЗОО, прописано да када је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком другом правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, те како у конкретном случају није дошло до закључења за уговор тј није дошло до основа за исплату, то је поступајући суд уз правилну примену чл. 210 ЗОО, закључио да је тужени наведени износ примио без основа.

(Пресуда Основног суда у Аранђеловцу, Судска јединица у Тополи П-368/17 од 29.11.2019. године, Пресуде Вишег суд у Крагујевцу ГЖ-606/20 од 02.03.2021. године)

Приредила: Анета Лековић Илић,
судијски сарадник Вишег суда у Крагујевцу

ЛЕКАРСКА ГРЕШКА – ОБАВЕШТЕЊЕ ПАЦИЈЕНТА О МОГУЋИМ КОМПЛИКАЦИЈАМА И ПРАВИЛО О ПОВЕЋАНОЈ ПАЖЊИ

(чл. 5. став 1, 169. став 1 и 197. став 4. Закона о здравственој заштити и чл. 6, 7, 8, 11. и 31. Закона о правима пацијената)

Уколико тужени није имао одговарајуће услове за свеобухватан преглед пацијента, што је ординирајући лекар могао знати, у случају сумње у погледу врсте и квалитета повреде, постојала је обавеза туженог да упuti тужиоца у установу која те услове има, како би би дијагностификовање повреде било адекватно.

Лекар има дужност да обавести пацијента о свим могућим последицама и околностима везаним за његову повреду, нарочи-

то ако последице тог необавештавања могу бити од виталног значаја за његово здравље и могу створити компликације код здравља пацијента.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је, дана 01.08.2014. године, примљен у Клинички центар Крагујевац, на Клинику за ортопедију и трауматологију Одељење трауматологије, а ради збрињавања повреде задобијене у саобраћајној незгоди којом приликом је извршено РТГ снимање кука и наведено да постоји сумња на постојање прелома чашице каричне кости. Дана 05.08.2014. године тужилац је отпуштен са болничког лечења са констатацијом да је стање пацијента побољшано и са отпусном дијагнозом *fractura acetabuli l.dex.in obs* - сумња на прелом чашице кука и да треба да се уради скенер да би се потврдила дијагноза. Том приликом му је дата терапија, савет за активности у кућним условима и дозвољен ход са штакама са ослонцем на повређену ногу до границе бола, те да се јави на контролни преглед за две недеље, с обзиром да у том тренутку скенер у КЦ Крагујевац није радио, у нади да ће скенер за две недеље прорадити да би се завршила ЦТ дијагностика. Др Ж. Ф., ординирајући лекар, сумњао је на прелом карлице у пределу кука, али с обзиром да у том тренутку у КЦ Крагујевац скенер није био исправан, своју сумњу у погледу повреде и обима исте а ради даљег планирања оперативног или неоперативног лечења није био у могућности да са сигурношћу изрази. Одлука да се тужилац отпусти кући није била искључиво његова већ колегијума лекара ортопеда. Није извршено РТГ снимање из допунске пројекције (радиографска пројекција по Жиду коси снимак) којим се може утврдити део прелома ацетабуле. Тужилац је, након две недеље, када му је заказана контрола, пронашао др Ж. Ф. на одељењу, који му је рекао да скенер и даље не ради. Тужилац га је, том приликом, замолио да му напише који снимак је потребно да уради, којом приликом је ординирајући лекар на парчету папира написао коју врсту снимка да уради у Ћуприји. На основу наведеног упутства, тужилац је, након 4-5 дана, дана 28.08.2014.

године у Општој болници у Ћуприји извршио снимање МСТСТ карлице и оба кука, из којег снимка је утврђен прелом чашице кука. Прегледом је установљена мултифрагментална фрактура (прелом и више фрагменталинија) десног ацетабулума (зглобне површине кука) са дислокацијом фрагмената просторно и линеарно и са померањем и импликацијом главе фемура постериорно. Након што је обавио снимање у Ћуприји, тужилац се истог дана са снимком јавио др Ж. Ф., који му је тада рекао да је сигуран да има прелом чашице десног кука и да га конзилијум није послушао. Предложио му је да остане на одељењу ради даљег лечења и да одмах буде оперисан (тужилац не искључује ту могућност приликом последњег саслушања), али је тужилац рекао да ће размислити, те је након консултација са својом партнерком одбио и отишао. Одмах сутрадан, након што је обавио снимање у Ћуприји, отишао је за Београд где су му, по речима тужилаца, рекли да је касно за операцију јер је почело да сраста и да су извесне плочице требале да буду уграђене у року од 48 сати од када се повредио. Тужилац се поновно јавио на преглед у КЦ Крагујевац дана 20.11.2014. године, где је примљен на Одељење ортопедије и где је извршено поновно СТ снимање десног кука и установљен исти налаз као приликом СТ снимања у Општој болници у Ћуприји дана 28.08.2014. године. Тужилац је поново прегледан у КЦ Крагујевац дана 23.02.2015. године, када је констатовано скраћење десне ноге и да хода уз помоћ штака. Предложена му је физикална терапија уз бањско лечење, а на следећем контролном прегледу, после месец дана - 20.04.2015. године, констатовано је да му је десна нога краћа за 6,5 цм и да хода самостално уз помоћ потпазушних штака, препоручена му је физикална терапија уз ортопедске ципеле са повишицом од 6,5 цм за десну ногу. У даљем току лечења тужилац је дана 03.08.2015. године прегледан на Институту за ортопедско-хируршке болести „Бањица“, где је констатовано да долази због отежаног хода и повремених болова и где је установљено да је десна нога краћа за око 3 цм, да постоји слабија развијеност мишића карлице, уз ограничење покрета при крајњим амплитудама. Предложена му је операција (тотална алоартопластика десног кука) и стављен је на листу чекања за уградњу безцементне ендеопротезе десног кука, а операција

(уградње протезе) је извршена 2016. године у Клиници на Бањици, две године након повреде.

Код тако утврђеног чињеничног стања, суд је закључио да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете због стручне грешке здравственог радника, сходно одредбама члана 5. став 1, 169. став 1 и 197. став 4. Закона о здравственој заштити, члана 31. Закона о правима пацијената те одредаба члана 154. став 1, 158, 18. став 2, 170, 171. став 1. и 200. Закона о облигационим односима.

Да би постојала грађанско-правна одговорност за накнаду штете због лекарске грешке, потребно је да се утврди постојање лекарске грешке, као и узрочно-последична веза између учињене лекарске грешке и настале штете, постојање одговорности лекара за учињену грешку, односно да ли би до штете дошло да се лекар понашао у складу са захтевима медицинске струке.

Код тужиоца је, не само несавесним и неадекватним спровођењем дијагностичких мера, већ и датим упутствима и саветима приликом отпуста на кућно лечење које је засновано на тако спроведеној дијагностици, несумњиво дошло до погоршања здравственог стања и наступања дегенеративних промена, до додатног померања главе бутне кости, болова, смањење амплитуде покрета у десном куку и скраћивање ноге. Недвосмислено је утврђено да се тип повреде кука, какав је био присутан код тужиоца може лечити искључиво оперативним путем најкасније до 3 недеље од повређивања. Ово је утврђено на основу налаза и мишљења Судско медицинског одбора Медицинског факултета у Београду и исказом ординирајућег лекара др Ж.Ф., који је непосредно упознат са стањем и здравственим приликама у којима се тужилаца налазио и који је у свом исказу навео да су се по претходно обављеним прегледима могли видети померени фрагменти, тужилац би био оперисан, фрагменти би се вратили на место и чекало би се зарастање те „да је тужилац оперисан неколико дана након повреде сигурно му нога не би била краћа”. Дакле, да није дошло до пропуста у дијагностици и лечењу тужиоца, шансе за његов опоравак биле би далеко веће а самим тим и штетне последице мање, тиме је умањена могућност повољног исхода и дошло је до повећања

ризика настанка нежељених дегенеративних промена по здравље и здравствено стање тужиоца.

Суд налази да лекар има дужност да обавести пацијента о свим могућим последицама и околностима везаним за његову болест, нарочито ако последице тог необавештавања могу бити од виталног значаја за његово здравље и могу створити компликације код здравља пацијента.

Ординирајући лекар др Ж. Ф. је приликом отпуста тужиоца из КЦ Крагујевац сумњао на прелом карлице у пределу кука код тужиоца (касније је чак изјавио како се остварила његова тврдња), а то је и констатовано у отпусној листи где је наведено да се сумња на постојање прелома чашице карличне кости. С обзиром да у том тренутку није радио скенер, отпустио је тужиоца кући уз препоруку да се тек за две недеље јави на контролни преглед у нади да ће скенер до тада прорадити. Међутим, и поред ове сумње у погледу прелома чашице карличне кости и могућим последицама, отпустио је тужиоца без упозорења на могуће последице неблагоприятног захвата у случају остварења његове сумње, није га упозорио на неопходност да обави снимање скенером у што краћем року ван тужене здравствене установе имајући у виду постојање сумње о озбиљној озледи код тужиоца која би неблагоприятним лечењем могла значајно да утиче на виталитет његовог тела. Наиме, ординирајући лекар није тужиоца упутио да преглед односно снимање скенером обави на било ком другом месту (у другој здравственој установи или приватној пракси), имајући у виду да је МСЦТ апарат у периоду од 01.08.2014. године до 21.08.2015. године код тужене био у квару, с обзиром да се сви преломи кука код којих је медицински индикована операција, оперишу најкасније до 3 недеље од повређивања, чиме се умањује могућност настанка компликација (смањење обима покрета, скраћење ноге и др.). Уколико се радило о прелому где је операција била медицински индикована, да је извршена по правилима медицинске науке и ортопедскотрауматолошке праксе у периоду до 3 недеље након повређивања, могућност настанка компликација (скраћење ноге,

смањен обим покрета и др.) које постоје код тужиоца била би значајно умањена, како то произилази из налаза и мишљења Судско медицинског одбора.

Ординирајући лекар је, с тога, морао ово да зна, да се преломи кука код којих је медицински индикована операција, оперишу најкасније до 3 недеље од повређивања, али је изостанком повећане пажње коју је дата сумња индиковала, без предузимања других дијагностичких мера и правилног савета о ослањању на повређену ногу ипак отпустио тужиоца уз препоруку да се за две недеље јави на контролни преглед у нади да ће скенер до тада прорадити, иако тужиоца није упозорио на хитност обављања прегледа скенера како би одагнао сумњу и спречио могуће компликације. Ординирајући лекар је навео да је пацијент оперисан неколико дана након повреде сигурно му нога не би била краћа и конкретна повреда код пацијента, с обзиром да је у питању била већа дислокација лечи се искључиво операцијом, и да је навео да је имао сумње у повреду, односно да је претпостављао да је било прелома, тужиоца ипак није обавестио о свему томе. Ово тим пре што је приликом саслушања ординирајући лекар чак навео да и ако се претпостави да скенер ни након две недеље односно у време заказане контроле није радио, а да се тужилац јавио на контролу да би му био савет да се јави за недељу или две на поновну контролу, што такође упућује на изостанак потребне пажње на хитност захвата и предузимања потребних дијагностичких мера. Из овога произилази да би сведок тужиоца опет вратио за две недеље пре него да га, с обзиром на озбиљност могућих последица, упути да снимање односно преглед што хитније обави у другој установи.

Тужилац је имао право да зна шта ће се са њим дешавати у случају да се ради о прелому карличне кости и шта се може десити ако се таква повреда не идентификује и не оперише благовремено. Само у том случају пацијент је у могућности да узме у обзир разлоге за и против и да донесе разумну одлуку која се тиче његовог здравља. Право на обавештеност и информације тужилац има и сходно одредби члана 11. и 7. Закона о правима пацијената.

Имајући у виду да је код тужене учињен пропуст јер нису спроведене све расположиве дијагностичке мере у циљу разјашњења врсте повреде и потребе оперативног лечења у што краћем року, као необавештење тужиоца о могућим ризицима, последицама и неопходности оперативног захвата у што краћем року те од стране тужиоца прибављања потребног МСЦТ снимка, те да су управо наведени пропусти на страни туженог у узрочно-последичној вези са насталом штетом код тужиоца, то суд налази да тужилац има право на накнаду штете.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу ИП-2/21 од 11.05.2022. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1983/22 од 22.11.2022. године).

Сентенцу приредио Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

НАПЛАТА ЦЕНЕ ЗА УСЛУГУ ГРЕЈАЊА ПРИЛИКОМ САМОВЛАСНОГ ИСКЉУЧЕЊА КОРИСНИКА СА СИСТЕМА ДАЉИНСКОГ ГРЕЈАЊА

У ситуацији када корисник самоиницијативно скине грејна тела без сагласности дистрибутера, не престаје обавеза корисника да измирује доспеле обавезе које се односе на секундарне ефекте грејања

Из образложења:

Тужилац је, у периоду од 31.10.2017. године до 22.04.2019. године, фактурисао туженом услуге испоручивања топлотне енергије за пословни грејни простор. Тужени је 20.09.2013. године, поднео захтев за искључење са система даљинског управљања, а у одговору на захтев за искључење, тужилац је обавестио туженог под којим условима може да буде искључен са система даљинског грејања, а по ком тужени није поступио, већ је саминицијативно физички одвојио грејно тело са система за даљинско управљање, а што су радници

тужиоца утврдили изласком на лице места. Тужилац је у одговору од 24.10.2013. године, обавестио туженог да је неопходно да у року од 5 дана од дана пријема дописа, грејно тело прикључи на систем даљинског грејања. Тужени није грејне инсталације вратио у првобитно стање.

Полазећи од наведеног, правилно и по правном закључку Вишег суда, првостепени суд налази да је тужбени захтев тужиоца основан, јер тужени није доказао да је измирио доспеле обавезе за утужени период.

За своју одлуку првостепени суд је дао јасне разлоге које, као правилне прихвата и другостепени суд.

Наводи жалбе да тужени не користи услуге грејања, код чињенице да је скинуо грејна тела са система грејања, па исти не може бити обавезан на плаћање услуга које не користи, оцењени су као неосновани. Наиме, правилно је првостепени суд, ожалбену одлуку, донео применом чл. 63. ст. 1. Одлуке о снабдевању Града Крагујевца топлотном енергијом („Службени лист Града Крагујевца“, бр. 10/2009 и 29/2010), којом су одређени услови за искључење инсталација са система даљинског грејања, па како тужени није поступио по упуту тужиоца и обезбедио потребне техничке услове за искључење са мреже на начин којим се не ремети режим грејања, то самоиницијативним скидањем грејних тела без сагласности тужиоца, туженом није престала обавеза да намирује доспела дуговања која се односе, не на испоручену топлотну енергију како жалба погрешно указује, већ на секундарне ефекте грејања, имајући у виду да се ради о трајном дуговинском односу парничних странака.

(Пресудом Основног суда у Крагујевцу ЗП-161/22 од 17.03.2023. године, пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-7407/23 од 11.09.2023. године)

Приредила: Анета Лековић Илић,
судијски сарадник Вишег суда у Крагујевцу

**ОПТЕРЕЋЕНОСТ СУДА ИЛИ КОНКРЕТНОГ СУДИЈЕ
БРОЈЕМ ПРЕДМЕТА, ПОСЕБНО БРОЈЕМ ТАКОЗВАНИХ
„ТИПСКИХ“ ТУЖБИ, НЕ СМЕ УТИЦАТИ НА ДЕЛОТВОРНО
И АЖУРНО ПОСТУПАЊЕ СУДА У ОСТАЛИМ
ПОСТУПЦИМА, А ПОГОВОРО НЕ У ПОСТУПЦИМА
ЗА КОЈЕ ЈЕ САМ ЗАКОНОДАВАЦ ПРЕДВИДЕО
ХИТНОСТ У ПОСТУПАЊУ**

Из образложења:

Наиме, одредбом члана 4. Закона о заштити суђења у разумном року, одређена су мерила за оцењивање трајања суђења у разумном року по којима ће суд приликом одлучивања о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року уважити све околности предмета суђења, пре свега сложеност чињеничних и правних питања, целокупно трајање поступка и поступање суда, јавног тужилаштва или другог државног органа, природа и врста предмета суђења или истраге, значај предмета суђења или истраге по странку, понашање странака током поступка, посебно поштовање процесних права и обавеза, затим поштовање редоследа решавања предмета и законски рокови за заказивање рочишта и главног претреса и израду одлука.

Следом наведеног, када се има у виду да се у конкретном случају ради о спору ради сметања државине, који је хитне природе, због чега је прописана дужност суда да приликом одређивања рокова и рочишта посебно води рачуна о потреби хитног решавања спорова, сходно члану 449 ЗПП, то поступање суда и заказивање рочишта у интервалима који су се кретали и до 6 месеци од претходног одржаног рочишта, није у складу са потребом хитног решавања ових спорова, и исто не испуњава захтев разумне дужине поступања и трајања поступка. Такође, супротно закључку првостепеног суда, Виши суд је става да се, код оцене дужине трајања поступка који не испуњава захтев разумног рока, не узима у обзир оптерећеност суда или конкретног судије бројем предмета, посебно не бројем такозваних „типских“ тужби, које с обзиром на предмет захтева истакнутог у њима, не смеју утицати на делотворно и ажурно поступање суда у осталим поступцима, а поготово не у поступцима за које је сам законодавац

предвидео хитност у поступању. Ово и из разлога јер је чланом 177 Судског пословника, прописано да се првенствено узимају у рад предмети који се по закону сматрају нарочито хитним или хитним, а затим предмети који због околности случаја захтевају хитно поступање, док је чланом 179 истог, прописано да се првенствено заказују рочишта у поступцима који су по природи или по закону нарочито хитни, односно хитни, поступцима из Програма за решавање старих предмета, као и у поступцима који дуже трају.

(Решења Вишег суда у Крагујевцу РЖГ-43/21 од 21.01.2022. године)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

СМЕТАЊЕ ДРЖАВИНЕ КОД НЕПОКРЕТНОСТИ ЧИЈА ЈЕ ДРЖАВИНА СТЕЧЕНА У ПОСТУПКУ ЈАВНЕ ПРОДАЈЕ ПРЕД ЈАВНИМ ИЗВРШИТЕЉЕМ

У поступку јавне продаје пред јавним извршитељем, купац на оригинаран начин стиче право својине, за који није потребно увођење у посед у циљу стицања државине, те произлази да се спорна непокретност по окончању поступка јавне продаје, актом надлежног органа предаје купцу у државину и својину, сходно чему се одлуке донете у поступцима сметања државине могу оспоравати због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, имајући у виду неопходност суда да правилно утврди ко је био у последњој мирној државини, којом радњом је извршено сметање и да ли је у тој радњи било елемената противправности.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео решење којим је усвојен тужбени захтев тужиле, па је утврђено да је тужена дана 19.05.2021. године сметала тужилу у коришћену стамбеног простора – куће која се налази у Р. у улици В. П. Ц. број 18, па је обавезана тужена да одмах по пријему решења успостави претходно

стање на тај начин што ће на улазним вратима вратити браву која је постојала пре извршеног сметања и омогућити тужили несметано коришћење наведених просторија, као и да се у будуће уздржи од оваквог и сличног сметања, под претњом извршења и новчаног кажњавања. Наведено решење укинато је решењем Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-3893/23 од 15.08.2023. године и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак применом члана 401 тачка 3 ЗПП и члана 391 став 1 ЗПП.

Наиме, нису јасни разлози којима се руководио првостепени суд када је одлучио да усвоји тужбени захтев тужиле и утврди да је тужена сметала тужилу у коришћењу стамбеног простора, имајући у виду да је туженој по основу закључка јавног извршитеља Д. Ч. И.И.2181/2016 веза И.182/2016 од 18.05.2021. године, спорна непокретност предата у државину и својину, а након чега је тужена и заменила браву на улазним вратима.

У смислу напред изнетог, првостепени суд није потпуно утврдио чињенично стање, односно није утврдио ко је био у последњој мирној државини, којом радњом је извршено сметање и да ли је у тој радњи било елемената противправности, имајући у виду да се у конкретном случају ради о оригинарном начину стицања својине за који није потребно увођење у посед у циљу стицања државине, а да из закључка јавног извршитеља Д. Ч. из К. И.И.2181/2016 веза И.182/2016 од 18.05.2021. године, на несумњив начин произлази да је спорна непокретност по окончању поступка јавне продаје, предата туженој у државину и својину.

(Решење Основног суда у Аранђеловцу, Судска јединица у Тополи П-1155/21 од 18.11.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-3893/23 од 15.08.2023. године.)

Сентенцу приредила: Ташана Димитријевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ОДГОВОРНОСТ ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈЕ СРБИЈЕ
ЗА МАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ КОЈУ ЈЕ ПРЕТРПЕО
ТУЖИЛАЦ, КАО ПОСЛЕДИЦУ НЕОДРЖАВАЊА
НИСКОНАПОНСКЕ МРЕЖЕ И НЕСПРОВОЂЕЊА МЕРА
ЗАШТИТЕ ОД СТРАНЕ ТУЖЕНЕ, ПРЕДВИЂЕНИХ
ЗАКОНОМ О ЕНЕРГЕТИЦИ**

Електродистрибуција Србије, сходно чл. 173 и чл. 174 ЗОО, одговора за материјалну штету коју је претрпео тужилац, као последицу неодржавања нисконапонске мреже и неспровођења мера заштите од стране туженог, предвиђених чл. 218 ст. 1 и ст. 6 Закона о енергетици, којима се обезбеђује сигуран и безбедан рад преносног система и сигурна испорука електричне енергије Одредбом 218 ст. 1 Закона о енергетици, прописано је да је енергетски субјект који обавља делатност преноса, односно дистрибуције електричне енергије дужан да спроводи мере заштите у складу са овим законом и другим техничким прописима, док је ставом 6 истог члана, прописано да је оператор преносног, односно дистрибутивног система надлежан за енергетски субјект, дужан да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разложима из оспорене пресуде, произлази да се на имању тужиоца, услед олује и кише преломило стабло шљиве кроз чију крошњу су пролазили проводници нисконапонске монофазне мреже, која је била у јако лошем стању, те да је шљива пала преко проводника на другу шљиву, сломила стуб од те друге шљиве и да су обе пале на линију са струјом и покидале жицу ниско напонске мреже. Покидани фазни проводници су се умрсили у крошње дрвећа шљиве и три овце тужиоца, које су се налазиле на паши су пришле хранећи се, поломљеним шљивама и у контакту са обореним стаблом шљиве настрадале због струјног удара. Из налаза и мишљења вештака електро струке, утврђено је да у конкретном случају дошло до кидања фазног проводника услед олујног невремена, кише и јаког удара ветра, односно да се преломило стабло шљиве

кроз чију крошњу су пролазили проводници нисконапонске монофазне мреже напона 230 волти, након чега је покидани фазни проводник умршен у крошње дрвећа шљиве, пао преко поломљеног стабла које је лежало на влажном земљишту, као и да је покидани фазни проводник остао под напоном зато што је земљиште било натопљено и влажно и земљишноспојна заштита није деловала, па су овце које су пришле да брсте лишће у првом контакту са обореним стаблом шљиве настрадале због струјног удара. Даље је утврђено да до кидања фазних проводника не би дошло, а самим тим ни до штете, да је редовно одржавана ниско напонска мрежа од стране туженог.

Имајући у виду наведено, правилно је и по правној оцени Вишег суда, поступио првостепени суд када је утврдио да је тужени, сходно чл. 173 и чл. 174 ЗОО, одговоран за штету коју је претрпео тужилац, као последицу неодржавања нисконапонске мреже и неспровођења мера заштите од стране туженог, предвиђених чл. 218 ст. 1 Закона о енергетици, којима се обезбеђује сигуран и безбедан рад преносног система и сигурна испорука електричне енергије, због чега је тужиоцу признао право на накнаду материјалне штете.

Жалбени наводи туженог којима указује да је погрешна оцена првостепеног суда да није било места примени чл. 177 ЗОО, имајући у виду да је штета настала као последица изванредних атмосферских прилика-олује, те да је јасно да штета потиче од узрока који се налазио ван ствари, и чије се дејство није могло предвидети, избећи и отклонити, нису основани.

Ово из разлога што су пропусти туженог у одржавању нисконапонске мреже у директној узрочно-последичној вези са настанком штете на имању тужиоца, која штета, према налазу и мишљењу вештака електротечничке струке, не би ни настала да је редовно одржавана нисконапонска мрежа од стране туженог, односно у случају да је тужени редовно уклањао дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта, а како је то прописано чл. 218 ст. 6 Закона о енергетици. Такође, правилан је и закључак првостепеног суда да тужени није доказао да штета потиче од неког узрока који се налазио ван ствари чије се дејство није могло предвидети, ни избећи

или отклонити, односно да се тужени не може позивати на институт више силе, предвиђене одредбом 177 ЗОО, с обзиром на обавезе туженог које су прописане чланом 218 ст. 1 и ст. 6 тада важећег Закона о енергетици. Наиме, одредбом 218 ст. 1 Закона о енергетици, прописано је да је енергетски субјект који обавља делатност преноса, односно дистрибуције електричне енергије дужан да спроводи мере заштите у складу са овим законом и другим техничким прописима, док је ставом 6 истог члана, прописано да је оператор преносног, односно дистрибутивног система надлежан за енергетски субјект, дужан да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта, а којих се обавеза тужени, у конкретном случају није придржавао, будући да су каблови нисконапонске мреже пролазили кроз крошње дрвећа постојећег на имању тужиоца, као и чињенице утврђене од стране сведока-радника туженог да је електромережа у Пајсијевићу у јако лошем стању.

Жалбени наводи туженог да у конкретном случају постоји и одговорност тужиоца насталој штети, те да је првостепени суд пропустио да примени институт подељене одговорности, с обзиром да је до кидања проводника нисконапонске мреже дошло услед пада шљива која су у власништву тужиоца, а која су била у заштитном појасу, чиме је тужилац поступио супротно чл. 218 ст. 2 Закона о енергетици, нису основани, с обзиром да тужени у току првостепеног поступка није пружио доказе на околност да је тужилац поступио противно наведеној одредби, односно да је, након изградње нисконапонске мреже, у заштитном појасу, испод, изнад или поред електроенергетских објеката садио дрвеће и друго растиње, због чега је правилан закључак првостепеног суда о искључивој и неподељеној одговорности туженог за насталу штету.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-2485/23 од 04.09.2023. године)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**СМЕТАЊЕ ДРЖАВИНЕ И УСПОСТАВЉАЊЕ
ПРЕЂАШЊЕГ СТАЊА
(члан 79 ЗОСПО)**

Тужбени захтев, у спору за сметање државине, мора да садржи јасан, одређен и разумљив разлог за реституцију, односно захтев за успостављање пређашњег стања и забрану даљег узнемиравања државине.

Из образложења:

Тужиоци су дана 29.05.2023. године поднели тужбу са предлогом за издавање привремене мере, а ради сметања поседа, којом су тужиоци тражили да се утврди да су тужени, сметали тужиоце у мирном и фактичком вршењу државине права на употребу воде са водоводне мреже, преко водомера бр. 1768078, на тај начин што је орган друготуженог, издао Решење 355-727/23 од 11.04.2023. године и наложио првотуженом „ЈКП Водовод и канализација“ да тужиоце искључи са система јавне водоводне мреже, што је овај и учинио, па је скидањем цеви из шахте искључио довод воде, од водомера 1768078 до домаћинства тужилаца и тако их спречио у вршењу државине права на употребу воде са водоводне мреже, па да се наложи туженима да се убудуће уздрже од оваквог или сличног понашања, све у року од 8 дана по правоснажности овог решења, под претњом принудног извршења.

Полазећи од оваквог чињеничног стања, првостепени суд је, одбацио тужбу тужилаца из разлога јер тужба не садржи све да би по њој могло да се поступа, наводећи у образложењу да су постављеним тужбеним захтевом тужиоци пропустили да, поред утврђења да су тужени извршили акт сметања и да се убудуће уздрже од даљег сметања, траже и успоставу пређашњег стања (налог за укључење воде).

Наиме, тужба због сметања државине је по својој природи кондемпнаторна тужба и обавезан елемент њеног петитума је кондемпнација у виду одређеног налога за престанак сметања државине, одређене забране даљег сметања и одређеног налога за реституцију (успоставу пређашњег стања), у случају када је дошло до одузимања државине, а не само утврђење чињенице да је одређеним чином извршено сметање државине, јер се посесорни спор и води управо због

чињенице да је држаоцу повређена државина било одузимањем ствари било сметањем државине.

Следом изнетог, а како је у конкретном случају, радњама тужених дошло до одузимања државине тужиоца, на начин што су исти искључени са система јавне водоводне мреже-скидањем цеви из шахте, то су тужиоци, посебно имајући у виду да је тужбу у име тужиоца поднео пуномоћник из реда адвоката, пропустили да кроз петитум тужбе за сметање поседа захтевају и успоставу пређашњег стања, сходно чему је правилно првостепени суд тужбу одбацио, јер тужба не садржи све потребно да би по њој могло да се поступа, супротно наводи жалбе, а у смислу чл. 79 Закона о основама својинско правног односа, којим је прописано да тужба и поступак за сметање државине имају за циљ заштиту и обнављање последњег стања државине, уз забрану даљег узнемиравања државине, због чега тужбени захтев у спору за сметање државине, мора да садржи јасан, одређен и разумљив разлог за реституцију, односно захтев за успостављање пређашњег стања и забрану даљег узнемиравања државине.

Наводи жалбе којима се указује да је првостепени суд пропустио да одлучи о привременој мери, оцењени су као неосновани, из разлога јер како је поднетим предлогом за издавање привремене мере тражено да се обавезу тужени да изврше прикључење тужилаца на водоводну мрежу, а која реституција није истакнута тужбом, то је првостепени суд правилно закључио, а следом изнетог, да се нису створили услови ни за одлучивање о предметној привременој мери, из разлога што је привремена мера, према члану 414 Закона о извршном поступку, једно од средстава обезбеђења (поред заложног права на непокретности и претходне мере), те одлучивање о њој не може бити ван тужбеног захтева.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 6П-3393/2023 од 29.05.2023. године и пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж-6575/23 од 07.07.2023. године)

Приредила: Анета Лековић Илић,
судијски сарадник Вишег суда у Крагујевцу

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ПРОЦЕСНО ПРАВО

ПОСТУПАЊЕ СУДА У СИТУАЦИЈИ КАДА ВЕШТАК ДОСТАВИ НАЛАЗ И МИШЉЕЊЕ КОЈИ ЈЕ НЕЈАСАН, НЕПОТПУН ИЛИ ПРОТИВРЕЧАН САМ СЕБИ

У ситуацији када се из достављеног налаза и мишљења вештака не може са сигурношћу утврдити постојање узрочно-последичне везе између противправне радње и настале штете, ради примене адекватних норми материјалног права у циљу утврђивања одговорности за штетни догађај, обзиром да је дати налаз нејасан, непотпун или противречан сам себи, суд ће наложити вештаку да допуни или исправи налаз и мишљење и одредиће рок за отклањање недостатака, односно позваће вештака да се изјасни на рочишту.

Из образложења:

Према чињеничној грађи на којој је заснована побијана пресуда, дошло је до пожара на електроинсталацијма тужиоца и на електростубу са кога се тужиочево домаћинство напаја електричном енергијом. Радници туженог су констатовали да је одговорност за настали пожар на тужиоцу, те је он самостално санирао насталу штету, чија висина је утврђена од стране сталног судског вештака електроструке, који је, у датом налазу и мишљењу утврдио које су све

поправке и улагања била потребна тужиоцу. Вештачењем од стране вештака психијатра, утврђено је да је тужилац критичном приликом осећао примарни или егзистенцијални страх, у трајању од пар минута, а да се други типови страха нису јавили код тужиоца. Тужилац се обратио туженом ради накнаде материјалне и нематеријалне штете, па како тужени по истакнутом захтеву није поступио, то је тужилац поднео тужбу.

Образлажући одлуку којом је одбио тужбени захтев, првостепени суд је навео да из писаних доказа, приложених у списима предмета, не произилази да је до предметног пожара дошло услед пропуста туженог, јер се из налаза и мишљења сталног судског вештака електроструке не може утврдити узрок пожара, посебно имајући у виду да тужилац није доказао шта је предметни пожар проузроковало, обзиром да је на њему, у смислу чл. 231 ЗПП био терет доказивања наведене чињенице, те није ни било могуће утврдити ни одговорност за насталу штету, у смислу чл. 154 и 155 ЗОО.

Супротно ставу првостепеног суда, виши суд, налази да је у овој правној ситуацији приликом изјашњења сталног судског вештака електроструке на дати налаз и мишљење, требало применити одредбу чл. 270 ст. 4 ЗПП, којом је прописано да ако вештак достави налаз и мишљење који је нејасан, непотпун или противречан сам себи, суд ће да наложи вештаку да допуни или исправи налаз и мишљење и одредиће рок за отклањање недостатака, односно позваће вештака да се изјасни на рочишту, а све ради утврђивања постојања узрочно-последичне везе између противправне радње и настале штете и примене адекватних норми материјалног права у циљу утврђивања одговорности за штетни догађај.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П-3079/19 од 12.05.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-1583/23 од 06.04.2023. године)

Сентенцу приредила: Марија Величковић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

НЕМОГУЋНОСТ НАВОЂЕЊА АДРЕСЕ ТУЖЕНОГ У ТУЖБИ И ОДБАЦИВАЊЕ ТУЖБЕ

Пропуст тужиоца да у тужби означи адресе тужених, имајући у виду објективну немогућност да сазна њихове адресе, не треба да доведе до одбачаја тужбе без претходног покушаја да се, на основу постојећих података из тужбе и доказа приложених уз тужбу, покуша утврдити адреса тужених од стране надлежног органа.

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разложима оспореног решења, тужила Љ. С. из Крагујевца је поднела тужбу против туженог Ф. Х. из Крагујевца, ул. Б. О. при чему је тужилац истакао да је исти на непознатој адреси, ради утврђења права својине по основу одржаја, породичне стамбене зграде бр. 1, која се налази у Крагујевцу. Уз тужбу је приложио препис листа непокретности бр. 6... у ком је као носилац права коришћења државине на породичној стамбеној згради бр. 1, на којој тужила тражи утврђење права својине, уписан тужени Ф. Х. из Крагујевца, од оца М., ул. Б. О. бр. 9/А, са обимом удела 1/1. Првостепени суд је упутио допис ПУ Крагујевац ради провере адресе пребивалишта или боравишта Ф. Х, са напоменом да је пријављена адреса боравишта у ул. Б. О., али да се тужени налази на непознатом боравишту у Швајцарској. ПУ Крагујевац је у одговору на допис навео да је неопходно да првостепени суд достави ПУ у Крагујевцу више идентификационих података за тражено лице, као што су тачан ЈМБГ, име оца, тачна адреса, датум и место рођења, број личне карте, како би се могло утврдити о ком лицу се ради. Првостепени суд је од тужиле затражио више идентификационих података за туженог како би му уручио тужбу. Пуномоћник тужиле је у допису навео да има само оне податке из листа непокретности и уговора о купопродаји без детаљних идентификационих података, уговора о купопродаји закљученим између тужиле и туженог Ф. Х., а према којим подацима првотужени Ф. Х., од оца М. има адресу у Крагујевцу у ул. Б.О. Друготужени В.Ц, од оца М., и четвртоужени Ј. Ђ., од

оца Ж., немају уписану адресу у листу непокретности, док трећету-
жени М. П., од оца Ж., у препису листа непокретности има уписану
адресу у Пајазитову.

Првостепени суд је одржао рочиште, ради претходног испи-
тивања тужбе на ком је пуномоћник тужиље навео је да није у могућ-
ности да суду достави више идентификационих података, с обзиром
да располаже само оним подацима који су уписани у листу непокрет-
ности достављеним уз тужбу, због чега је предложио да се туженима
постави привремени заступник.

Полазећи од одредбе члана 81. став 2, члана 98. став 3, члана
192. и 143. ЗПП, првостепени суд је оценио да нису испуњени услови за
постављање привременог заступника јер тужиља није доставила довољ-
но података на основу којих би суд прибавио извештај од надлежних
органа о тачним адресама тужених у смислу члана 143. ЗПП, те како се
по тужби није могло поступити, јер је неуредна, имајући у виду да се у
конкретном случају ради о јединственим супарничарима, то је, приме-
ном одредби члана 98. у вези члана 192. ЗПП, тужбу одбацио.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може
прихватити као правилан.

Наиме, одредбом члана 131. став 1. ЗПП предвиђено је да се
достављање физичким лицима врши на адресу, која је означена у
тужби, односно на адресу пребивалишта или боравишта, која је упи-
сана код органа за вођење евиденције о личним картама. Одредбом
члана 141. став 1. ЗПП предвиђено је да ће се тужба, решење о плат-
ном налогу, пресуда, решење против кога није дозвољена посебна
жалба и правни лек, доставити лично странци, односно законском
заступнику или пуномоћнику.

Одредбом члана 143. ЗПП је прописано да је странка дужна
да саопшти адресу противне странке, којој писмено треба лично
доставити. Ако странка којој је суд наложио да допуни поднесак и
наведе тачну адресу противне странке, којој писмено треба да се
достави, није у могућности да сазна адресу и о томе поднесе доказ
суду, суд ће од надлежног органа да прибави потребне податке.

У конкретном случају, иако тужила Љ.С. није у могућности да приложи тачне адресе за тужене, другостепени суд налази да немогућност тужиле да у тужби достави адресе односно више идентификационих података за тужене није разлог за одбачај тужбе без благовремене провере преко органа МУП – П, јер би се тек након такве провере преко могло са сигурношћу закључити да ли се ради о недостатку који је отклоњив.

Имајући у виду наведено, овај суд сматра да немогућност тужиле, да у тужби означи адресе тужених, имајући у виду њене наводе да није у могућности да сазна адресе тужених, не треба да доведе до одбачаја тужбе без претходног покушаја да се на основу постојећих података утврди адреса тужених од стране надлежног органа, с обзиром да би се тек након те провере могло поуздано утврдити да се ради о неотклоњивом недостатку због ког тужбу треба одбацити. У супротном, имајући у виду немогућност тужиле да достави тачну адресу тужених, као лица која су уписана у јавним књигама, био наметнут прекомеран терет који би отежао остварење процесних права странака и водио претераном формализму. Осим тога, и у пракси Европског суда за људска права заузет је став да су судови обавезни да примене правила поступка избегавајући претерани формализам који би угрозио правичност поступка.

Зато, одбацивање тужбе као непотпуне, без претходног покушаја да се, на основу постојећих података из тужбе и доказа приложених уз тужбу, покуша утврдити адреса тужених од стране надлежног органа, представља претерано формалистичко тумачење одредби ЗПП, те, по налажењу другостепеног суда, није било места одбачају тужбе.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж-2489/19 од 05.10.2021. године којим је укинута решење Основног суда у Крагујевцу П-3531/18 од 22.04.2019. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

НАКНАДА ТРОШКОВА ПОСТУПКА УМЕШАЧУ

(Члан 153. став 5. Закона о парничном поступку)

Умешач није странка у поступку те има право на накнаду парничних трошкова само за парничне радње предузете уместо странке којој се придружио и то једино ако су његове радње у поступку допринеле успеху стране у спору.

Из образложења:

Другостепени суд није умешачу признао трошкове жалбеног поступка, одређене на име састава жалбе, судске таксе на жалбу и другостепену одлуку, с обзиром да умешач има право на накнаду трошкова од противне странке само за парничне радње предузете уместо странке којој се придружио сходно одредби члана 153. став 5 ЗПП. Умешач није странка у поступку, а по ставу овог суда, има право на накнаду парничних трошкова само за парничне радње предузете уместо странке којој се придружио и то једино ако су његове радње у поступку допринеле успеху стране у спору, што у конкретном није случај, имајући у виду да је тужени изјавио жалбу, којом је знатно ширим и исцрпнијим разлозима побијао оспорену пресуду, по којој је успео у овом жалбеном поступку и коме су досуђени трошкови жалбеног поступка.

(Из пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж-3475/21 од 05.10.2021. године којом је преиначена пресуда Основног суда у Крагујевцу 16П-6323/17 од 23.12.2020. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

НАЛАЗ И МИШЉЕЊЕ ВЕШТАКА И ОЦЕНА ДОКАЗА

Обавеза је суда да оцени и образложи разлоге због којих је прихватио одређену варијанту налаза и мишљења вештака.

Из образложења:

На основу утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је нашао да у конкретном случају део имовине тужиоца није без правног основа прешао у имовину тужене, имајући у виду допунски налаз

и мишљење вештака од 13.02.2020. године и варијанту број 6 за који првостепени суд наводи да је прихватио, те да нема места примени одредби члана 210. став 1 ЗОО, због чега је одлучио као у изреци оспорене пресуде.

Међутим, другостепени суд налази да се основано жалбом тужиоца указује да је првостепени суд, учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тач. 12 ЗПП, јер нису јасни разлози пресуде о битним чињеницама с обзиром да су изостали разлози због којих је прихваћена варијанта број 6 налаза и мишљења вештака економско финансијске струке, односно образложење због чега првостепени суд заснива своју одлуку на тој варијанти налаза и мишљења, чиме је првостепена пресуда захваћена наведеном битном повредом одредаба парничног поступка, јер има недостатака због којих се не може испитати.

Наиме, неспорно је да је одредбом члана 8. ЗПП прописано да суд одлучује по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног поступка које ће чињенице да узме као доказане. Међутим, другостепени суд је става да наведена одредба не ослобађа обавезе првостепени суд да за своју одлуку наведе разлоге којима се руководи приликом доношења одлуке. Образложење такве одлуке треба да пружи, како другостепеном суду тако и странци, одговор на питање који су то разлози којима се првостепени суд водио приликом доношења одлуке, што омогућује странкама да одлуку побијају правним лековима, а вишем суду да, поводом правних лекова, испита да ли је одлука правилна и законита. То је средство које омогућује контролу судских одлука и спречава да се применом права, а посебно слободном оценом доказа приликом одлучивања у конкретној ствари, не повреди закон на штету парничне странке. Прихватање наведене варијанте налаза и мишљења, имајући у виду да постоје седам варијанти истог, не може бити само паушално образложено оценом суда да је иста прихваћена полазећи од меродавних одредби материјалног права, такав начин обрачуна правилан. Образложење (разлози) прихваћене варијанте од

стране првостепеног суда је нужно, јер се странкама мора дати могућност да уложи примедбе на одлуку суда, све имајући у виду да је током поступка урађен велики број варијанти налаза и мишљења вештака економско финансијске струке.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж-4475/21 од 11.10.2021. године којим је укинута пресуда Основног суда у Крагујевцу 8П-3012/17 од 12.01.2021. године).

Сентенцу приредила: Сашка Радосављевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

НАСТАВАК ПРЕКИНУТОГ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА ПРОТИВ КОНТРОЛНОГ ЧЛАНА ДРУШТВА

(Чл. 548. став 3. Закона о привредним друштвима
и чл. 225. став 1. ЗПП)

Контролни члан друштва са ограниченом одговорношћу одговара неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања привредног друштва из регистра због принудне ликвидације.

Парнични поступак прекинут због брисања друштва са ограниченом одговорношћу из Регистра може се наставити против контролног члана друштва, будући да се он појављује као својеврстан следбеник принудно ликвидарног привредног друштва у погледу испуњења његових обавеза преосталих након ликвидације.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крагујевцу П.бр.59/17 од 29.07.2021. године утврђен је прекид поступка у овој правној ствари јер је тужени „Н. И.“ д.о.о. Крагујевац, као правно лице, престао да постоји, брисањем из регистра привредних субјекта дана 15.07.2021. године.

Пуномоћник тужилаца је, дана 24.11.2021. године, предложио да се поступак у овој правној ствари настави према Ђ. Н. из Крагујевца с обзиром да тужени, као контролни члан друштва са ограниченом одговорношћу, одговара неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања истог.

Одлучујући о поднетом предлогу, суд је првенствено пошао од одредбе члана 548. став 1. Закона о привредним друштвима, којим је прописано да имовина брисаног друштва постаје имовина чланова друштва у сразмери са њиховим уделитема у капиталу друштва, а у случају ортакског друштва које нема капитал расподељује се на једнаке делове између ортака. Ставом 2. прописано је да након брисања друштва из регистра привредних субјеката, чланови брисаног друштва одговарају за обавезе друштва до висине вредности примљене имовине из става 1. овог члана. Ставом 3. прописано је да изузетно од става 2. овог члана, контролни члан друштва с ограниченом одговорношћу и контролни акционар акционарског друштва одговара неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања друштва из регистра.

Након брисања друштва из регистра привредних субјеката, закон као изузетак предвиђа одговорност контролног члана друштва тако што прописује да контролни члан одговара неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања друштва из регистра.

Појам контролног члана регулисан је одредбом члана 62. Закон о привредним друштвима, која одређује ко су повезана лица. Према овој одредби већинско учешће у основном капиталу постоји ако једно лице самостално или са другим лицима која са њим делују заједно, поседује више од 50% права гласа у друштву. Контрола подразумева право или могућност једног лица, самостално или са другим лицима која са њим заједнички делују, да врши контролни утицај на пословање другог лица, путем учешћа у основном капиталу, уговора или права на именовање већине директора, односно чланова надзорног одбора. Сматра се да је одређено лице контролни члан друштва увек када то лице самостално или са повезаним лицима поседује већинско учешће у основном капиталу друштва.

Ако је друштво брисано из регистра због принудне ликвидације имало контролног члана, то лице ће преузети прекинути парнични поступак, јер у том случају постоји законска сукцесија и прелаз права и обавеза на сукцесоре како је то одређено одредбом члана 548. Закона о привредним друштвима.

Имајући у виду чињеницу да, према увиду у Регистар Агенције за привредне регистре, произилази да је тужени Ђ. Н. из Крагујевца једини оснивач „Н. И.“ д.о.о. Крагујевац, то јест члан друштва са потпуним учешћем у основном капиталу овог брисаног привредног друштва, то је његова одговорност као члана друштва са јединим оснивачем за обавезе брисаног друштва предвиђена законом, те су се, сходно члану 201. став 4. ЗПП стекли услови за наставак поступка у овој правној ствари према туженом, као контролном члану брисаног друштва, који је дужан парницу примити у стању у којој се она налази у тренутку кад у њу ступа.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу 2П-59/17 од 15.12.2021. године).

**Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу**

НАСТАВАК ПРЕКИНУТОГ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА УСЛЕД ПРЕСТАНКА СПОРТСКОГ УДРУЖЕЊА (члан 77. став 2. Закона о спорту)

Кад није прописан начин расподеле имовине спортског удружења за случај престанка то имовина брисаног спортског удружења прелази по самом закону на јединицу локалне самоуправе на чијој територији је било седиште спортског друштва.

Парнични поступак прекинут због брисања спортског удружења из Регистра може се наставити против јединице локалне самоуправе на чијој територији је било седиште спортског друштва.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крагујевцу П-47/20 од 28.09.2020. године утврђен је прекид поступка у овој правној ствари, због престанка туженог Спортског удружења Коњичко друштво „Ш...” Крагујевац, те је одлучено да ће се поступак наставити када стечајни управник или правни следбеници правног лица преузму поступак или када их суд, на предлог противне стране, позове да то учине.

Пуномоћник тужилаца је, дана 23.12.2020. године, предложио да се поступак настави с обзиром да иако је Спортско удружење Коњичко друштво „Ш...” Крагујевац брисано из Регистра привредних субјеката, имовина овог спортског удружења постала је својина Града Крагујевца, због чега се поступак у овој правној ствари може наставити према Граду Крагујевцу, као правном следбенику овог спортског удружења.

Статутом друштва за коњички спорт и унапређење коњарства ”...” Крагујевац од 102.2012. године није прописан начин расподеле имовине за случај престанка друштва.

Одлучујући о поднетом предлогу, суд је првенствено пошао од одредбе члана 77. став 1. Закона о спорту („Сл. гласник РС“, бр. 10/2016) којим је прописано да за случај престанка спортског удружења као прималац његове имовине статутом се може одредити само домаћа недобитна организација у области спорта. Ставом 2. истог члана Закона прописано је да ако се у тренутку престанка спортског удружења не може поступити на начин одређен законом и статутом за расподелу имовине, или ако је спортско удружење престало на основу одлуке о забрани рада, имовина постаје својина јединице локалне самоуправе на чијој је територији било седиште спортског удружења и мора се употребити у сврхе које највише одговарају циљевима спортског удружења или у друге спортске сврхе.

Имајући у виду чињеницу да је Спортско удружење Коњичко друштво „Ш...” Крагујевац брисано из Регистра привредних субјеката дана 25.08.2020. године, као и чињеницу да Статутом овог спортског друштва није прописан начин расподеле имовине за случај

престанка друштва, то је, у складу са одредбом члана 77. став 2. Закона о спорту имовина овог брисаног спортског удружења прешла по самом закону на Град Крагујевац, на чијој територији је и било седиште овог спортског друштва, па је, по оцени суда, Град Крагујевац, сходно члану 201. став 4. ЗПП, дужан да парницу прими у стању у којој се она налази у тренутку кад у њу ступа.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу П-47/20 од 02.02.2022. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

ТУЖБА ЗА УТВРЂИВАЊЕ НЕДОЗВОЉЕНОСТИ ИЗВРШЕЊА

Наведена тужба представља специфично правно средство када парнични поступак представља допунски метод контроле законитости извршења и начин за стављање ван снаге неправилних и незаконитих решења о извршењу, другим речима овим правним средством се извршном дужнику омогућава да се контрола дозвољености извршења спроведе пред другим, парничним судом и по правилима парничног поступка која омогућавају да се одлучи о дозвољености самог принудног намирења одређеног потраживања. Дакле, повод за покретање парничног поступка јесте спор између извршног повериоца и извршног дужника о праву повериоца на принудно намирење одређеног потраживања, те следствено, уколико је престало да постоји право извршног повериоца на намирење одређеног потраживања или је спорно постојање потраживања, извршење није дозвољено и поступак извршења треба обуставити ако је у току. Следом наведеног, у парничном поступку по тужби за недозвољеност извршења, може се вредновати правно дејство новонасталих чињеница које утичу на постојање самог потраживања које се намирује у

извршном поступку, али се не може доводити у питање правноснажни резултат једног спора, у конкретном случају правноснажна и извршна одлука парничног суда о основаности тужбеног захтева тужиоца, овде извршног поверица, јер се на наведени начин обесмишљава сама идеја правноснажности, која има фундаментални значај у идеји правне државе, тиме што првостепени суд улази у други законом уређен поступак за који у конкретном случају нема овлашћења.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда и стању из списка предмета, произлази да је тужиља НН из Крагујевца, тражила да се прогласи да је недопуштено извршење одређено решењем Основног суда у Крагујевцу 18.09.2018. године и закључком Јавног извршитеља од 16.11.2018. године, на основу правноснажне и извршне пресуде Трећег основног суда у Београду од 13.03.2017. године. Наиме, дана 27.10.2013. године, дошло до је до саобраћајне незгоде у којој је учествовало путничко возило Форд Фокус којим је управљао Н. Ј. из Крагујевца, под дејством алкохола, при чему је предметно возило у власништву Н. Н. из Крагујевца, и том приликом је учињена материјална штета у износу од 190.000,00 динара. Правноснажном пресудом због пропуштања Трећег Основног суда у Београду од 13.03.2017. године, усвојен је тужбени захтев тужиоца АДО „Generali osiguranje Srbija“ Београд, па су обавезани тужени, обоје из Крагујевца, да тужиоцу на име дуга из регресног односа солидарно исплате износ од 715.370,25 динара. Пред Основним судом у Крагујевцу је покренут поступак извршења, у коме наведена осигуравајућа кућа, има својство извршног повериоца, према извршним дужницима НН и НЈ, обоје из Крагујевца. Основни суд у Крагујевцу донео је решење којим је одређено предложено извршење, те су обавезани дужници, да тужиоцу на име дуга из регресног односа солидарно исплате износ од 715.370,25 динара, на начин ближе описан решењем. Предметно решење је достављено тужиљи 08.01.2019. године. Јавни извршитељ је решењем, одбила захтев за отклањање неправилности извршног дужника којим је тражила да се обуставе све радње извршења према извршном дужнику. Решењем Основног суда у Крагујевцу од

19.07.2019. године, одређена је привремена мера, па је обустављено извршење обуставом зараде НН из Крагујевца, које је одређено решењем од 18.09.2018. године и закључком од 16.11.2018. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд закључује да је предметно извршење недопустиво и да је тужбени захтев тужиле основан, првенствено из разлога јер је тужилци ускраћено право на подношење правног лека у поступку извршења, а самим тим и право да расправља пред судом и јавним извршитељем, односно да побија решење о извршењу од 18.09.2018. године, као и из разлога што је тужилца доказала да није, иако је била у моменту настанка саобраћајне незгоде власник путничког возила којим је управљао њен бивши супруг и којим је проузрокована саобраћајна незгода, била у државини истог, јер је возило након развода брака остало у државини тада већ бившег супруга, који је скривио саобраћајну незгоду, те и из разлога јер предметно возило, тужилца није поверила другом лицу, већ се напротив противила да бивши супруг користи наведено возило, због чега овде тужилца није одговорна за саобраћајну несрећу, будући да ни на који начин није учествовала у истој, што представља и суштински разлог, по налажењу првостепеног суда, због којих је предметно извршење недопустиво.

Међутим, оваква одлука првостепеног суда се не може прихватити као правилна, јер је донета уз погрешну примену материјалног права.

Наиме, одредбом члана 81 ЗИО, регулисана је тужба за утврђивање недозвољености извршења, као правно средство извршног дужника у систему правних лекова у поступку извршења. Наведена тужба представља специфично правно средство када парнични поступак представља допунски метод контроле законитости извршења и начин за стављање ван снаге неправилних и незаконитих решења о извршењу, другим речима овим правним средством се извршном дужнику омогућава да се контрола дозвољености извршења спроведе пред другим, парничним судом и по правилима парничног поступка која омогућавају да се одлучи о дозвољености самог при-

нудног намирења одређеног потраживања. Надаље, повод за покретање парничног поступка јесте спор између извршног повериоца и извршног дужника о праву повериоца на принудно намирење одређеног потраживања, те следствено, уколико је престало да постоји право извршног повериоца на намирење одређеног потраживања или је спорно постојање потраживања, извршење није дозвољено и поступак извршења треба обуставити ако је у току.

Следом наведеног, у парничном поступку по тужби за недозвољеност извршења, може се вредновати правно дејство новонасталих чињеница које утичу на постојање самог потраживања које се намирује у извршном поступку, те се стога не може доводити у питање правноснажни резултат једног спора, у конкретном случају правноснажна и извршна одлука Трећег основног суда у Београду од 13.03.2017. године суда о основаности тужбеног захтева АДО „Generali osiguranje Srbija“, овде туженог. Закључак првостепеног суда да НН из Крагујевца, овде тужиља, није била у државини претметног возила и да није одговорна за настанак предметне саобраћајне несреће, са позивањем првостепеног суда на записник о извршеном увиђању саобраћајне незгоде од 27.10.2013. године, због чега је предметно извршење недопустиво по схватању првостепеног суда, обесмишљава саму идеју правноснажности, која има фундаментални значај у идеји правне државе, тиме што првостепени суд улази у други законном уређен поступак за који у конкретном случају нема овлашћења.

Такође, закључак првостепеног суда да је тужиљи ускраћено право на подношење правног лека-жалбе на решење о извршењу Основног суда у Крагујевцу од 18.09.2018. године, због чега је предметно извршење недопустиво и тужбени захтев тужиље основан, је неправилан из разлога што је у току првостепеног поступка утврђено да је тужиља предметно решење о извршењу примила, те је иста могла да уложи жалбу на предметно решење, при чему чињеница да је извршење отпочело пре уручења самог решења о извршењу, није од утицаја на одлуку у конкретном спору, будући да се сходно одредби члана 81 ЗИО, расправљање ограничава на чињенице које су спорне међу странкама и које се односе на само потраживање, сходно

чему наведени разлог не представља разлог чије евентуално постојање чини извршење недозвољеним.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-1273/20 од 24.02.2022. године)

Сентенцу приредио: Бошковић Душан
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПРЕСУЂЕНА СТВАР – *res iudicata*

Подношење нове тужбе, са истом чињеничном грађом, којом је тужен други субјект и којом је потраживан други износ, не може бити основ за покретање новог парничног поступка.

Из образложења:

Правноснажном пресудом Основног суда у Крагујевцу П-5325/15 од 17.05.2017. године, обавезан је тужени Град Крагујевац, да тужилји исплати накнаду и то : за претрпљене физичке болове износ од 110.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 80.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности износ од 130.000,00 динара и на име наружености износ од 30.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 17.05.2017. године, као дана пресуђења, па до коначне исплате. Тужилац је поднео нову тужбу ради накнаде нематеријалне штете, али против ЈКП „Шумадија“ Крагујевац, којом је тражио од првостепеног суда да обавезе туженог, да му на име претрпљених физичких болова исплати износ од 25.000,00 динара, на име претрпљеног страха износ од 10.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности износ од 180.000,00 динара, на име наружености износ од 1.500,00 динара.

Правилно је поступио првостепени суд када је одбио тужбени захтев тужилје, са образложењем да се у конкретном случају ради о пресуђеној ствари , односно да је правноснажном пресудом Основног суда у Крагујевцу П-5325/15 од 17.05.2017. године, већ одлучено

о тужбеном захтеву тужиле, да ставови по питању правичне висине предметне накнаде штете, промењени након истека рока за жалбу у том поступку, нису од значаја, обзиром да је предметна накнада досуђена у складу са разлозима правичности, који су важили у време досуђења, а што доказује чињеница да се тужила није жалила на предметну пресуду.

Жалбени наводи тужиле, да се у конкретном случају не ради о правноснажној пресуђеној ствари, јер не постоји идентитет тужбеног захтева, јер је у поступку који је вођен под бројем П-5325/15, у којем је донета правноснажна пресуда, као тужени означен Град Крагујевац, а да је у текућем парничном поступку означен ЈКП „Шумадија“ Крагујевац и да не постоји идентитет у погледу раније досуђене висине нематеријалне штете и висине која се потражује овом тужбом, оцењени су као неосновани.

Ово због тога, што је првостепени суд, и по правном закључку Вишег суда, правилно утврдио истоветност чињеничног основа односно штетног догађаја, у погледу места, времена, начина и последица истог, упоређујући чињенични опис из правноснажне пресуде Основног суда у Крагујевцу П-5325/15 од 17.05.2017. године, са чињеничним описом штетног догађаја из тужбе тужиле, те да се у конкретном случају ради о истом тужбеном захтеву, са истом садржином, са истим правним основом, па је правилно закључио да се у конкретном случају ради о пресуђеној ствари.

Пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж-1634/20 од 18.01.2022. године.

Сентенцу приредио: Душан Штрбац,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ОДРЖАВАЊЕ РЕДА НА ГЛАВНОЈ РАСПРАВИ

Мера новчаног кажњавања, служи искључиво обезбеђењу процесне дисциплине у сврху несметаног вођења поступка, и

изриче се само када несумњиво постоји злоупотреба процесних овлашћења и када се на други начин не могу спречити штетне последице по поступак.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, произлази да је пред Основним судом у Крагујевцу у току поступак по тужби тужиоца Н.П. из Рамаће, против тужених М.Ђ. из Рамаће, и др., ради утврђења. На рочишту за главну расправу одржаном дана 11.20.2021. године, тужилац се туженом З.Ђ. обратила речима : „Немој да сереш“.

С обзиром да се тужилац обратила туженом З.Ђ. погрдним речима, те тиме вређела именованог туженог, чиме је уједно и ометала рад суда, с обзиром да се без дозволе суда обратила туженом З.Ђ., то је суд на основу чл. 332 и чл. 333 ст. 1 ЗПП, одлучио као у изреци.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити као правилан.

Наиме, нејасан је закључак првостепеног суда у погледу новчаног кажњавања тужиоца, када је одредбом чл. 333 ст. 1 ЗПП прописано да ако лице које учествује у поступку или лице које присуствује расправи вређа суд или друге учеснике у поступку, омета рад или се не покорава наређењима суда за одржавање реда, председник већа може да га казни новчаном казном од 10.000,00 до 150.000,00 динара, а може и да га удаљи из суднице.

Ово из разлога, јер је првостепени суд имао на располагању и могућност да прво тужиоца упозори под претњом новчаног кажњавања или удаљења из суднице, па тек онда да је новчано казни, ако тужилац и даље настави са нарушавањем реда на главној расправи, као и да суд ништа од свега тога није предузео, већ је одмах тужиоца новчано казнио и то у износу од 50.000,00 динара.

Самим тим, мера новчаног кажњавања, служи искључиво обезбеђењу процесне дисциплине у сврху несметаног вођења поступка и изриче се онда када несумњиво постоји злоупотреба процесних овлашћења коју је свесно предузео одређени учесник у

поступку и када се на други начин не могу спречити њене штетне последице по сам поступак или су оне већ наступиле.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 35П-2073/20 од 11.20.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-7390/21 од 03.02.2022. године.)

Сентенцу приредила: Марија Радовановић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

Суд ће у зависности од сваке конкретне ситуације и случаја, посебно водећи рачуна о свим околностима, да одлучи који ће трошкови странци да се надокнаде, што би значило да се ће странци надокнадити искључиво трошкови који су били потребни ради вођења поступка.

Из образложења:

Оспореним решењем о трошковима поступка садржаним у ставу 3 изреке пресуде, првостепени суд је на основу чл. 153 ст. 1, 163. ст. 2 и ст. 4 ЗПП, имајући у виду успех тужиоца у овом поступку, опредељени трошковник пуномоћника тужиоца и вредност предмета спора, обавезао тужену да тужиоцу у смислу одредбе чл. 154 ст. 1 ЗПП, накнади трошкове парничног поступка који су били потребни за вођење ове парнице и то: на име састава два необразложена поднеска у вансудском поступку од 09.01.2020. године и 01.06.2020. године, износ од по 4.500,00 динара, на име састава тужбе и образложеног поднеска од 15.06.2021. године износ од по 9.000,00 динара, на име заступања тужиоца на три одржана рочишта износ од по 10.500,00 динара, на име приступа пуномоћника адвоката на три одложена рочишта износ од по 6.000,00 динара, на име судске таксе на тужбу износ од 12.600,00 динара и на име судске таксе на пресуду износ од 13.137,00 динара, што чини укупан износ од 102.237,00 динара. Приликом одлучивања, суд је применио одредбе Тарифног

броја 1 став 1 и Тарифног броја 2 став 1 Закона о судским таксама и одредбе Тарифних бројева 13 и 15 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката. Тужиоцу је на износ досуђених трошкова призната и законска затезна камата почев од дана извршности пресуде до исплате, у складу са одредбом чл. 277 ЗОО.

Међутим приликом доношења оспореног решења, првостепени суд је погрешно применио материјално право.

Наиме, основано се жалбом тужене истиче да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је тужиоцу досудио трошкове на име састава једног необразложеног поднеска од 01.06.2020. године у износу од 4.500,00 динара.

Ово из разлога што тужиоцу наведени трошкови на име једног необразложеног поднеска од 01.06.2020. године у износу од 4.500,00 динара, не припадају, имајући у виду да исти представља изјашњење оштећеног на допис Министарства правде од 25.05.2020. године те да исти у смислу чл. 154 ЗПП, по оцени овог суда не представља потребан трошак, с обзиром да не постоји обавеза тужиоца да одговори на споразум о врсти и висини накнаде штете, већ да исти потпише уколико је сагласан, а уколико није, има могућност подношења тужбе суду.

Супротно наводима жалбе, правилно је поступио првостепени суд када је тужиоцу досудио трошак на име састава једног необразложеног поднеска од 09.01.2020. године у износу од 4.500,00 динара, имајући у виду да је одредбом чл. 588 ст. 1 ЗКП прописано да је пре подношења тужбе суду за накнаду штете, оштећени дужан да поднесе захтев министарству правде надлежном за послове правосуђа ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде, а што је управо тужилац као оштећени наведеним поднеском и учинио.

(Решење о трошковима поступка садржано у ставу 3 изреке пресуде Основног суда у Крагујевцу П-12165/20 од 13.08.2020. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-657/22 од 21.02.2022. године)

Сентенцу приредила: Марија Радовановић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ОДЛУЧИВАЊЕ О ПРЕДЛОГУ ЗА ПОВРАЋАЈ У ПРЕЂАШЊЕ
СТАЊЕ – ЕПИДЕМИЈА ВИРУСА SARS-CoV-2 КАО РАЗЛОГ
НЕДОЛАСКА ПУНОМОЋНИКА НА РОЧИШТЕ
(члан 113 Закона о парничном поступку)**

Разлог због ког је пуномоћник тужиоца био спречен да присуствује на заказано рочиште, не може се сматрати оправданим разлогом изостанка са рочишта, обзиром да лична процена о потреби самоизолације, без решења издатог од стране надлежног органа, не може бити околност која би оправдавала изостанак тужиоца са наведеног рочишта.

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разлозима из оспореног решења произлази да је тужилац, поднео тужбу са предлогом за издавање платног налога, ради дуга. Како на рочиште за главну расправу од 02.12.2020. године, није приступио тужилац нити његов пуномоћник, а тужени није желео да расправља пред судом, то је првостепени суд донео решење којим је констатовано повлачење тужбе у овој правној ствари и тужиоца обавезао да туженом надокнади трошкове поступка.

Одлучујући о предлогу пуномоћника тужиоца за враћање у пређашње стање, првостепени суд је одбио наведени предлог, са образложењем да је исти неоснован, будући да уз поднети предлог нису достављени докази да пуномоћник тужиоца није могао да обезбеди замену за приступ заказаном рочишту, као и да је уз поднети предлог поднета само фотокопија Обрасца за испитивање случаја инфекције вирусом SARS-CoV-2, са нечитким именом особе над којом је извршено испитивање, али не и доказ да се ради о мајци сараднице која обавља приправнички стаж у канцеларији пуномоћника.

Виши суд је закључио да је одлука првостепеног суда правилна.

Жалбени пуномоћника тужиоца, којима се указује да је уз поднети предлог за враћање у пређашње стање, доставио потребну документацију, у виду Уговора о волонтирању закључен између њега и приправника А.А., фотокопије Обрасца за испитивање случаја

инфекције вирусом „Ковид 19“ из које произлази да је мајка приправнице била заражена тим вирусом, те да је он као пуномоћник, морао бити у изолацији, услед чега није могао приступити на предметно рочиште, оцењени су као неосновани.

Решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-6318/21 од 13.01.2022. године.

Сентенцу приредио: Душан Штрбац,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ОДБАЦИВАЊЕ ТУЖБЕ **(чл. 294 Закона о парничном поступку)**

Процесни моменат доношења решења о одбацивању тужбе као непотпуне, применом члана 294 Закона о парничном поступку.

Из образложења:

Према стању у списима предмета и разложима из оспореног решења, произилази да је тужилац поднео тужбу против тужених, ради утврђења, којом је тражио да се утврди да је власник непокретности означене као кп.бр. 163/7 КО Ђурисело, пов. 0.07,40 ха, уписане у лист непокретности бр. 40, по основу одржаја, што је тужени дужан трпети и дозволити да се тужилац упише као искључиви власник на наведеној непокретности. Уз тужбу, као прилог је доставио извод из листа непокретности од 30.03.2016. године и пресуду Основног суда у Крагујевцу П-7943/16 од 05.09.2016. године. На рочишту одржаном дана 30.01.2020. године, првостепени суд је пуномоћнику тужиоца наложио да у року од 15 дана достави лист непокретности не старији од 6 месеци и остале доказе на које се позива, док је на рочишту одржаном дана 29.03.2021. године, суд закључио да је тужба у овој правној ствари непотпуна јер тужилац у остављеном року није доставио доказе на које се позива у тужби, а ни

доказе о правном континуитету између тужиоца и његових правних претходника.

Код оваквог стања ствари првостепени суд је тужбу тужиоца одбацио, применом члана 295 у вези чл. 98 ст. 4 ЗПП, уз образложење да тужба има пропусте које је чине непотпуном јер тужилац није у остављеном року поступио по налогу суда да достави доказе на које се позива.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити као правилан.

Наиме, одредбом члана 294. став 1. ЗПП прописано да суд по претходном испитивању тужбе доноси решење, којим се тужба одбацује, ако утврди: 1) да одлучивање о тужбеном захтеву не спада у судску надлежност (чл. 16.) ; 2) да је тужба поднета неблаговремено, ако је посебним прописима предвиђен рок за подношење тужбе; 3) да о истом захтеву већ тече парница; 4) да је ствар правоснажно пресуђена ; 5) да је у истој ствари закључено судско поравнање; 6) да не постоји правни интерес тужиоца за подношење тужбе из чл. 194. овог закона; 7) да је тужба неразумљива или непотпуна.

Наиме, нејасан је закључак првостепеног суда да одбацује тужбу из процесних разлога, истовремено ценећи разлоге који се тичу основаности самог тужбеног захтева, позивајући се на недостатак доказа што је основ за мериторно одлучивање, а нарочито имајући у виду процесни моменат доношења побијаног решења, будући да из списка предмета прозлази да се исти не налази у фази претходног испитивања тужбе, када је једино могуће донети решење о одбацивању тужбе из разлога предвиђених горе цитираном одредбом, јер су у току поступка одржана четири рочишта, поднети одговори на тужбу, саслушан тужилац.

Такође, ожалбено решење је донето и супротно одредби члана 295 ЗПП, на коју се позива првостепени суд, а којом је прописано да ако нема довољно основа за доношење одлуке о неком питању које се поставило у току претходног испитивања тужбе, одлука о овом

питању ће да се донесе по пријему одговора на тужбу или припремном рочишту, односно на рочишту за главну расправу, ако припремно рочиште није одржано.

Решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-5592/21 од 13.09.2022. године .

Сентенцу приредио: Душан Штрбац,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ОДБАЧАЈ ТУЖБЕ И РАЗЛОЗИ ПРАВИЧНОСТИ ПРИЛИКОМ ОДЛУЧИВАЊА О ТРОШКОВИМА ПОСТУПКА

(Члан 207. Породичног закона)

Чињеница да је пуномоћник тужиље пропустио да поднесе уредно пуномоћје за заступање тужиље у породичном спору, због чега је донето решење о одбачају тужбе, не ствара, сама по себи, право тужиље да, у смислу одредбе члана 207. Породичног закона, буде поштеђена сношења нужних трошкова туженом односно да се позивањем на ову одредбу ускрати право туженом на накнаду трошкова, имајући у виду првенствено пропуст процесне природе на страни тужилачке стране.

Из образложења:

Наиме, тужиља је пред Основним судом у Крагујевцу, покренула поступак против туженог ради развода брака, вршење родитељског права над дететом, издржавања мал. детета и уређења личног контакта мал. детета са туженим.

Одлучујући о трошковима поступка, решењем Основног суда у Крагујевцу 6П2-829/20 од 26.11.2020. године одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка, које решење је укинато решењем Вишег суда у Крагујевцу Гж2-13/21 од 18.02.2021. године. У поновном поступку одлучивања о трошковима поступка првостепени је решењем 6П2-829/20 од 30.03.2021. године поново одлучио да свака

странка сноси своје трошкове, са образложењем да је одлука о трошковима поступка донета уз примену члана 207. Породичног закона, налажећи да у конкретном случају начело правичности налаже да свака странка сноси своје трошкове поступка, јер је предметни спор, у битном, био покренут у интересу малолетног детета странака, као и ради регулисања статусних питања од интереса за обе парничне странке.

Међутим, поступајући на овакав начин, другостепени суд налази да првостепени суд није правилно применио одредбу члана 207. Породичног закона којом је прописано да о накнади трошкова поступка у вези са породичним односима суд одлучује по слободној оцени, водећи рачуна о разлозима правичности.

Наиме, неспорно је да је одредбом члана 8. ЗПП прописано да суд одлучује по свом уверењу, као и да је наведеном одредбом члана 207. Породичног закона прописано да о накнади трошкова поступка у вези са породичним односима суд одлучује водећи се разлозима правичности, међутим, првостепени суд није узео у обзир чињеницу да је, у конкретном случају, правна последица одбачаја тужбе настала искључивим пропустом пуномоћника тужиље јер за подношење тужбе у овом поступку није издато специјално оверено пуномоћје, у складу са одредбом члана 221. Породичног закона, а чије последице пропуста не може сносити тужени који је имао издатке на име трошкова заступања од стране пуномоћника адвоката.

Чињеница да је пуномоћник тужиље пропустио да поднесе уредно пуномоћје за заступање у овом спору, због чега је и донето решење о одбачају тужбе, не ствара сама по себи право тужиље да, у смислу одредбе члана 207. Породичног закона, буде поштеђена сношења нужних трошкова туженом односно да се позивањем на ову одредбу ускрати право туженом на накнаду тих трошкова, имајући у виду првенствено пропуст процесне природе на страни тужилачке стране. При чему, разлози правичности нису могли ни бити испитани с обзиром да се из образложења решења не може закључити у чему се конкретно састоје разлози правичности за овакву одлуку о тро-

шковима, односно каква је финансијска и породична ситуација парничних странака, као ни њихове материјалне могућности, с обзиром да је тужба одбачена.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж2-57/21 од 05.10.2021. године којим је преиначено решење о трошковима Основног суда у Крагујевцу 6П2-829/20 од 30.03.2021. године)

*Сентенцу приредио Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу*

РАЗЛОЗИ ПРАВИЧНОСТИ И ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

(Члан 207. Породичног закона)

Приликом одлучивања о трошковима поступка у породичним споровима разлози правичности морају да буду образложени.

Из образложења:

Одлучујући о трошковима поступка, првостепени суд је исту донео позивањем на одредбу члана 207. Породичног закона којом је прописано да о накнади трошкова поступка у вези са породичним односима суд одлучује по слободној оцени, водећи рачуна о разлозима правичности, при том, не наводећи разлоге којима се првостепени суд водио приликом доношења овакве одлуке, чиме је учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тач. 12 ЗПП јер нису дати разлози о битним чињеницама у прилог образложења оспореног решења.

Наиме, неспорно је да је одредбом члана 8. ЗПП прописано да суд одлучује по свом уверењу, као и да је наведеном одредбом члана 207. Породичног закона прописано да о накнади трошкова поступка у вези са породичним односима суд одлучује по слободној оцени, водећи рачуна о разлозима правичности, међутим другостепени суд је става да наведене одредбе не ослобађају обавезе првостепени суд да наведе разлоге којима се руководио приликом доношења одлуке. Образложење такве одлуке треба да пружи, како другостепе-

ном суду тако и странци, одговор на питање који су то разлози правичности којима се првостепени суд водио приликом доношења одлуке. Када се одлучује о парничним трошковима у породичном спору, разлози правичности морају да буду образложени, те не пружајући никакве разлоге за своју одлуку не остварују се ни стандардни правичног суђења односно права странке на образложену судску одлуку као елемент права на правично суђење.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж2-56/2021 од 07.09.2021. године којим је укинута решење о трошковима Основног суда у Крагујевцу П2-51/19 од 15.12.2019. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник у Вишем суду у Крагујевцу

БАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

ДЕОБА ЗАЈЕДНИЧКЕ ИМОВИНЕ

(чл. 153. Закона о ванпарничном поступку)

У поступку ради деобе заједничке имовине, када је међу ванпарничним странкама већ извршена фактичка деоба, интереси странака се боље штите одређивањем физичке деобе заједничке имовине него одређивање јавне продаје, чак и кад се предлагач није сагласио са начином на који ће се деоба извршити.

У конкретној правној ствари, првостепени суд је донео решење којим је одређено да се дели заједничка имовина непокретности – породичне стамбене зграде бр. 1, која се налази на кп.бр. 5717, уписане у лн.бр. 6412 КО К. 1, сувласништво предлагача К. М. из К. са обимом удела од $\frac{1}{2}$ и противника предлагача Ј. Б. из К. са обимом удела од $\frac{1}{2}$ који су и носиоци права коришћења на наведеној непокретности са обимом сукорисничких удела од по $\frac{1}{2}$, тако да: предлагачу К. М. из К. на име удела од $\frac{1}{2}$ припадне у својину издвојени део породичне стамбене зграде број 1, постојеће на кп.бр. 5717, уписане у лн.бр. 6412 КО К. 1, означен као приземље, противнику предлагача Ј. Б. из Крагујевца, на име удела до $\frac{1}{2}$ припадне у својину преостали део непокретности породичне стамбене зграде број 1, постојеће на кп.бр. 5717, уписане у лн.бр. 6412 КО К. 1, означен као спрат, обавезујући противника предлагача да предлагачу исплати трошкове поступка. Наведено решење потврђено је решењем Вишег суда у

Крагујевцу Гж-978/23 од 03.04.2023. године применом члана 401 став 1 тачка 2 ЗПП у вези члана 387 ЗПП и сходно примени члана 30 ЗВП

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је правилно и по правном закључку Вишег суда, поступио када је одредио поделу предметне непокретности сходно уделу учесника у поступку, уз правилну примену чл. 153 ЗВП, заснивајући своју одлуку о деоби, на налазу и мишљењу вештака узимајући у обзир оправдане захтеве и интересе ванпарничних странака и посебне потребе, при чему учесници у поступку нису имали примедби на налаз и мишљење вештака од 05.09.2022. године. У свом закључку и правној оцени доказа, првостепени суд је имао у виду мишљење вештака, да је физичка деоба ствари, која се налази у својини предлагача и противника предлагача, могућа уз адаптацију и дао предлог на који начин се иста може извршити, а са којим су се странке и сагласиле, као чињеница да су странке свакако извршиле фактичку деобу, и да свако држи свој етажни део спрата и приземља, при чему је суд водио рачуна о подједнаким интересима учесника.

Наиме, чл. 153 ЗВП, предвиђено је да ако учесници у поступку не постигну споразум о начину деобе, суд ће их саслушати и извести потребне доказе нужним вештачењем, па ће на основу резултата целокупног поступка, сходно одговарајућим законским прописима материјалног права донети решење о деоби, начину деобе и заједничкој ствари настојећи да задовољи оправдане захтеве и интересе заједничара, те ставом 2. истог члана прописано, да при одлучивању коме треба да припадне одређена ствар, суд ће нарочито имати у виду потребе одређеног учесника коме треба да припадне одређена ствар и да иста припадне управо њему. Имајући у виду цитирану законску одредбу, то је правилно поступио првостепени суд када је одредио физичку деобу ствари, обзиром да се интереси странака боље штите физичком деобом него јавном продајом, као да је међу ванпарничним странкама већ успостављена и извршена фактичка деоба непокретности, обзиром да су на терену већ оформљене две стамбене јединице, етажа приземља и етажа спрата, као и да су две стамбене јединице независне, у смислу посебних улаза.

У смислу напред наведеног, сви жалбени наводи предлагача, који се односе на истицање да је погрешан закључак првостепеног суда о томе да се предлагач сагласио са предлогом да се изврши адаптација зграде која је предмет деобе као и са начином на који ће се деоба извршити, истичући да део који свако од странака држи по својој вредности не одговара сувласничком уделу од по $\frac{1}{2}$, као и да се у конкретном случају поставља питање ко ће сносити трошкове финансирања наведене физичке деобе, оцењени су као неосновани. Ово из разлога што је суд приликом доношења своје одлуке имао у виду целокупни резултат спроведеног поступка као и оправдане захтеве и интересе странака, водећи притом рачуна о њиховим заједничким интересима, те исти могу бити предмет неког другог поступка.

(Решење Основног суда у Крагујевцу IP1-113/21 од 14.10.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-978/23 од 03.04.2023. године)

Сентенцу приредила: Сашка Радосављевић,
судјиски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ФИЗИЧКА ДЕОБА И НУЖНО СУПАРНИЧАРСТВО

(Члан 153. став 5. Закона о ванпарничном поступку)

Предлогом за физичку деобу заједничке имовине морају бити обухваћени како власници, тако и корисници непокретности с обзиром да између њих постоји нужно супарничарство.

Из образложења:

Нису основани жалбени наводи противника предлагача ЈП „Србијашуме” којима се указује да на непокретности чија је деоба извршена ЈП „Србијашуме“ Београд има само право коришћења са уделом од 25491/38491, а да је сувласник са предлагачима Република Србија, те да не постоји обавеза ЈП „Србијашуме” као противника предлагача за накнаду трошкова ванпарничног поступка, јер ЈП „Србијашуме” није власник непокретности која је предмет деобе.

Ово из разлога што у конкретном случају постоји нужно супарничарство свих лица која су учесници овог ванпарничног поступка, односно како власника тако и корисника парцела, које се налазе у својини Републике Србије, те установљено право коришћења делује према свима, односно у конкретном случају и према корисницима ове парцеле - ЈП „Србија шуме“ због чега је правилно првостепени суд, обавезао и овог противника предлагача на накнаду нужних трошкова поступка.

(Из решења Вишег суда у Крагујевцу Гж-1808/20 од 13.12.2021. године, којим је потврђено решење Основног суда у Крагујевцу 1Р1-99/19 од 02.03.2020. године).

Сентенцу приредио: Бојан Милојевић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ФИЗИЧКА ДЕОБА

Физичка деоба сувласничке ствари не подразумева увек такву деобу да свако добије реални део, већ је потребно имати у виду и величину сувласничких удела странака, а и чињеницу да се одређивањем реалног дела, странкама не могу стварати нове обавезе и несразмерни трошкови ради употребе реалног дела који би им припао након деобе.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, утврђено је да је правноснажним оставинским решењем првостепеног суда, изреком под I, утврђено да су заоставштину иза смрти оставиоца, оца овде странака, која се, поред осталог, састоји и од права својине на кп.бр. шума у површини од ха, кп. бр. земљиште под зградом-објектом у површини од ... ха, кп. бр. ... њива у површини од ... ха и право својине на породичној стамбеној згради постојећој на кп.бр. ..., све уписано у лн ... КО ..., наследили на основу закона овде предлагач и противник предлагача са уделима од по $\frac{1}{2}$, а изреком под II, утврђен је

споразум о деоби заоставштине између наследника, и то тако да овде противнику предлагача, поред осталог, припадне право својине на породичној стамбеној згради, а да на преосталим непокретностима, овде предлагач и противник предлагача задржавају своје законске уделе од по $\frac{1}{2}$. Предлагач је поднео предлог за деобу непокретности наслеђених наведеним оставинским решењем, и то оних на којима постоји сувласништво предлагача и противника предлагача са уделима од по $\frac{1}{2}$. Вештачењем од стране сталног судског вештака грађевинске струке, утврђено је да кп.бр. ..., њива не може бити предмет деобе, јер је њена површина мања од пола хектара, из ког разлога је дат предлог уређења начина коришћења, док је за друге две парцеле дат предлог физичке деобе на два једнака дела по површинама. Из налаза произилази и да се на кп. бр. налазе 2 стамбена објекта и 3 помоћна, који су у налазу обележени бројевима од 1 до 5, и за које је утврђено да у стамбеном објекту означеном као број 1 станује противник предлагача, а да објекат број 2 користи предлагач, те је предлог деобе ове катастарске парцеле дат тако да се она подели на два једнака дела по површини, и да део означен као 1 обухвати стамбени објекат 1 и помоћни објекат 5, а део означен као 2, обухвати стамбени објекат 2 и помоћне објекте 3 и 4.

На основу наведеног, првостепени суд је донео оспорено решење којим је, изреком под 1, одлучио да се дели заједничка имовина, сувласништво предлагача и противника предлагача, а изреком под 2, уредио начин коришћења кп. бр. ..., такође сувласништво овде учесника у поступку, са образложењем да је, одлучујући у изреци под 1, имао у виду одредбе чл. 153 ЗВП и чл. 16 Закона о основама својинско-правних односа, који прописује да сувласник има право да захтева деобу ствари и да у случају да се сувласници не споразумеју о начину деобе, о томе одлучује суд, на основу саслушања странака, вештачења и других доказа, настојећи да задовољи оправдане захтеве и интересе заједничара, а одлучујући у изреци под 2, имао у виду одредбе чл. 141 и чл. 142 ЗВП и чл. 27 Закона о пољопривредном земљишту, којима је прописано да суд уређује начин управљања и коришћења заједничке ствари сувласника по предлогу заједничара

који сматра да је повређено његово право управљања и коришћења заједничке ствари, као и да обрадиво пољопривредно земљиште не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од пола хектара.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда је неприхватљив. Наиме, чл. 153 ЗВП-а, првим ставом, прописано је да ако учесници не постигну споразум о начину деобе, суд ће их саслушати, извешће потребне доказе, а кад је то нужно и вештачење, па ће, на основу резултата целокупног поступка, у складу са одговарајућим законским прописима материјалног права донети решење о деоби и начину деобе заједничке ствари или имовине, настојећи да задовољи оправдане захтеве и интересе заједничара, а другим ставом, да при одлучивању коме треба да припадне одређена ствар, суд ће нарочито имати у виду посебне потребе одређеног учесника због којих та ствар треба да припадне управо њему, а чл. 144 ст.1 ЗВП-а, прописано је да ако се заједничари не споразумеју, суд ће извести потребне доказе и на основу резултата целокупног поступка донети решење којим ће уредити начин коришћења или управљања заједничком ствари по одговарајућим законским прописима материјалног права, водећи рачуна о њиховим посебним и заједничким интересима.

Обзиром на наведено, остаје нејасно из ког разлога првостепени суд, није утврђивао чињеницу на који начин странке користе предметне непокретности, а посебно објекте, како стамбене, тако и помоћне, обзиром да физичка деоба сувласничке ствари не подразумева увек такву деобу да свако добије реални део, већ је потребно имати у виду и величину сувласничких удела странака, а и чињеницу да се одређивањем реалног дела странкама не могу стварати нове обавезе и несразмерни трошкови ради употребе реалног дела који би им припао након деобе.

(Решење Основног суда у Крагујевцу Р1-188/19 од 10.08.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-4725/22 од 09.03.2023. године)

Сентенцу приредила: Марија Величковић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ДЕОБА НЕПОКРЕТНОСТИ

При доношењу решења о деоби и начину деобе заједничке ствари или имовине, суд води рачуна о оправданим захтевима и интересима заједничара, као и посебним потребама одређеног учесника због којих та ствар треба да припадне управо њему.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, оставинским решењем првостепеног суда, изреком под 1, утврђено је, поред осталог, и право својине са уделом од $\frac{1}{2}$ на стану, у корист учеснице, овде противнице предлагача, а по основу стицања у брачној заједници са пок. брачним другом, а изреком под 2, утврђено је да су заоставштину, која се састоји, поред осталог, и од права својине са уделом од $\frac{1}{2}$ на стану, наследили брачни друг, овде противница предлагача, и синови, овде предлагач и противник предлагача са уделима од по $\frac{1}{3}$. Предлагач је поднео предлог за деобу непокретности наслеђене наведеним оставинским решењем. Вештачењем од стране сталног судског вештака грађевинске струке, утврђена је тржишна вредност предметног стана, па како не постоји могућност предлагања физичке деобе стана сходно уделима странака, процењена тржишна вредност може бити само основ за спровођење цивилне деобе.

Образлажући оспорено решење којим је, изреком под 1, одлучено да се дели заједничка имовина странака, коју чини право сусвојине на двособном стану, јавном продајом, а изреком под 2, да ће се износ новца остварен продајом наведених непокретности, исплатити предлагачу и противницима предлагача, сразмерно њиховима сувласничким уделима, првостепени суд је истакао да је имао у виду одредбе чл. 153 и чл. 154 ЗВП-а, и чл. 16 Закона о основама својинско-правних односа, који прописује да сувласник има право да захтева деобу ствари и да у случају да се сувласници не споразумеју о начину деобе, о томе одлучује суд, који, ако је физичка деоба немогућа, одлучује да се деоба изврши продајом ствари.

Међутим, нејасно је овакво закључивање првостепеног суда, имајући у виду да је чл. 153 ЗВП-а, првим ставом, прописано да ако

учесници не постигну споразум о начину деобе, суд ће их саслушати, извешће потребне доказе, а кад је то нужно и вештачење, па ће, на основу резултата целокупног поступка, у складу са одговарајућим законским прописима материјалног права донети решење о деоби и начину деобе заједничке ствари или имовине, настојећи да задовољи оправдане захтеве и интересе заједничара, а другим ставом, да при одлучивању коме треба да припадне одређена ствар, суд ће нарочито имати у виду посебне потребе одређеног учесника због којих та ствар треба да припадне управо њему.

Обзиром на наведено, произилази да првостепени суд, при доношењу оспореног решења, није имао у виду чињеницу да је противница предлагача особа старости од 80 година, да живи деценијама у стану чија се деоба тражи, као и да је предлагач у току поступка, истицао могућност споразумног решавања овог поступка, исплатом од стране противника предлагача новчаног износа који одговара вредности његовог удела на предметној непокретности, чиме би се раскинуло постојање сувласничке заједнице у корист противника предлагача.

(Решење Основног суда у Крагујевцу Р1-93/19 од 30.11.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-4739/22 од 08.12.2022. године)

Сентенцу приредила: Марија Величковић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

УРЕЂЕЊЕ МЕЂЕ

При решавању спора о међашкој површини, суд одлучује на основу јачег права, а ако то није могуће, на основу последњег мирног поседа.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, произилази да су странке у поступку власници суседних парцела, да постоји несагласност око границе између њих, из ког разлога је предлагач, а са чим се сагласио и противник предлагача, поднео предлог за уређење међе. Вештачењем од стране сталног судског вештака геометра,

утврђено је да фактичку границу на терену између парцела странака представља фактички зид од блокова, који се у односу на катастарску међну линију налази на делу парцеле противника предлагача, те уколико би се успоставила катастарска међна линија, предлагач би морао да сруши постојећи зид од блокова, а објекат предлагача који је у изградњи и који се наслања на постојећи зид, налази се на парцели противника предлагача, из чега се закључује да је предлагач извршио заузеће на парцели противника предлагача.

Одлучујући о постављеном предлогу, првостепени суд је донео оспорено решење којим је, изреком под 1, уредио међну линију између катастарских парцела странака, са граничном линијом према подацима из катастра, а све према налазу и мишљењу вештака геометра, са образложењем да је прихватио део налаза у коме вештак одређује мере и границе за уређење међе на основу званичних података из катастра непокретности, а не по фактичком стању на терену, сагласно одредбама из чл. 155 до чл. 163 ЗВП.

Међутим, овакаво закључивање првостепеног суда је нејасно, обзиром да при доношењу оспореног решења, првостепени суд није узео у обзир утврђену чињеницу да се објекат предлагача, који је у изградњи, наслања на постојећи зид који представља фактичку границу на терену, а која граница представља последње стање мирног поседа између странака, имајући у виду да је одредбом чл. 159 ЗВП, ставом првим, прописано да ако међу учесницима постоји спор о међашкој површини чија вредност не прелази 800.000 динара, суд ће решити у поступку уређења међе на основу јачег права, а ако то није могуће, на основу последњег мирног поседа, а уколико се спор не може решити ни на овај начин, суд ће међашку површину поделити по правичности, а ставом другим, да ће суд поступити на овај начин без обзира на вредност међашке површине, кад се учесници тако споразумеју.

(Решење Основног суда у Крагујевцу Р1-45/21 од 15.11.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-4351/22 од 15.03.2023. године)

Сентенцу приредила: Марија Величковић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

АМОРТИЗАЦИЈА ОБЕЗБЕЂЕНОГ ПОТРАЖИВАЊА

За престанак хипотеке по основу правоснажне судске одлуке којом се утврђује амортизација, потребно је испуњење неколико кумулативно прописаних услова. Поред протекла рока од двадесет година од доспелости обезбеђеног потраживања, потребно је и да уписани хипотекарни повериоци више не постоје или да се не могу пронаћи, као ни његови наследници, као и да за протекло време поверилац није захтевао нити примио исплату главног потраживања или камате, нити лице које је за то овлашћено у регистру непокретности.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, произлази да је поступак покренут предлогом предлагача за утврђивање амортизације потраживања обезбеђених хипотеком дана 29.07.2019. године. Предлагач је у предлогу навела да је супруга пок. З.Л., бив. из Загорице иза чије смрти је Основни суд у Крагујевцу, Судска јединица у Тополи решењем О.бр. 1766/13 од 07.10.2013. године њу огласио за законског наследника на непокретностима уписаним у ЛН бр. 496 КО Загорица. У ЛН бр. 496 КО Загорица извршен је упис по решењу о укњижби хипотеке Општинског суда у Тополи ДН бр. 207/94 од 18.03.1994. године, по основу уговора о зајму Ов.бр. 2922/94 и Хипотекарне изјаве Ов.бр. 2925/94 од 18.03.1994. године, оверене код Другог општинског суда у Београд, укњижено је заложно право на кп.бр. 1439/3 која се води као Јаруга земљиште по зградом – објектом у површини од 0.02.20 ха, земљиште уз зграду – објекат у површини од 0.01.80 ха, а у Б листу бр. Зграде 1, породична стамбена зграда ПР објекат изграђен без одобрења за градњу, уписаним у ЛН број 496 КО Загорица за обезбеђење кредита у износу од 38.340,00 нових динара са условима предвиђеним уговором о зајму у корист повериоца Б.Р. из Суботице. Није знала да је њен сада покојни супруг узумао новац и конституисао заложно право на наведеној парцели нити познаје противника предлагача. Обзиром да је 18.03.2014. године протекло више од 20 година од доспелости обезбеђеног потраживања, да је хипотекарни поверилац предлагачу потпуно непознат и да за протекло време није захтевао исплату ни главног дуга ни камате предложила је да суд усвоји

предлог за утврђивање амортизације потраживања обезбеђених хипотеком.

Ценећи поднети предлог, првостепени суд је применио одредбу чл. 52 ст. 1 тачка 1 Закона о хипотеци и утврдио да је уговор о зајму Ов.бр. 2922/94 закључен, а хипотекарна изјава Ов.бр. 2922/94 дата 1994. године, те како је од закључења уговора о зајму и потписивања хипотекарне изјаве као и од доспелости самог потраживања протекло више од двадесет година, то је одлучио као у изреци решења.

Међутим, за сада се овакав закључак првостепеног суда не може прихватити као правилан и на закону заснован.

Основано се жалбом указује да је првостепени суд приликом доношења побијаног решења није имао у виду и остале одредбе чл. 52 Закона о хипотеци којим су прописани кумулативни услови који су потребни да се испуне како би наступила амортизација обезбеђеног потраживања. Наиме, одредбом чл. 52 ст. 1 Закона о хипотеци је прописано да хипотека престаје и на основу правоснажне судске одлуке којом се утврђује амортизација, у складу са законом, на предлог власника, сувласника или титулара заједничке својине, ако: 1) је протекло двадесет година од доспелости обезбеђеног потраживања (старе хипотеке); 2) уписани хипотекарни поверилац више не постоји или се не може пронаћи, ни његови наследници (универзални сукцесори), ни лица која су доцније уписана као пријемници(цесионари) потраживања обезбеђеног хипотеком; 3) за протекло време уписани хипотекарни поверилац није захтевао, нити примио исплату ни главног потраживања ни камате нити је то захтевало било које овлашћено лице уписано у регистар непокретности, док је ставом 2 истог члана прописано да у случају из става 1. овог члана, испис се врши на захтев власника, сувласника или заједничара.

(Решење Основног суда у Аранђеловцу, Судска јединица у Тополи РЗ-76/20 од 24.03.2021. године, и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-4746/21 од 17.01.2022. године.)

Сентенцу приредила: Марија Радовановић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ТРОШКОВИ ВАНПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Када је реч о трошковима поступка у ванпарничним стварима који се односе на имовинска права учесника, учесници поступка сnose трошкове на једнаке делове, осим у ситуацији када постоји знатна разлика у њиховим уделима у имовинском праву о коме се одлучује. Тада суд одлучује о трошковима према сразмери удела сваког учесника у поступку.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, произлази да је предлагач поднео суду предлог за амортизацију хипотеке, наводећи да је правни претходник предлагача, његов отац сада пок. Љ. П., бив. из села М., закључио са противником предлагача три уговора о зајму и то: Уговор о зајму Ов. Бр. 269/82 од 03.03.1982. године, Уговор о зајму Ов.бр. 6238/84 од 09.10.1984. године и Уговор о зајму Ов.бр. 3421/85 од 28.06.1985. године. Суд је нашао да је испуњен услов из чл. 52 ст. 1 Закона о хипотеци и да је сходно чл.52 ст. 2 Закона о хипотеци амортизацију хипотеке захтевао власник непокретности, у овом случају предлагач Р. П. из К., а што је утврђено из листа непокретности бр. 414 КО Маслошево где је као власник уписан Р. П., као и на основу доказа изведених у току поступка, те је одлучено као у ставу 1 и 2 изреке.

Одлучујући о трошковима поступка, првостепени суд је на основу одредбе чл. 150 и 153 ЗПП, обавезао противника предлагача да предлагачу накнади трошкове ванпарничног поступка и то: на име заступања на два одржана рочишта износе од по 31.500,00 динара и на име приступа на једном одложеном рочишту износ од 16.500,00 динара, сходно Тарифном броју 17 Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката, што чини укупан износ од 79.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности решења до исплате применом одредбе чл. 277 ЗОО.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити као правилан.

Наиме, нису јасни разлози којима се првостепени суд руководио када је обавезао противника предлагача да предлагачу надокнади трошкове ванпарничног поступка, имајући у виду да је поступак вођен у интересу предлагача, те да је одредбом чл. 28 ст. 2 ЗВП прописано да у ванпарничним стварима које се односе на имовинска права учесника, учесници сnose трошкове на једнаке делове, али ако постоји знатна разлика у погледу њиховог удела у имовинском праву о коме се одлучује, суд ће према сразмери тог удела одредити колики ће део трошкова сносити сваки од учесника, а ст. 3 истог члана да у ванпарничним стварима из става 2 овог члана суд може одлучити да све трошкове поступка сноси учесник у чијем интересу се поступак води, односно учесник који је искључиво својим понашањем дао повод за покретање поступка.

У поновном поступку првостепени суд ће отклонити неправилности на које му је указано овим решењем, и уз правилну примену одговарајућих одредаба, донети нову и закониту одлуку.

(Решење Основног суда у Крагујевцу РЗ-89/20 од 23.10.2020. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-3199/20 од 16.12.2021. године)

Сентенцу приредила: Марија Радовановић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПРАВНИ ИНТЕРЕС СТАНАРА ЗА ПОДНОШЕЊЕ
ПРЕДЛОГА ЗА УРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА
ЗАЈЕДНИЧКОГ ХОДНИКА**

**(Чл. 142 став 2 Закона о ванпарничном поступку и чл. 8 и чл. 3
став 2 тачка 16 Закона о становању)**

Станар који суду подноси предлог за уређење начина коришћења заједничког ходника, мора имати правни интерес за покретање поступка, сходно члану 142 став 2 ЗВП, јер право вла-

сника посебних делова зграде да употребљавају заједничке делове зграде и начин коришћења истих произлази из норми Закона о становању.

Из образложења:

Из чињеничног утврђења првостепеног суда произлази да је предлагач суду поднео предлог за уређење начина коришћења заједничког ходника зграде. Предлагач и противник предлагача су једини корисници заједничког ходника. Противник предлагача се противио предлогу за уређење начина коришћења, због неоснованости поднетог предлога. Вештачењем од стране вештака грађевинске струке, утврђен је начин коришћења непокретности и изнет предлог суду за уређење, имајући у виду правни статус непокретности, тако да предлагач користи искључиво улаз у зграду из улице Кнеза Михајла до свог посебног дела, стана број 2 и да не обавља никакве радове у ходнику који би променили структуру и функцију истог, а противник предлагача да користи ходник зграде са улазом из улице Кнеза Михаила и из супротног правца са кп. бр. ... и Крагујевац 3 из улице Стеве Филиповића, које парцеле су власништво противника предлагача, а све до свог посебног дела стана број 4, који је у ситуационом плану грешком уписан као стан број 3. Увиђајем од 09.10.2020. године, је утврђено да је фактичко стање у потпуном складу са описом и идентификацијом, које је дао вештак у свом налазу, те је та чињеница третирана као круцијална на бази које је налаз вештака прихваћен у потпуности.

Код овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом члана 141,144 став 1 и 145 став 3 ЗВП одлучио као у изреци ожалбеног решења.

Оваква одлука првостепеног суда се не може прихватити као правилна.

Наиме, одредбом члана 141 ЗВП прописано је да суд уређује начин коришћења заједничке ствари сувласника, сукорисника и других суддржалаца исте ствари. Чланом 144 став 1 истог закона, прописано је да ако се заједничари не споразумеју, суд ће извести потребне

доказе и на основу резултата целокупног поступка донети решење којим ће уредити начин коришћења или управљања заједничком стварју по одговарајућим законским прописима материјалног права, водећи рачуна о њиховим заједничким интересима. Суд је своју одлуку у изреци ожалбеног решења оправдао чланом 145 став 3 ЗВП, којим је прописано да суд може привремено, до доношења одлуке надлежног органа, уредити односе заједничара, у погледу управљања односно коришћења заједничке ствари кад то околности случаја зајтевају, а нарочито да би се спречила знатнија штета, самовлашће или очита неправда за поједине супарничаре.

Имајући у виду напред наведено, а како се жалбом противника предлагача основано и указује, првостепени суд у образложеном побијаном решењу, није дао разлоге од којих је пошао када је утврдио да предлагач има правни интерес за покретање овог поступка, сходно члану 142 став 2 ЗВП, а имајући у виду да је такав захтев пред суд ставио пуномоћник предлагача већ на првом рочишту одржаном 26.11.2019. године. Из цитираних одредби члана 144 став 1 и 145 став 3 ЗВП јасно произлази, да ако се заједничари не споразумеју, а у конкретном случају суд није ценио разлоге због којих је предлагач покренуо поступак и да ли је код њих неспоразум и постојао, а изводио је друге доказе на основу којих је одлучио као у изреци ожалбеног решења. На основу тако изведених доказа, суд је чињенично стање подвео под материјално право не наводећи разлоге за такву одлуку. Основано се жалбом противника предлагача указује да се утврђено чињенично стање од стране првостепеног суда и разлога датих у образложењу може подвести под Закон о становању којим је прописано чланом 3 став 2 тачка 16 да су заједнички делови зграде између осталог и заједнички ходник. Чланом 8 истог закона, прописано је да заједнички делови зграде су делови који служе за коришћење посебних или самосталних делова зграде и да над заједничким деловима зграде власници посебних делова зграде имају право заједничке недељиве својине у складу са законом којим се уређују својинско-правни односи. Право власника посебних делова зграде је да употребљавају заједничке делове зграде у складу са њиховом наменом, што у конкретном случају чини нејасан став првостепеног суда за уређењем начина коришћења, јер се основано

поставља питање на који начин странке нису ходник зграде употребљавале у складу са његовом наменом.

У конкретном случају, није јасно који су разлози којима се руководио првостепени суд када је донео ожалбену одлуку имајући у виду све напред наведено, јер уређење начина коришћења заједничког ходника на начин који је описан ставом 1. изреке ожалбеног решења, а у складу са утврђеним чињеничним описом, је идентичан цитираним законским нормама, па се поставља питање интереса вођења овог поступка у ситуацији када је предметна ситуација већ прописана законским нормама.

(Решење Основног суда у Крагујевцу 1Р1-140/2019 од 26.04.2021. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гжс-5707/20 од 07.10.2022. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

ПРАВО ИЗВРШНОГ ПОВЕРИОЦА И ЊЕГОВОГ ПУНОМОЋНИКА ДА НА ОСНОВУ ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ ПРИБАВЕ СВЕ НЕОПХОДНЕ ПОДАТКЕ РАДИ ПОКРЕТАЊА ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

(Члан 31 став 5 Закона о извршењу и обезбеђењу)

Извршном повериоцу је омогућено да лично а преко пуномоћника, пре покретања извршног поступка од државног органа, на основу извршне исправе, бесплатно прибаве ЈМБГ и друге неопходне податке ради покретања поступка извршења, те не постоји обавеза суда да наведене податке прибавља по службеној дужности.

Из образложења:

У конкретном случају извршни поверилац поднео је предлог за извршење против извршног дужника, по основу извршне исправе. У предлогу за извршење извршни поверилац је навео да не поседује идентификационе податке о извршним дужницима, те да предлаже да се исти прибаве по службеној дужности.

Полазећи од наведеног, првостепени суд је сходно одредби члана 30, 59 став 1. ЗИО и члану 101. став 5. ЗПП одбацио предлог за извршење извршног повериоца, као неуредан.

Наиме, одредбом члана 59. став 1. ЗИО у предлогу за извршење назначују се идентификациони подаци о извршном повериоцу и извршном дужнику (члан 30), извршна исправа, потраживање извршног повериоца, једно средство или један предмет или више средстава и предмета извршења, и други подаци који су потребни за спровођење извршења. Такође одредбом чл. 30 ст.1 ЗИО, прописано је да су идентификациони подаци о извршном дужнику и извршном повериоцу који је физичко лице: 1) име и презиме и пребивалиште; 2) јединствени матични број грађана, док је ставом 2 истог члана прописано да су идентификациони подаци о извршном дужнику и извршном повериоцу који је правно лице 1) пословно име и седиште; 2)матични број и порески идентификациони број. Одредбом чл. 101. став 5. ЗПП, а која се сходно члану 39. ЗИО примењује и у извршном поступку, прописано је да ако је поднесак, који је у име странке поднео пуномоћник адвокат, односно јавни правобранилац или јавни тужилац неразумљив или непотпун суд ће да га одбаци. Чланом 31. став 5. ЗИО прописано је да државни органи, имаоци јавних овлашћења, друга правна лица и предузетници, дужни су да извршном повериоцу који наведе потраживање ради чијег намирења или обезбеђења намерава да води извршни поступак или поступак обезбеђења и приложи извршну исправу или меницу у којој је садржано потраживање, бесплатно доставе све податке које су дужни да доставе и суду и јавном извршитељу, изузев података из пореске пријаве за последње три године. Под истим условима дужност достављања података постоји и према адвокату као пуномоћнику извршног повериоца. Добијене податке извршни поверилац и адвокат извршног повериоца могу да користе само за потребе извршног поступка, а податке о правним пословима и радњама само за побијање правних радњи извршног дужника у сврхе спровођења извршења.

Имајући у виду да је сходно члану 31. став 5. ЗИО омогућено извршном повериоцу да лично, а и пуномоћнику извршног повериоца, да пре покретања извршног поступка од државног органа, на

основу извршне исправе, бесплатно прибаве ЈМБГ и друге непоходне податке ради покретања поступка извршења, то је оцењени као неосновани жалбени наводи извршног повериоца да не поседују ЈМБГ извршних дужника, да суд треба да прибави овај податак, као и да исте не садржи извршна исправа, јер је тим пре што је лице заступано од пуномоћника адвоката, пуномоћник адвокат био дужан да поступи сходно члану 31. став 5. ЗИО.

(Решење Основног суда у Аранђеловцу, Судске јединице у Тополи III-760/22 од 27.01.2023. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-и-65/23 од 24.02.2023. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ЗАСТАРЕЛОСТ КАМАТЕ КОД УГОВОРА О КРЕДИТУ
КОЈИ ЈЕ ОБЕЗБЕЂЕН ХИПОТЕКОМ
(Чл. 26 Закона о хипотеци и чл. 372 Закона
о облигационим односима)**

Хипотекарни поверилац се може намирити из вредности хипотекарне непокретности и после застарелости обезбеђеног потраживања. У ситуацији када је уговор о кредиту обезбеђен хипотеком камата и друга повремена давања не могу се намирити из предметне хипотеке, а како питање застарелости дуга по кредиту Законом о облигационим односима није посебно регулисано, то се у погледу камате примењује рок застарелости прописан одредбом члана 372 ЗОО.

Из образложења:

Према стању у списима, извршни поверилац је поднео предлог за извршење на основу извршне исправе – заложне изјаве Ов.бр. од 12.08.2010. године, против извршних дужника ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца у износу од 2.287.913,06 динара, са затезном каматом према Закону о затезној камати почев

од 05.05.2022. године, до исплате, као и трошкова извршног поступка колико буду изнели на дан извршења, и то продајом непокретности у својини извршних дужника и намирењем извршног повериоца из износа добијеног продајом. Вештачењем од стране вештака економско-финансијске струке, утврђено је да висина потраживања извршног повериоца на дан 04.05.2022. године, а које је обезбеђено заложном изјавом овереном код Основног суда у Крагујевцу Ов. Бр. од 12.08.2010. године, износи 36.578,00 динара на име трошкова извршног поступка и 2.287.913,06 динара на име дуга, са законском затезном каматом почев од 05.05.2022. године, до исплате. Уз предлог за извршење извршни поверилац је доставио заложну изјаву Ов.бр. од 12.08.2010. године, извод отворених ставки на дан 04.05.2022. године, лист непокретности број ... КО Кнић, лист непокретности ... КО Кнић, листе непокретности ... КО Кнић, као и уговор о дугорочном кредиту број од 05.08.2010. године.

Полазећи од наведеног, првостепени суд је донео решење о извршењу сходно чл. 64 ст.2 ЗИО.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити као правилан.

Ово из разлога, што ожалбено решење не садржи разлоге у погледу висине потраживања извршног повериоца, имајући у виду истакнути приговор застарелости потраживања. Наиме, стоји чињеница да се хипотекарни поверилац може намирити из вредности хипотекарне непокретности и после застарелости обезбеђеног потраживања, сходно члану 26. Закона о хипотеци. Међутим, чланом 26. став 2. наведеног закона је прописано да се у случају из става 1. овог закона, камата и друга повремена давања не могу намирити из предмета хипотеке, док је чланом 372. став 1. ЗОО прописано је да потраживања повремених давања која доспевају годишње или у краћим одређеним размацима времена (повремена потраживања) па било да се ради о споредним повременим потраживањима, као што је потраживање камата, било да се ради о таквим повременим потраживањима у којима се исцрпљује само право, као што је потраживање издржавања, застаревају за три године од доспелости сваког појединог

давања. Како питање застарелости дуга по кредиту, Законом о облигационим односима, није уређено на посебан начин, то се на такве уговоре примењује рок застарелости прописан одредбом члана 372. ЗОО. У конкретном случају, извршни поверилац је сходно члану 5. став 1. Закона о Фонду за развој Републике Србије, правно лице које обавља послове који се односе на одобравање кредита. Полазећи од наведеног, код чињенице да из члана 1. Уговора о дугорочном кредиту број од 05.08.2010. године, произлази да први анuitет доспева на наплату 30.09.2011. године, да последњи доспева на наплату 30.06.2015. године, а да је предлог за извршење поднет 25.05.2022. године, потребно је да првостепени суд у поновном поступку утврди да ли су, ако јесу, која и у ком износу потраживања на име камате застарела, и да ли је тако утврђен износ у сагласности са поднетим предлогом за извршење извршног повериоца.

(Решење Основног суда у Крагујевцу, ИИ-3393/22 од 20.07.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-и-246/23 од 16.06.2023. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ОБАВЕЗА ТРЕЋЕГ ЛИЦА ДА ДОКАЖЕ ДА НА ПОКРЕТНИМ
СТВАРИМА КОЈЕ СУ ОБУХВАЋЕНЕ ПОПИСОМ ИМА
НЕКО ПРАВО КОЈЕ СПРЕЧАВА ИЗВРШЕЊЕ
(Члан 108 став 4 Закона о извршењу и обезбеђењу)**

Приликом спровођења извршења сматра се да је државина претпоставка својине, без обзира на то што то не мора увек да буде тачно. Јавни извршитељ који врши попис и процену није дужан да поуздано утврђује ко је власник покретних ствари које се налазе у државини извршног дужника. Уколико је треће лице ставило приговор у погледу пописаних покретних ствари, оно ће имати право да изјави приговор да би спречило извршење с тим

што ће бити дужно да докаже да на покретним стварима које су обухваћене пописом има неко право које спречава извршење.

Из образложења:

У поступку спровођења извршења, треће лице је преко пуномоћника, поднела приговор трећег лица, наводећи да су покретне ствари које су пописане током пописа и процене покретних ствари, њено власништво, као трећег лица, јер је она законски наследник иза смрти мужа, а да се оставински поступак тренутно води пред јавним бележником. Треће лице је предложило да се службеним путем затражи информација од јавног бележника на наведену околност.

Полазећи од наведеног, правилно је и по правном закључку Вишег суда јавни извршитељ одбио приговор трећег лица као непотпун, због чега је применом члана 108. став 4. ЗИО одлучио као у изреци ожалбеног решења.

Наиме, чланом 108. став 4. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је да је треће лице дужно да у приговору наведе разлоге за приговор и да уз приговор приложи исправе којима доказује постојање свог права, иначе се приговор одбацује као непотпун, без претходног враћања на допуну. Приликом спровођења извршења сматра се да је државина претпоставка својине, без обзира на то што то не мора увек да буде тачно. Јавни извршитељ који врши попис и процену није дужан да поуздано утврђује ко је власник покретних ствари које се налазе у државини извршног дужника јер би таква провера утицала на ефикасност и дужину трајања поступка извршења тако да он пописује и оне покретне ствари за које је треће лице ставило примедбу да на њима има неко право. Уколико је треће лице ставило приговор у погледу пописаних покретних ствари, оно ће имати право да изјави приговор да би спречило извршење с тим што ће бити дужно да докаже да на покретним стварима које су обухваћене пописом има неко право које спречава извршење. У конкретном случају, супротно жалбеним наводима, треће лице поднетим приговором није доказало да на покретним стварима које су

биле предмет пописа јавног извршитеља има неко право које спречава извршење, а чињеница да је приговор трећег лица одбијен као непотпун а не одбачен, није од утицаја, јер треће лице има могућност да у року од 30 дана од дана пријема решења о одбацивању или одбијању приговора, покрене парнични поступак против извршног повериоца ради утврђења да је извршење на предмету недозвољено, сходно члану 111. став 1 ЗИО.

(Решење јавног извршитеља Смиљане Зубановић из Крагујевца Ии-322/2022 од 12.05.2023. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-и-286/23 од 07.07.2023. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПРАВО ЈАВНОГ ИЗВРШИТЕЉА ДА ОБУСТАВИ ПОСТУПАК СПРОВОЂЕЊА ИЗВРШЕЊА

Чл. 232 и чл. 305 Закона о извршењу и обезбеђењу

У ситуацији када јавни извршитељ током поступка спровођења извршења утврди да на рачунима извршног повериоца нема средстава али да је рачун активан, а извршни поверилац остане при опредељеним предметима извршења, јавни извршитељ нема право да обустави поступак спровођења извршења.

Из образложења:

Како произлази из списка предмета јавни извршитељ је више пута током спровођења извршења налагао извршном повериоцу да се изјасни у делу који се односи на даљи ток спровођења извршења одређеног решењем о извршењу Основног суда у Крагујевцу, имајући у виду да је из сваке претходне провере извршног дужника, дошао до сазнања да је извршни дужник и даље незапослено и социјално угрожено лице. Поднеском је извршни поверилац се, сходно члану 232. ЗИО, у року од 8 дана од дана пријема обавештења јавног извршитеља се изјаснио на наводе о безуспешном покушају пописа

покретних ствари и других покушаја да буде намирен, и предложио му да сходно члану 31. ЗИО прибави податке од надлежне службе ПИО, о томе да ли је дужник у радном односу, од надлежне службе МУП-а, о томе да ли дужник поседује моторно возило, од надлежне службе за катастар непокретности, од надлежне службе пореске управе податке о пореским пријавама за поседње три године, као и бројеве рачуна, штедних улога и депозита код банака, стање и промет на њима и податке о пленидбама на њима. Све предложене провере јавни извршитељ је извршио, осим провере бројева рачуна, штедних улога и депозита код банака, стања и промета на њима и података о пленидбама на њима, након чега је донео решење о обустави поступака и укинуо све спроведене радње.

Овакав закључак јавног извршитеља се не може прихватити као правилан.

Наиме, одредном члана 305. став 3. ЗИО прописано је да ако извршење није спроведено у року од 15 дана од дана пријема решења о извршењу, јавни извршитељ позива извршног повериоца да се у року од 8 дана изјасни о томе да ли остаје при немирењу на новчаним средствима на рачуну извршног дужника или предлаже додавање новог средства и предмета извршења или промену средства и предмета извршења, иначе се извршни поступак обуставља. Сходно наведеном, како произлази из списка предмета, јавни извршитељ није извршио поновне провере на рачунима извршног дужника по изјашњењу из поднеска извршног повериоца, а приликом претходних провера утврђено је да извршни дужник поседује рачуне код Комерцијалне банке ад Београд, Агроиндустријско Комерцијалне банке ад Ниш, ОТП Банка Србија ад Нови Сад, НУРО ALPE-ADRIA-BANK ад Београд, Banca Intesa ад Београд и Директна банка ад Крагујевац. На основу извештаја наведених банака утврђено је, да на рачуну нема средстава и могућности наплате дуга, што нису разлози за обуставу поступка спровођења извршења, имајући у виду да у конкретном случају рачун извршног дужника није угашен, већ је и даље активан и да извршни поверилац има могућност наплате свог потраживања, на који начин је извршена повреда

поступка а како се то основано жалбом извршног повериоца и указује.

(Решење Јавног извршитеља Николе Жунића из Крагујевца ИИВ-254/20 од 17.08.2022. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Гж-и-422/22 од 10.02.2023. године)

Сентенцу приредила: Кристина Радовић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ОДЛУЧИВАЊЕ О ПРЕДЛОГУ ЗА ИЗВРШЕЊЕ НА ОСНОВУ СТРАНЕ ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ

Уколико страна извршна исправа није призната посебним решењем пред домаћим судом, предлог за извршење са прилозима мора бити достављен извршном дужнику, а решење о извршењу на основу стране извршне исправе мора бити образложено, јер се о признању одлучује као о претходном питању.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, извршни поверилац је против извршног дужника поднео предлог за извршење на основу извршне исправе –пресуде Основног суда у Подгорици П-4524/14 од 19.11.2014. године, уз истовремени захтев да суд одлучи о признању наведене стране судске одлуке као о претходном питању. Уз предлог за извршење извршни поверилац је доставио правноснажну и извршну пресуду Основног суда у Подгорици П-4524/14 од 19.11.2014. године

Одредбом, чл. 46 ст.1 Закона о извршењу и обезбеђењу, прописано је да се страна извршна исправа извршава исто као и домаћа, ако гласи на приватно правно потраживање и призната је пред домаћим судом. Према ставу 2 истог члана, извршни поверилац може поднети предлог за извршење стране извршне исправе која није призната пред домаћим судом, даље према ставу 3 истог члана је прописано да у том случају суд који је надлежан да донесе решење о извршењу одлучује о признању стране извршне исправе, као о претходном питању. Према ставу 4 истог члана, је прописано да такво решење о

извршењу може да се побија жалбом и због тога што нису испуњени законом одређени услови за признање стране судске одлуке.

Полазећи од цитираних законских норми, правилно је и по правном закључку Вишег суда, првостепени суд пре него што је одлучио о основаности предлога за извршење, претходно одлучио о испуњености услова за признање стране извршне исправе-пресуде Основног суда у Подгорици П-4524/14 од 19.11.2014. године, у смислу одредбе чл. 86 до 10 Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, као претходном питању и доставио предлог за извршење са свим прилозима извршном дужнику на изјашњење.

(Решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-И-223/23 од 16.06.2023. године)

Сентенцу приредила: Тања Павловић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

ПРЕКИД ЗАСТАРЕВАЊА ПОТРАЖИВАЊА У ПОСТУПКУ ИЗВРШЕЊА

На основу одредбе чл. 389 Закона о облигационим односима прекид застаревања извршен подизањем тужбе или којом другом повериочевом радњом предузетом против дужника пред судом или којим другим надлежним органом у циљу утврђивања, обезбеђења или остварења потраживања сматра се да није наступио ако поверилац одустане од тужбе или радње коју је предузео, те ако повериочева тужба или захтев буду одбачени или одбијени. Одустајањем од тужбе или захтева сматра се и свака друга вољна радња повериоца која доведе до одбачаја или одбијања тужбе или захтева или до обуставе поступка (неплаћање предујма трошкова, неподношење жалбе на решење о обустави и сл.)

Из образложења:

У конкретној правној ствари извршни поверилац је против извршног дужника поднео предлог за извршење на основу извршне исправе-пресуде Првог основног суда у Београду 28П-66570/10 од 15.03.2011.

године, ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца на име главног дуга у износу од 503.271,00 динара, доспеле законске затезне камате на главни дуг од 26.10.2004. године до коначне исплате, трошкова парничног поступка у износу од 60.250,00 динара са законском затезном каматом почев од 24.05.2011. године до коначне исплате и трошкова извршног поступка колико исти буду изнели. Суд је увидом у списе предмета Основног суда у Крагујевцу И-934/12, утврдио да је извршни поверилац против извршног дужника на основу исте извршне исправе, за наплату истог новчаног потраживања, већ подносио предлог за извршење Основном суду у Крагујевцу дана 31.01.2012. године, који поступак је правноснажно обустављен из разлога што извршни поверилац није поступио по решењу јавног извршитеља и у законском року није предложио или поновни попис или друго средство и предмет извршења.

Полазећи од наведеног, првостепени суд налази да су испуњени услови за доношење решења о извршењу по предлогу извршног повериоца.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може се прихватити као правилан, јер је заснован на погрешној примени материјалног права, будући да је потраживање извршног повериоца застарело.

Наиме, на основу одредбе члана 389 Закона о облигационим односима, прекид застаревања извршен подизањем тужбе или којом другом повериочевом радњом предузетом против дужника пред судом или којим другим надлежним органом у циљу утврђивања, обезбеђења или остварења потраживања, сматра се да није наступио, ако поверилац одустане од тужбе или радње коју је предузео, те ако повериочева тужба или захтев буду одбачени или одбијени. Поред тога, одустајањем од тужбе или захтева сматра се и свака друга вољна радња повериоца која доведе до одбачаја или одбијања тужбе или захтева или до обуставе поступка (неплаћање предујма трошкова, неподношење жалбе на решење о обустави и сл.).

Како је у конкретном случају претходно покренут извршни поступак обустављен вољном радњом извршног повериоца, из разлога што извршни поверилац није поступио по налогу јавног извршитеља, то се има сматрати да је први предлог за извршење који је

поднет Основном суду у Крагујевцу дана 31.01.2012. године, извршни поверилац повукао.

Имајући у виду да подношењем првог предлога за извршење није дошло до прекида застарелости потраживања, дакле рок застарелости је наставио да тече, то је до подношења новог предлога за извршење дана 07.07.2022. године, потраживање извршног повериоца у целости застарело. Наиме, одредбом чл. 379 ст.1 ЗОО прописано је да сва потраживања која су утврђена правноснажном судском одлуком или одлуком другог надлежног органа, или поравнањем пред судом или другим надлежним органом, застаревају за десет година, док је одредбом чл. 361 ст. 1 ЗОО прописано да застарелост почиње тећи првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, а како је нов предлог за извршење поднет дана 07.07.2022. године, за потраживања која су настала из судске одлуке-пресуде Првог основног суда у Београду 28П-66570/10 од 15.03.2011. године, која је постала извршна дана 24.05.2011. године, то је потраживање извршног повериоца у целости застарело

(Решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-И-77/23 од 17.03.2023. године)

Сентенцу приредила: Тања Павловић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ОДГОВОРНОСТ ЧЛАНА НАКОН БРИСАЊА
ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ИЗ РЕГИСТРА
УСЛЕД ПРИНУДНЕ ЛИКВИДАЦИЈЕ
(чл. 548 Закона о привредним друштвима)**

Извршење се може спроводити против контролног члана уколико исти има значајно учешће у капиталу након брисања друштва из регистра услед принудне ликвидације.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, извршни поверилац је јавном, извршитељу поднео предлог за извршење на основу правноснажног и

извршног решења Основног суда у Крагујевцу ИИ-7794/14 од 19.12.2014. године, против извршног дужника Општина Баточина, ради наплате новчаног потраживања на име неисплаћених зарада у укупном износу од 195.156,99 динара, са припадајућом каматом на сваки доспели појединачни износ и трошкова извршног поступка у предмету ИИ - 7794/14, као и трошкова овог поступка колико исти буду изнели, на целокупној имовини извршног дужника. Уз предлог за извршење извршни поверилац је доставио допис Министарству финансија, правноснажно и извршно решење Основног суда у Крагујевцу ИИ-7794/14 од 19.12.2014. године, решење АПР од 11.08.2020. године и извод из АПР.

Полазећи од наведеног, јавни извршитељ је закључио да нису испуњени услови за доношење решења о извршењу јер извршни поверилац у смислу одредбе чл. 48 ст.1 ЗИО, није доставио извршну или веродостојну исправу као доказ да је обавеза из извршне исправе прешла на извршног дужника Општину Баточина. Такође, јавни извршитељ закључује да у случају престанка друштва ликвидацијом нема места прелазу потраживања са ликвидационог друштва на његове осниваче.

Међутим, одлука јавног извршитеља се не може прихватити као правилна.

Ово из разлога, што су одредбом члана 548 Закона о привредним друштвима регулисане последице брисања друштва из регистра у случају принудне ликвидације, те је предвиђено да имовина брисаног друштва постаје имовина чланова друштва у сразмери са њиховим уделитема у капиталу друштва, а у случају ортачког друштва које нема капитал расподељује се на једнаке делове између ортака(став 1), те да након брисања друштва из регистра привредних субјеката, чланови брисаног друштва одговарају за обавезе друштва до висине вредности примљене имовине из става 1.овог члана (став 2), с тим што изузетно од става 2. овог члана, контролни члан друштва с ограниченом одговорношћу и контролни акционар акционарског друштва одговара неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања друштва из регистра (став 3).

Полазећи од цитираних законских норми, код чињенице да из података Агенције за привредне регистре произлази, да је привредно

друштво у принудној ликвидацији брисано из регистра дана 11.08.2020. године и да је као једини члан наведена Општина Баточина, као оснивач друштва са 100 % учешћа у капиталу, нејасан је закључак јавног извршитеља да извршни поверилац није доставио доказ о прелазу обавезе на извршног дужника Општину Баточина у смислу одредбе чл. 48 ЗИО, а све имајући у виду да након брисања друштва из регистра, члан или поверилац брисаног друштва може поднети предлог за наставак поступка према оснивачима. Сходно наведеном, оспорено решење је морало бити укинито и враћено на поновно одлучивање јавном извршитељу.

(Решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-И-283/23 од 04.09.2023.године)

Сентенцу приредила: Тања Павловић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПОДНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ
КАДА ЈЕ РЕШЕЊЕ О ИЗВРШЕЊУ УКИНУТО
ИЛИ ПРЕИНАЧЕНО ТАКО ДА ЈЕ ПРЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ
ОДБАЧЕН ИЛИ ОДБИЈЕН.**

Предлог за противизвршење се не може поднети на основу решења јавног извршитеља којим је стављен ван снаге закључак о извршењу и одређено да ће се поступак наставити као поводом приговора против платног налога.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, извршни дужник-противизвршни поверилац је против извршног повериоца-противизвршног дужника, поднео предлог за противизвршење, на основу извршне исправе- решења Првог Основног суда у Београду Ипв.Ивк-2447/21 од 31.08.2022 .године, којим је усвојен приговор извршног дужника и закључак јавног извршитеља ИИвк-781/15 од 28.01.2016. године, у делу у коме је одређено извршење стављен ван снаге и одређено да

ће се поступак наставити као поводом приговора против платног налога. Како је поступак извршења по закључку јавног извршитеља ИИВк-781/15 од 28.01.2016. године, у међувремену спроведен, пленидном 2/3 пензије извршног дужника-противизвршног повериоца, то је извршни дужник-противизвршни поверилац поднео предлог за противизвршење којим је тражио да јавни извршитељ одреди извршење којим ће наложити извршном повериоцу-противизвршном дужнику да извршном дужнику-противизвршном повериоцу врати износ који је примио спровођењем извршења.

Полазећи од наведеног, закључак јавног извршитеља да нису испуњени услови за противизвршење, прихвата и Виши суд као правилан, с тим што одбацивање предлога за противизвршење извршног дужника-противизвршног повериоца уместо одбијања не доводи до другачијег исхода поступка. Ово из разлога, што је одредбом чл. 115 ст.1 тач. 3 ЗИО, прописано да се предлог за противизвршење може поднети само уколико је решење о извршењу укинато или преиначено тако да је предлог за извршење одбачен или одбијен у року од 30 дана од дана када је извршни дужник примио одлуку. Како је у конкретном случају извршни дужник-противизвршни поверилац поднео јавном извршитељу предлог за противизвршење на основу решења Ипв. Ивк-2447/21 од 31.08.2022. године, којим је стављен ван снаге закључак о извршењу јавног извршитеља ИИВк-781/15 од 28.01.2016. године и одређено је да ће се поступак наставити као поводом приговора против платног налога пред надлежним судом. Дакле, како решење о извршењу није укинато или преиначено на начин што је предлог за извршење одбачен или одбијен, по оцени већа Вишег суда, нису испуњени услови за дозволу противизвршења у смислу цитиране законске норме.

(Решење Јавног извршитеља Иване Жугић ИИВК-781/15 од 20.03.2023. године и Решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-И-139/23 од 12.05.2023.године)

Сентенцу приредила: Тања Павловић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ПРЕЛАЗ ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ УГОВОРА
О УСТУПАЊУ ПОТРАЖИВАЊА У СМИСЛУ ОДРЕДБЕ
ЧЛ. 48 ст. 1 ЗИО.**

Уговор о преносу потраживања који је извршни поверилац доставио уз предлог за извршење не представља доказ да је потраживање из извршне исправе пренето са уступноца потраживања на извршног повериоца.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, извршни поверилац, је против извршног дужника, поднео предлог за извршење на основу извршне исправе- решења о усвојеном платном налогу Трећег Основног суда у Београду, Пл-6292/16 од 06.05.2016. године, ради наплате новчаног потраживања на име главног дуга, трошкова парничног поступка и трошкова извршног поступка колико исти буду изнели, с обзиром да извршни дужник није своју обавезу по предметној извршној исправи испунио у парниционом року. Уз предлог за извршење, извршни поверилац је доставио правноснажно и извршно решење Трећег Основног суда у Београду Пл-6292/16 од 06.05.2016. године и Уговор о уступању потраживања бр. УОП-Т: 58-2022 од дана 11.04.2022. године.

Полазећи од наведеног првостепени суд је донео решење о извршењу сходно одредби чл. 64 ст.2 ЗИО.

Међутим, одлука првостепеног суда којом је усвојио предлог за извршење у овој правној ствари по оцени већа овог суда се не може прихватити као правилна.

Ово из разлога што је одредбом чл. 48 ст. 1 ЗИО, прописано је да се извршни поступак води и на предлог и у корист лица које као извршни поверилац није означено у извршној исправи или веродостојној исправи, ако јавном или по закону овереном исправом докаже, да је потраживање, из извршне или веродостојне исправе прешло или пренето на њега, а ако такав доказ или пренос није могућ-ако прелаз или пренос потраживања докаже правноснажним или коначним одлуком донетом у парничном, прекршајном или управном поступку, док је одредбом чл. 41 ст.1 тач. 6 ЗИО прописано да су извршне исправе

јавнобележничке исправе које имају снагу извршне исправе. Такође, одредбом члана 6 Закона о јавном бележништву, прописано је између осталог да јавнобележничке исправе су и нејавне исправе које су потврдили јавни бележници (јавнобележничка солемнизација), док је одредбом члана 93а Закона о јавном бележништву прописано да се потврђивање исправе врши стављањем клаузуле о потврђивању (солемнизациона клаузула) која је услов за пуноважност правног посла, а одредбом чл. 93 в наведеног закона, прописано да се клаузула о потврђивању исправе ставља на посебну исправу која се повезује с поднетом исправом јемствеником, а оба краја јемственика причвршћавају се печатом, воском и оверавају печатом јавног бележника.

Наиме, стоји чињеница да је извршни поверилац уз предлог за извршење доставио солемнизовану приватну исправу- Уговор о уступању потраживања бр. УОП-Т: 58-2022 од дана 11.04.2022. године, коју је потврдио јавни бележник, из ког разлога наведени уговор о уступању потраживања представља извршну исправу у смислу чл. 41 ЗИО, али из листе пренетих потраживања које је извршни поверилац доставио уз уговор о преносу потраживања као доказ која су потраживања пренета, се не може утврдити да ли је предмет уступања потраживања, новчано потраживање извршног повериоца према извршном дужнику по основу предметне извршне исправе- решења Трећег Основног суда у Београду Пл-6292/16 од 06.05.2016. године. Дакле, из листе пренетих потраживања суд не може утврдити да ли се новчани износи који су назначени у листи пренетих потраживања односе на потраживања по основу предметне извршне исправе -решења Трећег Основног суда у Београду Пл-6292/16 од 06.05.2016. године и на која потраживања се односе новчани износи који су назначени у табели, а све имајући у виду да поднетим предлогом за извршење извршни дужник потражује главни дуг са законском затезном каматом, и трошкове парничног поступка. Поред тога, листа пренетих потраживања није снабдевена јемствеником као доказом да је иста саставни део уговора о преносу потраживања који је оверио јавни бележник, а притом из садржине уговора о преносу потраживања, не произлази да је предметно потраживање по основу предметне извршне исправе уступљено

извршном повериоцу, будући да исто није наведено у уговору о преносу потраживања, већ је само одређено да су пренета потраживања назначена у листи пренетих потраживања.

Сходно напред наведеном, по оцени већа Вишег суда извршни поверилац није доставио по закону оверену исправу којом је доказао да је потраживање из предметне извршне исправе пренето на њега у смислу одредбе члана 48 ст.1 ЗИО.

(Решење Основног суда у Аранђеловцу ИИ-156/23 од 27.02.2023. године и решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-И-184/23 од 09.05.2023.године)

Сентенцу приредила: Тања Павловић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу

**ОБАВЕЗА ИЗВРШНОГ ПОВЕРИОЦА ДА О НАМЕРИ
ПОДНОШЕЊА ПРЕДЛОГА ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПИСМЕНИМ
ПУТЕМ, ОБАВЕСТИ МИНИСТАРСТВО НАДЛЕЖНО ЗА
ФИНАНСИЈЕ НАЈКАСНИЈЕ 30 ДАНА ПРЕ ПОДНОШЕЊА
ПРЕДЛОГА ЗА ИЗВРШЕЊЕ.**

(чл. 300 ст. 5 Закона о извршењу и обезбеђењу)

Прописивањем рока од 30 дана пре подношења предлога за извршење против извршних дужника који су директни или индиректни корисници буџетских средстава, законодавац је дао могућност директним и индиректним корисницима буџетских средстава да упркос пропуштању паричног рока из извршне исправе, своју обавезу испуне накнадно и на тај начин избегну покретање и вођење извршног поступка.

Из образложења:

У конкретној правној ствари, извршни поверилац је дана 19.04.2023. године поднео предлог за извршење против извршног дужника ради наплате новчаног потраживања на име главног дуга и трошкова парничног поступка на основу извршне исправе- пресуде

Основног суда у Крагујевцу 6Прр1-170/22 од 26.09.2022. године. Уз предлог за извршење, извршни поверилац је доставио доказ да је дана 06.02.2023. године, обавестио Министарство финансија о намери подношења предлога за извршење и доказ да је поднео захтев комори јавних извршитеља за одређивање јавног извршитеља који ће поступити у предметном поступку извршења, као и одговор коморе Јавних извршитеља да је именован јавни извршитељ да поступа у предметном поступку извршења.

Полазећи од наведеног јавни извршитељ је применом одредбе чл. 101 ст. 5 ЗПП, 98 ст.3 ЗПП, чл. 39 ЗИО и чл. 305 ст.5 ЗИО, одбацио предлог за извршење као неблаговремен, из разлога што је предлог за извршење поднет по истеку рока од 30 дана од дана када је извршни поверилац обавестио Министарство надлежно за финансије о намери подношења предлога за извршење против извршног дужника.

Међутим, закључак јавног извршитеља се не може прихватити као правилан.

Ово из разлога што је одредбом члана 300 ст.5 ЗИО, прописано да је извршни поверилац дужан да о намери подношења предлога за извршење писменим путем обавести министарство надлежно за финансије најкасније 30 дана пре подношења предлога за извршење. У конкретном случају, цитираном законском нормом, је законодавац дао могућност директним и индиректним корисницима буџетских средстава да упркос пропуштању паричног рока из извршне исправе, своју обавезу испуне накнадно и на тај начин избегну покретање и вођење извршног поступка, због чега је неправилан закључак јавног извршитеља позивањем на цитирану законску норму, да је предлог за извршење извршног повериоца неблаговремен, јер је поднет по истеку рока од 30 дана од дана када је извршни поверилац обавестио министарство о намери подношења предлога. Дакле, цитирана законска норма се не односи на рок за подношење предлога за извршење, како то неправилно закључује јавни извршитељ, већ на обавезу извршног повериоца да о намери подношења предлога за извршење обавести Министарство надлежно за финансије, најкасније 30

дана пре подношења предлога за извршење, што је извршни поверилац и учинио, дана 06.02.2023. године, због чега је оспорено решење морало бити укинато.

(Решење Вишег суда у Крагујевцу ГЖ-И-188/23 од 19.05.2023. године)

Сентенцу приредила: Тања Павловић,
судијски помоћник Вишег суда у Крагујевцу